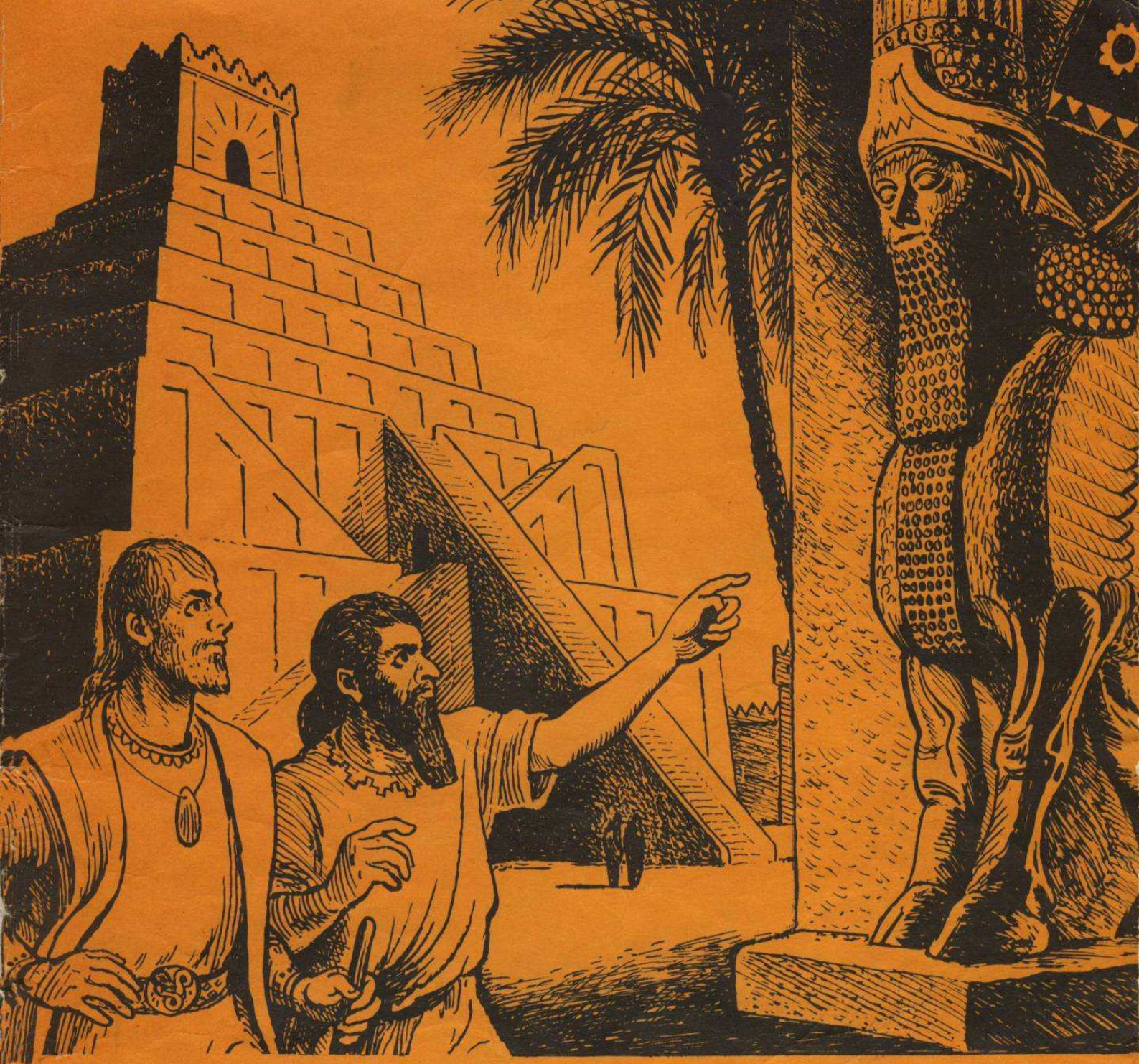

JERZY
EDIGEY

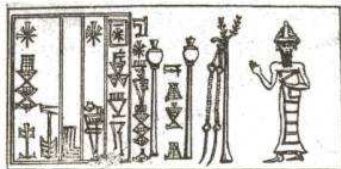
Střela z Elamu

Detektivní příběh ze starého Babylónu, tak se dá nejstručněji charakterizovat Edigejův román. Neznámý muž omráčil zezadu lupce v jeho příbytku a vzal mu zlato připravené na nákup obilí od kněží z chrámu v Borsippě, města poblíž Babylónu. Lupič byl po činu vyrušen noční vojenskou hlídkou. Na útek zranil šípem setníka Ribata. Je to neobvyklý šíp původem z Elamu, řídí na východ od Babylónu. Tento šíp se stane hlavní stopou vedoucí k odhalení pachatele...

K
A
R
A
V
A
N
A

Jerzyho Edigeye připravil pro spisovatelskou dráhu sám život. Dnes je mu něco málo přes šedesát let, ale na jeho dílech věk rozhodně znát není; jsou svěží, napínavá, poutavá i poučná.

Edigey je pseudonym, který si zvolil Jerzy Korycki, protože se tak jmenovala jeho matka za svobodna. Vystudoval práva a působil nejprve jako advokát, obhájce. Z té doby má podrobné znalosti o nesčetných případech, které projednávají soudy, o práci bezpečnostních orgánů, také

však o smutných osudech lidí, kteří se octli v rozporu se zákonem.

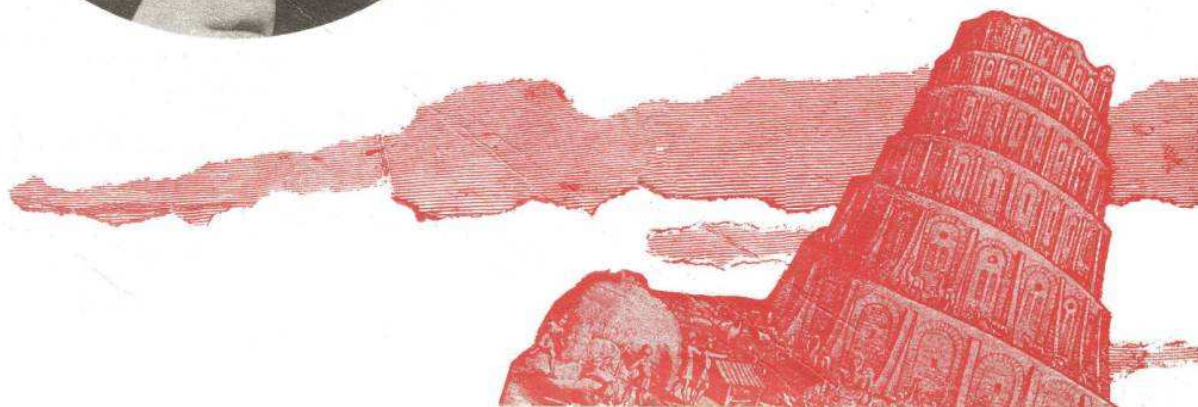
Začal psát soudničky, kratší povídky a novely a potom se pustil do románů. Zatím jich napsal více než dvacet a každý z nich dosáhl mezi čtenáři velké obliby. Četné jeho příběhy, ať kriminální či detektivní, ať špionážní nebo dobrodružné, vyšly nejen v Polsku, nýbrž i v Sovětském svazu, Maďarsku, NDR, Jugoslávii a ve Švédsku, a také česky a slovensky.

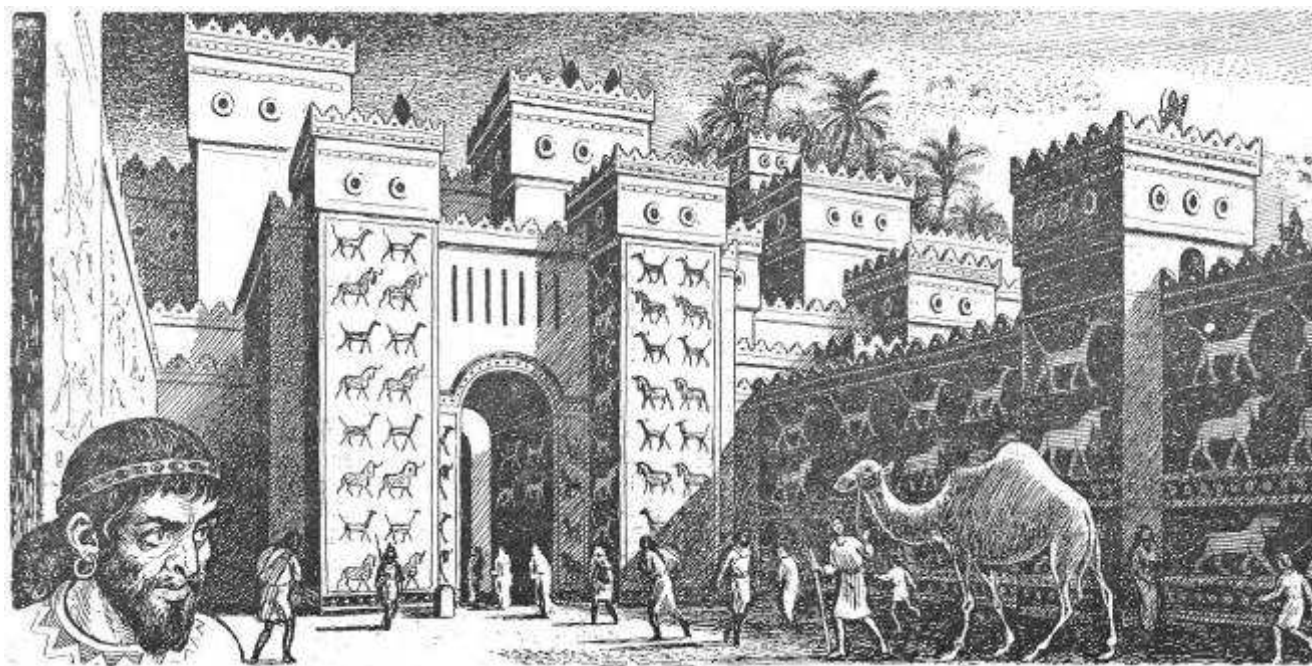
Edigeyovým románům se dostalo i oficiálního uznání.

Právě Střelu z Elamu odměnila polská Akademie věd cenou za román pro mládež.

Českým čtenářům není třeba polského spisovatele, varšavského občana a účastníka varšavského povstání, dlouze představovat. Mnozí z nich ho znají z románů, které vyšly v ČSSR. Také naši sportovci ho znají — Edigey, vlastně Korycki, několik let působil také jako trenér polských veslařů, s nimiž často zajížděl do Prahy, do svého druhého domova, jak sám říká.

JERZY EDIGEY

Střela z Elamu

NOČNÍ HLÍDKA

Zapadalo slunce. Velký rudý kotouč se odrážel v hnědožlutých vodách Eufratu. Proti jasné obloze se rýsovala obrovská věž Etemenanka; jejích sedm poschodí dosahovalo výše jedenadevadesátiapůl metru.

Na této zeměpisné šířce zapadá slunce rychle, a proto nebylo divu, že v ulicích Babylónu panoval zvýšený ruch. Každý pospíchal k domovu. Rolníci a otroci, kteří prodávali ovoce a zeleninu z malých dvoukolových vozíků tažených osly, balili. Popoháněli moudrá zvířata, aby se dostali za Išterskou bránu dříve, než nastane soumrak. Kupci zamykali obchody a skladiště. Jenom ve výčepech a zájezdních hostincích neutichaly hlasy obyvatel hlavního města světa a těch, kteří se do něj sjeli ze všech stran ohromné říše.

Na nádvoří babylónských kasáren stojících proti královskému paláci bylo živo. Rozlehlé prostranství dlážděné růžovým a šedým kamenem zaplnili vojáci královské gardy, quradu. Jedni hráli v kostky, jiní posedávali na stoličkách a bavili se hrou v šachy. Velká skupina vojáků a důstojníků se shlukla kolem dvou zápasníků. Jejich boj soudcoval asi padesátiletý setník, sám kdysi slavný zápasník. V jedné ruce držel gong, v druhé krátkou paličku.

– Sázím na Kinsu dva šekely stříbra*, vzkřikl desátník Baladan. Zpod pasu kolem těla vytáhl kousek stříbra, na němž bylo znát otisk úřední pečeti. Pečeť potvrzovala správnou váhu a velikost mince.

* Šekel stříbra vážil 8,41 gramu. V Babylónii platily tyto váhy:

– še (váha jednoho zrna ječmene) – 0,04 g

– šekel – 8,41 g

– Dva šekely, to je moc, tolik nemám, odpověděl jakýsi voják, – ale jeden můžu vsadit na Zakina.

– Tak tedy jeden, souhlasil desátník.

Mezi vojáky se potulovali prodavači. Vychvalovali vína z Tur-Abdinu a ze Sýrie, jiní nabízeli domácí víno z datlové palmy. Byli tu i prodavači piva. Džbány s dlouhými hrdly byly ovinuty mokřým plátnem, aby obsah měl stále správnou teplotu. Syrská vína však byla značně drahá, a tak si je mohli dovolit jenom důstojníci. Kupci žádali za džbán tohoto vína až osm šekelů, zatímco džbán piva nebo datlového vína nestál ani jeden šekel.

Jiní prodavači nosili velké brašny zavěšené řemenem na krku. Měli v nich oblíbené lahůdky, například zákusky k pivu nebo vínu, a především sezamky, což byla sezamová zrna pražená v medu, dále perníčky z pšeničné nebo ječné mouky, rovněž pražené na medu nebo na palmovém cukru.

Civilistům byl vstup do prostoru kasáren zakázán, ale v dvacátém devátém roce panování krále Nabukadnesara II.* byl v celé babylónské říši klid. Strážé v bráně kasáren proto hleděly shovívavě na drobné obchodníčky, kteří v honbě za ziskem pronikali dovnitř široce otevřenými vraty. Dokonce ani na noc se brány Babylónu nezavíraly, pouze je zahradili lehkými dřevěnými závorami, aby nikdo nemohl bez kontroly do hlavního města ani vejít, ani je opustit.

Z generálova paláce, v němž sídlil velitel královské gardy, vyběhl důstojník, který plnil funkci pobočníka.

– Setník Adapa k tartanuovi!** volal, když se blížil ke skupině, která přihlížela zápasu.

– Co chce generál? zeptal se Adapa, který se zaujetím sledoval boj. Zakin právě zasadil protivníkovi několik tvrdých úderů.

– Určitě ti chce dát službu, odpověděl pobočník.

– To už nemá desátníky, že se musí ulicemi města po nocích vláčet setníci?

– Řekni mu to sám, když jseš tak chytrý, odsekl pobočník. — Tak utíkej, tartanu čeká.

– Ať čeká. Musím se nejdříve podívat, kdo vyhraje. Zakin, nebo Kinsa?

– Neradím ti, abys ho nechal dlouho čekat! Nezapomeň, že setník může za neposlušnost dostat holí zrovna tak jako voják.

– Tak mu řekni, že mě nemůžeš najít.

– To bude ještě horší. Váš oddíl má přece službu a nikdo nedostal povolení opustit brány kasáren.

– Tak chvíli počkej, prosil setník.

V tu chvíli opět Zakin prudce zaútočil na soupeře. Všichni, kdo si vsadili na vysokého černého Chaldejce, ale i ostatní začali útočícího boxera povzbuzovat.

– Zakine! Zakine! Dej mu! Utoč, útoč!

Zakin nečekal a pustil se pěstmi do protivníka. Kinsa byl menší, ale velmi silný. Měl kučeravé vlasy a na Syřana poměrně světlou pleť. Marně se snažil bránit a bylo vidět, že mu síly ubývají.

– Bij ho, bij! křičel voják, který si vsadil na Zakina.

Vtom Chaldec tak silně udeřil soupeře pěstí ovinutou řemeny do břicha, že ten se bolestí téměř zhroutil. Odskočil sice dozadu a pokoušel se ránu oplatit, ale Zakin ji odrazil a veškerou svou sílu vložil do rány na Kinsovu bradu. Kinsa se zvrátil a padl na zem.

– Vstaň a boj! poručil mu setník, který jim soudcoval.

Boxer se vzchopil. Nohy se mu třáslly. Znovu zaujal bojový postoj. Soudce udeřil paličkou do gongu. Zakin se vrhl na protivníka a chtěl mu zasadit rozhodující úder. Uklouzl však a jeho rána šla do vzduchu. Kinsa toho vy užil a udeřil. Rána nebyla příliš silná, ale Chaldec ztratil rovnováhu a upadl.

– Odstup! poručil soudce Syřanovi.

– Vstaň a boj! vyzval pak Chaldec a udeřil do gongu.

– Kinsa, Kinsa! ozvalo se volání těch, kteří své stříbro vsadili na představitele Sýrie.

– manu (mina) = 60 šekelů – 505,00 g

– biltu (talent) = 60 manu – 30,5 kg

– obol = 1/24 šekele

Babylóňané neznali ještě peníze. Místo nich platili kousky stříbra p váze jednoho nebo více šekelů.

* Nabukadnesar II. vládl v letech 605-562 před n. 1.

** Tartanu – vojenská hodnost v babylónské armádě, odpovídající hodnosti generála.

Kinsa, povzbuzený jejich křikem, se s novou silou vrhl na protivníka. Uštědřil mu několik silných úderů, ale Zakin se ukázal jako odolný bojovník. Rány přijal tak, jako by ho nebily pěsti ovinuté tvrdými řemeny, ale něžné dětské pěstičky. Sám Kinsovi nezůstával nic dlužen. Znovu udeřil a Kinsa se podruhé seznámil s dlážděním nádvoří kasáren.

– Vstaň a bojuj! zazněl příkaz soudce, doprovázený úderem na gong.

– Tartanu čeká, připomněl pobočník. ,

– Ted' přece neodejdu, řekl setník Adapa. – Neodejdu, i kdybych měl dostat padesát ran holí.

– Jak chceš. Tak já jdu.

– Počkej ještě, chytil setník pobočníka za bílý, krátký stejnokroj, – hned bude konec.

– Zakine, bojuj! Skonči to s ním! volali fanouškové na Chaldejce.

Zakin uštědřil soupeři rychle za sebou krátké, tvrdé údery. Syřan padl na zem jako pytel písku.

– Vstaň a bojuj! vyzval ho soudce.

Ale Kinsa už neměl sílu zaujmout boxerský postoj.

– Vstaň a bojuj! zněl podruhé příkaz. Kinsa ztěžka poklekl.

– Vstaň a bojuj! rozkázal soudce potřetí.

Kinsa učinil pokus vstát, ale síly ho opustily. Jeho tělo opět spočinulo na zemi. Soudce udeřil na gong.

– Zvítězil Zakin. Zvítězil v otevřeném, poctivém boji. Diváci přijali vítězství chaldejského boxera potleskem a pokřikem. Ti, co prohráli sázku, platili. Prodavači výhercům nabízeli víno a pivo a snažili se využít jejich dobré nálady. Také Adapa sáhl po chladném nápoji.

– Pojď přece! Říkám ti, zahráváš si, začal opět pobočník.

– Tumaš, napij se, podal mu setník pohár. – A jdeme.

– A co platit? ozval se prodavač.

– Neboj se, dostaneš zapláceno. Neodjíždím do Egypta, jdu jen ke generálovi.

– Ale já nemůžu čekat. Za chvíli bude tma a musím jít domů.

– Tak ti zaplatím zítra. Přece mě znáš. Jsem setník Adapa.

Přešli nádvoří a blížili se k řadě paláců stojících u hradeb, které oddělovaly kasárna od ulice. U vchodu stáli: čtyři strážníci. Měli na sobě pouze krátký bílý oděv a jako jedinou zbraň krátké, široké železné meče. Neměli ani brnění, ani zvláštní helmice. Po čas dlouhého míru nehrozilo Babylóňanům, královi a jeho poradcům nebezpečí.

– Tartanu se už po vás ptal, řekl jeden ze strážců.

– Co jsem říkal, zneklidněl pobočník, – uvidíš, co dostaneš ran holí!

Rychle prošli branou paláce a octli se v dlouhé chodbě, která vedla do vnitřního dvora. Po jeho dláždění se dostali do jednoho ze sálů, které byly kolem dvora. Uprostřed v pohodlném křesle vypleteném rákosím seděl velitel quradu generál Ištar-šum-ereš. Přes dlouhý bílý šat měl přehozený purpurový, bohatě vyšíváný plášť. Za krásným pásem, širokým na dvě dlaně a zdobeným stříbrem, mu trčela drahocenná dýka. Ze záhybu pasu vyčnívala pouze zlatá rukojeť ve tvaru lví hlavy.

Generálovi mohlo být asi šedesát let. Vlasy měl prošedivělé. Plnovous obarvený načerno byl mistrně učesan podle tehdejší babylónské módy do přesného obdélníku. Generál měl na ruku zlaté a stříbrné náramky ukončené podobami zvířecích hlav. V ruku třimal dlouhou hůl. Na nízkém stolku ležela jeho pečeť. Nebyla však z pálené hlíny, jak bylo obvyklé, ale vyřezána z jednoho kusu polodrahokamu. Vedle pečetě ležel druhý znak generálovy moci, široký meč v drahocenné pochvě vykládané onyxy a acháty.

Za generálem stáli dva otroci. Jeden zvolna mával širokým vějířem, druhý odháněl mouchy, kterých létaly v sále celé roje. Nedaleko generála seděl voják. Byl mladší než generál a nebyl ani tak bohatě oblečený. Na bavlenném šatě měl delší žlutý ozdobený plášť, ale bez výšivek. Také jeho pás, ačkoli byl z vlny obarvené purpurem, nebyl tak nádherný jako generálův.

Na nohou měl šněrovací boty do půli lýtek, jaké se nosily jen za války nebo za pochodu. To nasvědčovalo, že generálův host přijel z daleké cesty. Jinak by nosil tak jako generál a vojáci babylónské posádky a všichni obyvatelé města pohodlné sandály uvázané nad kotníkem řemínkem, který procházel mezi palcem a sousedním prstem nohy.

V sále nebyla okna, pouze u stropu zely malé otvory, takže by v něm v této pokročilé denní době již bývala byla tma, kdyby podél stěn nehořely kahany se sezamovým olejem. V jejich světle bylo možné pozorovat, že stěny paláce jsou bohatě ozdobeny. Do výše lidské postavy byly nabarveny černě, pak modře a posléze až ke

stropu žlutě bíle a zeleně. Podlaha byla vykládána čtverci z cedrového a sosnového dřeva, což svědčilo nikoli jen o bohatství, ale o přepychu V Babylónu bylo cedrové a sosnové dřevo velmi drahé. Těžilo se v horách Libanonu, muselo se převážet přes poušť a potom dlouhé týdny plavit po Eufratu. Za cenu této jediné podlahy bylo možné koupit osm otroků nebo šestnáct volů.

Setník Adapa se veliteli hluboce uklonil a zůstal u dveří. Neodvažoval se přiblížit k tartanuovi a jeho holi. Nepočítal s tím, že by byl přijat vlídně Generál se ho zeptal:

- Co je s vámi? Proč jste tak dlouho nešli?
- Nemohl jsem ho najít, vymlouval se pobočník.
- Kontroloval jsem na hradbách stráž, vysvětloval Adapa.
- Určitě jsi seděl někde v koutě a hrál v kostky, řekl generál

Adapa statečně zapíral.

– Poslouchej, setníku Toto je můj přítel setník Ribat. Známe se už mnoho let. Byli jsme spolu v bitvě u Karchemiše*, ještě za krále Nabopolasara, otce krále Nabukadnesara. Ribat mi zachránil život za války v Judsku, když svým štítem odrazil ránu nepříteli. Sám byl přitom raněn.

– Staré časy, usmál se muž v žlutém plášti.

– Ribat by už byl dávno generálem nebo přinejmenším plukovníkem, kdyby neměl všetečný nos a nestrkal ho tam, kam nemá, pokračoval tartanu. – Dosud měl klidnou službu v přímořském městě ve Fénicii. Velel třem setninám vojáků babylónské posádky v Simiře. Pohádal se s výběrčím daní a potom i se správcem provincie. Nic z toho neměl. Vypudili ho ze Simirry** a poslali jako velitele výpravy do Babylónu. A teď ho mám na krku.

Pobočník, který stál tak, že mu generál nemohl vidět do tváře, se nepatrně usmál. Tak jako oba setníci i on dobře věděl, že vyšší hodnosti v armádě jsou vyhrazeny pouze pro členy královské rodiny, představitele aristokracie a církevních kruhů. Takový Ribat, jehož samo jméno už naznačovalo, že je prostého původu, nemohl snít o vyšší hodnosti než setníka, nanejvýš plukovníka.

– Musíme se o Ribata postarat, pokračoval tartanu.

– Vezmeš ho, Adapo, do svého oddílu. Bude sloužit s tebou a naučí se svým novým povinnostem. Něco jiného je velet třeba i většímu oddílu v malé pohraniční pevnosti a něco jiného je být důstojníkem královské gardy v hlavním městě. Jakmile se naskytne možnost, povýším ho.

– Rozkaz, generále, řekl krátce Adapa.

– Vezmi ho s sebou. Písař ho zítra zapíše do stavu, dostane nový stejnokroj, výzbroj a tolik stříbra, kolik mu patří. A teď ho vezmi na noční hlídku po Babylónu. Tvůj oddíl má přece dnes službu, ne? Ribat celkem Babylón nezná.

– Ano, generále. Ubytuji ho a vezmu na hlídku. Tartanu pokynul rukou. Ribat vstal a oba setníci vyšli ze sálu. Bylo tma. Nikdo už ani nehrál v kostky, ani neboxoval. Pouze před branou, která dělila budovy od hlavního města, stál malý oddíl vojáků. Byli to Adapovi lidé, kteří čekali, až jim určí noční službu.

Oba důstojníci se blížili k bráně. Adapa rychle udělil desátníkům rozkazy. Na všechny strany velkého města rozeslal hlídky, aby po celou noc procházely ulicemi a chránily bezpečnost a klid obyvatel hlavního města. Pouze před branou zůstali tři vojáci jako osobní setníkovy stráž. Neměli jinou zbraň než krátké meče, jaké vždy nosili členové quradu. Byli si jisti, že jim služba skončí jako obvykle – setník a jeho ochrana půjdou spát do jedné z ubytoven v kasárnách. Ale Adapa je rychle vyvedl z omylu.

– Projdeme se po Babylónu a podíváme se, jak si vedou naše hlídky. Půjde s námi setník Ribat.

– Ale oni nemají zbraň, podotkl Ribat. Adapa se, obořil na vojáky:

– Jak to, že nemáte zbraň? Co je to za pořádek?

– Mysleli jsme, že budeme mít službu uvnitř pevnosti, omlouval se jeden z vojáků. – Máme si vzít luky, štíty a helmy?

– Nechte si meče.

* Bitva u Karchemiše se odehrála v r. 605 před n. 1. mezi babylónským a médským vojskem na jedné straně a egyptským a asyrským vojskem na straně druhé. Skončila porážkou Egyptanů a Asyřanů, kteří ztratili samostatnost a zůstali rozděleni mezi Médsko a Babylónii.

** Simirra – fénické město kdesi na území Libanonu u Středozemního moře.

Ribat vycítil, že Adapa není spokojen s úkolem, který dostal. Věděl dobře, že nebýt generálova rozkazu, nemusel by se setník vláčet v noci městem, ale spokojeně by spal v posteli. Když vojáci odešli pro zbraně, řekl tiše:

– Nehněvej se na mě, příteli. Já bych také raději spal a Babylón si prohlédl ve dne, až budu mít několik šekelů v kapse.

Adapa nezakrýval špatnou náladu:

– To je těžké. Budeme se tedy procházet. Slyšel jsi, co rozkázal Ištar-šum-ereš.

– Nemysli si, že se chci dostat na tvé místo a vzít ti tvůj oddíl, vysvětloval host. – Jsem už od třiaadvaceti let setníkem a mám služby dost. A vysloužil jsem si jen tohle, ukázal Adapovi širokou jizvu přes celá prsa.

– Kde jsi k tomu přišel?

– To je stopa egyptského meče. Mám i jiné památky, z každé výpravy nějakou.

– Třeba se staneš plukovníkem. Ribat se rozesmál.

– To určitě! Tuhle písničku jsem slyšel už před lety. Vždyť sám víš, že jsem musel ze Simirry. Žil jsem si tam v klidu deset let.

– A co se stalo?

– Ale celkem nic. Jenom výběrčí daní okrádal lidi, jak se jen dalo. Místo toho, co nařídil král, vybíral od nich třikrát tolik, a co vybral navíc, to si nechával. Stěžoval jsem si správci provincie, ale výběrčí ho podplatil, spravedlnost přišla zkrátka, a velitele pevnosti, hloupého setníka Ribata, poslali, aby doprovázel královskou poštu do Babylónu. Jen proto ti teď visím na krku a oba se musíme potloukat nocí jako toulaví šakali.

– Těžký je život vojáka, povzdechl si Adapa.

– U vás, v hlavním městě, to ještě není nejhorší. Členové quradu dostávají pravidelně oděv, zbraň a mají co jíst. Platí vám žold. V dalekých pohraničních provinciích si správcové myslí, že si mohou brát to, co patří vojsku. A voják ať si poradí, jak umí.

– Však si nějak poradí. Každý, kdo přijede z provincie, si přivezl stříbro.

– Zato kdybys viděl, jak nás tam mají rádi lidé... Asi tak jako předtím Asyřany.

Adapa pokrčil rameny.

– To mě moc netrápí. Stačí, když se nás bojí.

– Bojí se, dokud jsme silní. Ale kdyby se nám něco někde nepovedlo, všichni by proti nám povstali.

– To je věc krále a generála, a ne nás, vojáků, ukončil Adapa rozhovor. Jeho vojáci se vrátili se zbraní za pasem.

– Jdeme! rozkázal.

Vyšli před bránu a octli se v poměrně úzké ulici mezi pevnými zdmi a vysokými baštami. Ribat si s netajeným obdivem prohlížel silné opevnění černající se proti obloze plné hvězd.

– Nedobytné! vyklouzlo mu.

– Nikde na světě nejsou taková, potvrdil mu Adapa.

– Tisíce otroků stavěly tato opevnění přes padesát let. Tam dál, ukázal rukou na jih, – je hlavní brána Babylónu, brána Ištar. Tady, proti kasárnám, stojí za zdí dva královské paláce. Hlavní palác, a od něho je oddělen zdí jižní palác. Vzadu za nimi teče Eufrat. U řeky jsou podobná opevnění. Jednoho dne to poznáš, až budeme mít stráž v palácích.

– U krále? podivil se Ribat. – Pohovořím s ním o správci a o tom šejdíři, výběrčím daní.

– Netěš se. Krále uvidíš jen zdálky. Je stále obklopen dvořany a církevními hodnostáři. Jeho bezpečnost chrání zvláštní oddíl, složený pouze z šlechtických synků. My budeme hlídat jen na věžích, na hradbách a v zahradách. Za řeči ušli kus cesty. Dál se zdi rozdělovaly na východ a na západ. Před Ribatem se otevřel dlouhý výhled na krásnou, širokou ulici osázenou palmami a dlážděnou kamennými deskami. V dálce z pravé strany, vysoko nahoře, se na temné obloze mihotala jakási velká, červená, jasná hvězda. Po obou stranách aleje stály vysoké budovy. Byly to, jak si setník ze Simirry domyslel, paláce členů královské rodiny, šlechticů, nejvyšších kněží a nejbohatších obyvatel hlavního města. Tak jako jiné domy v Babylónu, také tyto budovy měly jen brány, ale ne okna do ulice. Na terasách některých paláců planuly pochodně a zazníval odtamtud veselý zpěv, hovor a hudba.

– Co je to, tamhleto červené světlo nahoře? zeptal se Ribat.

– Oheň na věži Etemenanka. Každý večer tam kněží zapalují sud zemního oleje, takového, jaký se u nás používá do pouličních luceren. Hoří jasněji než sezamový.

Teprve nyní si Ribat uvědomil, že na každém domě je kahan, který rozjasňuje temnotu.

– To je hlavní ulice?

– Ano. To je alej, kterou chodí procesí od Išarské brány přes celé město k svatyni boha Marduka a dál až k severní bráně. Jmenuje se Ulice, kterou nikdy nesmí zničit nepřítel.

Ačkoli byla pozdní hodina, panoval na ulici značný ruch. Opoždění chodci se vraceli do svých domovů. Čas od času mýjela hlídku nosítka, která nesli otroci. Potkávala i zámožné měšťany na oslech nebo na koních. Zato v úzkých a krátkých bočních ulicích nebyla živá noha. Tam bydleli ti chudší, kteří se nezmohli na osla nebo mulu. Kdo tam neměl co dělat, ani se do tohoto bludiště nepouštěl.

– Půjďme na křižovatku aleje se Sinovou^{*} ulicí, navrhl Adapa. – Potom kolem věže Etemenanky a vyjdeme na nábřeží Eufratu. Na druhé straně řeky leží Nové Město. – Tam je méně chrámů a paláců, zato však víc lidí. Jsou tam hlavní sklady potravin, největší obchody a celá čtvrť obchodníků Merkes s největším tržištěm na světě.

– Co z toho, když je v noci zavřeno, zabručel jeden, z vojáků.

– Přesvědčíme se, jestli je někdo náhodou nechce otevřít. A podíváme se také, jak hlídky plní mé rozkazy, odpověděl setník.

Ulice boha Sina byla stejně široká jako Ulice, kterou nikdy nesmí zničit nepřítel. Byla však dlážděna jen obyčejnými kamennými kostkami, nikoli barevnými deskami. Hlídka zabočila doprava k řece. Kráčela podél vysokých budov Esagilu – „Svatyně s vysokou hlavou“.

Na druhé straně ulice se tyčila cihelná podezdívka. Na ní stála vysoká věž, Etemenanka, na jejímž vrcholu noc co noc plál oheň.

– O té věži, řekl Ribat, – jsem často slyšel ještě v Judsku. Tam jí říkají Babel a tvrdí, že zůstala nedokončená, protože lidem, kteří ji stavěli, se pomíchaly jazyky a nakonec si nerozuměli.

– To je lež, ohradil se jeden z vojáků. – Dobře udělal náš král Nabukadnesar, že rozbil to hnízdo kacířů, Jeruzalém, a judský chrám. To si vymysleli ti lháři od Jordánu! Etemenanka že není dokončená? Přece sám vidíš a můžeš si spočítat, že ta věž má sedm poschodí. Skoro všechny zikkuraty^{**} v celé Babylónii, v Asýrii^{***} i Elamu^{****} mají buď tři, nebo sedm poschodí. Stejná sedmiposchodová věž je v Borsippě, v městě nedaleko Babylónu. Když je jasný den, můžeš ji z našich hradeb spatřit. Ale Etemenanka má o hodně vyšší poschodí než jiné věže.

– Někdy bych se chtěl podívat až nahoru. Odtamtud musí být pěkný rozhled po celém Babylónu a okolí, řekl Ribat.

– Zbláznil ses? obořil se na něj Adapa. – Na vrchol Etemenanky může jenom velekněz a jediná kněžka, kterou si sám bůh Marduk vybral za služebnici. Král tam může jen v den korunovace a může tam být celou noc a žádat boha Marduka o rady. Čím kdo má nižší kněžskou hodnost, na tím nižší poschodí může vstoupit. Obyčejným věřícím se dovoluje přístup pouze na podezdívku věže, odkud mohou pozorovat procesí.

– S chutí bych si poslechl rozhovor krále s bohem Mardukem, špičkoval jeden z vojáků. – Rád bych věděl, čími ústy ten bůh promlouvá.

– Mlč a nehřeš! zhrozil se setník a opatrně se rozhlédl, zda je někdo neslyšel.

– A co je nahoře, na vrcholu věže? zeptal se Ribat.

* Sin, Enlil, Zababa, Šamaš, Adad – jména božstev, po nichž byly nazvány hlavní ulice v Babylónu.

** Zikkurat – chrámová věž.

*** Asýrie – starověká říše mezi Eufratem a Tigridem. Obyvatelé byli původem i jazykem příbuzní Babylóňanům. Hlavním městem Asýrie byl nejprve Aššur a později Ninive.

**** Elam – starověká říše v povodí řek Kerchy a Kárúny, dnešní Irán. Vznikla na přelomu III a II. tisíciletí před naším letopočtem. Obyvatelstvo bylo asijského původu. V době největšího rozkvětu byl Elam mocným soupeřem Babylónu. Více než tři století válčil s Asýrií, až nakonec (r. 665 před n. l.) ho porazilo asyrské vojsko vedené králem Aššurbanipalem, který zničil jeho hlavní město Suzy. Obyvatelé byli vyhubeni nebo vzati do otroctví. Po úpadku Asýrie odpadl Elam a stal se součástí Médská. V VI. stol. před n. l. se stal posléze součástí perského panství.

– Tam je malá kaple z modrých emailovaných cihel. Uvnitř je velké, bohatě zdobené lože pro boha Marduka, kdyby si chtěl odpočinout. Je tam i zlatý stůl.

– Ten stůl by se hodil do našich kasáren, řekl opět voják.

Adapa dělal, jako by jeho rouhání neslyšel. Vojáci, kteří po mnoho let bojovali na různých místech, ničili chrámy nepřátel a rozbíjeli sídla bohů, ztráceli víru zejména v boha-otce Marduka, pána a stvořitele světa, lidí, zvířat i jiných bohů. Voják je hloupý, když říká takové nesmysly. Kdyby ho někdo udal, byl by jeho osud zpečetěn. Mohl by mluvit o štěstí, kdyby ho jen prodali do otroctví, poslali kopat kanály nebo sklízet rákosí. Kdoví co udělá Ribat, toho ještě nikdo v Babylónu nezná. Možná že by si rád naklonil generála nebo získal přízeň boha Marduka a že vojáka udá.

Zatímco Adapa přemýšlel o Ribatovi, došli téměř k řece. Nábřeží podél Mardukova chrámu bylo vydlážděno velkými kameny, které tam navozili ze všech možných stran. Nyní bylo pusté, protože ani lodi, ani lidé se nesměli zdržovat u břehu Eufratu pod zdí Esagilu, ledaže by patřili k chrámu nebo pro něj a jeho sluhy-kněze přivezli zboží.

Sinova ulice vedla k mostu. Ribat se s údivem díval na mistrovské stavební dílo. Eufrat byl na tomto místě nejméně 100 garů* široký a most spojoval oba břehy. A nebyl to pontonový most, jaký obvykle stavěla babylónská vojska při svých výpravách proti nepřítelům, ale pevný most přes prudký proud řeky. Na pěti silných kamenných pilířích stála dřevěná konstrukce. Most byl tak široký, že se na něm mohly bez obtíží vyhnout těžké vozy tažené čtyřmi voly. Silné dřevěné zábradlí chránilo lidi před pádem do řeky. Přes most se mohlo přecházet kdykoli, ve dne i v noci. Na obou koncích nepřetržitě stála městská stráž. Dbala, aby se na této široké tepně, spojující obě části města, netvořily zácpy a aby se nikdo nezdržoval uprostřed mostu.

Nyní, v noci, byl most zcela prázdný. Ribat stanul na břehu a s obdivem pozoroval Babylón pohroužený do tmy.

– Ohromné město, řekl. – Nedovedu si představit, že by tu někdo mohl žít a nezbláznit se z toho.

Adapa se rozesmál. Jejich host z provincie byl zábavný.

– Babylón, vysvětloval – je moderní město postavené plánovitě, podle přesných záměrů jeho tvůrců. Kdo zná způsob, jak se stavěly ulice, nemůže zabloudit. Naše hlavní město má dvě části položené po obou stranách Eufratu. Část na levém břehu je Staré Město. Jeho hlavní ulicí je Ulice, kterou nikdy nesmí zničit nepřítel. Souběžně s ní vedou dvě další ulice, boha Marduka a boha Zababy. Vedou podél Eufratu od jihu k severu. Protínají je jiné dvě ulice, ulice Sinova a Enlilova. Sinova ulice vede od hradeb až k mostu. Enlilova ulice vede také tímto směrem, ale více k jihu. Mezi těmito hlavními třídami je mnoho menších ulic a uliček, ale kdybys šel v kteroukoli stranu, vždycky bys dříve nebo později došel na některou z hlavních tříd.

– A tamhle? ukázal Ribat rukou na západ.

– Tam je Nové Město. Má také tvar obdélníku, ale je menší. Nové Město protínají rovněž dvě hlavní třídy, třída boha Šamaše a v prodloužení ulice Sinovy a našeho mostu třída boha Adada. Po obou stranách Eufratu je karum**.

Přešli most a stanuli na křižovatce Adadovy třídy s nábřežím.

– Pojďme po nábřeží, navrhl jeden z vojáků.

– Máš pravdu, přisvědčil velitel hlídky. Obrátil se k Ribatovi:

– Karum je obchodním střediskem Babylónu. Tady se vykládá všechno zboží, které dojde po vodě. Jsou tady i banky a sídla největších obchodních podniků. Podíváme se, jestli tu je všechno v pořádku.

Kráčeli podél Eufratu. Stály tu zakotveny kufa*** vedle kufy. U mnoha z nich byly přivázány keleky****. Tu a tam se na nábřeží tyčily hromady třetinových košů s nejrůznějším zbožím. Buď měly být naloženy na loď, ane-

* Gar – 4,75 m. Babylóňané měli tyto délkové míry:

uban – 0,016 m

ammatu – 0,396 m

kanu – 2,376 m gar – 4,752 m

ašlu – 47,5 m beru – 8553,6 m

** Karum. – nábřeží.

*** Kufa – malá plachetnice o nosnosti do sedmi tun, nejčastěji z pletené třtiny utěsněné kůrou nebo smolou.

**** Kelek – bárka na převoz zboží.

bo z nich byly vyloženy a lidé je ještě nestačili uklidit do skladů. Krčili se u nich hlídači a na bárkách spali převozníci.

– Ve dne, vysvětloval Adapa, – je tady tak velký provoz, že se člověk těžko prodere mezi vozy, kárami a karavanami oslů a velbloudů s nákladem. Karum, to je žaludek Babylónu.

Hlídka míjela sídla boháčů, obchodníků a bankéřů. Stěny budov sahaly až do výše dvou poschodí. Všechny domy měly pevné dveře z dubového dřeva pobitého mosazným plechem, který chránil před vloupáním. Výplně dveří byly červeně natřeny. Nic totiž tak spolehlivě neodhání zlé demony, číhající na život i duši člověka, jako červená barva.

V jedné chvíli se Adapovi a Ribatovi zdálo, že dveře jedné budovy se pohnuly. Vyšel z nich muž oblečený v šedý, nenápadný plášť, rozhlédl se kolem, a když viděl přicházející hlídku, rychle odcházel.

– Počkej, příteli! zavolal na něj setník. – Kam tak rychle?

Neznámý se rozběhl.

– Za ním! vykřikl Adapa.

Dali se do běhu. Jenomže neznámý už byl nejméně deset garů daleko.

– Stůj! zvolal Adapa.

Neznámý začal prchat ještě rychleji.

Ale ani vojáci nelenili. Nejrychlejší ze všech byl Ribat: Vzdálenost mezi ním a utíkajícím se začala zmenšovat.

Neznámý viděl, že neunikne. Doběhl posléze k nejbližší úzké uličce a náhle stanul. Zasvištěla střela. Ribat vykřikl bolestí a klesl.

– K zemi! rozkázal Adapa, – nebo nás postřílí jako divoké kachny.

Vojáci se přikrčili ke zdi budovy.

Neznámý se však nepustil do boje se čtyřmi vycvičenými vojáky královské gardy. Když viděl, že se hlídka zastavila, zmizel v úzké uličce.

– Za ním! křikl Adapa.

Vojáci se rozběhli k místu, kde ještě před chvílí stál střelec. Ale tam nebyl již nikdo. A nikoho v temné uličce nespatri. Úzké uličky tvořily bludiště, v němž bylo marné stíhat neznámého. Vojáci se rozběhli různými směry, ale po chvíli se vrátili na nábřeží.

– Utekl, lotr, ulevil si Adapa.

Schýlil se k ležícímu setníkovi Ribatovi.

– Žiješ? zeptal se ho.

– Žiji. Ten darebák mě ale zřídil! Střelil mě do stehna.

Adapa odhrnul Ribatův žlutý plášť a uviděl opeřený konec šípu, který trčel v setníkově noze. Jeho hrot vyčníval na druhé straně. Adapa se bleskově rozhodl. Uchopil konec šípu a vší silou trhl. Ribat bolestí vykřikl, ale to mu již setník vytáhl šíp z nohy. Z rány proudila krev.

Jeden z vojáků utrhl pruh látky ze svého bílého oděvu a ránu pevně a obratně zavázal. Druzí dva zvedli Ribata ze země.

– Můžeš jít? zeptal se Adapa.

Ribat, podpírán vojáky, udělal několik kroků.

– Bolí, jako kdyby tam řádili čerti.

– Neklej! ozval se zbožný Adapa, – nebo je přivoláš. Ribat opět zkusil udělat několik kroků.

– Nejde to, řekl, – to mě mrzí. Cítím, že mi z rány stále teče krev. Musím si sednout.

– Sedni si a my se zatím podíváme, odkud vyšel ten bandita.

– Když jsme běželi, všiml jsem si, že dveře tamtoho domu byly otevřené, řekl jeden z vojáků. – Není to daleko. Zaneseme tam setníka.

– Kdybych měl luk, tak by mi ten lotr neutekl, povzdechl si Ribat.

– Ptal jsem se, jestli si máme vzít luky, ale setník nic takového nerozkázal.

– Cožpak jsem to mohl předvídat? Něco takového se v našem městě ještě nestalo.

Vojáci udělali z rukou „stoličku“, Ribat se na ni posadil a hlouček zamířil k dlouhému, jednopatrovému domu. Na první pohled bylo možné rozeznat, že to je sídlo nějaké velké obchodní firmy. Širokou branou bylo možné snadno pronášet zboží a vjíždět vozy. Půlka silných dveří byla otevřená. Adapa s mečem v ruce vešel do chodby.

– Je tam někdo? zavolal. Nikdo se neozval.

Setník udělal ještě několik kroků. Za ním šel jeden z vojáků hlídky. Octli se na nádvoří. Stály tu řady velkých hliněných amfor, v nichž se uchovávalo obilí. Vedle nich byly jiné na olivy. Byla tu skutečně velká zásoba zboží.

– Je tam někdo? opakoval setník.

Znovu nikdo neodpovídal.

– Tamhle je světlo, ukázal jeden z vojáků kamsi do kouta dvora.

Šli tím směrem. Malý pokojík v koutě dvora byl zřejmě kanceláří majitele, neboť stěny byly až ke stropu vyplněny hliněnými tabulkami, na nichž byly pravděpodobně účty obchodního podniku. Několik tabulek leželo na stole. Místnost spoře osvětlovala lampička. V křesle seděl jakýsi muž a hlavou se opíral o stůl. Před ním ležela hliněná tabulka a třtinové rydlo na psaní.

– Hej, ty, vzbud' se, zavolal voják.

Adapa přistoupil k sedící postavě a zatřásl jí ramenem. Muž se svalil na zem jako kus dřeva.

– Je mrtev! vykřikl setník.

KNĚZ BOHA OHNĚ

Voják se naklonil nad ležícím mužem a sáhl mu na čelo.

– Třeba ještě žije, řekl, – a je jenom v bezvědomí. Někdo ho udeřil do hlavy.

Ribat, podpírán dvěma vojáky, se dobelhal k psacímu stolu. Těžce dopadl do třtinového křesla, natáhl před sebe zraněnou nohu a otřel si z čela pot.

– Tak jsem se unavil, stěžoval si, – jako kdybych dva dny bořil zdi Jeruzaléma. Ten lotr má silnou ruku. Nejdříve vyřídil tady toho a potom mě. Dostat ho tak do rukou!

– Však ho chytíme, buď klidný. Naši strážci nespí a v celém Babylónu není místo, kde by se mohl schovat.

– Už takové místo našel, vzdychl Ribat.

– Co teď budeme dělat? obrátil se setník Adapa ke strážci.

– Navrhuj, řekl voják, který předtím tak kacířsky mluvil o kněžích a bozích, – dovést ho k Ilubanimu.

– Kde to je? zeptal se Adapa.

– V sousední ulici, vysvětloval voják. – Blízko nábřeží je kaplička Nuskua, boha ohně a čističe kovů. Malá, chudá kaple. Slouží v ní starý kněz Ilubani. Tře bídu, ačkoli to je kněz, protože je to poctivý člověk. Aby měl z čeho žít, dělá léky na všechny choroby. Pro ty léky k němu chodí lidé až z druhého břehu, od chudáků totiž peníze nebere. Vyhledávají ho i rolníci. Platí mu tím, co kdo má a může dát. Husou, párem kachen, někdy ovčí

nebo ptákem, který denně snáší vejce.* Myslím, že by bylo dobře vzbudit kněze a dovést ho sem. Prohlédl by setníkovi ránu, dal by mu na ni lék a kdoví, možná že by i tady toho mrtvého vzkřísil.

– Jdeme, souhlasil Adapa. – Půjdeš se mnou a ukážeš mi cestu. Jeden voják bude stát na stráži u vchodu a nikoho sem nepustí. Druhý zůstane s Ribatem. A tohohle nešťastníka položte ke stěně a dejte pod něj vlněný plášť, co visí na věšáku.

Kaplička nebyla daleko. Uzounká ulice se po chvíli chůze rozšířila na malé náměstíčko, jehož jednu stranu tvořil příbytek Nuskua. Kaple byla stará, už dávno neopravovaná. Na mnoha místech vypadly barevné cihly, jiné dávno ztratily lesk. Jak se slušelo na svatyni boha ohně, svítila nad vchodem lampička naplněná olivovým olejem.

Adapa zaklepal na dveře. Byly skromnější než jiné u bohatších svatyní; byly ze dřeva datlové palmy, pouze veřeje byly cedrové.

Na klepání nikdo neodpovídal.

– Nejdříve je sál boha Nuskua, vysvětloval voják, – za ním dvůr a obydlí, kde bydlí Ilubani. Musíme hodně zabouchat, aby nás uslyšel.

Setník vytáhl meč a rukojetí udeřil na vrata. Zakrátko se ozvaly kroky a hlas za dveřmi se zeptal:

– Kdo je tam?

– Adapa, setník královské gardy.

Slyšeli, jak se odsouvá těžká závora, a polovina dveří se pootevřela. Na prahu stál šedivý muž s kahánkem v ruce. Zpytavě se podíval na dva vojáky a patrně si myslel, – že příliš holdovali silnému syrskému vínu a teď hledají spásu u boha Nuskua, aby se mohli vrátit do kasáren a nenarazili přitom na důstojníka, který má službu. Takové „choroby“ léčil tlustou třtinovou holí, kterou hřišníkům tak dlouho přikládal na záda, až úplně vystřízlivěli.

– Ty jsi kněz Ilubani? zeptal se setník.

– Ano. Co potřebujete?

– Jsme noční hlídka, vysvětloval krátce Adapa. – Stíháme banditu, který zranil důstojníka. Zabil také někoho v domě na nábřeží. Potřebujeme tvou pomoc.

– Jestli ho zabil, pak ani já, ani všichni bozi v Babylónu mu život nevrátí. Ale tomu raněnému mohu pomoci. Je to daleko?

– Nanejvýš třicet garů, odpověděl voják.

– Počkejte, řekl kněz. – Vezmu lék a obvazy na ránu. Otevřel dveře a vpustil oba vojáky do svatyně. Když šel kolem sochy boha Nuskua, hluboce se uklonil. Pak zmizel uvnitř sálu.

Adapa se zvědavě rozhlížel. Svatyně nebyla velká, měla tvar čtverce a jedna stěna mohla být tak dva gary dlouhá. U stěny stála socha boha ohně, ozdobená květy. Před sochou byly na plochem kameni narovnané obětní dary. Blikotal tam malý plamínek. Na skromně ozdobených stěnách byly namalovány pásy. Už mnoho let se na nich usazovaly saze 7. neustále hořícího plamínku a teď se už těžko rozeznávaly barvy pokryté nánosem. Také střechu by bylo třeba opravit. Ačkoli v Babylónii přišlo jen několikrát do roka byl strop poničen velkými vlhkými skvrnami.

– Náš bůh je bohem chudých, rozlehl se náhle hlas Ilubaniho. – Není tak mocný jako Marduk...

Setník se rozhlédl. Ilubani se vrátil tak tiše, že neslyšel jeho kroky. Kněz držel v ruce malé zavazadlo.

– Jsem hotov. Můžeme jít.

Za chvíli byli na místě. Nic se tam nezměnilo. Nikdo se nepokoušel vniknout do kupcova sídla.

Kněz se nejprve sehnul nad mužem, který ležel na podlaze.

– Toho znám, řekl, – je to Iddina-abi. Bohatý kupec a majitel tohoto domu. Příbuzný bankéřů Egibiů.

– Ach, podívil se Adapa.

Rodina Egibiů patřila mezi největší boháče v Babylónu. Svým postavením a majetkem mohla soutěžit dokonce s nejbohatšími chrámy i s královskou rodinou. Tato skutečnost vrhala na událost v domě nové světlo.

Ilubani poklekl na podlahu. Rozhrnul kupci oděv a přiložil ucho na jeho hrud'. Naslouchal.

– Žije, řekl. – Srdce bije, i když velmi slabě.

* Pták, který denně snáší vejce – slepice.

Kněz vstal a rozvinul své zavazadlo. Vzal nevelkou lahvičku z temně fialové hmoty. Vytáhl maličkou zátku a znovu se nahnul nad bezvědomým. Přidržel mu lahvičku u nosu a potom nalil několik kapek k nosním dírkám. Po celé místnosti se šířil vtíravý, nepříjemný zápach. Lék byl skutečně silný, protože nehybná tvář muže se po jednou zkrivila bolestí.

Kněz povstal.

– Za chvíli se mu vrátí vědomí, řekl a obrátil se k Ribatovi. – A teď se podíváme na tebe. Kde tě zranil?

– Na noze. Střelou z luku. – A šíp?

– Ihned jsem ho vytáhl z rány, vysvětlil setník Adapa.

– Tady je ten šíp, ukázal jeden z vojáků knězi opeřenou zbraň.

– Dobře že jsi ho vytáhl.

Ilubani zručně sejmul obvaz, kterým Adapa stáhl ránu. Z rány se znovu vyřinula krev.

– Není to tak zlé. Kdyby tě šíp trefil o něco výš, už bys teď rozmlouval s bohyní Ereškigal.*

– Patrně je to tak psáno na tabulkách osudu, zafilosofoval si Ribat.

Kouskem silné šňůry spletené z vysušených ovčích střev začal kněz obtáčet nohu nad ranou. Proud krve se okamžitě zmírnil.

– Bolí? zeptal se kněz.

– Dá se to vydržet, pokusil se Ribat o úsměv. – Není to ani první, ani poslední rána. To už je osud vojáka, že dostává rány.

– Ale teď to zabolí pořádně, upozornil ho kněz boha Nuskua a vyjmul z vaku jinou, větší lahvičku z pálené hlíny. Jakousi tekutinou zalil oba otvory rány. Kdyby Ribat nedržel voják, vyskočil by z křesla. Ale silné ruce ho pevně držely, a tak vydal jen tichý bolestný výkřik.

– Ležeš mi tam tekutý oheň, povzdechl si, když první nápor bolesti pominul.

– Zapamatuj si, setníku, že oheň očisťuje. Ale nejen kov, nýbrž i lidi. Musel jsem ti vyčistit ránu, aby ji nezapadli zlí duchové. Jinak bys potřeboval už jenom nůž z bronzu a kus cedrového dřeva, aby sis mohl vyřezat novou nohu.

– Brr! otrásl se Ribat. – Mluvíš krutě!

– Jako kdybys nikdy nic takového neviděl.

– Něco jiného je vidět a něco jiného je nemít nohu, řekl Ribat, otřesen jeho slovy. – To bych raději nežil.

– Poděkuj přízni boha Nuskua a mým lékům, že se to nestane.

– Dám ti pět šekelů stříbra. Tolik, kolik se platí nejlepšímu ašipuovi.**

– Dej tolik, kolik chceš. Mně nebo bohu Nuskuovi.

– Nač potřebuje bůh stříbro? ozval se nevěřící voják.

– Aby nám ta stará svatyně, která byla postavena ještě za prvního království,*** jednoho dne nespadla na hlavu, řekl Ilubani.

– Dostaneš ty šekely. Umíš-li psát, zapiš si to na hliněnou tabulku a já ti na ni dám svou pečeť, řekl Ribat a vytáhl z pasu pečeť, kousek pálené hlíny s vystouplými znaky.

– Psát umím, odpověděl zamyšleně kněz Ilubani, – ale nejsem ani kupec, ani handlíř, ale pouze strážce oltáře boha Nuskua. A ty dělej, jak chceš. Schovej si svou pečeť. Ribat zastrčil pečetítko za pas.

– Oba, řekl Ilubani, – ty i Iddina-abi, musíte nějaký čas ležet. Budu vám dávat léky, které vám vrátí sílu a rychle zahojí rány. Musíte však dělat všechno, co vám řeknu. Tady nezůstanete. Přeneseme vás do svatyně boha Nuskua. Tam už najdeme místo, kde budete moci klidně odpočívat.

– Bude to trvat dlouho?

– U něj, ukázal kněz na kupce, – ne tak dlouho, jako u tebe. Až se probudí, bude mu hučet v hlavě. Ale i to ho za dva dny přejde. Ty nesmíš hýbat nohou nejméně týden.

* Ereškigal – bohyně podzemí, kde pobývaly duše zemřelých.

** Ašipu – lékař.

*** První království – období v dějinách Babylónie od jejího vzniku až do doby, kdy ztratila nezávislost a připadla pod Asýrii (léta 3500-739 před naším letopočtem).

– Nemohu přece u tebe ležet celý týden. Musím být ráno u generálova písaře. Dostanu nový stejnokroj, příděl jídla a stříbra. Istar-šum-ereš řekl, že to všechno zařídí. Jestli se neobjevím, zapomene na to, anebo své rozhodnutí změní. Člověk musí brát, dokud dávají.

– Když to bude jen trochu možné, posadíme tě na osla, dovezeme ke generálovi a jeho písaři. Ale potom se vrátíš ke mně a já tě budu léčit dál. Obvaz se musí dvakrát denně měnit. Nezapomeň, že máš v noze dva otvory pro zlé duchy. S tím se nežertuje.

– Neboj se, Ribate, pomůžeme ti, utěšoval ho setník Adapa.

– Obchodník, který každý den vozí do pevnosti jablka, hrušky a broskve, má pohodlný vůz. Zná ho dobře, a je mi navíc zavázán vděčností. Pojedeš, setníku, celým městem a ani to nebudeš pozorovat, sliboval jeden z vojáků.

– Ráno, potvrdil jeho slova Ilubani. – Ale teď ještě otázku. Jak vás přeneseme do mé svatyně?

– To je jednoduché, řekl Adapa. – V tom křesle, v kterém teď Ribat sedí. Viděl jsem na dvoře dlouhé tyče, jaké užívají nosiči, když chtějí zvednout náklad. Dáme je pod křeslo a budou z něj nosítka. Nejdříve vojáci odnesou Ribata a pak se vrátí pro kupce.

– A proč? ozval se jeden z vojáků, na první pohled silák. – Ať oni vezmou setníka a já donesu na zádech kupce, kam bude třeba. Třeba do Borsippy. Zvedal jsem těžké vepře, když jsem sloužil v kuchyni.

Sehnul se a zvedl ležícího kupce jako pírkó a přehodil si bezvládné tělo přes rameno.

– Jdeme?

– Jdu s tebou, řekl kněz, – a oni ať přijdou, až udělají nosítka. Dávejte pozor, na cestě je plno děr. Ve tmě můžete upadnout.

Ilubani a voják odešli s nezvyklým nákladem. Zároveň dva vojáci rychle udělali prozatímní nosítka a malý hlouček opustil kancelář. Když se octli na nábřeží, Adapa rozkázal postavit je na zem.

– Musíme ten dům zamknout. Kdyby něco zmizelo, bylo by to na nás.

Vrátil se dovnitř a z mísy na stole vzal kus vlhké hlíny. Pak zamkl dveře a mezi obě křídla nacpal hliněnou kouli. Natlačil ji do mezery a na obě půlky dveří a vtiskl na ni svou pečeť. Podobala se Ribatově pečeti, ale znaky na ní byly jiné.

Potom pronesl nařízenou formuli:

– Já, Adapa, setník královské gardy, jsem dobrovolně otiskl svou pečeť na tyto dveře. Kdo ji strhne nebo poškodí, bude se zodpovídat před naším pánem, králem Nabukadnesarem, a bůh Marduk ho potrestá.

Kdokoli by strhl takovou pečeť, byl by považován za zloděje a s jako takovým by se zacházelo. Chammurapiho zákoník, který v Babylónii platil už víc než tisíc let, trestal zloděje nemilosrdně. Za krádež hrozil trest smrti, a to nejen tomu, kdo se jí dopustil, ale i těm, kteří přechovávali nebo obchodovali s kradeným zbožím. Za krádež s vloupáním, čili stržením pečeti, prikazoval řád zabít lupiče a pochovat ho tam, kde spáchal svůj čin. Tak stanovil moudrý král Chammurapi v článku 6-8 svého zákoníku.

Adapa se už neobával o majetek kupce a rozkázal vojákům, aby nosítka zanesli do svatyně boha Nuskua. Kněz Ilubani je zavedl dovnitř. Teprve nyní si všimli, že svatyně boha ohně se liší od jiných domů v Babylónu jenom tím, že nemá chodbu do vnitřního dvora, ale že se z ulice vejde do sálu se sochou boha. Jinak byly ostatní místnosti stejné jako v jiných domech. Kolem malého dvorku bylo několik jizeb. Všechny dveře a okna vedly na dvorek. V jedné místnosti bydlel Ilubani, v jiných byly umístěny církevní potřeby, které sloužily při uctívání boha Nuskua, léky a malá skladiště. Místnost pro raněné byla vybavena chudě. Ilubani neměl ani postel, spal na slaměné rohoži. A stejné rohože dal i příchozím.

Bylo tu však vzorně uklizeno. Stěny místnosti byly čerstvě nabíleny vápnem a podlaha z udusané hlíny zářila čistotou. Ani na podlaze, ani na stěnách neviděl Adapa hmyz, tak obvyklý v jiných domech.

Ribat se položil na rohož. Asi dvanáctiletý synek, který se posadil vedle něj, mu podával jakousi tekutinu.

– Nechci to, bránil se setník, – je to horké. Přines raději víno.

– Děda nakázal, abys to vypil, naléhal chlapec. – Musíš to vypít! Co jsi to za důstojníka, když se bojíš léku?

Ribat vypil tedy lék naráz a zašklebil se.

– Přísahám při Mardukovi, že jsem nic horšího neměl v ústech.

– To je nápoj, který tě zbaví horečky, a budeš moci spát. Ihned usneš a probudíš se až ráno, a mnohem zdravější, vykládal kněz, který vešel do místnosti.

Kupec ležící na vedlejší rohoži pomalu přicházel k sobě. Několikrát se obrátil z boku na bok. Konečně široce otevřel oči a zkoušel se posadit. Ale s bolestným výkřikem znovu padl na rohož.

– Lež! uklidňoval ho Ilubani. – Nebude tě to tak bolet. Iddina-abi se rozhlížel. Na jeho tváři se objevil údiv.

– Kde to jsem? zvolal tichým hlasem. – Cožpak jsem už zemřel a jsem za sedmerými zdmi v městě bohyně Ereškigal? Proč ležím v téhle bídné díře?

– Žiješ, odpověděl kněz, – i když mnoho nechybělo, abys skutečně odešel do světa mrtvých. Vypij to, sehnul se k chorému a přiložil mu k ústům džbánec s jakousi tekutinou.

Kupec se lačně napil. Bylo vidět, že se již úplně probral. Posadil se na rohoži. Chvilí jeho oči bloudily po cizích tvářích, pak po stěnách, jako by hledal známé předměty.

– Zlato! zvolal. – Kde je mé zlato?!

– Jaké zlato? podivil se setník Adapa.

– Zlato! Měl jsem hodně zlata, za víc než sedm talentů! Kde je to zlato? rozčiloval se stále hlučněji kupec.

– Žádné zlato jsme u tebe neviděli, vysvětloval setník.

– Zlato! Vzali jste mi mé zlato! Vraťte mi je! Všude ta řeknu! Půjdu třeba až ke králi! Měl jsem zlato za osm talentů!

– Človče, ty ses zbláznil! ozval se jeden z vojáků. – Osm talentů, to je majetek, jaký může mít jenom král nebo svatyně boha Marduka. Měl jsi možná osm šekelů...

– Měl jsem osm talentů! hořekoval kupec. – Připravil jsem to všechno ve zlatě, protože jsem koupil od svatyně Nabu v Borsippě osm tisíc gurů* ječmene. Celou jejich úrodu!

– To je ohromné množství, podivil se Ribat. – Na co potřebuješ tolik ječmene?

– To není mnoho. Každý rok ho kupuji a prodávám mnohem více. Kdo kupuje větší množství, platí ho levně, a když ho pak po částech prodává, vydělá! Ve velkém městě je ječmen mnohem dražší než na vsi... Zlato! Co se stalo s mým zlatem? Kde je? Vzali jste mi je!

– Uklidni se, človče, ozval se kněz. – Jsi ve svatyni boha Nuskua nedaleko svého domu. Tito lidé, gardová hlídka, tě našli v bezvědomí s rozbitou hlavou v tvé kanceláři. Žiješ jen díky tomu, že tě sem přinesli a že jsem ti mohl dát lék. Ten tě vrátil životu. Byl jsem v místnosti, v níž jsi ležel v bezvědomí. Zlato jsem tam neviděl.

– Nebyl tam ani jeden šekel, potvrdil Adapa.

– Tenhle setník, vykládal dál Ilubani a ukázal na Ribata, – tě bránil. Stíhal zloděje a odnesl si to zraněním. A ty ho nařkneš z krádeže!

– Pamatuji si, řekl kupec třesoucím se hlasem, – že jsem seděl za stolem v kanceláři. Prověřoval jsem váhu zlata a pravdivost razítek na prutech. To zlato jsem si vypůjčil od bankéřů Egibiů, mých příbuzných, podle úmluvy sepsané na tabulce. Prohlédl jsem, je-li všechno v pořádku, zabalil jsem pruty do plátna a položil na stůl. Zdálo se mi, že slyším nějaké tiché kroky. Chtěl jsem se obrátit a... víc už si nepamatuji.

– To je jednoduché, rozesmál se jeden z vojáků. – Někdo vešel do tvého domu, pořádně tě uhodil, sebral zlato a utekl. Ten si pomohl! Až do konce života mu nebudou chybět ani placky s medem, ani syrské víno!

Kupec zmlkl. Teprve nyní si dostatečně uvědomil, že přišel o své poklady.

– Takový život, to není život! Necht' mě raději zlí duchové roztrhají! Jsem nuzák. Jestli nesplatím dluh bance Egibiů, zaberou mi dům a prodají mě do otroctví. Ach, já nešťastný...!

Iddina-abi si roztrhl oděv na prsou a začal zoufale tlouci hlavou do zdi. Lupič však měl zřejmě tvrdou pěst, protože po prvním úderu kupec vyjekl bolestí a nechal toho.

Všichni v místnosti hleděli na boháče s různými pocity. Kněz boha ohně s nevolí. Vojáci s určitým uspokojením. Setník Ribat byl skutečně udiven. Při své vojenské službě plné všelijakých příhod zažil už všelicos, ale aby někdo na sebe přivolával smrt, protože ztratil majetek, to překračovalo chápání prostoduchého vojáka.

– Dědečku, obrátil se ke knězi chlapec, který před chvílí dával setníkovi lék, – udělej pro něj nějakou mast. Ať nepláče.

– To nejde, Utnapištime, na takový žal není lék, odpověděl Ilubani.

– A co můj dům? zanařikal znovu kupec. – Já tu ležím, a tam rádí zloději! Musím běžet domů, spočítat, co zbylo.

* Gur – objemová míra, asi 74 litrů.

Iddina-abi se pokoušel vstát z rohože, ale neměl sil a s nářkem klesl zpět.

– Uklidni se, člověče, řekl Adapa, – tvůj dům je v bezpečí. Sám jsem ho zamkl a zapečetil vlastním znakem. Nikdo se neodváží takovou pečeť strhnout.

– Neodváží se strhnout pečeť? bědoval kupec. – A udeřit mě do hlavy se odvážil? Pro takového člověka je značka jen kusem hlíny. Ten určitě ukradne i mé stříbro, mé zboží, všechno cenné náčiní z mědi. Ach já nešťastník, hořekoval Iddina-abi.

– Neboj se, uklidňovali ho vojáci. – Někdo, kdo má osm talentů, se nebude zajímat o ječmen.

– Musím se vrátit, musím se vrátit! opakoval kupec. – Pomozte mi vstát!

– Lež, nebo neručím za tvé zdraví, tvrdě odpověděl kněz. – Obáváš-li se o dům, můžeš si najmout strážce, aby ho hlídali. Třeba tady ty z gardy.

– Byli na hlídce, měli hlídat můj dům, to je jejich povinnost, nespíchal kupec s placením.

– Zadarmo ti nikdo nebude dům hlídat, ozval se jeden z vojáků. – Vrátime se; setníku, dodal, – a zítra přijdeme pro raněného.

– Tak se uzdrav, loučil se Adapa s Ribatem. – Hned ráno uvědomíme o neštěstí generála a připomeneme mu, co ti dnes slíbil. A tobě, knězi, děkujeme za všechno.

– Neodcházejte, hořekoval Iddina-abi. – Což jsem říkal, že nezaplatím? Hlídejte celou noc můj dům. Dám vám pět obolů dobrého stříbra.

– Ani za pět šekelů nebudeme hlídat, rozzlobil se voják a hlídka opustila svatyni boha Nuskua.

NEJVYŠŠÍ SOUDCE PŘIKAZUJE

Ištar-šum-ereš, generál quradu, pozorně vyslechl Adapovo hlášení o příhodě noční hlídky na nábřeží.

– Říkáš, setníku, že ten kupec měl zlato v ceně osmi talentů?

– Tak to říkal, generále. Tvrdí, že bylo určeno pro Nabuovu svatyni v Borsippě, od které koupil celou úrodu ječmene.

– Jak může být pořádek v našem státě, když kupci a kněží mají takový majetek? Časem se stanou ještě bohatší a ostatní, i státní pokladna, stále chudší. Proto také stoupají ceny. Kupci hromadí zboží a zvyšují jeho ceny. Za krále Nabopolasara, otce našeho pána, Nabukadnesara, bylo možno za jeden šekel dostat dva gury ječmene nebo datlí. A teď stojí jeden gur ječmene šekel a datle jsou také dražší. Kdo je tím vším vinen? Kupci a kněží.

Adapa mlčel. Věděl, že v Babylónu mezi sebou zápasí dvě strany. V čele jedné stáli nejvyšší vojenští velitelé. Toužili po tom, aby se upevnila králova moc a aby král povznesl vojenský stav. Prahuli po válce s Médskem, aby získali pro Babylónu všechny země, které patřily do Asýrie, než padla.

Proti nim stáli kněží, bohatí kupci a vlastníci velkých statků. Ti dělali něco zcela jiného. Mysleli si, že královská vláda má zajišťovat jedině obchod a dávat chrámům a velkostatkářům výsady. Podle nich by bylo třeba zmenšit armádu, protože stojí příliš mnoho, musí se na ni platit velké daně a odvádí lidi od práce na polích, kněžských dvorech a v dílnách. Války je třeba vést jenom s malými státy, aby se získali noví otroci. Naproti tomu s velkým a silným Médskem je třeba hledat dorozumění, v nejhorším případě i za cenu ztráty nezávislosti anebo dosadit na babylónský trůn médskou dynastií.

Ištar-šum-ereš jako velitel královské gardy a vůdce babylónské armády byl přívržencem vojenské strany.

– Máte pravdu, generále, uznal po chvíli setník. – Ceny rostou tak rychle, že naše příjmy nestačí na živobytí. Zadlužujeme se u kupců.

– A chrámy i banky už nevědí, kam ukládat zlato a stříbro. Takový kupec, zlobil se generál, – má zlata za osm talentů! A já, generál gardy, dostávám za rok jen deset min stříbra, pět vycházkových a pět obyčejných oděvů! A přece mám největší příjmy v celém státě. Větší, než mají jiní důstojníci, než je plat vezíra, nejvyššího soudce a ministrů. Kdyby byla válka, dostal bych část kořisti ve stříbře, olovu, bronz a otrocích. Z čeho máme nyní žít? Zakrátko kupci prodají celou armádu do otroctví pro dluhy. V některých provinciích využívají vojáky ke kopání kanálů, protože stále více kněží a boháčů dostává výsady a nemusí platit daně.

Adapa mlčel. Všechno, co generál říkal, že kupci a kněží jsou stále bohatší a lidé stále chudší, byla pravda. Ale pravda byla i to, že každá válka odváděla rolníky od práce na polích, řemeslníky z dílen, a navíc je zabíjela. Bohatli jedině důstojníci a chrámy, které dostávaly třetinu veškeré kořisti jako oběť, která patří bohům za vítězství. Který směr je lepší?

Adapa, obyčejný setník, nižší důstojník, pocházející z rolnické rodiny od města Uruku, neodvažoval se odpovédět na tuto otázku, která znepokojovala Babylón. Boží zřetelně určili, že jedni mají těžce pracovat a žít v bídě. Jiní mají neustále bohatnout bez práce. Tak to bylo psáno v tabulkách osudu a nikomu se nepodaří to změnit.

– Ano, generále, přikývl setník, který si uvědomil, že tartanu by ho mohl zařadit mezi nepřátele. – A pokud jde o Ribata, brzy ho přivezou, aby si mohl vybrat nový oděv a stříbro, které jsi mu včera slíbil.

– Když leží nemocný, nač potřebuje oděv a stříbro? Nemůže přece nyní sloužit. A pokladnu máme prázdnou.

– Ale on je vlastně zdravý. Od zítřka může nastoupit službu v kasárnách. Jen trochu kulhá na postřelenou nohu, bránil setník Ribata. – Slíbil jsi mu, že ho povýšíš. Musí být přece patřičně oblečen.

– Já že jsem mu to slíbil? podivil se generál. – Nevzpomínám si.

– Ano, generále, zdůraznil pobočník. – Ribat má slíbený postup.

– Nu dobrá, souhlasil neochotně velitel quradu, – až Ribat přijde, ať mu to zařídí. Ale jestli jsem mu slíbil postup, musí počkat, protože nyní nemáme volné místo. Ledaže by vypukla válka s Médskem.

– Rozkázal jsem udělat seznam, co Ribatovi patří, vzal pobočník hliněnou tabulku, která ležela na malém stolku, a podal generálovi pečeť.

– To máte tak naspěch? ušklíbl se tartanu. – A nikdo nemyslí na to, že v pokladně nemáme ani kousek stříbra.

Přesto přiložil na tabulku svou pečeť. Přinejmenším tato věc byla zařízena.

– Ale, dodal Ištar-šum-ereš, – ať píšák poznamená všechno, co jsi říkal o případu. Tabulku ať vypálí a pošle nejvyššímu soudci. To je jeho věc. Ať hledá zloděje.

Pokynul rukou, že se setník může vzdálit.

Nazítí vyhledal soudní úředník Adapu a uvědomil ho, že všichni vojáci z noční hlídky se mají dostavit k nejvyššímu soudci. Setník ho počastoval pohárem palmového vína a úředník prozradil Adapovi, že kupec sedí u nejvyššího soudce a domáhá se, aby jeho poklad byl co nejdříve vypátrán. Proto nejvyšší soudce nakázal, aby se k němu neprodleně dostavili všichni, kteří měli noční hlídku.

Palác nejvyššího soudce stál v Ulici, kterou nikdy nesmí zničit nepřítel, nedaleko jižního paláce krále Nabukadnesara. Soudce sám, jako ostatně i většina ministrů a dvorních důstojníků, byl příbuzný krále.

Brány soudního paláce střežili ozbrojení sluhové. Kolem prvního, dosti prostorného dvora byly sály, v nichž úřadovali soudci nižších stupňů, kanceláře a archívy soudu. V největší a nejzdobenější místnosti zasedal sám nejvyšší soudce. Ze dvora vedla úzká chodba do dalšího dvora, obklopeného obytnými místnostmi. V dalších částech paláce bydleli sluhové a otroci a byly tam také sklady potravin.

Když Adapa a jeho vojáci vešli do sálu, soudce Nabú-apla-usur seděl ve vysokém křesle. Nohy křesla byly ukončeny cedrovými šiškami z bronzu, aby chránily soudce před zlými duchy, kteří by ho mohli mást a mařit výkon spravedlnosti. Před soudcem stál vysoký stůl z barevných ušlechtilých dřev, bohatě zdobený řezbami. Také jeho nohy byly zakončeny bronzovými šiškami.

Po straně seděl na obyčejné židli píšák. Po ruce měl korýtko s prohnětenou, měkkou hlinou a dřevěné rámečky na tabulky. Na malém stolečku leželo několik třtinových rydel, jimiž píšák tiskl do hlíny znaky.

Před nejvyšším soudcem stál Iddina-abi a vyprávěl o své příhodě. Adapa spatřil kněze Ilubaniho a setníka Ribata, který seděl na stoličce a měl ovázanou nohu. Důstojník si oblékl nové šaty. Přímluva u generála měla tedy výsledek.

– Jsem, velký soudce, zničen. Nezůstalo mi nic. Můj majetek berou jiní a mě věřitelé prodají do otroctví. Ztratil jsem všechno. Domáhání se spravedlnosti. Žádám, aby zloděj byl chycen, zabit a podle zákonů našeho velkého krále Chammurapiho pochován na tom místě, kde spáchal svůj čin. Aby mu bylo odebráno ukradené zlato a aby mi připadlo všechno, co má: dům, žena, děti a otroci.

– Nejdříve je třeba ho chytit, řekl soudce.

– O to jsem vlastně přišel požádat. Předkládám své obvinění.

– Dobře, přikývl soudce. – To už bylo zapsáno včera. Teď chci od setníka a od jeho lidí slyšet, co té noci viděli.

Adapa podrobně vyprávěl o tom, co se stalo v době jeho hlídky ve městě od chvíle, kdy dostal rozkaz vzít s sebou Ribata, až do okamžiku, kdy se vrátili do pevnosti.

Když setník svědčil, nakláněl se písař nad hliněnou tabulkou. Jakmile důstojník skončil, ozval se soudní úředník.

– Ano, Nabú-apla-usure. Setník Adapa nám vypověděl všechno, co je zapsáno na tabulce opatřené pečeti generála Ištar-šum-ereše.

– Mluv, obrátil se soudce k Ribatovi.

Setník ze Simirry opakoval případ. Doplnil ho jenom tím, že už mohl zloděje chytit, když ho poranil na noze. Dodal také, že kdyby měl luk, určitě by bandita neutekl.

– Viděl jsi jeho tvář? Poznal bys ho?

– Neviděl, velký soudce. Myslím si jen, že měl plnovous.

– A vy?

– Také jsme ho neviděli, potvrdili vojáci.

Na soudcovu výzvu vypověděl kněz ze svatyně boha Nuskua, jak ho v noci vzbudili vojáci quradu. Sel s nimi do domu Iddina-abiho a našel tam dva raněné. Ošetřil je a dal jim lék. Díky tomu a díky milosrdenství boha Nuskua žijí a uzdravují se.

– Viděli jste zlato a jiný majetek v domě Iddina-abiho?

– Velký soudce, řekl Adapa, – v jeho domě je mnoho všelijakého majetku. Stojí tam velká skladiště vysoká jako tento palác. Viděl jsem tam velké amfory na olivy a víno. Je tam i sezamové zrní. Co je v jiných místnostech toho bohatého domu, to nevím. Ale tam, kde svítil kahan a kde jsme našli Iddina-abiho, když ho duch opustil, nebylo ani zlato, ani stříbro. Iddina-abi mu rychle vpadl do řeči:

– Velký soudce, tma vojáky zmátla. Můj dům, to je chatrč na spadnutí. A každý, kdo by ho prohledal, by našel jen několik gurů ječmene a několik amfor bezcenného vína nebo starého oleje. Žádné poklady tam nemám. Jsem chudý, a teď jsem úplně na dně, nejnuznější z bídých otroků krále. To je celá pravda. Pouze v tebe, velký soudce, vkládám naději.

– Nelži tolik, přerušil ho Nabú-apla-usur. – Raději nám ještě jednou pověz, kdy jsi nabyl vědomí.

– Octl jsem se ve svatyni boha Nuskua, kde mě šlechtný kněz Ilubani podal čarovný lék. Aby mu to Mar-duk vynahradil.

– Myslím si, kupče, že nebudeš čekat, až se za tebe bozi odmění, a uděláš to sám, řekl soudce. – Od té doby, co máme v Babylónu stříbrné šekely, je snadné vyjádřit lidskou vděčnost.

– Udělám to, velký soudce, určitě to udělám, jakmile získám zpět své zlato.

– Nikdo v tvém domě nebyl?

– Nikdo, velký soudce.

– Nebál ses být sám s tolika zlatem?

– Zlato je nejbezpečnější, když o něm nikdo neví. Proto jsem poslal otroky do Borsippy, než jsem dostal pruty, aby tam pomáhali nakládat zboží na kufy, které jsem pronajal. Pět kuf mělo každý den vozit zboží do Babylónu. O tom, že budu mít zlato doma, nikdo nevěděl. Nikdy u sebe nemám mnoho stříbra, a zlato při obchodování nepoužívám. Když je třeba, pošlu bance bratří Egibiů tabulku a oni vyplatí mé věřitele. Když někdo platí mně, také jde do banky. Doma mám obvykle jenom několik šekelů, nejvýše dvě tři miny.

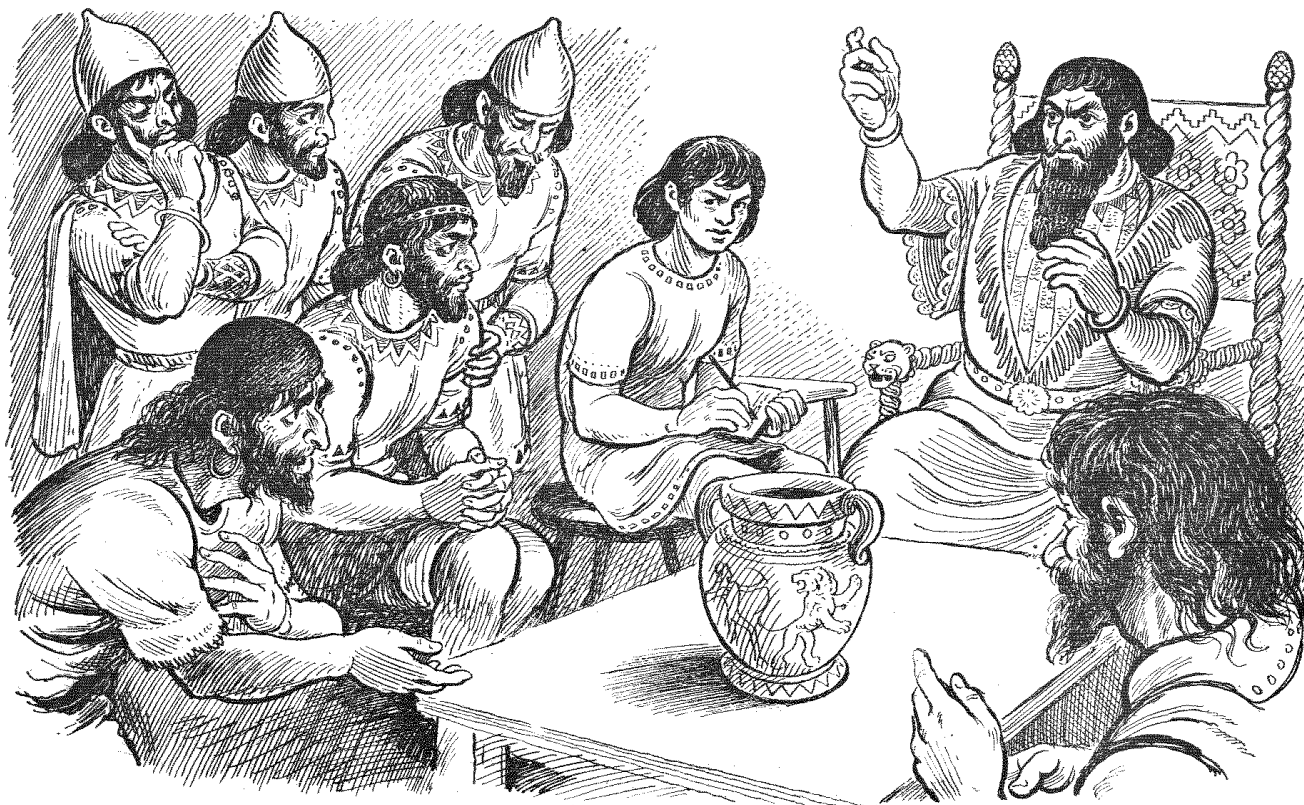
– Tři miny, to také není málo. Tolik dostane nejvyšší soudce od krále Nabukadnesara za rok práce a k tomu tři oděvy.

– Velký soudce, tři miny, to je velký majetek. Ale já ty peníze dávám do oběhu. Na venkově koupím zboží, prodám je v Babylónu. A často prodělám, protože po cestě sežerou ječmen myši nebo do kufy teče a obilí zplesniví. Při našem obchodě se obracejí, velké částky, ale výdělky jsou nepatrné. Proto jsem chudák.

– Nemluv tolik, když se tě neptám. Soudce dobře věděl, že Iddina-abi je jedním z nejbohatších kupců v Babylónu. Neustále připomínal svou bídu, aby mohl do královny pokladny zaplatit co nejméně za to, že se soud zabývá jeho věcí.

– Byl dům zamčený?

– Sám jsem ho zamykal. Jako obvykle na dvě závory.

- Jak se tedy někdo mohl dostat dovnitř a sebrat ti zlato?
- Snad se domluvil se zlými duchy, kteří ho přenesli přes zeď.
- Jsou-li to zlí duchové, znepokojil se soudce, – pak by bylo nejlepší nechat celou věc na pokoji. Mohli by uškodit i nám.
- To jsem jen tak řekl, velký soudce. Byl to určitě zručný lupič. Dostal se přes zeď na terasu nad budovou a odtud sešel po schodech na dvůr.
- Je tvůj dům vysoký?
- Nízký. Má jen jedno poschodí. Ale nahoře nikdo nebydlí, tam jsou jenom sklady.
- Nespadne ti to jednou na hlavu?
- Ne. Dům je pevný a podepřený sloupy z vypálené hlíny a tesanými kládami.
- Vidíš, kupče, jak umíš lhát. Před chvílí jsi říkal, že to je chatrč, rozesmál se Nabú-apla-usur.
- Chatrč, velký soudce, ale ještě pevná. Všichni se hlasitě rozesmáli.
- Vždyť jsi říkal, začal soudce znovu s výsledkem, – že v domě nikdo nebyl. Dveře jsi zamkl, a přesto jsi byl napaden a okraden. A málem jsi při tom přišel o život.
- Ano, velký soudce.
- Měl jsi skutečně doma zlato?
- Přísahám při Mardukovi. Ostatně to dosvědčí jeden z bratrů Egibiů. Sám mi ty svitky dával. Jeden z jeho důvěrných úředníků mě doprovodil až domů.
- Ale proč jsi bral zlato s sebou? V bance by bylo bezpečnější.
- Mělo být u mne jenom přes noc. Ráno se u mne měli hlásit zástupci Nabuovy svatyně v Borsippě.
- Koupil jsi od nich zboží a tím zlatem jsi měl platit?
- Ano, velký soudce.
- A proč zlatem? Kupci přece vždycky platí za zboží stříbrem. Občas i ječmenem, ale nikdy ne zlatem.

– Kněží boha Nabua potřebovali zlato. Chtěli z něj udělat tenké plátky, aby jimi pokryli sochu boha a ozdobili svatyni. Kdybych jim, zaplatil stříbrem, museli by je vyměnit za zlato. A kdo mění, ten vždycky trochu ztrácí. Proto jsme si písemně umluvili, že jim zaplatím zlatem.

– Koho podezříváš?

– Smlouvu jsem uzavíral se samým veleknězem boha Nabua. Možná že nás slyšel některý z otroků.

– To nebyl otrok, odporoval rozhodně setník Adapa. – Viděl jsem ve světle kahanu, který hořel před domem Iddina-abiho, že ten člověk měl poměrně dlouhý a upravený plnovous. Skutečně to nemohl být otrok. A nebyl to ani rolník, rolníci mohou nosit jenom krátký plnovous. Ani řemeslník to nebyl, protože měl plnovous upravený. Mohl to být jenom kupec jako Iddina-abi, anebo jiný svobodný člověk.

– Měl zbraň? Byl oblečen jako voják?

– Měl luk a střílel z něj, plášť měl dlouhý, jaký vojáci nenosí, protože by jim bránil v pohybu. Jemu také překážel, když utíkal, a proto ho Ribat doháněl. Kdyby neměl luk, neutekl by nám.

Ribat uvažoval:

– Kdo se vydal za takovým cílem, musel se zabezpečit pro všechny případy a dobře si rozmyslet nejrůznější možnosti. Nešel si přece pro dva šekely, ale pro poklad v ceně osmi talentů.

– Jsem zničen! znovu začal bédovat Iddina-abi.

– Kupče, přerušil ho soudce, – řekni, koho podezříváš.

Kupec mlčel. Znal dobře zákon a věděl, že ten, kdo někoho křivě obviní, je tvrdě potrestán. Nevinný mohl vždycky žádat zkoušku. Na kamenném sloupu před vchodem do paláce nejvyššího soudce bylo vytesáno, co přikázal velký král Chammurapi:

„Jestliže svobodný člověk nařkne druhého, že mu uškodil, ale nedokáže to, obviněný půjde k řece a ponoří se do ní. Jestliže ho řeka pohltní, žalobce si vezme jeho dům. Jestliže řeka prokáže jeho nevinu a nechá ho naživu, budiž žalobce zabít a ten, který se ponořoval, dostane jeho dům.“

Iddina-abi měl mnoho nepřátel, mnoho lidí mu závidělo jeho šikovnost a bohatství, ale neodvážil se obžalovat kohokoli z nich, že ho oloupil. Riziko bylo příliš veliké. Odpověděl proto diplomaticky:

– Velký soudce, prosím tě, abys věc prozkoumal, abys našel viníka a mé poklady.

– Jak máme najít lupiče, řekl soudce, – když nic nevíme? Nedáváš nám žádné vodítko. Lehčí je chytat vítr na poušti.

Iddina-abi se znepokojil:

– Velký soudce, rád zaplatím, jen když se najde mé zlato.

Ilubani se vmísil do rozhovoru:

– Možná že bych vám mohl posloužit radou.

– Mluv, knězi boha Nuskua!

– Před několika dny přišel do Babylónu cizinec, kněz z daleké země. Chodí po světě a zkoumá lidskou moudrost. Jeho vědomosti jsou veliké. Hned, jak přišel do Babylónu, chytil zloděje, který ve městě dlouho bez-trestně řádil a okrádal především hostinské.

– Jedni závidí druhým, zabručel soudce a dodal: – Dopověz to.

– Příchozí se zastavil v Muranuově hostinci...

Nabú-apla-usur ho přerušil:

– Vím, Muranu slyne uměním, že dovede nejlíp připravit ptáka, který každý den snáší vejce, v celém Babylónu. Kdysi jsem u něj byl. Musí se uznat, že sláva toho hostinského je oprávněná.

– Ano, potvrdil Ilubani, – v hostinci má místnost, v níž ty ptáky chová. Tloustnou tam zrním ječmene s přísadou vonných látek, jako jsou routa a tymián, aby maso bylo chutnější a jemnější. Jakýsi nepolapitelný zloděj stále kradl nejlepší ptáky. Nebylo možné ho chytit, pohyboval se bez nejmenšího hluku. Muranu sám nejednou číhal na zloděje a stavěl na stráž otroky. Když se hlídalo, nikdo nekradl, ale když nikdo nedával pozor, ptáci znovu zmizeli.

– To je zajímavé, podotkl soudce.

– Když se ten cizinec zastavil v hostinci, zrovna zmizelo několik ptáků. Sabitu^{*} Belit-silima, Muranuova žena, hlasitě před hosty naříkala. Tehdy si cizí kněz umínil; že zloděje chytí. A skutečně ho třetí noc měl.

– Jak to dokázal?

– Velmi důmyslně. Do každé komůrky, kde byli ptáci, kteří denně snášejí vejce, nakázal pustit několik hus. Když se tam zloděj vkradl, husy spustily takový křik, že to vzbudilo všechny lidi v hostinci. Zloděje chytili při činu.

– Nic o tom nevím. Nikdo nepodal žalobu, řekl soudce.

– Zlodějem byl potulný zpěvák. Denně přicházel do výčepu, vyprávěl hostům pohádky, zpíval jim a učil je různé písně. Vydělával dobře, protože v hostinci bylo vždycky plno bohatých cestujících. Zpěváka nikdo nepodezíral, že by kradl, a on dokonale věděl, zda jsou ptáci hlídáni, nebo ne. Využil příležitosti, a jakmile nastala noc, vloudil se do komůrky, rychle lapil ptáky a zakroutil jim krkem. Kořist schoval do pytle, v němž měl tabulky s písněmi. Všechno se mu dařilo potud, dokud husy nespustily křik, a Muranu nachytal potulného zpěváka s ptákem v ruce.

Adapa se rozesmál:

– Určitě mu pořádně naložil holí.

– Nevím. Ale zpěvák musel jistě dobře hostinskému zaplatit, aby na něj nepodal žalobu. Určitě mu dal víc, než stáli všichni ptáci, které ukradl. Belit-silima byla tak šťastná, že cizímu knězi dovolila, aby v hostinci bydlel a jedl tak dlouho, jak jen chce.

– Ó! divili se posluchači.

– Ten člověk musí být velmi moudrý, když od něj hostinská nechce nic zaplatit, přikývl Nabú-apla-usur. – Poprvé slyším o něčem podobném.

Potom se obrátil k otrokovi, který odháněl mouchy.

– Zavolej sem stráž!

Po chvíli se před ním uklonil strážce.

– Půjdeš do Muranuova hostince, poručil mu Nabú-apla-usur. – Víš, kde to je? Na Novém Městě. Vyhledej tam cizího kněze a řekneš mu, aby ke mně přišel zítra na začátku denní hlídky.^{*} Také vy všichni musíte přijít. Vyslechneme toho cizího kněze. Uvidíme, zda se mu podaří najít zlato Iddina-abiho.

PŘÍCHOZÍ OD SEVERNÍ HVĚZDY

Do sálu vkročil asi padesátiletý muž. Byl oblečen jako Babylónan v dlouhý bílý šat přepásaný širokou šerpou. Přestože byl opálený, jeho pleť byla světlejší, než měli lidé žijící na březích dvou velkých řek, Eufratu a Tigridu. Ale byl i další rozdíl, který musel být nápadný každému, kdo se na cizince pozorněji podíval. Jeho vlasy. Byly sice dlouhé a sčesané nazad, jako je nosili Babylónané, ale na rozdíl od Babylónanů byly světlé a jednoduše učesané. Na prsou mu visel žlutý klenot na mistrovsky tepaném stříbrném řetízku.

Muž zvědavě pohlédl na všechny přítomné, potom přistoupil před nejvyššího soudce a hluboce se mu uklonil.

– Pozval jsi mě, velký soudce, jsem tu, řekl.

Mluvil akkádsky, ale nebylo těžké poznat, že přišel z ciziny. Přízvuk byl jiný. Do řeči občas vplétal aramejská slova. To nebylo nic divného. V těch dobách už akkádský jazyk užívali jen diplomaté, písaři a úřady. Prostí lidé mluvili jiným, snadnějším a prostším jazykem aramejským.^{**} Mohli se tak porozumět na celém ohromném prostranství od Nilu až k hranicím Indie.

^{*} Sabitu – hostinská.

^{*} První denní hlídka – čas od čtvrté do osmé ranní hodiny, Babylónané dělili den na dvanáct hodin. Dvě hodiny, čili naše čtyři hodiny, tvořily jednu hlídku, takové hlídky byly tři denní a tři noční.

^{**} Aramejci – Semité, kteří bydleli ve II. a I. století před n. l. v oblasti severní Sýrie a jižní Mezopotámie.

- Bud' vítán, cizince. Vím, že jsi ve své zemi velkým knězem. Klenot, který nosíš na svých prsou, je tak krásný a drahocenný, že ani sám náš pán, král Nabukadnesar, jistě nemá podobný mezi svými poklady.
- Neznámý se usmál.
- Jsem jenom vyslanec lidí starších a moudrých. Nakázali mi, abych putoval po světě a sbíral všelikou moudrost a přinesl ji do naší země. A co se týče tohoto kamene, není tak cenný, jak si myslíš. U nás ho moře vyvrhuje na písčité břeh po každé bouři. V mé řeči se nazývá jantar.
- Musí to být země velmi bohatá, když vám samo moře vydává své poklady.
- Není tomu tak, pane. Naši zem pokrývají ještě lesy. Jenom na mýtinách u jezer a řek bydlí lidé. Tam také pěstují zvěř a obilí. Ale maso nám dodávají především pustiny. Žije v nich velký zubr, los s širokými parohy, divoký vepř a jelen.
- U nás už zubři nejsou, řekl Nabú-apla-usur, – ale dřívější babylónští králové je lovili. Jejich podoby jsou na řezbách v chrámech a královských palácích. A jaké stromy u vás rostou? Také takové palmy jako u Eufratu?
- Nikoli. Na palmy je u nás zima. Místo nich u nás rostou sosny, jedle, duby, buky...
- Když máte takové poklady, jste velmi bohatí. U nás je dub nebo buk hodný jedině chrámů a královských paláců. A cedr a sosna jsou také jen pro nejbohatší. Ostatním musí stačit měkké palmové dřevo.
- Jsou u vás lvi? zeptal se Ribat.
- Nejsou. Jenom vlci, kteří se podobají vašim šakalům, ale jsou větší a dravější. Odváží se i na lidi.
- Ribat byl pyšný, že se může před cizincem pochlubit, a řekl:
- U nás jsou lvi. Ne sice tak velcí jako u Nilu, ale přece jen opravdoví lvi.
- Jednomu nerozumím, řekl soudce. – Říkáš, že tě vyslala rada starších, abys hledal na světě moudrost a přivezl ji do své země. Cožpak lze v Babylónu nebo v Médsku nalézt moudrost, kterou by naši sousedé neznali?
- Takových moudrostí je mnoho, vysvětloval cizinec. – Vaše pšenice rodí větší a lepší zrna než u nás. Dává více zrn z jednoho klasu. Až se budu vracet, vezmu ji s sebou a budeme ji pěstovat i u nás. Vezmu též několik ptáků, kteří denně snášejí vejce. U nás je neznáme. U nás se pěstují jenom husy a kachny.
- Ještě naši dědové neznali toho ptáka. K nám ho přivezli lidé z Elamu. Dnes už o ně v Babylónii není nouze, ale donedávna byli vzácní.
- Je mnoho moudrostí, jimž jste už přivykli, zatímco my se jim teprve musíme učit. Ale i my se můžeme pochlubit moudrostmi, které neznáte.
- Jakými? Jsem zvědav, netrpělivě se ozval Adapa. Cizinec začal vykládat:
- Například neumíte jezdit na koni. Ostatně nejen vy. Procestoval jsem už kus světa. Byl jsem v Egyptě, v Sýrii, projel jsem Médskem i zeměmi, které dříve tvořily asyrské panství. Nikde jsem však neviděl jezdce na osedlaných koních.
- Nevím, kam jsi dal oči, knězi, ozval se soudce. – Koně známe odedávna. Přišli k nám s chetitskými vojsky už před tisíci lety. Dříve je nazývali „horskými osly“, aby je odlišili od domácích a divokých oslů. V armádě krále Nabukadnesara je celý jezdecký pluk.
- To je pravda. Viděl jsem to. Ale nikdo v té armádě neumí jezdit na koni. Vy dáváte na koně houni a sedíte na ní. To je velmi nepohodlné a znesnadňuje to jezdcovy pohyby. Neznáte sedlo a třmeny.
- Sedlo a třmeny? opakoval Nabú-apla-usur. – Nevím, o čem hovoříš.
- Někdy ti ukáži velké sedlo. Pak teprve pochopíš, co to je jízda na koni... Ale rád bych věděl, proč jsem byl pozván.
- Tvá moudrost, knězi, se rozšířila po celém Babylónu. Tohoto kupce, soudce ukázal na obchodníka se zbožím, – kdosi v jeho domě přepadl a ukradl mu velkou částku, osm talentů. Přinesl si je z banky, aby nazítří mohl zaplatit za zboží.
- Člověk se světlými vlasy se podívil:
- Jak zloděj mohl utéci s takovým nákladem? To měl celou karavanu oslů?
- Nikoli, vysvětloval soudce, – to nebylo stříbro, ale pruty zlata, které zloděj snadno sebral. Vážily něco málo přes půl talentu a byly patnáctkrát cennější než stříbro.
- Rozumím, přikývl cizinec.
- Prchající zloděj ke všemu postřelil setníka, který ho pronásledoval s hlídkou quradu. Tu je ten setník. Jmenuje se Ribat. A jak nazývají tebe?

– Tady, v Babylónu, mi říkají Udunai, což znamená Příchozí od Severní hvězdy, protože když půjdete směrem k té hvězdě a ujdete půl miliónu garů, můžete dojít do mé země... Jak byl raněn setník?

– Trefil mě do nohy, Udunai, odpověděl Ribat. – Byl jsem už blízko u toho zloděje, když se obrátil a vystřelil z luku.

– A co se stalo s šípem?

– Ihned jsem ho Ribatovi vytáhl z nohy, vysvětloval Adapa, – Střela mohla být otrávená. Bylo třeba si pospíšet.

– Učinil jsi dobře, že jsi střelu vytáhl. Ale co jsi udělal potom? Šíp se zlomil?

– Nezlomil, vmísil se do rozhovoru jeden z vojáků. – Je to velmi dobrý šíp. Vsadím se, že už nejednou byl v lidském anebo lvím těle. Když ho setník zahodil, sebral jsem ho a schoval. Mám ho ve svém toulci.

– Rozpoznáváš ho od jiných?

– Snadno. Od mých se velmi liší.

– A mohl bys ho přinést i s celým toulcem?

Voják se tázavě podíval na setníka a ten pozvedl oči k soudci.

– Přines sem svůj toulec, rozkázal Nabú-apla-usur. Voják rychle vyšel ze sálu.

– Kdo věděl, že máš doma zlato?, zeptal se Udunai kupce.

– Nikdo, velký knězi, odpověděl Iddina-abi. Příchozí od Severní hvězdy se k němu obrátil:

– Jestliže jeden dává a druhý bere, vědí o tom už dva. A o tvém zlatě musela vědět také osoba, které bylo určeno. A to jsou i s tebou již tři lidé. Tajemství, o němž vědí tři lidé, přestává být tajemstvím. Taková zpráva se rozletí tak rychle jako slova pronesená z první terasy Etemenanky k lidem na úpatí věže... Je to pravda, že jste ji nemohli dokončit, protože lidem, kteří ji stavěli, se pomáhaly jazyky?

– To je nestoudná lež Judců! zvolal soudce. – Každý, kdo přijíždí z Judska, se ptá na totéž. Ti lháři klamou všechny cestovatele.

– Zlato jsem dostal z banky Egibiů, řekl Iddina-abi. – Tam pracují jen důvěryhodní lidé. Nikdo z úředníků určitě nic nevyžvanil.

– Možná že nikomu nic nepověděl, ale sám to udělal. Osm talentů, to je velké pokušení i pro člověka, který byl až dosud pokládán za nejpoctivějšího.

– Zlato mi vydával jeden z bratrů Egibiů. Jeho nejvěrnější pracovník mě doprovodil až do domu, aby měl jistotu, že se poklad dostal na určené místo. V domě nikdo nebyl, protože jsem poslal všechny otroky i lidi, kteří u mne pracují, do Borsippy.

– Bude se třeba přesvědčit, byli-li všichni v Borsippě. Písař, který seděl nedaleko nejvyššího soudce, zašeptal svému pánovi:

– Ten člověk je skutečně velmi moudrý. Nenajde-li on talenty Iddina-abiho, nikdo v celém babylónském státě to nedokáže.

V té chvíli se vrátil voják. Nepřinesl jen toulec se šípy, ale i luk a štít pletený z třtiny a pobitý bronzovými destičkami.

– Dej mi toulec, řekl mu Udunai.

Voják mu podal kožené pouzdro plné opeřených šípů. Udunai je bedlivě prohlížel a potom jeden vytáhl.

– Je to on? obrátil se k majiteli toulce.

– Ano, knězi, potvrdil voják.

Nabú-apla-usur se usmál:

– Vidím, že jsi nejen moudrý, nýbrž i jasnovidný.

Udunai mu odpověděl:

– V tom není nic zázračného. Jednoduše jsem si prohlédl střely. Všechny jsou stejné a všechny byly vyrobeny v dílně, která pracuje pro babylónské vojsko. Tato však je zcela jiná.

Soudce natáhl ruku, vzal střelu a pozorně si ji prohlédl.

– Nějakou zvláštnost tu nevidím. Střela jako střela. Má hrot, je dřevěná a na konci má pera, aby se při letu netočila a držela směr, jímž byla vystřelena.

– Ano, přikývl cizinec, – to je pravda. Ale podívej se, velký soudce, na jiné šípy z tohoto toulce. Jsou především kratší. Kromě toho mají hroty z bronzu, kdežto tato střela ze železa. Dřevěné tělo je u všech šípů ze světlého dřeva. Pravděpodobně ze sosny, která roste v horách Urartu nebo v Lýdii.* Naproti tomu, tato střela je vyřezána z jakéhosi velmi tvrdého dřeva. Pravděpodobně z odrůdy dubu rostoucího na severu, nejpravděpodobněji v Indii. Možná že to ostatně ani dub není. Neznám tamty země a nevím, jaké stromy v nich rostou. Ale určitě je vyrobena z jiného dřeva, než jakého se užívá v Babylónii. To však není všechno. Také opeřený konec je jiný. Pera jsou mnohem delší. Nejsou jako obvykle tři, ale čtyři. Díky těmto rozdílům nebylo těžké najít v toulci šíp, který nedávno tkvěl v setníkově noze.

– Ještě teď nemohu chodit. Vozí mě na vozíku, ušklíbl se Ribat.

Soudce se rozhodl:

– Mám za to, že je nutné pověřit Udunaie, aby našel zločince. Co o tom soudíš, kupče?

– Moudrost toho člověka je zarážející. Vyrovná se tvé, velký soudce. Necht' se stane, jak uvážíš.

– Podjal by ses toho úkolu, Udunai?

– Nejsem, pane, ani voják, ani soudce, a nejsem dokonce ani Babylóňan. Jak bych se mohl ujmout takového těžkého úkolu?

– Dostaneš tabulku opatřenou pečeti nejvyššího soudce našeho pána, krále Nabukadnesara. V jeho jméně i ve jménu mém budeš hledat toho, kdo spáchal zločin. Každý úřad, každý obyvatel Babylónu bude poslouchat rozkazy, které budeš vydávat mým jménem. Můžeš žádat vše, co budeš považovat za nutné, abys vypátral pachatele. Každý bude povinen odpovídat na tvé otázky. Jestliže zalže, bude potrestán pro krivou výpověď tak, jak to určuje zákon stanovený velkým králem Chammurapim. Také já učiním, co budeš považovat za nutné. Souhlasíš?

– Ano. Ale bydlím u hostinské Belit-silimy. Poskytuje mi stravu. Jak bych se mohl věnovat jiným věcem, a ne jejím?

– Můžeš, Udunai, bydlet v chrámu boha Nuskua. Místa je tam dost a místnost pro tebe i pro několik rohoží se tam najde, navrhl Ilubani.

– Hned rozkáži, aby ti poslali z mého paláce pohodlné lůžko...

– Není třeba, velký soudce. Procestoval jsem tisíce garů a zvykl jsem si spát s kamenem pod hlavou. Rohoží mi postačí.

– Budeš dostávat z mého paláce stravu tak dlouho, dokud nenajdeš pachatele. Písař zapíše, aby ti vydali nové šaty, stravu na dva týdny a..., soudce se zarazil, – pět šekelů stříbra. Budeš-li cokoli postrádat, přijď za mnou.

– Chtěl bych dostat také tu střelu.

– Řekl jsi. Je tvá.

Voják otálel, ale pak vytáhl z toulce šíp a podal ho knězi.

– Střela však byla majetkem tohoto člena quradu, ozval se Udunai. – Jak mu ji mohu vzít?

– Kupče, nakázal soudce, – dej mu šekel za ten šíp.

– Celý šekel za jeden šíp? Má cenu nejvýš tři oboly.

* Urartu a Lýdie – starobylé říše na území Malé Asie, které dobyl perský král Kyrus a včlenil do své říše. Poslední král Lýdie Kroisos byl prvním vládcem, který razil zlaté peníze. Proto se slovo „kroisos“ stalo synonymem bohatství.

– Nebudu to dvakrát opakovat!

– Už platím, velký soudce.

– A nyní, kupče, kolik zaplatíš za to, že se najde tvé zlato?

– Dám mu, velký soudce, celý pytel zvlášť vybraných, největších pšeničných zrn. Taková, která rodí čtyřicet zrn z jednoho. Dám mu také párek ptáků, kteří denně snášejí vejce.

Všichni se rozesmáli.

– Dám mu, opravil se kupec, – dva, dokonce tři páry těch ptáků. Bude-li chtít, přidám ještě pytel nejlepšího ječmene, jaký je v Babylónu, a také prosa.

Nejvyšší soudce Nabú-apla-usur se na něj obořil:

– Tvá lakota překračuje všechny hranice. Chceš získat zpět osm talentů, aby tě to stálo pět šekelů?

– Jsem jen chudý kupec, velký soudce, úplně zničený. Hrozí mi, že mě prodají do otroctví. Cožpak mohu tomu ušlechtilému knězi dát ještě víc?

– Dáš mu tolik, kolik si řekne! Jinak nikdy nedostaneš své zlato, ani nebudeš šlapat po zlodějově hrobě, až bude pochován na prahu tvého domu. Rozmysli si to dobře. Bude tě to stát méně.

– A kolik, podle tvého názoru, velký soudce, jsem povinen zaplatit? zeptal se úzkostlivě Iddina-abi. Pamatuj, že jsem nuzák, který bydlí v chatrči na spadnutí.

– Beru v úvahu tvou ubohost, řekl s odporem Nabú-apla-usur, – a považuji za spravedlivé, abys zaplatil Udunaiovi za to, že najde tvé zlato, jeden talent. Z toho kněz vyplatí Ribatovi deset min za to, že utrpěl zranění při tvé ochraně a že od této chvíle bude pomáhat Udunaiovi a sloužit mu svým mečem.

– Budu, radostně zvolal Ribat, – i kdybych měl dostat ještě jednu ránu! Můžeš, knězi, počítat se mnou, s mým mečem i lukem.

Jeho radost byla omluvitelná; deset min, tomu už se říká štěstí! Za tu částku si mohl setník koupit u Babylónu nebo v rodném Uruku kus země nebo zahradu s domem. Stačily by i na pár volů, hospodářské náradí a na všechno, co je třeba k hospodaření na vlastní půdě. Nejvyšší soudce byl štědrý, i když na cizí účet.

– Jeden talent! opakoval změněným hlasem Iddina-abi.

– Ano! Jsi chudák, zaplatíš Udunaiovi tudíž jenom jeden talent. Druhý naproti tomu dáš na státní poklad jako patřičnou odměnu za to, že se zaobíráme tvou věcí, a za vydání, které bude mít král při hledání zločince. Sám vidíš, že přihlížím k tvému postavení.

– Dva talenty! Celé dva talenty! zvolal překvapený Iddina-abi. – Já umřu! Ať mě zlí duchové roztrhají a z místa odnesou k bohyni Ereškigal, která vládne podzemním městem zemřelých, ohrazeným sedmero zdmi. Dva talenty, dva talenty... Slituj se nad svým ubohým sluhou, velký soudce!

Kupec padl na kolena a natáhl ruku k soudci. Buď plakal, nebo uměl tak dobře předstírat žal. Ale Nabú-apla-usur zůstal klidný. Kolikrát jen se v této síni odehrávaly podobné scény. Řekl mírně:

– Nic se nebude dít bez tvého souhlasu, kupče. Řekni, že nesouhlasíš, a necháme tě na pokoji.

– Daruj, velký soudce, alespoň půl talentu chudákovi, snažil se kupec smlouvat s představitelem spravedlnosti.

– Řekl jsem dva talenty.

– Jsem zničen, bědoval Iddina-abi.

– Takovým chudákem bych chtěl být, zabručel setník Adapa.

Kupec se vzpamatoval a ohradil se:

– Ale zlodějův dům a všechno, co v něm je – byt, otroci, žena, děti i země – bude mé.

– Dům a všechno, co v něm je, rozhodl soudce, – ale ne žena a děti.

– Může to být chudák, jehož jediným bohatstvím jsou děti. Spravedlivější by bylo, kdybych si je mohl vzít nebo prodat do otroctví. I tak by to nenahradilo mé ztráty. Dva talenty...

Nabú-apla-usur mu dal rukou znamení, aby zmlkl.

– Kupče, řekl, – chlubíš se tím, že umíš číst. Vyjdi tedy před tento dům a přečti si, co je vyryto na kameni krále Chammurapiho. Výrazně tam stojí, že děti amelu* nemohou být za otcovy dluhy prodány do otroctví. Je

* Amelu – svobodný člověk, plnoprávný obyvatel Babylónie.

tam také stanoveno, že po smrti amelu nemá věřitel právo na širku^{**} jeho ženy. Jestli se ještě jednou zprotivíš mé vůli, pošlu vás všechny domů. Nemám chuť poslouchat déle tvůj nárek.

Iddina-abi mlčel. Dobře věděl, že zákony vyryté do kamene jsou svaté a že se jimi soudce musí řídit. Věděl také, že jediná možnost, jak nabýt zlato, mu kyne z úředního šetření. Moudrost cizího kněze mu přitom dávala naději, že pátrání bude úspěšné.

– Písaři, poručil soudce, pořiď hned tabulku, že se Iddina-abi zavazuje zaplatit dva talenty. Jeden do státní pokladny, druhý Udunaiovi za to, že vypátrá pachatele loupežného přepadení a najde zlaté pruty.

– Proč tabulku? ozval se Iddina-abi. – Řekl jsem přece před svědky... A mé kupecké slovo platí mnohem víc než všechny hliněné tabulky.

– Víme, jakou cenu má slovo kupce. Proto také pořídíme tabulku. Přilož na ni svou pečeť, a stejně tak i ostatní jako svědci.

– Já ani nevím, jestli jsem si vzal s sebou pečeť, bránil se kupec.

– Hledej ji dobře, radím ti, abys ji našel.

Udunai se zájmem přihlížel práci písaře, který zručně naplnil mělkou dřevěnou formu hlínou z korýtky. Potom sáhl po třtinovém rydlu, seříznutém na jedné straně v ostrý klín. Nyní přikládal konec rydla do hlíny. Podle toho, jak je naklonil, zanechával v hlíně menší či větší, mělký nebo hlubší stopu. Všechny stopy měly tvar klínu.^{*} Lišily se jenom velikostí a položením: jedny byly svislé, jiné vodorovné, další pak šikmé.

Když byla tabulka hotova, přečetl písař nahlas slova závazku. Iddina-abi, stále se vzpíraje, přece jen posléze přistoupil ke stolku a vtiskl na spodní část tabulky svou pečeť. Potom písař podal smlouvu nejvyššímu soudci, který ji rovněž opatřil pečeti. Potom přišla řada na setníky a vojáky.

– A ty, Udunai? zeptal se Nabú-apla-usur.

– Já jsem cizinec a nemám pečeť.

– Písaři, připiš na tabulku, rozkázal soudce: – „Místo pečeti přiloží Udunai svůj palec.“

Nejčastěji užívané věty znali písaři nazpaměť a zapisovali je zvláštními zkratkami. Písař proto udělal jenom několik klínů na dolní části tabulky. Nyní Udunai otiskl na patřičném místě svůj palec. Závazek kupce nabyt právní moci.

– Všichni můžete odejít, nakázal soudce, – pouze ty, Udunai, tu zůstaň se setníkem. Písař pořídí tabulky, aby ti bylo vyplaceno stříbro a vydána strava a také vycházkový slavnostní oděv zdobený třásněmi babylónské práce.^{**}

– Počkám na tebe, Udunai, na nádvoří, řekl kněz boha ohně.

Svědci se s úctou uklonili nejvyššímu soudci a opustili sál.

– Proč slavnostní oděv? ozval se muž se světlými vlasy. – Je příliš nápadný a jenom mi bude ztěžovat práci.

– Budeš-li muset kohokoliv vyslýchat, pak ten oděv znamená, že tak činíš ve jménu krále. Ostatně, řekl Nabú-apla-usur, – nedávám ho ze svého. I tak ho Iddina-abi zaplatí. Bude ho stát dvě miny. A ty rychle ber, dokud dávají. Kdo se v Babylónu příliš dlouho rozmýšlí, může lehce zůstat sám v poušti.

^{**} Širku – věno, které dostávala dívka při svatbě.

^{*} Klínové písmo bylo velmi složité. Zásadně se slabika vyjadřovala jedním znakem nebo kombinací znaků. Nejčastěji užívaných znaků a kombinací bylo v akkadském jazyku několik set. Vlastní jména, jako byla jména bohů a králů, a stejně tak i názvy předmětů denního užitku se psaly jedním znakem. Často také jeden znak znamenal slabiku nebo i celý výraz. Tak například se mohlo klínovými znaky napsat „Sarur-abi“, což se mohlo číst jako „bůh Sarur jest mým otcem“, ale tytéž znaky vyjadřovaly i mnohem skromnější větu „chlouba třtinového křoví“, čili prostě název nějakého pěkného býka. Umění písaře spočívalo v tom, aby přečetl slova v tom smyslu, jak byla napsána. Aby si ulehčili úkol, užívali písaři ustálené formule.

^{**} Babylónská práce – barevné úzké vyšívání, používané poprvé v Babylónii k ozdobě oděvů.

PRVNÍ STOPY

– Ujal ses moc těžkého úkolu, zdůraznil kněz boha Nuskua, když si odváděl do svého domu hosta z cizí země.

– Nemyslím, že by to bylo tak velice těžké. Mám přece zvláštní tabulku a budu využívat pomoci úřadů.

– Nespoléhej příliš na tu pomoc. Náš stát je velký. Sahá od Egypta až k místu, kde Eufrat ústí do moře. Ale zároveň je velmi slabý. Královu vládu omezují různé výsady. V Babylónu a ve všech velkých městech vládnu rady starších. Tato města neplatí daně a nedodávají vojáky. Králova moc končí také na prahu velkých chrámů. Král je boží sluha, kněží jsou také sluhy týchž bohů, a proto se někteří z nich považují za rovné králi. Nevím, jestli tě budou chtít podpořit.

– I kdyby na tom záviselo dopadení pachatele? Ilubani zaváhal.

– Nu..., pravil posléze, – v každém případě se nechlub, že máš zvláštní zplnomocnění, budeš-li s nimi hovořit, zejména ne před knězi boha Marduka. Raději dělej, jako bys hledal zlato proto, že tě tím pověřil Iddina-abi. Rádi ti pomohou tehdy, když se to nedotkne jejich ctižádosti. Kněží mají také zájem, aby byl zloděj chycen a potrestán. To odstrašuje jiné zloděje. Proto jsou naše tresty tak přísné. Vidíš, a přesto zločinů přibývá. Ostatně i v chrámech se krade a vraždí. Nedávno, a to už je krádež zcela nepochopitelná, jeden kněz boha slunce, Šamaša, ujel z Babylónu a sebral z Esagilu zlaté náčiní. A nebyl to obyčejný šangu,* ale erib biti.**

– Musíme zjistit dvě věci. Předně, kdo věděl, že Iddina-abi má takový poklad zlatých prutů. Za druhé, který národ užívá šípy, jaký byl vytažen z Ribatovy nohy.

– Rozumím, řekl Ilubani. – Předpokládáš, že zlato ukradl někdo z těch lidí, kteří věděli, že je má kupec u sebe.

Udunai přikývl.

– Samozřejmě. Všichni, kdo o tom věděli, jsou podle mne podezřelí. Jestliže se ukáže, že některý z nich pochází ze země, v níž se používají takové střely, anebo se stýká s lidmi, kteří střílejí šípy s železnými hroty, a ne s hroty bronzovými, pak zloděje najdeme.

– Moudrá řeč, přikývl kněz boha ohně, – i když podle mého to nebude snadné. Nabú-apla-usur nemohl učinit nic chytřejšího, když tě pověřil tou věcí.

– Víím, že můj úkol je těžký, řekl světlavý muž. – Počítám také s tím, že mi lidé budou pomáhat.

– Kdo?

– Především ty, knězi, a setník Ribat.

– Jak já ti mohu pomoci?

– Velmi mnoho. Jsem cizí, neznám tak dobře Babylón, zdejší lidi a poměry v městě. A můj vzhled prozrazuje cizince.

– Tím se neznepokojuj. Dám ti mast, která ti zbarví vlasy načerno, že se můžeš vydávat třeba za Chaldejce. Chaldejci bydlí na jihu Babylónie, a ačkoli mají v žilách stejnou krev jako my, jsou tmavší než my.

– Vidíš, už jsi mi pomohl. Kromě toho se může stát, že budeme někoho sledovat. K tomu je zapotřebí vždycky několika různých lidí. Pozorovaný nesmí zjistit, že se o něj někdo zajímá a chodí za ním. A tady počítám i s tebou.

– Raději s Utnapištimem, navrhl Ilubani.

– Kdo je to Utnapištim?

– Můj chovanec. Syn vzdáleného příbuzného, který zahynul ve válce. Jeho matka a starší bratr mají kousek „země luku“.* Mladšího jsem vzal k sobě. Je to chlapec s „velkýma ušima“.* **

– Kolik mu je?

* Šangu – babylónský kněz nižšího stupně, který vykonával denní chrámové práce, kostelník a hudebník.

** Erib biti – kněží vyšších stupňů, včetně velekněze.

*** Země luku – hospodářství od krále. Jejich majitel byl osobně zavázán sloužit v královském vojsku, případně ho v tom mohl zastoupit jeden z členů rodiny.

**** Velké uši – v Babylónii symbol zdatnosti a inteligence.

– Dvanáct. Ale umí už počítat, naučil jsem ho dokonce číst a psát jednoduché znaky. Za rok půjde do chrámu boha Marduka a začne se učit písáčem. Zná každý kout Babylónu a okolí. Hned ho zavolám.

Ilubani vyšel z místnosti a zatleskal. Vrátil se s Utnapištimem. Byl to na svůj věk velký a silný chlapec, měl černé kudrnaté vlasy a bystré vzezření, a na první pohled dělal na hosta dobrý dojem.

– Ty jsi cizinec? zeptal se Utnapištim. Udunai se usmál:

– Proč myslíš?

– Ani bozi nemají tak světlé vlasy jako ty, ačkoli jejich sochy pozlacují.

– Uvažuješ chytře, pochválil ho Udunai. – Samozřejmě jsem cizinec. Přišel jsem z velké dálky. Ze země, nad níž svítí Severní hvězda.

– A co tu děláš?

– Hledám zkušenosti.

– Můj děda je velice moudrý. Má různé zázračné masti. Všichni ho ctí.

– Vím o tom, proto jsem k vám přišel. Myslím, že i ty mi pomůžeš, bude-li třeba.

– A v čem ti mám pomoci?

– To se ještě uvidí. Ale mohu s tebou počítat?

– To se ještě uvidí, odpověděl rázně Utnapištim.

Udunai se hlasitě rozesmál.

– Rázný mládenec, řekl knězi boha Nuskua. – Myslím, že nám bude co platný. Ale teď od tebe potřebuji jinou radu. Ukaž mi, kde je dům Iddina-abiho.

Ribat se nabídl:

– Doprovodím tě.

– Raději ještě nechoď. Čím dříve se uzdravíš, tím dříve nám budeš moci pomáhat.

– Je to velice blízko. Neuškodí mi to, když se několik kroků projdu, odporoval Ribat. Zřejmě se obával, že se světlovlasý člověk bude později zdráhat vyplatit mu určenou náhradu a tvrdit, že raněný setník mu jen překážel.

– Já tě doprovodím, řekl Utnapištim.

– Víš, kde bydlí Iddina-abi? Znáš ho?

– Kdo by ho neznal! Je to nejbohatší a nejlakomější kupec v celém okolí. Pojď, je to blízko.

Udunai šel za chlapcem. Na nábřeží panoval čilý ruch. U kamenného přístaviště stála loď vedle lodi. Nosiči z nich vykládali různé zboží. Celé karavany naložených oslů, mulů, a dokonce i velbloudů kráčely prostředkem ulice. U stěn domů se rozložili se svým zbožím překupníci. V hokynářských krámcích se kupily nejkrásnější broskve, jablka a hrušky. V jiných ležely svazky cibule a česneku, které s chlebem pečeným na horkých kamelech jako placky byly hlavní potravou Babylóňanů. Nechyběli ani prodavači nejrůznějších nápojů.

Před rozlehlým domem Iddina-abiho byl ještě větší ruch. Od říčního břehu se táhl celý průvod otroků do otevřených dveří; na zádech nesli koše plné zboží. Pět velkých lodí přivezlo náklad ječmene. Jiní nosiči, pravděpodobně sluhové kupcových zákazníků, vynášeli výrobky ze skladu a nakládali je na hřbety čekajících oslů. V širokých dveřích stáli dva dozorcí. Jeden z nich zaznamenával bronzovým nožem na holi každý přinesený koš ječmene. Druhý se zabýval jenom tím zbožím, které se vynášelo z domu. Také na jeho holi přibývaly zářezy tak, jak kolem něj přecházeli nosiči s koši pšenice a sezamového zrní.

Poblíž stál dobře oblečený otrok s dvěma urostlými černochoy. Barevná pokrývka na zádech jednoho z černochoů dokazovala, že majitel zvířat i otroků musí být zámožný, významný člověk.

– Je Iddina-abi doma? zeptal se Udunai jednoho z dozorců.

– Iddina-abi hovoří právě se šlechtným Šamaš-banim, správcem statků chrámu boha Nabua v Borsippě. Jsou v kanceláři. Když vejdeš dovnitř, druhé dveře po levé ruce.

Udunai poslal Utnapištima domů a sám vešel do budovy. Kupce našel bez obtíží. Seděl v třtinovém křesle u malého stolu a místo proti němu zaujímal vysoký, statný muž v bohatém oděvu. Jeho hlas prozrazoval člověka uvyklého rozkazovat.

– Slyšeli jsme už o tvé ztrátě, Iddina-abi, hovořil neznámý. – Mluvil jsem o té věci s veleknězem. Došli jsme shodně k názoru, že ti musíme pomoci. Proto jsme také nevrátili tvé kufy prázdné, ale dovolili jsme tvým lidem, aby naložili zboží. Bylo mi poručeno, abych se s tebou dohodl o zaplacení. Jak si to teď představuješ?

Iddina-abi, který až dosud seděl poněkud pokrčen a s rukama opřenýma o stůl, se pojednou vzpřímil.

– Šamaš-bani, řekl, – jsi velkým pánem, vládneš nad veškerým majetkem boha Nabua v Borsippě, ale my, kupci, máme jenom jedno slovo. Koupil jsem zboží a slíbil jsem za ně zaplatit. Zaplatím všechno do posledního šekelu.

– Ano, ale kdy? usmál se správce. – Měl jsi to udělat před třemi dny.

– Víš dobře, že mě oloupili a že jsem ležel v bezvědomí. Ale už zítra pošlu dva talenty ve stříbře do chrámu. Celý zbytek bude v bance Egibiů k použití. Chcete-li trochu počkat, dostanete zlato. Ne-li, zaplatím stříbrem vysoké jakosti.

– Nu, to je v pořádku. Už jsem se obával...

– Babylónský kupec se sám raději prodá do otroctví, než by porušil smlouvu. Vyprodám všechno, co mám ve skladech. Třeba se ztratou, abych pro vás sehnal stříbro.

– Vy, kupci, stále mluvíte o ztrátách. Kdo vás nezná, mohl by se domnívat, že žijete ze ztrát, rozesmál se Šamaš-bani.

V tu chvíli Iddina-abi spatřil světlolasého.

– Vítám tě, knězi, řekl. Obrátil se ke správci a vysvětlil mu: – To je Příchozí od Severní hvězdy. Zavázal se najít zloděje a vyhledat mé zlato.

Silný muž se lehce uklonil.

– Necht' bůh Nabu, ochránce učenců a písarů, vede tvé kroky. Kdybys potřeboval jakoukoli pomoc, vždy můžeš počítat s chrámem v Borsippě. Velmi nám záleží na tom, aby náš přítel získal zpět svůj majetek.

– Děkuji, Šamaš-bani, kdož ví, možná že vaši pomoc budu potřebovat. Chtěl bych si však prohlédnout tvůj dům, Iddina-abi.

– Už jdu, zvedl se správce z třtinového křesla. – Budu veleknězi opakovat tvá slova.

– Ráno dostanete část dluhu,

Šamaš-bani odešel a Iddina-abi se tiše zasmál:

– Chtěli mě ošidit. Jsem si jist, že správce byl pověřen poučit mě, že mi chrám povoluje úvěr, ale že za to budu muset zaplatit nejméně třicet procent úroku.

– Pokud vím, řekl Udunai, – v Babylónu se může brát jen dvacet procent úroku z půjček.

– Není takový zákon, aby ho nebylo možné obejít. Jednoduše by mě donutili napsat novou tabulku, že kupuji zboží za vyšší cenu. O úvěru by tam nebylo ani slovo. Naštěstí jsem sehnal trochu stříbra. Za zbytek se zaručila banka Egibiů, a to mě přijde mnohem levněji. Pojď, ukáži ti všechno.

Kupec vyšel se svým hostem na dvůr, odkud vedly cihlové schody do prvního poschodí. Po galérii, která vedla podél domu, se vcházelo do jednotlivých místností. Z ní též bylo možné jinými schody vyjít na terasu. Za tímto velkým nádvořím bylo ještě jedno, menší. Obě nádvoří byla spojena chodbou. Také kolem menšího dvora se tísnily různé sklady. Část domu byla vyhrazena obydlím vrchních dozorců a otroků.

– Říkal jsi, že tehdy večer nebyl v domě nikdo kromě tebe?

– Ano. Záměrně jsem poslal všechny lidi do Borsippy, abych nemusel mít strach o zlato. Taková velká částka mohla kohokoli z nich zlákat.

– Určitě nezůstal nikdo z nich v Babylónu?

– Nezůstal. Dozorci tvrdí rozhodně, že všichni mí lidé byli v sousedním městě. Odjeli z Babylónu v pravé poledne.

– A kdy jsi přinesl zlato?

– Po poledni, Tehdy, když už v domě nikdo nebyl. Hned jsem zabarikádoval vchod.

Udunai se rozhlédl.

– Aby se dostal dovnitř, když brána byla zamčena, k tomu by musel mít křídla. Ale zlato ti nesebral duch, ale obyčejný člověk. Kdy jsi byl v bance Egibiů?

– Nejdříve ráno, abych se přesvědčil, zda připravili pruty zlata. Podruhé jsem tam šel, když moji lidé odešli do Borsippy.

– Ten zloděj musel vědět, že jsi byl ráno v bance, a později vešel do tvého domu a ukryl se v nějakém koutě. Tam počkal několik hodin, a když se setmělo a na nábřeží ustal ruch, rozhodl se přijít si k tobě pro zlato.

– Dopoledne jsem jako obvykle obchodoval. Přicházeli pekaři a cukráři, kupovali zboží a brali si je ze skladu. Jak mohl někdo nepozorovaně vejít? V bráně hlídali dozorcí.

– Mohl se jednoduše vydávat za nosiče, anebo se na tebe dozorce zeptal a klidně vešel dovnitř. Tak jako jsem to udělal před chvílí já. Takže jsem nemusel vejít do tvé kanceláře, ale schovat se například v nějakém prázdném koši.

Iddina-abi poručil jednomu z nosičů, aby okamžitě k němu přišli oba dozorcí.

– Viděli jste v den, kdy jsem byl přepaden, vejít do domu nějakého neznámého člověka?

– Vešel, pane, přiznal jeden dozorce, – dobře si to pamatuji. Bylo to krátce po tvém návratu, na začátku druhé denní hlídky. Zeptal se mě, máme-li čerstvý sezamový olej. Dohadoval se také, mohl-li by u nás koupit větší množství medu. Vydával se za cukráře z chrámu Esagil. To mě překvapilo, protože chrám má své statky a nemusí nakupovat u cizích. Ale on mi vysvětlil, že jejich kufy teď převážejí ječmen a přechodně se jim nedostává ve skladu oleje a medu. Řekl jsem mu, že jsi, pane, v kanceláři.

– Viděl jsi ho, jak se vracel? zeptal se Udunai. Dozorce se zamyslel.

– Nepozoroval jsem ho, přiznal posléze. – Tehdy vcházelo do našeho domu mnoho lidí. Bylo to ve chvíli největšího ruchu. A zároveň bylo třeba rychle vykládat kufy, které přivezly sezamové semeno. Jedna z lodí trochu zatékala a báli jsme se, že semeno zvlhne.

– Jak byl oblečen ten cukrář z chrámu?

– V obyčejný bílý oděv. Přes rameno měl přehozen šedý plášť.

– To by se shodovalo, zamyslel se světlovlasý. – Ribat si dobře zapamatoval, že muž, kterého pronásledoval, měl šedivý plášť. Byl u tebe ten cukrář, Iddina-abi?

– Toho dne se mě nikdo neptal ani na sezam, ani na med. Větší množství pšenice a ječmene kupovali jenom pekaři. Kromě toho si různí lidé brali po několika mírkách prosa nebo ječmene. Cukrář u mne nebyl.

– Jak ten člověk vypadal?

– Vysoký, silný. Ale hlavu neměl ovinutou tak, jak to obvykle mívají řemeslníci, krátkým bílým páskem uvázaným do chocholu, ale spíše po panskou. Měl závoj, jehož konce mu visely po stranách až na ramena. Zakrýval mu celou tvář. Vous, jak se pamatuji, měl dlouhý a rovněž přistřižený.

– Máme jenom jednu stopu, přemýšlel Udunai, že to byl člověk silný a vysoký. Vous si může snadno změnit a upravit na různý způsob. Tvář předvídavě ukryl pod závojem. Víme také, kdy sem přišel. To je důležité.

– Proč?

– Budeme-li někoho podezřívát, musíme vypátrat, jestliže ho v téže době neviděli někde jinde.

– Jsi velice vtipný, Udunai, uznal Iddina-abi. – Nedívím se, že soudce Nabú-apla-usur ocenil tvůj rozum na celý talent.

– A ty ses tak rozplakal, až mi tě bylo líto, rozesmál se světlovlasý.

– Kupec vždycky musí smlouvat. Bez toho by nebyl obchod. Ale když už je smlouva uzavřena a přiložena pečeť, může se už hovořit klidně. Myslel jsem si, že něco na soudci usmlouvám. Bohužel, nepodařilo se mi. Ostatně, je lepší ztratit dva talenty než osm. Jakmile těch šest získám, rychle je rozmnožím. Co učiníš teď, moudrý knězi?

– Půjdu do banky Egibiů. S kým jsi tam mluvil?

– Se starším z bratrů.

– I já si s ním pohovořím...

Udunai se s kupcem rozloučil a vydal se k nedaleké obchodní čtvrti Merkes, kde bylo okázalé sídlo bratrů Egibiů.

V bance přijal světlovlasého kněze zavalitý, kučeravý muž. Byl oděn v sněhobílý oděv, ne příliš přepychový, ale ani ne chudý. Menší postava, olivová pleť a zahnutý nos ho odlišovaly od roditelů Babylóňanů. Rod Egibiů pocházel z Judska. Po jednom povstání asyrský král Sargon vysídlil odtamtud mnoho Judejců do různých stran svého velkého státu. Předkové bankéře rychle zbohatli, usadili se v Babylónu a stali se zakladateli největšího bankovního domu v tomto městě.

– Poslouchám tě, cizince, přivítal bankéř Udunaie. – Co potřebuješ? Máš nějaké příkazy z jiných měst k naší bance?

– Nemám, řekl cizozemec. Z rozkazu nejvyššího soudce hledám pachatele krádeže u Iddina-abiho. Chtěl bych od tebe několik vysvětlení. Mám zvláštní tabulku soudce Nabú-apla-usura.

– Ptej se, řekl krátce bankéř.

– Kdy žádal Iddina-abi, abyste mu připravili zlato?

– Bylo to asi před týdnem. Neměli jsme tehdy tolik zlata v bance. Bylo třeba je nakoupit a dopravit z jiných měst. V každém větším městě máme své pobočky.

– Věděl o tom někdo, že shromažďujete zlato?

– Museli to vědět ti, kteří nám je obstarávali. Ale to je u nás bankéřů obvyklé. Ostatně nikdo kromě mne nevěděl, pro koho to zlato je.

– Byl u vás Iddina-abi ráno v den, kdy byl přepaden?

– Ano. Přišel se přesvědčit, zda jsme sebrali těch osm talentů zlata tak, jak nám řekl.

– To je velmi mnoho peněz, že?

Bankéř se usmál.

– Na požádání našich zákazníků vyplácíme částky i desetkrát větší. Ale přiznávám, osm talentů, to je velký majetek. Je možné si za ně koupit palác, ohromný kus země a do konce života se o nic nestarat, jenom o to, zač utrácet stříbro.

– Iddina-abi si ráno zlato prohlížel?

– Kvůli tomu přišel.

– Byl u toho někdo?

– Byl jsem tu já a úředník, který přinesl pruty z naší pokladny.

– A kromě vás nikdo?

– Nikoli. Nikdo víc tu nebyl.

– Mohl bych mluvit s tím úředníkem?

Bankéř dal znamení sluhovi, který stál za dveřmi. Za chvíli se v pokoji staršího z bratrů Egibiů objevil pokladník.

– Volal jsi mě, pane?

– Ano. Budeš odpovídat na otázky tohoto kněze.

– Potkal jsi někoho, když jsi ráno nesl zlato z pokladny, abys je ukázal kupci Iddina-abimu?

– Nikoli.

– A když jsi šel se zlatem zpátky?

– Ne. Jenom v pokladně byl Narám-Sin, náš starý zákazník. Před ním jsem odevzdával zlato do pokladny.

– Ptal se Narám-Sin, pro koho to zlato je?

– Ale ne. Jen se rozesmál a řekl, že Iddina-abi musel udělat dobrý obchod, když potřebuje tolik zlata.

– On to věděl? podivil se Udunai.

– Věděl, protože do banky přišel s kupcem. Asi se potkali na ulici. Konečně to bylo hned ráno, kdy je málo zákazníků.

– A co dělal Narám-Sin v pokladně?

– Přinesl dva pěkné poháry, nikoli babylónské, ale z daleké země, řeckou práci. Prosil, abychom si je prohlédli a ocenili jejich hodnotu. Nějaký řecký kupec je přivezl a chtěl je prodat.

– Na kolik jste ocenili ty poháry?

– Na pětáctýřicet min. Bylo na nich mnoho stříbra a práce to byla mistrovská. Narám-Sin velmi litoval, že za tu cenu je nebude moci koupit. Má rád pěkné náčiní a má již velkou sbírku pohárů. Ani sám král nemá bohatší.

– Jak vypadá ten člověk?

– Narám-Sin? podivil se úředník, že je v Babylónu někdo, kdo nezná tak váženou osobnost. Je to ctihodný muž. Vysoké postavy, statný... Silný, že dva pytle ječmene by si mohl bez obtíží hodit na záda.

– To je všechno, řekl cizinec.

Bankéř dal znamení, úředník se uklonil a odešel. Udunai se zeptal:

– Kdo je to ten Narám-Sin?

– Kněz boha Marduka v chrámu Esagil. A to knězem vysokého stupně. Kdoví, nebyl-li by již veleknězem, ne-li v Esagilu, tedy v jiném chrámu. Ale příliš si oblíbil veselý život, krásné poháry a hezké ženy miluje víc než boha Marduka. Po otci zdědil pěkný majetek, z něhož však už mnoho nezůstalo. To mu v kněžské kariéře velmi škodí. Jak je možné mít důvěru ve velekněze, který nedokáže hospodařit ani s vlastním majetkem? Vedení velkého chrámu je přece daleko těžší. Jenom proto nedosáhl Narám-Sin nejvyšší hodnosti. Pochází ze starého aristokratického rodu, jehož chloubou jsou zkušení vojevůdci, velmi zasloužili a světoznámí veleknězi, dokonce i nejvyšší kněží Esagilu.

– Má dluhy, které musí splácet?

– To nevím.

– A u vás?

– Cizí knězi, odsekl bankéř, – na tuto otázku ti neodpovím, i když máš tabulku nejvyššího soudce. Co se říká a dělá v bance, zůstává tajemstvím bankéře a jeho zákazníků. Jinak by nám nikdo nikdy nesvěřil ani jeden šekel.

POHÁR, NEBO DÍVKA?

– Musím si tedy zajít za knězem Narám-Sinem, rozhodl se světlolasý, když po návratu do bytu Ilubaniho vyprávěl přátelům o svých rozhovorech v bance. – A především je třeba nějakým způsobem se dovědět, jestli ten člověk koupil cenné poháry, které mu nabídl řecký obchodník. Ráno, v den přepadení, řekl kněz boha Marduka v bance Egibiů, že na to nemá dost stříbra. Možná že nazítří už měl nikoli stříbro, ale mnohem cennější zlato. Bylo by třeba také rychle zjistit, viděl-li někdo Narám-Sina od poledne do pozdní noci, to znamená v době, kdy pachatel, ukrytý kdesi v koutě, čekal v domě Iddina-abiho na vhodnou chvíli.

– Mám nějaké známé mezi knězi boha Marduka, řekl Ilubani. – Nikoli mezi nejvyššími, kteří tvoří kolegium Esagilu, ale mezi obyčejnými kněžími. Pokusím se dovědět se od nich, co Narám-Sin toho dne dělal.

– Výborně, zajásal Udunai. Také setník Ribat se ozval:

– Já mám určitý plán. Podaří-li se mi, budeme vědět, koupil-li Narám-Sin poháry a kolik za ně zaplatil.

– Jak to uděláš?

– Mám pohár. Je to vlastně jediný cennější předmět, který jsem získal za svého vojančení. Není stříbrný, ale z červené mědi, krásně vytepávaný dřevěnými paličkami a ozdobený stříbrnými a zlatými ornamenty. Je to stará fénická práce. Tohle náčiní jsem dostal od bohatého fénického kupce, majitele několika lodí, za to, že jsem zachránil život jeho synovi, když nás na cestě do Damašku přepadla banda lupičů. Půjdu s tím pohárem k Narám-Sinovi a nabídnu mu ho. Budu žádat takovou cenu, aby se obchod neuskutečnil, a pustím se s knězem do řeči o pohárech. Viděl jsem jich v životě mnoho a trochu se v nich vyznám. Koupil-li ten člověk řecké náčiní, neodolá, aby se s ním nepochlubil. Každý sběratel kupuje nejen pro sebe, nýbrž i proto, aby své poklady ukazoval jiným. Před cizím znalcem se bude chtít pochlubit svými poklady.

– Nevěděl jsem, že jsi takový znalec, podivil se Ilubani.

– Když král Nabukadnesar porazil Judsko, obsadil také jeho hlavní město Jeruzalém. V tamější svatyni menší a chudší, než je chrám Marduka v Babylóně, jsme našli cenné poklady, a především náčiní ze zlata, stříbra a červené mědi. Několik královských zlatníků mnoho dní sepisovalo a oceňovalo vojenskou kořist. Mým úkolem byla osobní ochrana těch lidí a hlídání pokladů. Obávali jsme se, že Judejci, rozhořčení vítězstvím našich vojsk a krádeží posvátných předmětů, budou ukládat zlatníkům o život. Potom jsme ty cennosti dopravili až k pevnosti Karkemiš v poušti a odtamtud už je bezpečně převezli do Babylónu. Díval jsem se, jak zlatníci pracují. Hovořil jsem s nimi a ledasčemu jsem se od nich naučil. Víím také, že ve Fénicii by můj pohár měl cenu deseti šekelů dobrého zlata. Když si ho ocením na dvě miny, určitě se s Narám-Sinem nedohodnu.

Udunai přikývl:

– To je dobrý plán, ale jak se vetřeš ke knězi Mardukovu?

– Jednoduše se budu ptát lidí a Iddina-abi ho určitě také zná a bude mi moci říci, kde je knězův dům.

– Bylo by také dobře, kdyby Iddina-abi vypátral, jaký je stav obchodů Narám-Sina.

– Můžeme ke kupci poslat Utnapištima, navrhl Ilubani.

– Obchody Narám-Sina? podivil se Iddina-abi, když se ho na to Udunai zeptal. – S ním nikdo už neobchoduje. To je bankrotář, kterého by bylo třeba už dávno prodat do otroctví. Kdybych měl tolik stříbra, kolik je dlužen lidem, byl bych boháč. A kolik dluží bratrům Egibiovým? A bance Murrašů v Sipparu?

– Tak proč ho neprodali?

– Snadno se to řekne, sebrat mu všechno a prodat na dluhy. Ale jak prodat kněze boha Marduka, a k tomu ještě z takového rodu? Královská rodina nemá mezi babylónskou aristokracií tolik příbuzných co Narám-Sin. Kdo by se odvážil znepřátelit si tolik lidí? Je lépe čekat.

– Na co čekat?

– Možná že král jeho dluhy zaplatí. Možná že někdo bohatý zemře a odkáže mu majetek. Možná že bude válka a on zbohatne z válečné kořisti. Může se stát veleknězem nějakého chrámu. Nikoli samého boha Marduka, ale každý chrám má tolik majetku a různých duchů, že v porovnání s nimi jsou Narám-Sinovy dluhy maličkostí. Když kupec nechce ztratit, musí často dlouho čekat. Bratři Egibiové i jiní jeho věřitelé také čekají. Teď ho mají v rukou, ale situace se může obrátit.

– On bydlí v chrámu?

– Tam bydlí jen nejnižší kněží. Velký pán má svůj palác nedaleko královského paláce Imgar-Bel. Jeho palác se snadno pozná, protože jeho stěna není hladká, ale má výstupky.

– Už vím, kde to je! Pamatuji si ten palác, vzpomněl si Ribat. – Dobře si pamatuji, kde stojí palác se zubatým průčelím.

– Viděl jsi, kupče, kněze Narám-Sina, když ses šel ráno do banky Egibiů přesvědčit, zda ti bankéř připravil zlato?

– Potkal jsem ho na ulici a do banky jsme vešli spolu. Měl dva krásné poháry. Určitě si na ně chtěl vypůjčit trochu stříbra od bratří Egibiů.

– A říkal jsi mu, proč tam jdeš?

– Nikoli. Jenom se smál, že já nosím do banky stříbro a on je z ní vybírá. A tehdy jsem mu i já řekl, že často od bankéře dostávám různé částky na nákup zboží. Dodal jsem také, že právě teď potřebuji stříbro. Proč se na to ptáš? zajímal se kupec.

– Vidíš, Iddina-abi, hledám tvé zlato všemi možnými cestami. Jedna z nich splývá s cestou kněze boha Marduka, vysvětloval Udunai.

– Tomu nerozumím, přiznal se kupec.

– Ani mně není všechno jasné...

– A mé zlato? Dni utíkají. A mé ztráty se zvětšují.

– Jak víš, Iddina-abi, neseďme nečinně. Sám jsi před chvílí řekl, že nechce-li kupec ztratit, musí nejednou dlouho čekat.

Uplynuly další tři dny, než konečně setník Ribat stanul před Narám-Sinem. Kolikrát předtím přišel k vratům paláce, ale vždycky mu dva ztepilí černoši odpověděli, že kněz buď není doma, anebo je zaměstnaný a nemůže se zájemcem mluvit. Takový osud však nepotkával jenom setníka. Totéž se stávalo i mnoha jiným, mezi nimi i bohatým babylónským kupcům. Ribat s nimi navazoval rozhovor, když čekal před branou paláce. Ke svému překvapení měli Narám-Sina za dobrého zákazníka, s nímž se vyplatí obchodovat. Kněz boha Marduka se rychle rozhoduje, zbytečně nesmlouvá, jestliže se mu zboží líbí. Ovšem pokud jde o placení, často u sebe nemá stříbro a nenajde se u něj ani obol. Ale oni neztráceli naději, že jednoho dne dluhy zaplatí, a navíc dá věřitelům cenné dárky. Co bylo zajímavější, nakonec Narám-Sin urovnal všechny své náležitosti a jeho palác se znovu každý večer rozzářil světly a oživil hudbou.

Konečně třetího dne ho vrátí, kteří setníka již dobře znali, vpustili za bránu. Ribat přešel několika kroky úzkou chodbu a pojednou se ocitl v prostředí, které ho překvapilo. Vnitřní nádvoří paláce nebylo velké, ale nádherně uspořádané. Celé bylo dlážděno deskami z černého a bílého mramoru. Uprostřed byl bazén naplněný vo-

dou. Kvetly v něm lotosy a květiny, které setník neznal. Bazén zdobila krásně vyřezávaná fontána. Podél stěn stály v rovných řadách stromy zasazené v dřevěných sudech, ozdobně přistřižené do tvaru koule. Některé květy, jiné už nesly ovoce. Několik mramorových lavic čekalo na hosty, kteří touží posedět si v chládku a naslouchat šumění fontány.

– Co tu tak bloudíš? uslyšel za sebou Ribat.

Obrátil se. Před ním stála mladá hezká dívka. Setník nevěděl, je-li to dcerka kněze, nebo jeho služebná. Neměla na hlavě závoj, jaký nosí zámožné slečny, ale měla dlouhé černé vlasy svázané pěknou barevnou stužkou.

– Dívám se, paní, na všechnu tu nádheru a nevěřím svým očím.

– Neříkej mi paní. Jsem jedna z otrokyň kněze boha Marduka. A co ty tu děláš?

– Čekám na tvého pána. Mám na prodej pohár vzácné krásy.

– Přišel jsi v pravý čas, usmála se dívka, – náš pán má výbornou náladu. A má také mnoho stříbra. Jestli se mu náčiní bude líbit, uděláš dobrý obchod. Posad' se do stínu, přinesu ti něco k pití. Možná že máš hlad.

– To ne, ale rád bych se napil studené vody.

Dívka se opět usmála a zmizela, a Ribat nemohl skrýt údiv. Narám-Sin musí být bohatý, když jeho otrokyně nechodí hůř oblečená než první dámy, Babylónu. Když čekal na mramorové lavici, viděl, jak po nádvoří sem tam přešla buď mladá žena, nebo dívka, a všechny ladné a pěkně ustrojené. Na takové prostředí nebyl voják zvyklý ani v palácích představených měst a provincií, ani dokonce v bytě hlavního velitele královské gardy quradu. Bylo tam sice mnoho žen, svobodných i otrokyň, ale ty bydlely v zadních částech paláců. Na předních nádvořích se neukazovaly, protože ta byla vyhrazena pouze mužům.

Otrokyně zakrátko přinesla Ribatovi studený nápoj v pěkném stříbrném poháru. Takový nápoj z granátového jablka se podává jen na slavnostech a na královském dvoře.

– Když je u nás dobře, pak nikdo nemá o nic nouzi, smála se dívka. – Kdybys přišel před několika týdnů, dostal bys sotva pohár vody.

Setník pil drobnými doušky. Z jakéhosi pokoje v poschodí zaznívala hudba a zpěv.

– Máte slavnost? Teď? zeptal se dívky.

– Ale ne, to je jen několik zpěvaček a hudebníků. Hrají na mandolíny, na flétny a na harfu. Při hudbě se líp pracuje i odpočívá. U nás se hraje také ve dne, nejen při večerních slavnostech.

Pojednou setník ucítil na rameni silný stisk ruky. Rychle se obrátil. Před ním stál vysoký muž, kterému nebylo víc než padesát let. Měl pouze krátký oděv, ale z nejdrahocennějšího materiálu neposkvřené bělosti. Vlasy měl pěkně učešané, na ramenou uložené v záhyby, upravený vous rovně zastřižený a čerstvě vyholené tváře. Ribat si domyslel, že to je pán tohoto krásného paláce, a postavil se do pozoru. Dívka odskočila od setníka.

– Dobře, Ahatani, pochválil otrokyni její pán, – že jsi tomuto člověku dala napít. Bylo třeba počastovat ho také jídlem.

Dívka mu odpověděla:

– Nabízela jsem mu, pane, ale nechtěl jíst.

– Ty máš na prodej pohár? Ukaž.

Ribat sáhl po balíčku, který si položil vedle sebe na lavici, a začal odvíjet plátno.

– Počkej, změnil své rozhodnutí Narám-Sin, – půjdeme do sálu, kde mám své nejpěknější sbírky. Tam se podíváme, nemám-li už podobný.

– Určitě ne, pane, to je pohár umělecké práce.

Pán domu šel napřed a setník kráčel za ním. Vešli do velkého rohového sálu, jehož strop byl až ve výšce terasy a o jedno poschodí převyšoval ostatní místnosti v přízemí. Bylo v něm velmi jasno, protože světlo vpadalo dvěma otvory pod stropem. Sál byl vydlážděn mramorovými deskami zelené a bronzové barvy. Stěny byly ozdobeny barevnými dřevěnými deskami, které vytvářely šachovnici. Nahoře byl pás maleb zobrazujících lovecké výjevy, zejména lov na lva a střelbu z luku na jeřábky, a mezi malbami byl vlys s bohatými ornamenty. Níže, podél všech stěn, se táhly pulty z cedrového dřeva. Byly tu drahocenné amfory z vypálené malované hlíny – díla lýdských hrnčírů. Vedle nich stálo skleněné náčiní z Egypta, řecké, krétské a fénické poháry. Skvělé mísy z Asýrie a Elamu, alabastrové náčiní vyrobené zručnými perskými řezbáři, stříbrné pohárky z Kolchidy* a mnoho

* Kolchida – dnešní Gruzie, ve starověku proslulá bohatá kolonie Řecka.

jiných, jejichž původ neuměl Ribat ani uhádnout. S údivem na ně pohlížel a divil se bohatství člověka, který mohl shromáždit tak nádhernou sbírku.

– Překrásné, zašeptal. – Ani král Nabukadnesar nemá snad takové poháry a náčiní.

– Nabukadnesar? usmál se křivě Narám-Sin. – Jak by se mohl vyznat v uměleckých dílech vnuk chaldejského obchodníka s otroky a syn asyrského nájemce, který se stal vládcem Babylónu? Tuto sbírku schraňovala má rodina sto padesát let.

Zázrakem se uchovala, když král Sinacherib* se svou bandou Asyřanů bořil a pátil Babylón. A když si pomyslím, že sem znovu vpadne nějaký barbar a bude rozbíjet poháry nebo že všechno stráví oheň pochodně, kterou sem hodí opilý voják... Mám jenom jednu naději, že se to nestane za mého života.

– Ale pane, odporoval setník, – nikde není síla, která by se mohla rovnat Babylónu, a jeho zdi by odolaly i bohům.

Narám-Sin se hoře usmál.

– Ano, kdyby se našli lidé ochotní bránit ty zdi. A takových je v našem státě stále méně... Neznepokojuj se zbytečně. Po nás ať přijde potopa, ať Eufrat zatopí celou rovinu až k moři. Kéž bychom se toho nedočkali! Nu, ukaž pohár.

Ribat rozbalil plátno a podal náčiní knězi. Narám-Sin je vzal do ruky, dlouho si je prohlížel, dokonce do něj udeřil malým kladívkem, které leželo na stolku.

– Fénická práce, řekl. – Výrobou takového náčiní se zabývají řezbáři ze Sidonu a Tyru.

– Pane, ten pohár je několik set let starý, vychvaloval ho Ribat, – je to velmi cenná věc. Ani v Judsku, v jeruzalémském chrámu, takové neměli. Vím to dobře, sám jsem se zúčastnil dobývání toho města.

– Pasáci vypuzení z Egypta, zvolal Narám-Sin, – samozřejmě nemohli mít takové věci. Podle nich měl každý stříbrný předmět takovou cenu, kolik vážil. Měli daleko do znalostí skutečného umění.

Kněz udeřil na malý gong. Na prahu sálu stanula okamžitě otrokyně.

– Necht' nám Ahatani přinese džbán vína, rozkázal. Otrokyně se uklonila a odešla, a za chvíli dívka, s níž Ribat hovořil na nádvoří, postavila na stolek amforu.

– Nalej do toho poháru, poručil Narám-Sin. Otrokyně naplnila pohár tmavým, těžkým vínem.

– Nemá žádnou díru, řekl Ribat, – sám jsem to vyzkoušel.

– Nyní se napijeme na naše zdraví a na to, abychom se dohodli na ceně. Jsem rozhodnut pohár koupit.

Když to Narám-Sin dořekl, přiložil pohár k ústům. Upil velký doušek vína a potom podal pohár Ribatovi. Setník mu připil.

* Sinacherib – král Asýrie, dědeček Aššurbanipala. V roce 689 před naším letopočtem potlačil vzpouru Babylónu, zbořil jeho obranné hradby, ukřižoval 300 000 obyvatel města a 200 000 jich prodal do otroctví. Zničil chrám Marduka a sochy bohů odvezl do Asýrie. Po smrti Sinacheribově vystavěl jeho syn a nástupce Assarhaddon Babylón a vrátil vyvezené sochy bohů.

– Znáš tenhle šlechtitý nápoj z Kypru. Féničané ho přiváželi do Sýrie, kde jsem strávil na vojně polovinu života. Přiznávám, že tak výborné víno se mi podařilo pít jen málokdy.

Majitel sbírky pohárů se samolibě usmál. Každý má rád chválu. I když tím, kdo chválí, je obyčejný setník a chváleným představitel starého, mocného rodu.

– Víš co? navrhl. – Dám ti za pohár Ahatani. Podívej se, jak je mladá a krásná. Za starou měď mladou dívku. Co ty na to?

Ribat oněměl. Byl to nezvyklý návrh. Podíval se na dívku a zpozoroval, že bledne.

– Nedělej to, pane, vztáhla k němu ruce jako při modlitbě.

– Stále na něj myslíš? rozesmál se Narám-Sin. – Vypuť ho z hlavy. Je to chudák, i když svobodný člověk. Kde by vzal stříbro, aby tě mohl vykoupit?

Otrokyně měla pláč na krajíčku.

– Prosím tě, pane, nedělej to.

– Nu tak, rozhodni se..., ušklíbl se Narám-Sin. – Krásnější dívku nenajdeš ani na jednom trhu s otroky v celé Babylónii. Umí zpívat, zná všechny domácí práce. Byla otrokyní v chrámu boha Nabua v Borsippě. Před několika týdny jsem ji vyhrál při hře v kostky od tamního velekněze, ostatně to je můj příbuzný. Má jen jednu chybu. Zamilovala se do nějakého chlapíka, který se motal kolem chrámu. Zapletl jí hlavu. Říkal dokonce, že ji vykoupí a že si ji vezme za manželku. Když jsem ji odváděl, chtěla se zabít. Naštěstí jí dozorce vytrhl dýku z ruky. Radím ti, vezmi si ji. Ribat se usmál.

– Jsem už starý. Nač by mi byla taková mladá dívka? Co bych si s ní počal, když vandruju z jednoho vojen- ského oddílu do druhého nebo trávím život v kasárnách?

– Rozmysli si to, setníku. Když ji nepotřebuješ ty, vezmi ji pro nějakého bohatého kupce v provincii. Budeš-li ji chtít prodat, dostaneš za ni nejméně dvě miny stříbra.

– Otrok stojí čtyřicet šekelů.

– Ale jaký? Obyčejný muž nebo nuzná dívka. A tohle je skutečný poklad, krásná, vychovaná...

– Pane, zaprosila tiše Ahatani, slíbil jsi, že mě neprodáš. Souhlasil jsi, že budeš čekat, až mě vykoupí.

– Přece tě neprodávám, rozesmál se Narám-Sin, jenom tě chci vyměnit za pohár. Je to zajímavá práce a ne- mám takovou ve svých sbírkách, zatímco o hezká děvčata není nouze. A bude-li tě setník chtít prodat dál, to se mě už netýká. Uznávám, že jsem tomu mlíčňákovi slíbil, že počkám na výkupné, ale to byl jenom žert. Uklidnil jsem ho, protože bylo žalostné vidět muže, když pláče. Ale odkud může vzít stříbro na výkupné, když nemá ani slušné šaty?

Dívka umlkla, jenom se vlhkýma očima dívala na Ribata. Setíku musel přiznat, že je neobvykle krásná.

– Vidím, že se ti začíná líbit, řekl kněz. – Ber ji a já si vezmu pohár. Zapijeme to ještě jednou. Ubezpečuji tě, že to víno je hodno i poháru, i dívky.

Znovu naplnil temnou tekutinou fénické náčiní a přiložil je k ústům.

– Ne, pane, nevezmu si otrokyni, rozhodl se Ribat. – Můj pohár má větší cenu.

– Nebuď tak hloupý. Skutečně se mi líbí, ale nemyslím, že to je tak velký poklad. Podívej se, jaké dvě krás- né vázy jsem nedávno koupil.

Narám-Sin přistoupil k nejbližšímu pultu a ukázal na vysoké vázy zdobené vyřezávanými výjevy. Na jed- nom bylo vidět bojovníka v přílbě. Vedle něj stála žena, bohyně nebo manželka, a podávala mu kulatý štít. Na druhém mladíci končili závod. Kněz se na to díval s dobráckým úsměvem.

– Nádherná práce, pane, potvrdil Ribat, – to jsou řecké vázy. Musely stát nejméně čtyřicet min dobrého stří- bra.

– Dal jsem za ně pětaticet min, řekl kněz. – Doplatil jsem ještě dvěma dobrými mulami a dvěma otroky, ale jistě tu cenu mají.

– Vcelku tedy, pane, jsi zaplatil víc než čtyřicet min. Dobře jsem uhádl jejich cenu.

– Ovšem, vyznáš se v tom. Ale na kolik si ceníš svůj pohár?

– Nejméně na pět min.

– Ty ses zbláznil! Pět min? To je už přece celé jmění!

– Však ten pohár je také majetek. Podívej se, pane, jak krásně vypadá mezi tím stříbrným náčiním a amfo- rami na poliče.

Ribat umístil měděné náčiní mezi knězovu sbírku:

– Vidíš, dílo fénických řezbářů!

Narám-Sin si dlouho prohlížel pohár, potom přistoupil k poličce, vzal ho a postavil na stůl vedle Ribata.

– Nemohu, řekl, pět min je i pro mne příliš mnoho. Konečně, s požehnáním boha Marduka se moje záležitosti obrátily k dobru, ale to neznamená, že bych měl stříbrem plýtvat. Mé poslední slovo: pohár za otrokyni.

Ribat mlčky začal zahalovat pohár do plátna. Sám dobře věděl, že pět min za měděný pohár je příliš mnoho. Žádal je konečně jen proto, aby kněz nekoupil. Člověk nemá prodávat dárky od přátel, není-li k tomu donucen krajní nouzí.

– Kdykoliv ke mně přijdeš, řekl Narám-Sin, a přineseš pohár, budeš si moci vzít dívku. Vyhrál jsem ji v kostkách a nepotřebuji ji. Mám krásnější, než je ona, ale budu čekat a nikomu ji ani neprodám, ani nedaruji.

– Dobře, pane, chtěl Ribat zakončit rozmluvu, rozmyslím-li si to, přijdu si pro ni. Mám ale strach, že budeš čekat dlouho. Já také slibuji, že pohár neprodám nikomu levněji než za pět min. Kdybych takového kupce našel, ujišťuji tě, že bys měl přednost.

– Jsme tedy domluveni, řekl Narám-Sin. – Ahatani, vyprovod' setníka a ukaž mu cestu.

Ribat šel za dívkou. Na nádvoří se zastavila, uchopila ho za ruku a pozvedla ji k ústům.

– Díky, šlechetný pane. Nikdy ti to nezapomenu. Kdybys cokoli potřeboval, udělám všechno, co rozkážeš.

Ribat se usmál:

– Už jsem starý a nepotřebuji mladou, krásnou dívku. Kdybych tě potkal před třiceti lety, kdo ví, nebyl-li by ten pohár už majetkem tvého pána.

– Kdo ví, jestli bych se před třiceti lety bránila takové výměně.

– Ty jsi z Borsippy?

– Tam jsem se narodila a vyrostla jako chrámová otrokyně. Můj dědeček byl jedním z vojevůdců elamského krále Teummana. Zahynul s ním na hradbách Suz ve válce proti králi Aššurbanipalovi. Moji babičku a mou matku vzali Asyřané do otroctví a dali je chrámu Nabuova v Borsippě. Tam jsem se narodila a byla jsem chrámovou otrokyní až do dne, kdy mě Narám-Sin vzal do Babylónu. V Borsippě jsem poznala jednoho chlapce a přislíbili jsme si lásku. Slíbil, že mě vykoupí. Velmi, velmi ho miluji... A strašně se bojím, že nikdy nebudeme svoji. Narám-Sin je dobrý pán, ale nepustí mě, i kdybychom ho já a můj chlapec sebevíc prosili.

– Nikdo neví, co je psáno v tabulkách osudu, řekl Ribat, aby potěšil krásnou otrokyni.

Věděl dobře, že láska dvou mladých lidí je zcela beznadějná. Odkud by vesnický chlapec vzal tolik peněz, aby mohl otrokyni vykoupit a oženit se s ní?

Ahatani doprovodila setníka až k bráně paláce a při loučení mu ještě jednou zašeptala:

– Pamatuj, že jsem tvou dlužnicí. Udělám všechno, co si budeš přát.

V CHRÁMU BOHA MARDUKA

Ani Ilubani, kněz boha ohně, nezahálel. Denně obhlížel chrám Mardukův, kde jedním z kněží byl Narám-Sin. Ilubani hovořil s nižšími kněžími, dokonce i s těmi, kteří již ve stupnici kněžského stavu něco znamenali. Ani jedni, ani druzí mu ale nemohli nic povědět o majiteli nádherného paláce v Ulici, kterou nikdy nesmí zničit nepřítel.

– Je skutečně knězem, ale příliš se tím nezatežuje. Je to bohatý pán, který má velký zájem o světský život. V chrámu je spíš hostem. V období slavností se ovšem rád ukazuje davu ve svém krásném oděvu. Dluhy však neplatí. Kdyby toho nebylo, byl by již veleknězem, anebo správcem nějakého chrámu – má na to právo, protože je z urozeného rodu. V jeho rodě bylo nemálo vysokých kněží...

Nikdo nevěděl, co Narám-Sin dělal v den, kdy neznámý zločinec přepadl kupce Iddina-abiho a uloupil mu zlaté pruty. V chrámu toho dne Narám-Sina neviděli.

– To byl on, tvrdil Ribat, určitě to byl on, všechno se shoduje. Měl velké dluhy a teď se těší velkému bohatství. Jeho otrokyně sama přiznala, že před několika týdny by mi mohla podat jediné sklenku vody, a nyní jsem pil ledovou šťávu z granátových jablek, nápoj hodný krále. Koupil dvě řecké vázy, ačkoli v den přepadení tvrdil, že nemá stříbro. A za dvě skořápky zaplatil přes čtyřicet min. To jsou velké peníze. Bohatství mu z nebe nespadlo. A navíc zaplatil staré dluhy.

– Okolnosti svědčí proti němu, přitakal Ilubani. – Všechno ukazuje, že Narám-Sin okradl kupce.

Udunai odporoval:

– To není ještě důkaz. Neodvážil bych se předstoupit před nejvyššího soudce a říci mu: Narám-Sin je pachatel.

– A proč ne? divil se Ribat.

– Protože nevíme, má-li zlato on. A má-li je, pak je mohl od někoho dostat. Například od krále za dřívější zásluhy... Nevíme také, jestli má luk a takové šípy, jako je ten, co zůstal v Ribatově noze.

– To bych mohl zjistit, řekl setník. – Ahatani, otrokyně z jeho paláce, mi přísahala, že učiní vše, oč ji požádám.

Udunai doporučoval:

– Myslím, že by bylo nejlépe jít do Esagilu k nejvyššímu knězi a pohovořit si s ním o všem, co o Narám-Sinovi víme. Velekněz ho asi nebude chtít krýt. Dopustil-li se zločinu, bude veleknězi záležet na tom, aby viník byl odstraněn z kněžského stavu a potrestán. Třeba i proto, aby zastrašil ostatní.

– Pohovořit s ním můžeš, souhlasil Ilubani, ale pochybuji o výsledku. Nevím ani, dostaneš-li se před velekněze. Určitě ho budou krýt. Především je erib biti a patří do starého aristokratického rodu. Dojde-li velekněz k přesvědčení, že Narám-Sin je pachatelem přepadení, sám kupci vrátí těch osm talentů, aby zabránil ostudě z králova soudu.

– A co udělá s Narám-Sinem?

– Nic. Jenom bůh Marduk potrestá rychle svého kněze. Například na něj spadne nějaký kámen z chrámového sloupopradí. Může také onemocnět a umřít... po nápoji z granátové šťávy. A tak na svaté kněze boha Mardu-ka nepadne ani stín.

Udunai přikývl:

– Rozumím. Ale nezapomínej, že hledám zlato, které jsem povinen odvést Iddina-abimu. Zítra půjdu do Esagilu.

– Dej mi ten šíp, poprosil Ribat.

– Vezmi si ho, leží u stěny vedle rohože. Tam, kde mám ty nové šaty, které jsem ještě neměl příležitost obléci.

– Musíš si je obléci, až půjdeš do Esagilu. Jenom si neber tabulku od soudce Nabú-apla-usura. To by ti mohlo jenom uškodit.

Setník vzal střelu. Utnapištím si zvědavě prohlížel zbraň. Obdivoval zejména ostrý železný hrot.

– Já umím také střílet lukem, pochlubil se, – a dědeček mi upletl ze slámy terč. A mám svůj luk. Ne tak velký a tvrdý jako dospělí, ale dobrý. Mám také šípy, ale tupé, se zářezy a pery. Trefím se doprostřed terče. Žádný kluk, s kterým jsem cvičil, neumí tak dobře zamířit jako já.

Ribat se usmál:

– To je výborné, můžeš se stát vojákem a později i setníkem.

– Nechci. Já budu písařem. Možná že ve vojsku, ale písařem budu.

– Máš pravdu, souhlasil důstojník, uť se písařem. Toho si každý váží víc než vojáka a nikdo se v nynější době bez něj neobejde. Nikdo také pro něj nelituje stříbrné šekely a dárky.

– Ano, ale aby ses stal písařem, Utnapištíme, musíš se celá léta pilně učit, vmísil se do rozhovoru Ilubani. – Nikoli nadarmo naše přísloví říká, že „písař vstává se sluncem“.

Ještě téhož dne Ribat znovu obhlédl palác Narám-Sina. Tentokrát se neptal na pána domu, ale požádal, aby mu zavolali otrokyni Ahatani. Dívka se velmi podivila, když viděla setníka. Důstojník ji vzal stranou a sdělil jí, oč mu jde.

– Neviděla jsem v domě žádnou zbraň, odpověděla dívka, – jen vrátní mají meče a kopí. Ale jsem tu sotva dva měsíce. Možná že jsem je přehlédla. Přijď zítra a já se mezitím dozvím, co potřebuješ.

Nazítí se však setník nemohl s krásnou otrokyní vidět, protože od rána dělal společnost Udunaiovi, který se vydal do Esagilu. Cizinec se oblékl do nádherného nového oděvu.

Ribat si také vzal nový stejnokroj, který dostal od generála. Šli po nábřeží až k mostu, potom na druhý břeh Eufratu, dostali se na cestu, kterou chodí procesí – hlavní tepnou Babylónu, stočili se napravo a zakrátko už byli před hlavní branou velkého chrámu. Brána byla vykládána barevnými emailovanými cihlami, které tvořily pěk-

nou kresbu. Jejich silné bronzové dveře ozdobené bohatými řezbami byly otevřené. Tudy neustále do vnitřního nádvoří proudili jak věřící, tak i ti, kteří se sem přicházeli jenom podívat.

Když Udunai a Ribat prošli branou, octli se na velkém čtvercovém nádvoří dlouhém asi pětadvacet garů, ze všech stran obestavěném. Četné brány ho připodobňovaly k podobnému náměstí, na němž stála vysoká věž Etemenanka. Celé nádvoří pokrývaly pláty z barevného kamene, zatímco chrám byl postaven z emailovaných žlutých cihel, takže v záblescích slunce vypadal jako ze zlata. Všechna obydlí kolem ústředního nádvoří patřila k chrámu boha Marduka. Uvnitř byla vykládána mramorem a u soch a oltářů boha drželi stráž kněží, kteří přijímali od věřících obětní dary a společně se s věřícími modlili.

Na nádvoří stál na zvýšené terase hlavní příbytek svatyně zvaný Ekur. Byla to značně větší kaple než jiné. Stěna do nádvoří byla otevřena, takže věřící viděli dobře dovnitř, ovšem vstoupit do kaple nesměli.

Byla tam téměř dva gary vysoká zlatá socha Marduka. Bůh měl na hlavě korunu ze zlata, lazuru a drahokamů, měnících barvy ve slunečních paprscích. Stěny kaple byly vykládány mramorem s vyřezávanými podobami oblíbených zvířat boha: draci, psi a zvláštní zvíře – napůl koza a napůl ryba. Před sochou stál velký zlatý stůl. U jedné stěny byl umístěn zlatý trůn s nádherným baldachýnem.

V zástupu věřících, kteří obstupovali půlkruhem kapli, se ubírali kněží nižších stupňů s koši a podnosy pro oběti. Skládali je do kaple na zděnou podezdívku a to nejcennější na zlatý stůl, aby si každý mohl všechno prohlédnout. Zvířata obětovaná bohu byla zabita před sochou.

Dva sbory kněží, stojící po stranách sochy, zpívaly:

Enlil je Mardukem země – zapěl jeden sbor.

Sin je Mardukem měsíce – odpovídal druhý sbor.

Šamaš je Mardukem slunce – zapěl první sbor.

Nusku je Mardukem ohně – odpovídal druhý sbor.

Udunai přihlížel zvědavě mši. Z kaple vycházela vonná, opojná vůně pálených bylin. Ribat, který byl už několikrát v Esagilu, se naklonil k světlovlasému muži.

– Kněží jiných bohů nemají tuto modlitbu rádi, řekl. – Zdůrazňuje se v ní, že všichni bohové jsou jenom vtělením Marduka. Pouze on může dávat štěstí, a ostatní bozi a jejich kněží se o to nemusí starat. Tahle víra je v Babylónu velmi rozšířená. Jiné chrámy a kaple jsou velmi chudé, některé upadají, protože všechny oběti a všechny dary sebere Marduk.

Udunai se usmál. O závisti mezi kněžími různých bohů, a dokonce o bojích mezi nimi slyšel nejen v Babylónii. Viděl je také v Egyptě, Sýrii, Fénicii a v mnoha jiných zemích, které už navštívil.

– Socha, stůl a trůn váží víc než osm set talentů. A všechno to je pravé zlato, vysvětloval Ribat.

Udunai mu odpověděl:

– Myslím si, že to je bronz a dřevo a že to je jenom pozlacené. Nepřátelé přece nejednou vyvezli sochu, když dobyli město. Udělali to Chetitě a později asyrský král Sinacherib. Kdyby socha byla ze zlata, už by ji jistě nevrátili.

– Asyrští králové uctívali Marduka. Je to manžel jejich nejvyšší bohyně Ištar, kterou uctívají také v Babylónii. Proto se neodvážili zneuctít sochu.

– Ale zároveň ti králové ctili zlato a neodolali by tak velkému pokušení. Asyřané dokonce i válku považovali za obchod. Proto přec stále válčili, aby zvětšovali bohatství svého státu.

V té chvíli se do rozhovoru vmísili dva kněží, jeden ještě mladý, druhý stařec s krásným plnovousem. Starší se ozval:

– Buď pozdraven, Udunai, v Esagilu, chrámu boha Marduka. Vítám tě jménem nejvyššího kněze. Také tebe vítám, setníku Ribate.

Udunai se přivítání nedivil. Byl již v Egyptě a věděl, že chrámy sbírají zprávy o všem, co se děje ve státě. V Babylónu byla kasta kněží ještě bohatší a váženější a měla větší vliv. Aby si udrželi nadvládu, museli mít kněží dokonale vybudovanou rozvědku.

– Pojď se mnou, Udunai, sepnal ruce stařec. – Ukáži ti celý chrám a potom tě dovedu k nejvyššímu knězi, který na tebe čeká. Ty, setníku, jdi s mým druhem. Můžeš počkat na Udunaie ve stínu a chládku. Najdeš tam i něco k jídlu a pití.

Šedovlasý kněz ukázal cestu. Pokynul rukou a zástup tísnic se před kaplí Ekur se poslušně rozestoupil. Kněz vzal Udunaie za rámě a vedl ho do kaple.

– Obávám se, že tam nemám právo vstoupit, zarazil se cizinec.

– Víme, že jsi ve své zemi jedním z veleknězů, odpověděl šedovlasý. – Nic se neboj.

Kněz se zastavil u stěny v kapli. Z tohoto místa mohl Udunai obdivovat krásný vnitřek a přepychové ozdoby.

– To je královský trůn? zeptal se.

– Na něm sedají veleknězi. Panovník je vždycky uprostřed nich. Kdyby nebyl veleknězem, nebyl by ani králem. Jednou do roka dostává král od boha Marduka korunu a jiná znamení své vlády. A tehdy zasedne na tento trůn, aby lid viděl, že veškerá vláda pochází od boha a bůh Marduk ji odevzdal panovníkovi. Měl jsi pravdu, když jsi říkal, že trůn není ze zlata, ale pozlacený, a stejně tak i stůl. Lid se tím raději sklání před svým pánem a vládcem, čím větší přepych vidí v chrámu. Ať nadále věří, že to všechno váží stovky talentů ve zlatě. Pojď dál.

Kaplan odvedl hosta do sousední místnosti. Za Mardukovou sochou byl ukryt vchod do mnohem menšího sálu, ale právě tak vyzdobeného pěknými řezbami a malbami. Byl tam také malý obětní oltář, pozlacený stůl a trůn i když ne tak bohatý jako v kapli, a křesla s bronzovými vyřezávanými opěradly.

– Teď jsme v nejsvětější sakristii boha Marduka, řekl kněz. – Tady, u tohoto stolu, se radí vysocí kněží z Esagilu a z jiných chrámů, kterým je dovoleno vstoupit do tohoto tajemného místa. Tady se také kněží modlí k Mardukovi, aby je osvětlil a udělil jim rady, jak mají vést chrám i osudy babylónského, lidu,

Udunai řekl s údivem:

– Není tu však socha boha?

– Bůh je všude. Bůh je duší i silou přírody. Sochy a oběti, to jsou jen symboly potřebné pro lidi. Také oltář je symbol. Skvělé mše a procesí, ta podívaná znázorňující sílu boha, se konají proto, aby se lid upevnil ve víře. Nám, kněžím vysoké hodnosti, stačí sama myšlenka o božské síle.

Vyšli opět na nádvoří. Kněz ukazoval cizinci kaple s různými sochami boha Marduka. Míjeli výklenky s řezbami jiných babylónských bohů. Nejstarší řezby byly přes dva tisíce let staré a pocházely z míst, po nichž už nezůstala ani stopa – padly za obět nepřátelům a ohni.

Udunai ukázal na Etemenanku, tyčící se k obloze, a zeptal se: – Proč u chrámů stavíte takové věže?

Kněz mu odpověděl:

– To má různé důvody. Mezi jiným tu hraje úlohu i tradice. Lidé, kteří osídlují rovinu mezi Tigridem a Eufratem, přišli před tisíci lety z hornatých krajů. Na rovinách se jim po horách stýskalo. Proto se u chrámů začaly stavět vysoké věže, a tak vznikla tradice stavět zikkuraty. Zásluhou těchto mnohaposchodových věží mají náboženské obřady velmi slavnostní ráz a mohou se jich účastnit ohromná množství lidí. Ti, kteří stojí dole, dobře vidí, jak procesí vystupuje stále na vyšší poschodí věže. A kromě toho tu jsou i praktické důvody. Naši učenci z nich pozorují hvězdy a slunce. A konečně je možné zásluhou zikkuratů se snadněji dorozumívat.

– Jak to?

– Hned ti to vysvětlím. Z vrcholku Etemenanky je vidět zikkurat v Borsippě. Není třeba vysílat běžce, který by musel celý den běžet s dopisem do Borsippy, když je možné dávat z věže smluvená znamení. Pozorovatel v Borsippě je zhlédne a neodkladně odpoví.

– Dobře, ale kromě věže v Borsippě není z Etemenanky jinou věž vidět.

– Máš pravdu, ale i tady se našlo řešení. Každá z řetězu věží předává znamení další věži. A proto máme denně zprávy o tom, co se děje v Sipparu, Opise, Nippuru, Kutě, a dokonce i v dalekém Uruku. Za války je z věže dokonale vidět život v táboře nepřátel a rozložení sil nepřítele před útokem. Můžeme tedy vždy přesunout vojska na hradbách na místa, která jsou nejvíce ohrožena. Jak sám vidíš, cizí knězi, užitek z takové věže je mnohostranný.

Potom šedovlasý kněz zavedl Udunaie na jiné nádvoří. Tam mu ukázal sklady plné nejrůznějšího zboží.

– Náš chrám, vysvětloval rozvážně, – nevydá ani šekel na nákup. Všechno, co se vyrábí v Babylónu, děláme my také buď na místě v našich dílnách, anebo na našich statcích, které najdeš v celém rozlehlém státě. Zaměstnáváme desítky tisíců otroků a tisíce svobodných lidí, a to nepočítám kněze, jichž je několik set. Máme vlastní loďstvo, které převáží naše zboží po řekách a průplavech Babylónu. Máme vojenské oddíly, které upevňují pořádek k slávě boha Marduka. Za těmito obrannými hradbami je Esagil skutečně nedobytný.

– Přece však, jak jsem slyšel, ji nejednou dobyli a zbořili, řekl Udunai.

– Pouze hladem nebo zradou.

Potom odvedl kněz cizince na malý dvorek. Prošli branou, na jejíž patě byly vyřezány velké postavy – pětinozí býci s lidskými hlavami.

– Takové už jsem viděl, poznamenal Udunai.

– Kde?

– Když jsem cestoval Médskem. Navštívil jsem tam velké město, nikoli menší než Babylón. Žili v něm už jenom šakali a hloučky malomocných. Zdi města byly zbořené a domy vyhořelé. V ulicích rostl plevel. Palmy a zahrady zasypal písek. Také chrámy a královské paláce podléhaly zkáze. Na stráži těch velkých rozvalin stály jen postavy pětinohých býků a v trůnním sále létali netopýři a sovy,

– Viděl jsi Ninive, „město krve“, hlavní město Asýrie, „doupě lvů“. Více než stovky let jsme cítili tvrdé asyrské jařmo na své šíji. Ale Marduk nám dal zvítězit a z hrdého Ninive nezůstalo nic, jenom hromada trosek zasypávaných pískem pouště.

– Nevíme, nečeká-li takový osud také Babylón.

– Nikdy! zvolal kněz. Nikdy, neboť nad ním bdí bůh Marduk a nejvyšší rada kněží. Králové a dynastie mohou upadat, nájezdníci mohou přijít a odejít, ale Babylón je věčný. Tak jako je věčný bůh Marduk a jeho posvátný kněžský stav.

Sedovlasý průvodce a jeho host vešli do malého sálu. Byl zařízen velmi prostě, dokonce skromně, jenom podlaha byla vykládána obrazci ze smrkových a cedrových prken. Proti příchozím se zvedl z rákosového křesla starší, pomenší člověk s tváří zbrázděnou vráskami. Byl oblečen do obyčejného bílého šatu jako všichni Babyloňané, jenom krátký purpurový přehoz zdobený složitými výšivkami svědčil o jeho vysoké hodnosti.

– Vítám tě v Esagilu, Udunai, ve jménu boha Marduka, řekl.

Cizinec si domyslí, že stojí před nejvyšším knězem, člověkem, jehož význam se může porovnávat jenom s královským, a kdož ví, zda ho nepřevyšuje. Hluboce se uklonil a mlčky čekal.

– Posad' se, drahý hoste, řekl velekněz a ukázal na druhé rákosové křeslo.

Kněz, který až dosud doprovázel Udunaie, beze slova zmizel. Místo něj se objevil jiný, mladší. Postavil na stolek dvě krásné číše.

Vládce chrámu vysvětloval:

– Já piji jenom obyčejnou vodu. Ale v druhé nádobě je šťáva z granátových jablek. Možná že bys raději víno.

– Já také nejraději piji obyčejnou vodu.

– Ochutnej přece šťávu, je chladná a osvěžující. Unavil ses prohlídkou posvátných míst.

Udunai upil několik doušků studeného nápoje. Byl mírně nakyslý s lehkou příměsí skořice. Znamenitě hasil žízeň.

Kněz se pousmál a řekl:

– Dlouho jsme čekali na tvou návštěvu. Jezdíš po světě a sbíráš moudrost, abys ji donesl do své země... Kde snadněji najdeš moudrost než v těchto zdech, které už od věků shromažďují ovoce lidské mysli a kde je navěky zaznamenána na vypálených tabulkách?

– Neodvažoval jsem si pohledět tak vysoko, omlouval se Udunai.

– Odvahu ti dala teprve tabulka Nabú-apla-usura?

– Nemám ji s sebou. Nemyslím, že bych ji tu potřeboval.

– Hledáš zlého člověka, který vzal kupci Iddina-abimu zlato a náhradou mu zanechal stopu kyje na hlavě, hovořil kněz s posměškem.

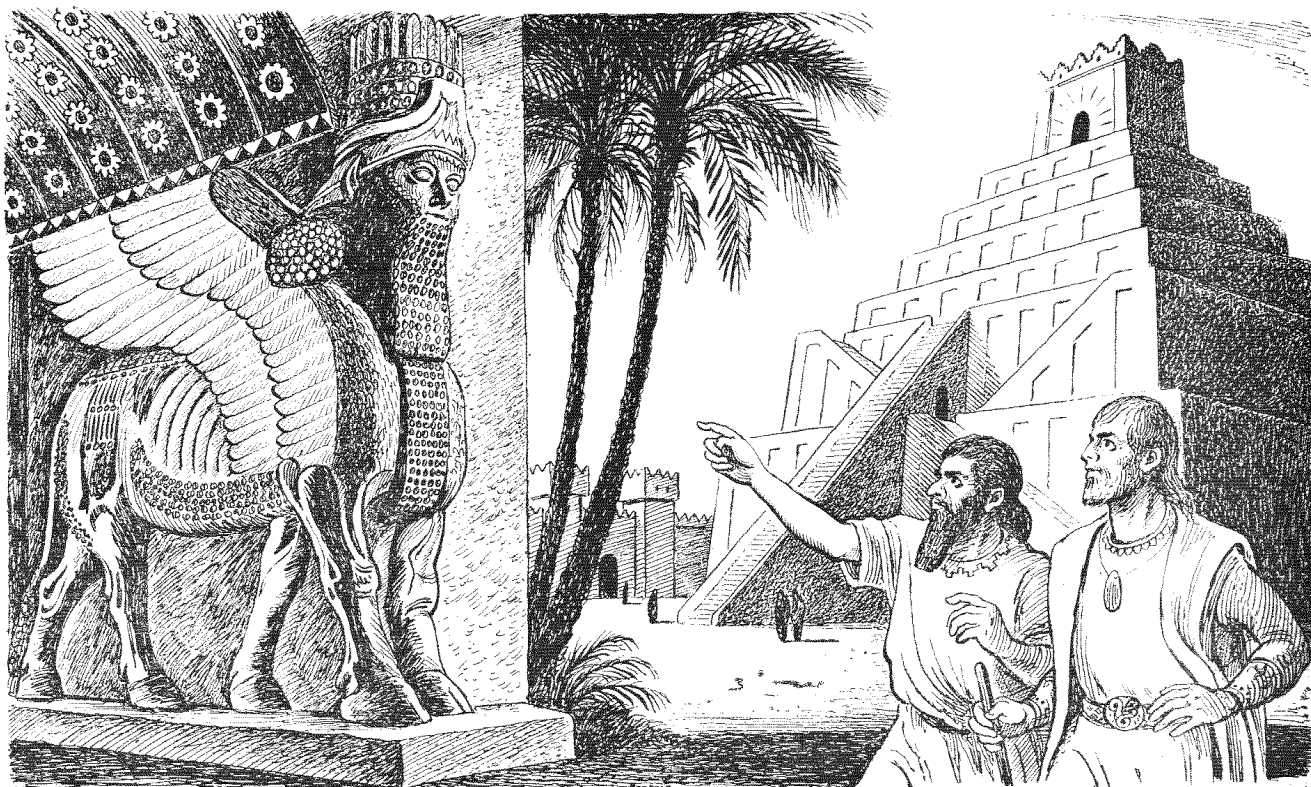
– Žádali mě o, to přátelé a žádal mě o to také nejvyšší soudce.

– Dobrá, hledej dál zlatý poklad. A až ho najdeš, přijď do Esagilu. Naučíme tě, jak zjistit velikost hvězd, jak měřit čas a spočítat, kdy Měsíc zakryje Slunce. Ukážeme ti mnoho jiných věcí. Budeš je moci využít ve své zemi, aby z toho měli kněží užitek. Také my rádi vyslechneme zprávy o tvých cestách do různých států i o zemi, kde ses narodil a kde žijí lidé, kteří jsou ti podobní.

– Rád přijdu, když to dovolíš, důstojný knězi.

– Sám ses přesvědčil, že můžeš vejít bez překážek tam, kam vcházejí jenom zasvěcení. Nechceme skrývat naši víru, naopak, rádi se o ni podělíme s jinými kněžími. Samozřejmě pod podmínkou, že oni nám nebudou skrývat své moudrosti.

Velekněz upil z číše doušek vody.

– A teď hledáš zlatý poklad, řekl. – V duchu vidíš, jak se Narám-Sin blíží ke své oběti a vztahuje na ni ruku. Ale nepodařilo se ti ještě najít o tom důkazy.

Udivený Udunai se otázel:

– Odkud o tom víš, důstojný knězi?

– Bůh Marduk ví všechno, usmál se vládce chrámu.

Světlovlasý muž odpověděl:

– O tom nepochybuji. Ale nemyslím si, že se se svými vědomostmi rozdělil se svým knězem.

Jeho hostitel se hlasitě rozesmál:

– Posíláš, Udunai, špehy do Narám-Sinova domu. Sbíráš zprávy, kdo s kým o čem hovořil. Dokonce i tady, v Esagilu, chceš pátrat. Proč bychom měli být hloupější než ten, který k nám přišel z cizích krajů a jehož moudrost všichni po zásluze oceňují?

– Ted' rozumím, podotkl Udunai.

Velekněz hovořil dál a jeho slova měla zvláštní přízvuk.

– Jenom jedno ti toužím povědět. Nech Narám-Sina na pokoji. Je-li vinen, Marduk ho přísně potrestá. Přísněji, než by to mohla učinit lidská ruka. Dokonce i ruka nejvyššího soudce.

– A zlato Iddina-abiho?

– Neobávej se o něj. Pro Marduka je osm talentů tolik, co pro obyčejného smrtelníka hrst písku. Víš už, že Narám-Sin má velmi mnoho stříbra a že splatil své dluhy, že dokonce koupil dva krásné poháry a kromě toho se v ten den nedostavil do služby v chrámu. To ostatně jsi už také zjistil.

– Vidím, nejdůstojnější, že víš všechno.

– Čím je kdo výš, tím je více povinen vědět a tím větší uši musí mít.

– Mám ještě jednu prosbu, řekl Udunai.

– Rád ti pomohu.

– Chtěl bych vědět, zda skutečně svatý sbor kněží chrámu Ezida v Borsippě potřeboval půl talentu zlata y prutech, aby ozdobil bohu Nabuovi nové šaty?

Velekněz pozorně pohlížel na svého hosta. V jeho pohledu byl úžas a podivení.

– Jsi moudrý, Udunai. Sotva jsi ztratil jednu stopu, už směřuješ za druhou. Co ti mám říci? Kdybych ti řekl cokoli, odebereš se do Borsippy, abys všechno zjistil na místě. Chceš-li, budou na tebe zítra ráno u brány Ištar čekat naše nejlepší muly nebo rychlonoží velbloudi.

– Díky, důstojný knězi, rád vykonám tu cestu pěšky. Uvidím alespoň, jak vypadá okolí Babylónu.

– Máš pravdu, souhlasil kněz. – Chceš se dostat do Borsippy, aby tě nevyprovázela žádná zvěst.

– Obávám se však, že se mi to nepodaří. Ze zikkuratu chrámu Ezida je dobře vidět věž Etemenanku.

– Buď klidný, ujistil ho kněz, – bůh Marduk o tobě neřekne ani slovo svému synovi, bohu Nabuovi.

ŠÍP Z ELAMU

Když se vraceli z Esagilu, Udunai i Ribat přešli kolem paláce Narám-Sina. Setník poprosil jednoho z vrátných, aby zavolal Ahatani. Krásná otrokyně se ukázala v bráně, ale když viděla vedle Ribata světlavého cizince, chtěla couvnout. Setník ji zadržel.

– Neboj se. To je kněz z kraje, který leží daleko odtud, tam, kde na obloze plane Severní hvězda. V Babylónu má velmi závažný úkol a pracuje ve jménu krále. Ten vlastně čeká na zprávu o střele. Dověděla ses něco, co by nás mohlo zajímat?

– Ptala jsem se všech, kterých jsem mohla. Byla jsem v místnosti, kde jsou zbraně. Můj pán nemiluje ani lov, ani válku. Říká, že živý jelen nebo onager* je značně krásnější než zastřelený. A válka ničí nádherné budovy a cenné řezby, které vytvořili největší umělci našich dob. Narám-Sin nikdy nejedí na lovy, a když ho král pozve, vydá se na ně beze zbraně.

– A má luk a šípy?

– Našla jsem několik luků. Nevím, jsou-li k něčemu, protože žádný neměl třtivu. Byly tam i toulce a v nich šípy, ovšem všechny byly polámané a poškozené. Na první pohled bylo vidět, že je už dávno nikdo nepoužíval. Šípy se nepodobaly tomu, který jsi mi ukázal. Ani jeden neměl železný hrot. To všechno je v jedné místnosti, ale nikde jinde jsem nenašla nic.

Udunai dívce poděkoval a vrátil se se setníkem do Ilubaniho domu. Po cestě žertoval:

– Taková krásná a chytrá dívka za pohár, to by byl dobrý obchod. Divím se, že jsi na něj nepřistoupil.

– Víím, že by to byla výhodná výměna, odpověděl Ribat, – ale bylo mi jí líto. Když se rozhodovalo o jejím osudu, měla v očích smutek. Já ji nepotřebuji. A kdybych ji prodal dál, mohla by se dostat do horšího prostředí, než je v domě Narám-Sina. A kromě toho mě dojala její velká láska. Neměl jsem to srdce ještě víc odloučit ty lidi.

Když přišli do chrámu boha Nuskua, vyprávěl Udunai o všem, o čem hovořil s veleknězem. Ilubani se nemohl vynadivit.

– Jak to, řekl s nedůvěrou v hlase, – byl jsi uvnitř Ekuru a dovolili ti vejít do sakristie? Tam nesmí ani král. Znáám člověka, který tě doprovázel po chrámu, je to jeden z velekněží. A mluvil jsi s nejvyšším knězem? To je podivuhodné. Těžko uvěřit, že tak poctili cizince. Cizí králové, kteří přijíždějí na návštěvu k našemu pánu Nabukadnesarovi, musí nejednou týden čekat, než mohou složit oběť bohu Mardukovi a vejít do Ekuru. V tom musí něco být, ale co?

Udunai se přiznal:

– Sám jsem se divil. Myslím si, že nejvyššímu knězi velice záleželo, abych nechal Narám-Sina na pokoji, a proto se rozhodl promluvit si se mnou osobně.

– Také si to myslím. Buď jsou kněží přesvědčeni o vině svého člověka, nebo vědí o tom, že je nevinný. Obávají se ale, že bys mohl na něco přijít, co nelze odhalit světu, kdybys pátral po té věci. Proto nemají nic proti tomu, abys hledal viníka v Borsippě.

– Velekněz mi řekl, že Marduk samozřejmě Narám-Sina potrestá, je-li vinný. Nepotká-li tedy v nejbližší době kněze nic zlého, můžeme být jisti, že je nevinný. A pak bude třeba začít pátrat v Borsippě.

* Onager – divoký osel žijící v západní Asii.

– Proč v Borsippě? podivil se Ribat.

– Proto, že v Babylónu věděli o zlatě jenom tři lidé: bankéř Egibi, jeho pokladník a Narám-Sin. Ale o tom, že Iddina-abi připravuje výplatu, věděli přece také lidé v Borsippě. Ti, kteří mu dali takový návrh, a ti, kteří se o tom doslechli náhodou. Jsou-li Babylóňané, kteří o tom věděli, nevinní, musí být viníkem někdo z Borsippy.

Ilubani s tím souhlasil:

– Uvažuješ správně, ale o zlatě se mohl dovědět náhodou také někdo v Babylónu.

– Od koho?

– Možná že to prozradil sám Iddina-abi nebo Narám-Sin. Nebyl vázán tajemstvím. Nemusel sám spáchat přepadení, ale mohl například poslat důvěryhodného sluha.

– To zcela určitě neudělal.

– Proč si myslíš, Udunai?

– Protože sluha, který by znal takové tajemství, by se rychle stal pánem svého pána. Mohl by hrozit, že to prozradí, a vynutit si od Narám-Sina všechno, co by chtěl. Dokonce i mnohem více než těch osm talentů. Takovou práci vykoná vždycky jeden člověk a nikomu se nesvěří.

– Máš pravdu, přikývl kněz. – Také si myslím, že pachatel přepadení byl jediný člověk.

– Nu, zítra ráno se vypravím do Borsippy, rozhodl se světlovlasý muž.

Ribat se k němu obrátil:

– Dovolíš-li, půjdu s tebou.

– Nebudu tě tam potřebovat. A takový pochod by byl příliš namáhavý pro tvou sotva vyléčenou nohu.

– Nic se mi nestane a do Borsippy se vypravuji už od chvíle, kdy jsem přišel do Babylónu. Mám tam syna a chtěl bych ho navštívit. Neviděl jsem ho už víc než deset let.

– Syna? podivil se Udunai. – Myslel jsem, že nemáš rodinu.

– Mám jenom syna, vysvětloval setník. – Žena mi umřela, když bylo chlapci devět let. Neměl ho kdo opatrovat, a tak jsem ho dal na vychování manželovi mé sestry, který má hospodářství kousek od Borsippy. Později jsem mu tam poslal trochu stříbra, které mi připadlo jako podíl na válečné kořisti. Víím, že chlapec už vyrostl v muže a pomáhá strýci v práci, ale celý ten dlouhý čas jsem neměl příležitost ho navštívit. Chtěl bych konečně vidět svého syna a pohovořit si o jeho dalším osudu.

– Jaké s ním máš plány?

– Ještě se rozmyšlím. Mohl by vstoupit do armády místo některého strýcova syna. Vlastnictví půdy luku zavazuje majitele, aby dodal armádě jednoho vojáka. A za mého vedení a při mých známostech by se mi mohlo podařit dostat chlapce do školy pro setníky quradu. Kdyby se mu nechtělo do vojenské služby, mohl bych se pokusit umístit ho v nějakém chrámu. Třeba by zůstal prostým knězem. Nebo bych ho dal do učení k nějakému bohatému kupci. To všechno je třeba promyslet, poradit se s rodinou a zvážit všechny možnosti.

– Nejlepší by bylo, kdyby syn zůstal s tebou, uvažoval Udunai. – Ode mne dostaneš deset min stříbra. Za mnohaletou vojenskou službu ti král určitě dá kus půdy. Budeš mít stříbro a budeš moci dosáhnout pěkného majetku. Syn ti v práci pomůže, a jestli ho oženíš, budeš mít v domě také hospodyni.

– Máš pravdu, Udunai, odpověděl setník, ale... ještě nemáš svůj talent zlata, ani já příslibných deset min. A budeme je vlastně mít? Pouze Marduk to ví!

– Je to tak určité, jako že den přichází po noci, zaznělo v Udunaiově hlase hluboké přesvědčení.

– Aby to tak bylo! Mám ještě mezi lidmi trochu šekelů, a kdybych je všechny sebral, stačilo by to na hospodářství. Pak, na stáří, bych sedal ve stínu vlastního domu a díval bych se, jak roste můj ječmen. Je docela pěkné i jen snít o tom...

– Prozatím se musíme připravit na cestu do Borsippy.

Ale Udunaiovi a Ribatovi nebylo souzeno, aby již druhého dne vyrazili do sousedního města. Večer se vrátil domů Utnapištim. Chlapec byl unesen svými objevy. Již na prahu zvolal:

– Víím, kdo má šípy s železnými hroty! Viděl jsem je a měl jsem je v rukou.

– Řekni nám to všechno pomalu a důkladně, poručil Ilubani vnukovi.

– Já jsem se také rozhodl hledat šípy, vysvětloval Utnapištim. Celý den jsem chodil po Babylónu a pozoroval jsem chodce, kteří měli luky a toulce s šípy. Takovou zbraň mívají nejčastěji cestující. Hledal jsem také na tržišti ve čtvrti Merkes, na hlavních ulicích, a dokonce i před chrámy. Prohlédl jsem si stovky luků a možná tisíce šípů. Dnes jsem na tržišti spatřil člověka, který sice mluvil po našem, ale byl oblečen jinak a měl tmavší

kůži než já. Měl barevný oděv a tmavočervenou pokrývku hlavy, která se podobala hrnci. Ten člověk měl toulec, z kterého vyčnívaly tak opeřené šípy jako ten tvůj, Udunai.

– Třeba byl stejný jenom opeřený konec, popíchl ho Ribat.

– Ne, teď vím určitě, že to byly stejné šípy, jako je Udunaiův. Šel jsem za ním. Prohlížel si krámy na tržišti a kupoval nějaké drobnosti. Asi dárky pro ženu nebo dcerky. Koupil také mnoho pěkných, šťavnatých broskví. A dokonce mě pohostil.

– Jak můžeš něco brát od neznámého? obořil se na něj Ilubani.

– Ptal se mě na cestu do Esagilu. Nabídl jsem se, že ho tam dovedu. Po cestě jsme spolu hovořili a tehdy mě pohostil ovocem. V tom přece není nic zlého? ospravedlňoval se Utnapištim.

– Nu dobře, vypravuj dál.

– Provázel jsem cizince přes celé město. Vyptával se mě na chrámy a paláce. Bylo vidět, že je v Babylónu poprvé v životě. Nemohl si vynachválit krásu našeho města. Řekl mi, že pochází ze Suz.

– Oklamal tě, Utnapištime, řekl Ilubani. Suzy byly velké město, hlavní město mocného státu Elam. Ale Asyřané chtíví loupeží zbořili Suzy za panování krále Aššurbanipala. Spálili všechno, co mohl oheň strávit. Zbytek zničili. Tam, kde byly domy, chrámy a paláce, zůstaly trosky, které roztahali koňmi a zasypali solí, aby tam ani plevel nerostl. Neušetřili ani klid mrtvých. Rozkopali hřbitovy, rozházeli na všechny čtyři strany kosti králů a jejich poddaných. Kdo přežil krutou řez, toho nahnali do otroctví. To bylo ještě před mým narozením a vzpomínám si, že jako malý chlapec jsem viděl mnoho otroků z Elamu. Ti mi také vyprávěli o strašném neštěstí, které potkalo jejich stát.

– A přece byl ten člověk z Elamu, odporoval mu Utnapištim. – Dovedl jsem ho do Esagilu. Tam, před chrámem, stál krásný vůz o dvou kolech, do něhož byli zapřaženi dva koně, kteří se vzpínali. Vozka je zadržoval uzdou. Kolem bylo několik lidí oblečených tak, jako byl ten, s kterým jsem přišel. Všichni měli stejné luky a střely. Smáli se, když jsem je prosil, aby mi ukázali zbraň. Ale jeden sejmul ze zad toulec a dovolil mi, abych vytáhl šípy a prohlédl si je. Všechny měly železné hroty a takové konce, jako má tenhle. A byly také stejně dlouhé.

– Vůz měl jenom dvě kola? podivil se Ribat. – Nemýlíš se?

– Určitě ne! tvrdil Utnapištim. – Kola byla pobita hřeby a kotec vozu a oj byly krásně ozdobené. Koně měli parádní postroje s třásněmi a zvonky.

– V takových vozech jezdili jenom králové nebo knížata, a to ještě jenom při slavnostech, vysvětloval setník.

– To by se shodovalo. Ti lidé říkali, že jejich kníže přijel do Babylónu, aby bohu Mardukovi obětoval hojné dary.

– A říkali, že přijeli ze Suz?

– Ano, několikrát to opakovali. Nejen mně, ale i ostatním, protože se tam zastavilo mnoho lidí, aby si prohlédli jejich vůz, a ptali se, komu patří. Oni říkali, že přicházejí z Elamu a že přijeli ze Suz. Uvedli dokonce i jméno svého pána, krále nebo knížete.

– Jak se jmenuje? Pamatuješ si?

Utnapištim se zamyslel.

– Myslím, že Gobrika,* řekl, – ale nevím to určitě, možná že jsem si to spletl.

– Gobrika? otázal se Ilubani. – Nikdy jsem o takovém vládcí neslyšel. O zboření Suz dosud zpívají potulní pěvci.

– A říkali snad ti lidé, kde v Babylónu bydlí? zeptal se Udunai.

– Snad v zahradách Semiramidiných**.

* Gobrika – poslední vládce Elamu. Zpočátku vazal Médska. Dlouhá léta, ještě jako nástupce trůnu, dlel na babylónském dvoře, pravděpodobně jako rukojmí. Svou dceru provdal za perského krále Kyra, a když Kyrus dobyl Babylónu, stal se z pověření Peršanů jeho prvním velkosprávcem. Po Gobrikově smrti byl Elam včleněn do perské říše a Elamci získali práva Peršanů.

** Semiramis – mytická babylónská královna. Legenda ji mimo jiné přičítá, že si podrobila Afriku a Indii, vybudovala Babylón, dala vystavět kanály a založila visuté zahrady, které byly považovány za jeden ze sedmi divů starověku.

– To je nepochopitelné, pronesl Ilubani. – Visuté zahrady jsou královským majetkem a nikdo cizí tam nesmí. Když říkali, že tam bydlí, střeleli si z tebe. V zahradách přece nemohou bydlet. Snad jen ve stanu.

Udunai se zeptal:

– Kde jsou ty zahrady?

– Těsně u královského paláce, vysvětloval Ilubani. – Královna Semiramis je dala vystavět pravděpodobně před sedmi sty lety. Vznášejí se na terasách nad hradby města. Rostou v nich všechny druhy stromů a keřů z celého světa.

Pojednou zaslechli z ulice jakýsi silný hlas:

– Je tam někdo?

Utnapištim vyběhl, aby se podíval, co se stalo, a za chvíli se vrátil se setníkem Adapou. S radostí ho uvítali.

– Neptal se po mně tartanu? zajímal se setník Ribat.

– Neptal. Nejvyšší soudce poslal do quradu tabulku, že tě na neurčitý čas přidělil jako ochranu Udunaiovi. Tartanu je jistě rád, protože tě nemusí živit a starat se o to, co s tebou počít.

Adapa s sebou přinesl džbán vína. Ilubani připravil číše a muži připili na zdraví nového hosta. Utnapištim se také domáhal vína, ale děda se proti tomu rázně ohradil.

– Dobře že jsi přišel, setníku, řekl Ilubani. – Chlapec nám tu vykládal všelijaké báchorky o nějakých Elamitech, kteří jezdí na krásných dvoukolových vozech a bydlí v zahradách Semiramidiných. Elam přece už není. Ze Suz nic nezůstalo.

– Viděl jsem ty Elamity. Přijeli s poselstvím ke králi. Nabukadnesar je prý přijal velmi laskavě a přidělil jim za obydlí malý palác v zahradách.

– Elam přece neexistuje, odporoval Ilubani. – Sám se pamatuji, jak otroci z Elamu pracovali při čištění kanálů.

– I dnes je tu ještě několik otroků pocházejících z Elamu. Pracují především v chrámech a v královských vězeních. Poselství přijelo snad právě v této věci. Snaží se, aby byli propuštěni.

– Král a chrámy s tím nikdy nebudou souhlasit.

– Nevím. Třeba se dohodnou, protože těch Elamitů je už skutečně málo. Mnoho jich až dosud tak jako tak získalo svobodu. Elamitky jsou na celém světě proslulé svou spanilostí.

– To má něco společného se získáním svobody? podivil se Udunai.

– Samozřejmě, odvětil Adapa. – Už král Chammurapi určil, že když má otrokyně dítě se svým pánem, nabude po smrti pána svobody. A prakticky tedy, získala-li otrokyně přízeň svého pána, stávali se i členové její rodiny svobodnými lidmi. Proto v Babylónu zůstalo tak málo otroků elamského původu.

Udunai se rozesmál.

– Jak to je tedy s tím Elamem? zeptal se Ilubani.

– Zřejmě existuje, když vyslal poselstvo, zafilosofoval si Adapa. – Nezajímal jsem se o to. Zeptej se jich sám.

– Máš pravdu, řekl Udunai. – Bylo by dobře si s nimi promluvit, ale bude to možné?

– Není nic jednoduššího, řekl Adapa. – Zítra má můj oddíl stráž na hradbách královského paláce Imgar-Bel. Semiramidiny zahrady jsou uvnitř hradeb. Z některých věží je možné se do nich dostat po schodech. Král odjel s celým dvorem do jednoho z paláců u města, kde je menší horko než v Babylónu. Vezmu tě tedy s sebou na hradby a ukáži ti cestu do zahrad. Nebude to riskantní. A tam už určitě najdeš příležitost, aby sis mohl pohovořit, s kým budeš chtít. V takovém parnu budou Elamité hledat chládek ve stínu stromů.

– Zítra musíme odejít do Borsippy, připomínal Ribat.

– V takovém případě cestu odložíme. Musíme prozkoumat stopu, kterou nám ukázal Utnapištim.

Chlapec až zčervenal z toho, že Udunai uznal jeho objev za vážný.

Nazítří se světlolasý muž, opět oblečený do svých krásných šatů, odebral se setníkem Adapou na hradby, které obepínaly celé město a také oddělovaly od města královský palác Imgar-Bel a kasárna Nimitti-Bel. Teprve teď Udunai zpozoroval, že to nejsou jedny hradby, ale trojí způsob opevnění. První, nejnižší hradby, obepínaly Staré Město ve velkém čtverci. Před nimi se táhl hluboký příkop naplněný vodou. Mezi těmito hradbami a dalšími bylo nezastavěné prostranství.

– Proč jste nechali tohle pole mezi hradbami? zeptal se Udunai.

nými květy. Na nižších terasách měly rostliny více stínu. Proto nejnižší byly zasázeny stromy, které milují chladnější podmínky, jako jsou sosny a smrky. Výše rostly jabloně, hrušky, slívy. Na další terase pak broskvoň, melouny, fíkovníky a mandlovníky. Ještě výše citroníky. Na nevelké ploše tak byla shromážděna květena z různých zeměpisných šířek.

Zahrady byly zavodňovány promyšleným způsobem. Od řeky až k jejich úpatí vedl kanál. Otroci otáčeli ohromnými koly a vytahovali na provazech vědra vody až na nejvyšší terasu. Odtud tekla voda sítí rour a stružek až dolů, takže každá rostlina dostala tolik vláhy, kolik potřebovala.

– Podívej se, ukázal Adapa, – tam, na čtvrté terase, sedí ve stínu stromů naši Elamité. Ten mladý v křesle je sám posel. Určitě jejich kníže. Nevím to určitě, ale je to on, co vydává rozkazy, a jemu prokazují největší úctu.

– Jak se k němu dostat?

– Půjďme ještě trochu dál. Jedna z věží je spojena malým můstkem s horní terasou. Stojí tam můj hlídač, který tě vpustí. Počkám, až se vrátíš.

Udunai se octl před zahradou a po pohodlných schodech sešel na čtvrtou terasu. Když Elamité viděli blížít se cizího člověka, dva z nich, kteří stáli vedle svého vládce, sáhli po meči. Ale vládce zpozoroval, že neznámý nemá zbraň, a proto pokynul, aby meč zasunuli do pochvy.

– Vítám tě, důstojný pane, uklonil se světlolasý před knížetem. – Nazývají mě Udunaiem, protože jsem přišel zdaleka, ze země, kde se třpytí Severní hvězda.

– Buď pozdraven, Udunai, sklonil posel hlavu. – Jsem Gobrika, syn vládce Elamu, a přišel jsem s holdem a dary králi Nabukadnesarovi. Co od nás žádáš?

– Našel jsem, pane, šíp, a myslím, že vypadl z toulce některého z tvých lidí.

– Ty první hradby jsou proto, aby se všichni lidé z okolí města za nimi mohli zachránit i se svým dobytkem před blížícím se nepřítelem. Tito lidé mají za povinnost bránit první obranné hradby. Teprve dvě další jsou obsazeny pravidelným vojskem a oddíly dobrovolníků. Nejmocnější jsou třetí hradby, které chrání bezprostředně město a královský palác.

– A proč jsou tak široké? Přece i kdyby byly jen o polovinu užší, stejně by je nerozbili žádným beranem.

– To má svůj význam, vysvětloval, setník. – Obvod opevnění města je ohromný a vojenské oddíly by nemohly se stejnou silou bránit tvrze na všech bodech. Na hradbách hlídají jenom stráže a oddíly jsou soustředěny na několika místech. Jestliže nepřítelův úder směřuje k nějakému místu, můžeme tam velmi rychle přemístit zálohy. Hradby jsou vlastně cestou a jsou tak široké proto, aby se na nich mohly bez obtíží vyhnout dva vozy a dva oddíly pochoduující v bojovém šiku. Nejpevnější hradby jsou dva gary vysoké a bezmála stejně široké. Věže, které vidíš, jsou od sebe vzdáleny deset garů a jsou šest garů vysoké.

Adapa doprovodil Udunaiem cestou po hradbách až do visutých zahrad Semiramidinych. Z bašty je bylo dobře vidět. Skládaly se ze sedmi teras. Nejvyšší byla položena až nad obrannými valy. Rostly tam různé druhy skvělých palem a mezi nimi tropické keře s barevnými květy.

Udunai s těmito slovy vytáhl zpod oděvu střelu.

Kníže si ji důkladně prohlédl.

– Ano, to je střela z Elamu, potvrdil. Není pochyb o tom, že ji vyrobil řemeslník v Suzách. Ale určitě nepatří komukoli z mých bojovníků.

– Proč, pane?

– Nevyznám se tak dobře v různých druzích zbraní, abych ti to mohl vysvětlit sám, ale zavolám někoho, kdo tomu rozumí lépe.

Gobrika pokynul a jeden ze strážců odběhl k blízkému sídlu. Zakrátko se vrátil se starším vojákem.

– To je Šušinaka, řekl kníže. – Velitel mé stráže, zkušený důstojník. Ukaž mu střelu a on ti poví, co o ní soudí.

– To je stará zbraň, prohlásil Šušinaka. – Stará přinejmenším několik desítek let. A kdoví, nepochází-li z časů, kdy král Asýrie Aššurbanipal rozbořil Suzy a z Elamu vyvezl obrovskou válečnou kořist. Naše šípy jsou z určitého druhu tisu. Čím jsou starší, tím jsou tmavší. Kromě toho jsou pera trochu jinak nasazena, aby střela dobře dodržovala směr letu. Podívej se.

Šušinaka vztáhl ruku po toulci jednoho z vojáků a vytáhl několik střel. Byly skutečně shodné s tou, kterou přinesl Udunai, ale byly světlejší a také pera se poněkud lišila.

– Vidíš sám, že jsou jiná, řekl Šušinaka. Udunai se zeptal:

– Už jste dávno v Babylónu?

– Asi dva týdny, odvětil Gobrika.

– Jeden kněz se velmi divil, že tu jste. Tvrdil, že Elam už neexistuje.

– Velice se nemýlí. Naši říši zničila Asýrie. Lidé byli zahnáni do otroctví. Pouze mému dědovi se s malým vojskem podařilo probít asyrskými vojsky a uniknout do míst, která obývají Peršané. Tam se dočkali Aššurbanipalovy smrti. Teprve potom se vrátili do Elamu a začali prokopávat zavodňovací kanály. Po úpadku Asýrie se mnoho Elamitů vrátilo do vlasti. Suzy jsme už částečně vystavěli. Teď v Elamu panuje můj otec. Náš stát je ještě malý a slabý. Snažíme se žít se sousedy v míru. Platíme daně jak Médsku, tak i sousedním Peršanům. Otec mě poslal do Babylónu. Mám tu získat přízeň a ochranu krále Nabukadnesara, poznat organizaci babylónského státu, a především se naučit umění stavby kanálů a zavodňování pozemků. Je lehčí stavět města než bojovat s pouští. A naše zem je poušť, když útočníci zničili celé naše zavodnění.

– Král zřejmě přijal vaše dary laskavě...

– Naše dary byly skromné, ale král a velekněz boha Marduka mě přijali dobře. Naštěstí se mi podařilo najít vhodného prostředníka, který dokázal získat pro nás přízeň hlavy státu i správce chrámů. Měl jsem na toho člověka zvláštní doporučení, a setkal jsem se s ním ještě před hradbami, půl dne jízdy do Babylónu..., a tu kníže Gobrika uvedl den, kdy byl přepaden Iddina-abi. – Hovořili jsme do pozdní noci a nazítří jsme spolu přijeli do města. Ze začátku jsem bydlel v jednom z hostinců. Zaslouhou pomoci toho člověka souhlasil král, že přijme naše poselstvo, a nabídl nám ubytování v jednom ze svých paláců.

– Ten člověk, to je Narám-Sin? zeptal se Udunai.

– Odkud to víš? neskrýval Gobrika překvapení. – Nemyslím si, že by Narám-Sin o tom vyprávěl. Slíbil mi, že naše rozmluvy zachová v tajnosti.

– Dostal od vás také stříbro, nemám pravdu? nepospíchal Udunai s odpovědí.

– Za službu je třeba platit. Tím více za takovou cennou službu. Dostane ještě víc, protože je to chytrý a velmi užitečný člověk. Díky jemu se mezi jiným král zajímal o naše prosby. A také o ty, které se týkají otroků pocházejících z Elamu.

– Mají být osvobozeni?

– Všichni královští otroci budou odesláni do Elamu. Jiné, kteří jsou v majetku chrámů a svobodných lidí, vykoupíme postupně. Sebrali jsme pro tento účel určité částky. Chceme, aby se všichni Elamité mohli vrátit do vlasti. Také mí příbuzní přece zmizeli v té válce. Možná že jejich děti a vnuci tu žijí jako otroci. Bratr mého dědečka byl jedním z vůdců krále Teummana a spolu s ním podlehl při obraně Suz. Jeho žena a děti byly dány do otroctví...

Po rozhovoru s knížetem Gobrikou se vracel Udunai domů zamyšlený. Jedno z jeho podezření, že krádež spáchal kněz z chrámu Esagil, se dostatečně vyvrátilo. Teď není pochyb o tom, že Narám-Sin nemá s loupežníky nic společného.

Kde však hledat zločince?
Světlovlasý muž stále více myslel na Borsippu.

ŠARDUR VIDĚL DUCHA

– Řekni mi, Iddina-abi, ptal se Udunai, – jak jsi uzavíral obchod s chrámem v Borsippě?

– Obchod spočívá v tom, že se levně nakupuje a draho prodává, odpověděl kupec. – A kde je možné levně nakupovat? Přece ne v samém Babylónu. Čím dále od velkého města, tím jsou ceny nižší. Proto také vždycky nakupuji zboží od majitelů velkých statků v takových místech, jako jsou Dilbat, Nippur, Uruk. Samozřejmě, Borsippa leží poměrně blízko Babylónu, ale doprava je snadná a rychlá, takže přesto, že tam jsou ceny o něco vyšší než v jiných jižních státech, kupuji také v tomto městě. Čím kdo má více zboží na prodej, tím nižší ceny počítá. A chrám Nabuův vládne velkým majetkem.

– Snad jenom babylónský Esagil je bohatší.

– Samozřejmě, ale v obchodě s kněžími boha Marduka ještě nikdo nevydělal ani jeden šekel. Mají vlastní statky, vlastní dopravu a svou obchodní síť. Daně neplatí. Takovou konkurenci nikdo nevydrží. Naproti tomu by se kněžími boha Nabua těžko samo prodávalo zboží v Babylónu, a proto se musí dohodnout se zdejšími kupci. Každý rok od nich kupuji část sklizně. Letos jsem si od nich zamluvil více než dříve, protože na jihu panovalo sucho a úroda byla značně slabší, než činí průměr...

Udunai ho přerušil:

– O to mi nejde. Zajímá mě, s kým jsi hovořil.

– Nejdříve jsem uvědomil Šamaš-baniho, správce veškerého majetku chrámu Ezida. Od něj jsem se dověděl, jaké množství ječmene, prosa a pšenice mají ve skladech a kolik ho chtějí prodat. Cenu jsme dohodli s nejvyšším knězem. S ním jsem také sepsal smlouvu.

– Bylo ve smlouvě uvedeno, jakým způsobem zaplatíš?

– Nebylo. V každé smlouvě, a proto i v této, písař napsal větu: „Vezme zboží ze skladu a zároveň zaplatí.“

– A jak jsi platil při dřívějších obchodech, kupče?

– Mé slovo platí jako stříbro, s rozvahou odpověděl Iddina-abi. – Naložil jsem zboží na kufy, a když chrám potřeboval stříbro, poslali mi tabulku, abych doručiteli vyplatil požadovaný počet min, anebo mi sdělili, abych na jejich jméno vyplatil částku některému bankéři. Nejčastěji jsem urovnával tyto věci prostřednictvím banky Egibiů. Oběma stranám tak odpadla starost o obtížné převážení stříbra.

– A tentokrát žádal nejvyšší kněz, abys zaplatil zlatem?

– Nikoli, o tom jsme se dohodli. Myslel jsem, že zaplatím jako obvykle. Teprve několik dní předtím, než jsme začali nakládat zboží, žádal chrám celou částku, a to ve zlatě. Potřebovali zlato na nový oděv pro boha Nabua. Co jsem měl dělat? Musel jsem se do toho pustit. Jejich žádost byla shodná s uzavřenou smlouvou.

– Poslali ti tabulku?

– Neposlali, přišel za mnou otrok z chrámu a sdělil mi, že mám připravit zlato na domluvený den. Ten vlastně vyprávěl o obnově sochy boha.

– Uvěřil jsi jeho slovům?

– Byl to sice otrok, ale znám ho mnoho let. Víím, že má důvěru nejvyššího kněze. Nejednou jsem mu na účet chrámu vyplácel velké částky. Často mi ostatně přinášel i pokyny týkající se finančních otázek. Ezida má velekněze, který se stará jenom o pokladnu. Otrok byl pravou rukou pokladníka a neměl jsem důvod nevěřit jeho slovům.

– Rozumím, řekl Udunai, – víš, jak se jmenuje?

– Říkají mu Kaptia...

– Řekl ti Kaptia, kdo si přijde pro zlato?

– Pověděl mi, že přijede jeden z kněží s ozbrojenou stráží. Neuvedl však jeho jméno.

– To je všechno, co jsem se chtěl dovědět.

– Ale co je s mým zlatem? Kdy je zase budu mít?

– Bud' trpělivý, kupče. Lhal bych, kdybych ti řekl, že všechno je už jasné. Vím jenom jedno, že jsem cíli stále blíž, odpověděl Udunai a opustil kupcův dům.

Když se vrátil do staré kaple boha Nuskua, plísnil právě kněz Ilubani svého vnuka:

– Jenom povídáš a pobíháš si bůhví kde. Tři dny už zanedbáváš učení.

– Dědečku, já pojedu také do Borsippy, prosil chlapec.

– Na tom jsme se nedohodli. Snad, až napíšeš všechny znaky, které jsem ti uložil, a pocvičíš se v počtech.

– To je moc, smlouval Utnapištim.

– Kdybys denně jenom dvě hodiny poseděl nad tabulkou, už bys měl dávno všechno hotové. Bude, jak jsem řekl!

– Dobře, budu psát. A chlapec zmizel v pokoji, který starému knězi sloužil za pracovnu.

Tři hodiny ho nebylo ani vidět, ani slyšet. Teprve když Ilubani vyšel z domu, aby navštívil nemocného, Utnapištim se potichu vloudil do pokoje, který byl vyhrazen Udunaiovi a Ribatovi.

– Pomoz mi, prosil světlovlasého muže, – takový těžký úkol. Doopravdy si s tím nevím rady.

– Tak, o co jde?

– Máme obdélník, vykládal Utnapištim. – Vynásobíme delší a kratší stranu a dostaneme jeho povrch. Potom sečteme delší a kratší stranu – číslo se rovná povrchu. Sečteme delší a kratší stranu a povrch a dostaneme číslo 9. Kolik měří delší strana, kolik kratší strana a povrch?*

– No víš, Utnapištime, podivil se Udunai, – že bys nedovedl vypočítat tak snadný úkol? Jen se zamysli.

– Když já tomu nerozumím...

– Čemu nerozumíš? Od čeho je třeba začít? Utnapištim svažtil čelo. Za chvíli se jeho tvář rozjasnila:

– Děkuji ti, Udunai. Už vím!

– Tak vidíš. Obešel ses bez mé pomoci.

Šťastný chlapec vyběhl, aby dokončil úkol, a Ribat se ozval:

– Jsi velmi chytrý, Udunai. Ani jsem si nemyslel, že tak ovládáš matematiku. Já například nemám ani ponětí, jak to vypočítat.

– Já také ne, klidně přiznal Udunai.

– Jak to? Přece jsi mu pomohl. Bez tebe by se nehnul z místa.

– Pomohl jsem mu, ale ne vypočítat úkol. Jednoduše se mi podařilo donutit ho, aby přemýšlel. Nakázal jsem mu, aby se soustředil. To stačilo, aby sám přišel na to, jak na to musí jít. Dědeček by mu přece nedal takový úkol, který by Utnapištim nedovedl vypočítat...

Nazítří za svítání se celá trojice, Udunai, Ribat a Utnapištim, vydala na cestu do Borsippy.

Obě města spojoval průplav, který sloužil také za hlavní dopravní cestu. Po jeho stranách čněly vysoké náspy. Dělníci, kteří ho vykopali a čistili od bahna, vyhazovali na břeh hlínu, a tak se valy podél průplavu stále zvyšovaly. Po nich pak chodili pěší i jezdily vozy. Tudy také pospíchal Udunai se svými společníky. Využívali ranního chladku, aby urazili největší část cesty, protože polední žár je donutí vyhledat odpočinek ve stínu palm.

V určitých místech byly valy prokopány a z průplavu odbočovaly široké zavodňovací příkopy, dělící se na menší příkopy a strouhy, takže půda do značné dálky dostávala dostatečnou vláhu. Na mnoha místech ležela pole výš než kanály. Životodárná voda se do vyšších míst dostávala zvláštními zařízeními nebo velkými koly s vědry. Některá kola poháněly páry volů. Zvířata měla zavázané oči, aby se jim od neustálého kroužení netočila hlava. Nejčastěji však zavodňovací zařízení obsluhovali otroci, protože lidská síla byla v Babylónu nejlevnější. Otroky bylo možné koupit už za patnáct šekelů, zatímco dobrý vůl stál třicet i více šekelů. Kromě toho přišlo udržování volů mnohem draž než skromné živobytí pro otroky.

V místech, kde byl násep prokopán, vedly malé můstky, anebo bylo nutné vodu přebrodit.

Po dvou hodinách rychlé chůze urazila trojice polovinu cesty. Na obzoru už bylo vidět výraznou sedmiposchoďovou věž u chrámu Ezida. Svou stavbou připomínala babylónskou věž Etemenanku, již bylo z tohoto místa také dobře vidět.

* Jde o skutečný úkol, který byl nalezen v Babylónu na hliněné tabulce.

Dlouhý úsek průplavu obstupovali ozbrojení strážci otroků. Několik set zcela nahých lidí stálo ve vodě často až po ramena a žalo vysoký rákos, kterým v tom místě zarůstal průplav. Jiní vybírali velkými koši ze dna bahno a hlínu. Ribat jim vysvětloval:

– To jsou otroci krále, říká se jim „nosiči rákosu“. Udržují průplav v dobrém stavu, aby byl splavný a rozváděl vodu do celého kraje. O jiné úseky vodovodní sítě musí dbát majitelé zavodňovaných pozemků. Na těchto pracích zaměstnává stát několik tisíc otroků.

– Někteří z nich mají plnovous, podotkl Utnapištim.

– To jsou svobodní lidé, kteří si odbývají nějaký trest, nebo jsou donuceni robotovat, protože nezaplatili daň. Občas, když se nedostává dělníků, obklíčí vojáci nějakou ves a zaženou lidi na opravu vodní sítě. Bez dobře udržovaných kanálů by se celá zem rychle změnila v poušť.

Strážci rozkázali, aby pocestní rychle přešli kolem pracujících a nedávali se s nimi do hovoru.

– Královští otroci mají nejtěžší osud. Bydlí ve zvláštních vězeňských domech a nemají žádné osobní věci. Otroci pánů nebo chrámů jsou na tom značně lépe. S dovolením vlastníka mohou se zabývat řemeslem, obchodem, a dokonce mít i vlastní dílny. Někteří z nich jsou bohatí...

Udunai se otázel:

– A to se nemohou vykoupat?

– Vlastník obratného otroka mu nikdy nedá svobodu, protože sám čerpá zisk z jeho práce. Část zisku otroka připadá jeho pánovi. Proč by se tedy měl zříkat takového příjmu? Kromě toho královský otrok stojí patnáct šekelů, a jsou otroci, které není možné koupit levněji než za dvacet min.

– Snad, když má člověk krásný pohár, rozesmál se Udunai.

Za další hodinu pochodu se pocestní dostali na místo, kde po jedné straně průplavu násep končil. Bylo tam jezírko zarostlé rákosím, které dál přecházelo v bažinu.

Udunai se zarazil:

– To jsme se dostali do pěkné kaše. Kdoví jak daleko se to bahno táhne. Potrvá nám dvě hodiny, než je obejdeme.

– To byla stará nádrž, vysvětloval Ribat. – Ještě nyní, když se Eufrat rozvodní, se jezero značně zvětší. Shromažďuje se v něm voda, která by jinak zaplavila okolní pozemky. Úplně jsem na tuto nádrž zapomněl. Naposled jsem tudy šel před více než deseti lety, když jsem doprovázel syna k příbuzným... Musíme se na druhou stranu přepravit na prámu, kolem něhož jsme přešli.

– To je k zlosti, je to kus cesty a horko rychle stoupá. Nemáme však jinou možnost. Vraťme se, řekl Udunai.

Utnapištim pojednou zvolal:

– Na druhé straně průplavu vidím v rákosí prázdný kelek! Doplavu tam a přijedu pro vás. Převezeme se na druhý břeh.

Rychle ze sebe shodil svrchní oděv a zůstal jen ve spodním prádle, v krátkých bílých spodkách, jaké nosili všichni Babylóňané. Než by napočítal do pěti, ponořil se do vody po pás.

– Hned se vrať! křikl Udunai. – Utopíš se, nebo tě sežere krokodýl!

– U nás nejsou krokodýli, usmál se chlapec a šel stále do větší hloubky. – Viděl jsem několik krokodýlů u potulného umělce. Přivezl si je z Egypta. V našich řekách a kanálech jsou jenom ryby. Ribat na něj zavolal:

– Neutop se! Potom však dodal:

– Však on se neutopí. Vyrostl přece na břehu Eufratu a určitě dobře plave.

Skutečně, Utnapištim plaval jako žába a rychlými pohyby rukou a nohou překonal už polovinu průplavu a za chvíli byl u plavidla. Hbitě na ně vylezl, uchopil krátké, široké veslo a vracel se. Přeprava na loďce trvala trojici sotva několik minut.

Setník chlapce pochválil:

– Dobře že jsi viděl ten kelek, jinak bychom se museli vracet pěkný kus cesty.

Když se přeplavili na druhý břeh, zpozorovali, že dva majitelé keleku spí spánkem spravedlivých ve stínu malého přístřeší ze zeleného rákosí a velikých palmových listů. Ani nezpozorovali, že někdo použil jejich vlastnictví.

– My si také musíme udělat takový přístřešek, protože tu nejsou stromy a nenajdeme stín. A slunce stoupá stále výš a je čím dál tím větší horko, poučil Ribat cizince.

Potom zručně nasekal několik silných rákosů a udělal z nich rám, který vypletl menšími rákosovými stvoly a velkými listy jakési vodní rostliny. Natrhal je Utnapištim, který rád využil každé příležitosti, aby se mohl namočit. Setník postavil přístřešek tak, aby sluneční paprsky vrhaly největší stín, a podepřel ho dvěma podpěrami. A zakrátko všichni usnuli, zmoření vedrem.

Probudili se až za několik hodin, dávno po poledni. Žár se znatelně snížil.

– Musíme si pospíšet, pobízeli je Udunai, – nebo nás na cestě zastihne noc.

– Neměj strach, Borsippa je nedaleko. Jenom hodinu pochodu.

– Nechtěl bych se tím dostat příliš pozdě. Mohli bychom mít těžkosti s noclehem.

– V cizím městě dokonce i čeledín je pánem, uvedl Ribat známé babylónské přísloví. – V Borsippě je mnoho hostinců. Můžeme se postarat o nocleh také v chrámu a zcela určitě budeme hosty mého švagra. Než dojdeme k branám města, dáme se vlevo. Jeho dům stojí nedaleko od nich. Snad ho najdu bez hledání, i když jsem tu nebyl mnoho let... Ale dobře si pamatuji, kde je. Podívejte se, palmový háj, ukázal na chocholky palem, které rostly na západní straně u města Borsippy.

Neuplynula ani hodina a celá trojice stanula u vchodu do vesnického domku. Hospodář měl radost z příchodu švagra a hostů. Přinesl jim vodu, aby se mohli po útrapách cesty umýt, a doprovodil je do nejlepší místnosti.

Udunai se zvědavě rozhlížel. Dům, jako ostatně všechna vesnická stavení, která po cestě míjeli, měl půdorys čtverce. Byl postaven z hlíny smíšené se suchým rákosem. Kromě jedné dveří tu nebyl jiný otvor. Uprostřed byl nevelký dvůr. K němu přiléhala hospodářská část: špýchar a přístřešek, pod nímž bylo složeno náradí. Na druhé straně dvorku bylo vidět v ohradě dvě krávy a dorůstající jalovici. Za ohradou stál uvázaný osel. Stranou byly kurníky pro, ptáky, kteří denně snášejí vejce, husy a kachny.

Ze dvorka vedly na terasu široké dřevěné schody se zábradlím; na této terase spali obyvatelé domu celé léto. V malých a dusných místnostech bylo nemožné v tuto část roku vydržeti.

Udunai se přesvědčil, že Ribatův švagr je poměrně zámožný hospodář. Měl osla, dokonce tři kusy dobytka, hojně drůbeže a rozlehlou sýpku. Obyvatelům domu se muselo jistě vést dobře. Hosty počastoval palmovým vínem vlastní výroby, ječnými plackami, kaší z prosa a rybami smaženými v palmových listech. Nakonec jim nabídl sýr a první hrozny toho roku.

Podle zvyku ptal se hospodář hostů jenom na cestu. Byla-li dobrá, nebyl-li žár příliš velký... Také oni pouze vychvalovali pohostinnost, s níž je přijal. Ubezpečovali ho, že takové víno a takové placky už dávno nepili a nejedli. Po dobu večeře nezačali mluvit o vážnějších věcech. Teprve když na otcův pokyn odnesly dvě dcerky nízký stolek s jídlem, Ribat se zeptal:

– Tři tví synové vyrostli jako ty palmy. Nejstarší už si bude muset pomalu zastříhovat vousy... Ale nevidím tu Šardura?

Hospodář setníka upokojil:

– Buď bez obav, tvůj syn už má plnovous. Snad ještě krátký, dokonce si od ranhojiče koupil nějakou mast, aby mu rychleji rostl, ale je zdravý a nic mu nechybí. Pracuje v chrámu a dnes byl celý den zaměstnán. Musí se každou chvíli vrátit. Vyrostl a je nejsilnějším mladíkem v celém okolí.

– Nemáš s ním příliš starostí?

– Kdepak, je to dobrý chlapec. Odmalička mi pomáhal při práci, nejdříve doma, potom i na poli. Od té doby, co pracuje v chrámu, stará se dál o nás. Jednou přinese něco k jídlu, jindy nějaký oděv. A když je zapotřebí, i stříbrný šekel.

– Přivezl jsem ti trochu stříbra. Není toho mnoho, protože vojáci je těžko vydělávají, ale nezapomínám, co jsem povinen za výchování syna.

– Necht' Nabu uchová! bránil se švagr. – Kdybychom to takto počítali, musel bych ti doplatit za práci jeho zlatých rukou.

– Ber, ber! Stříbro se hodí. Vám také není lehké.

– To je pravda, vzdychl hospodář. – Všechno je teď dražší. Kdysi jsi za jednu mírku ječmene mohl koupit dvakrát tolik co dnes. A daně jsou stále větší. Stále jenom plat' a plat'! Člověk ani neví, proč. Uvidíš zítra, jak se naše ves vylidnila. Všude jsou napůl rozvalené domy. Půdu vykoupil chrám nebo velcí boháči, kteří mají otroky na práci.

– Půdu luku přece není možné ani prodávat, ani pronajmout. A není ji možné ani zabrat za dluhy.

– Nějaký způsob se vždycky najde. Věřitel jednoduše adoptuje svého dlužníka a tak se dlužník stane jeho synem a synovi lze už sebrat všechno, dokonce i půdu luku.

– Zato však musí dát nový majitel vojáka, uvažoval Ribat.

– Velcí majitelé mají také velké výsady. Jsou osvobozeni od daní a také od vojenské povinnosti. Chrámy neplatí vůbec nic. Při takové konkurenci se obyčejný rolník nemůže udržet. Musí prodat půdu a odejít do města nebo do služby...

– Můj syn Šardur také odešel do služby v chrámu?

– Nic takového jsem mu nenakázal, odporoval švagr. – Sám tomu chtěl. Umínil si našetřit stříbro a chrám tehdy hledal strážce.

– Nač potřebuji strážce? Mají přece kněze.

– V naší Borsippě je zle, vysvětloval hospodář. – Na polích se objevila velká stáda divočáků. Ve dne se rozvalují v bahniscích a v noci ničí zasetou pšenici a ječmen. Ukázali se také lvi, a jsou tak troufalí, že nám za bílého dne uchvacují berana nebo tele. V městě samém řádí zloději. Nešetří ani majetek bohů a v chrámu Nabuově stále mizí cenné náčiní ze stříbra a zlata. Kněží najali strážce, kteří hlídají osevy, odhánějí divočáky a zastrašují lvy. Bdí také nad tím, aby se ani jeden svatokrádežník v noci nevloupal do chrámu.

– A kolik těm strážcům platí? zajímal se Ribat.

– Platí jim dost. Dostávají třicet čtyři šekelů za dvanáct dní. Samozřejmě všichni dohromady. Dělí si výdělek podle toho, kolik dní nebo nocí jsou ve službě.

– Hm..., podivil se setník. To jsou na tom lépe než v královské gardě. Šardur už musí mít dost stříbra.

– Neptal jsem se ho na důvody, řekl manžel Ribatovy sestry, – ale domýšlím se, proč se tak stará o stříbrné plíšky. Ale ať ti to raději poví sám.

– Znepokojuješ mě. Co se stalo?

– Nic zlého. Je mladý. My jsme byli v jeho věku také takoví.

– Snad se nechce ženit?

– Opakuji ti, že ti nic neřeknu, to jsou jenom dohady. Zakrátko si s ním pohovoříš. Vidiš tu kůži divočáka? Toho zabil tvůj syn kopím. Na jaře.

Hospodář ukázal na kůži mladého divočáka napjatou na stěně.

– Budou z ní dobré řemeny. Také srst se hodila. Maso jsme snědli. Poprvé v životě jsem okusil takové maso. Bylo dobré, i když ne tak tučné a měkké jako vepřové.

V tu chvíli vešel do místnosti silný mladý muž. Bujné vlasy se mu kroutily v kadeřích splývajících až na ramena. Trochu řídká a krátká brada ukazovala, že mládenci není víc než dvacet let. Oděv měl krátký, připomínající vojenský úbor. V rukou držel oštěp se železným hrotem.

– Znovu se tu objevili lvi. Několik rodin. Celý den řvali a plašili dobytek a ovce. Museli jsme hlídat se psy, aby se nám nějaký kus neoddělil od stáda, jinak by už bylo po něm. Jeden z našich viděl lva v houští. Hodil po něm oštěpem, ale netrefil ho. Zvíře uteklo, ale asi ne daleko, protože za hodinu bylo opět slyšet řev. Naběhali jsme se, že ani nohy necítím. A mám hlad. Myslel jsem, že ani nedojdu domů...

– Přivítej se s otcem, Šardure.

Teprve nyní postřehl příchozí hosty, kteří seděli v místnosti. Domyslel si, že starší z nich s tvářemi zbrázděnými vráskami je jeho otec. Přistoupil k Ribatovi, nízko se uklonil a setrval v mlčení.

– Vítej, synu! Jak jsem se těšil, že tě jednou uvidím! setník objal Šardura a políbil ho. Chlapec povznese jeho ruku k ústům.

– Vítej, otče. Vidím, že tě bůh Nabu uchoval při dobrém zdraví.

– Nu, ukaž se! Ribat přerušil uvítání. – Ať si tě prohlédnu... Vyrostl jsi! Když jsem tě sem dovezl, byl jsi malý chlapec, dnes jsi silný muž s oštěpem v ruce. A jistě i bohatý?

– Mám trochu našetřeného stříbra, řekl Šardur. – Potřebuješ-li je, je tvé.

– Vidím, rozesmál se Ribat, že tě tu dobře vychovali v bázni boží a v úctě k rodičům. Tak, jak tomu bylo za mých mladých časů v každé babylónské rodině. A teď se člověk na každém kroku přesvědčuje, že mládež si nicnedělá ze svatých zásad a ze starších.

Švagr přikývl:

– Dnes chce být vejce moudřejší než kačena.

– Nech si stříbro, synu, dodal setník. – Celý život jsem se bez něj obešel a na stará léta ho nepotřebuji. A proč je tak šetríš?

– Pro Ahatani, vypískla z kouta starší dcerka hospodáře. Otec se na ni přísně podíval a ona, překvapena svou opovázlivostí, rychle utekla z místnosti. Bylo neodpustitelné, aby žena, zejména mladá, svobodná dívka, promluvila, aniž se jí někdo ptal.

– Pro koho? přeslechl to Ribat.

– Pohovoříme si o tom zítra, otče, poprosil Šardur a zčervenal až po oční bělmo. – Dovol teď, abych se těšil z tvé přítomnosti. Řekni, jací šťastní bozi přivádějí tebe a tvé přátele do Borsippy?

– Sám jsem velmi zvědavý, vyzval Ribata pán domu. Ribat se nedal dlouho prosit, a to tím spíše ne, že švagr před něj postavil nový džbán chladného vína. Barvitě vyprávěl o krvavých bojích v Sýrii, o obležení Jeruzaléma a o tom, jak dlouho museli dobývat město na ostrově, mocně opevněné fénické město Tyr. Aby je dobyli, rozkázal král Nabukadnesar svým vojákům nasypat dlouhou hráz, po níž přitáhli obléhačí stroje a berany bořili hradby.

– Průlom již byl učiněn, vyprávěl Ribat, – když chytří Féníčané přinesli králi dary a daně a on zanechal obléhání. My, vojáci, jsme nedostali nic. A přece tam bylo možné něco ukořistit! V městě bylo nahromaděno obrovské bohatství. Žili tam nejen Féníčané, nýbrž i zámožnější Judejci, jimž se podařilo utéct z Jeruzaléma se svými poklady.

– Judejci bydlí také u nás, v Borsippě, pronesl hospodář. – Skutečně si nadělali majetek. Mají největší dílny na plátno v celé Babylónii.

– A ty, můj synu, jaké příhody jsi prožil? zeptal se Ribat. Oštěp, jak vidím, máš svůj. Už jsi s ním něco užitečného vykonal?

– Ale ne... Nebyla příležitost, ospravedlňoval se Šardur. – Jenom jednou jsem zabil divočáka, tady visí jeho kůže. Jednou jsem také hodil oštěp po duchovi, ale cožpak je možné něco udělat lidskou zbraní bytosti, která není z tohoto světa?

– Po duchovi? zajímal se Udunai, který až dosud mlčel, protože nechtěl překážet rodině.

- Ano. Po duchovi. Spatřil jsem ho a hodil jsem po něm oštěp.
- Kdy? A kde? Cizinec byl stále zvědavější.
- Lépe je o tom nemluvit. Mohl by to být hřích, vmísil se do rozhovoru pán domu.
- Udunai sám je vážený kněz, vysvětloval Ribat, – a zlí duchové na něj nemohou Klidně mluvit, Šardure.
- Měli jsme noční hlídku v chrámu. Bylo však dost vidět, protože svítil měsíc. Vnější brány byly jako obvykle zamčené. Jenom u jedné fortny hlídala stráž. Kromě toho dva kněží bděli u sochy Nabua. Chodili jsme po chrámových nádvořích. Nikoho jsme nepozorovali. Ribat se optal:
- Snad jste neusnuli?
- Ale ne, nikdo z nás nezamhouřil ani oko. Když jsem šel s druhým strážcem, spatřil jsem v jednu chvíli bílou postavu, která vycházela z hlavní lodě, tam, kde je podivuhodná socha boha Nabua. Svítil ostatně měsíc a stačil jsem upozorovat, že ta postava nemá tvář.
- Jak to?
- Od hlavy k patě byla celá bílá, jakoby utkaná z bílého oblaku. Nešla, jen jako by se sunula po zemi. Zvolal jsem: „Kdo tam?“ Zjev neodpověděl, a dál se posunoval podél zdi chrámu. Běžel jsem tím směrem, a když jsem byl takových sedm garů od něho, hodil jsem vši silou oštěpem.
- A co bylo dál?
- To bylo nejdivnější. Na mou výzvu nejprve jako by duch přidal do kroku a potom se zastavil. Vrhł jsem oštěp na stojícího. I když byla noc, bylo těžké na takovou vzdálenost chybit.
- No, no, ne tak těžké, podotkl Ribat. – Musíš zbraň dobře vrhnout.
- Hospodář se Šardura zastal:
- Je nejlepší v celé Borsippě.
- Určitě jsem nechybil, přísahám, zdůrazňoval mladík. – Ale když jsem mrštil kopím, duch se náhle rozplynul, jako by vstoupil do stěny. Můj hod byl tak silný, že se dokonce odloupl kámen a železný hrot se trochu ohnul. Dodnes je tam stopa. Kdyby tam stál živý člověk, oštěp by ho probil skrz naskrz. Můj druh také toho ducha viděl. Spatřil ho i jeden kněz, který na chvíli vyšel z kaple a zrovna se do ní vracel. Udělali jsme poplach. Přiběhli ostatní strážci. Ten, který stál ve fortně, potvrdil, že té noci nikdo z chrámu nevyšel, ani do něj nevyšel. Prohlédli jsme všechny místnosti. Nikoho jsme nenašli. Nejvyšší kněz sám vykonal prohlídku.
- A co se té noci ztratilo? zeptal se Udunai.
- Odkud to víš, cizince? ozval se v Šardurově hlase údiv. – Skutečně ráno kněží upozorovali, že z Nabuova oltáře zmizela krásná stříbrná číše. Den předtím ji obětoval bohu zámožný kupec z města Sipparu.
- Ukážeš mi zítra to místo, kde jsi spatřil ducha, řekl s úsměvem Udunai.

STŘÍBRNÁ SOCHA

Udunai nespíchal s prohlídkou místa, kde Šardur mrštil oštěpem po duchovi. Nazítří ráno se sice odebral do Borsippy, ale místo aby se dal cestou do chrámu, prohlížel si město.

Už na první pohled bylo možné pozorovat rozdíly mezi Borsippou a Babylónem. Městské hradby tu byly o polovinu nižší a dávno neopravované. Na baštách nebylo vidět vojáka. Jenom u bran se motalo několik strážů ve starých, ošumělých uniformách. Ani chrámová opevnění nevypadala vábně. Budky na tržišti nebyly zásobeny přepychovým zbožím ani výrobky ze stříbra nebo zlata. Převažovala plátna a sukna místní výroby a potřebné nářadí pro rolníky. Největší zájem cizince vzbudil pluh. Udunai si ho dlouho prohlížel a smlouval, ale nakonec ho nekoupil. Místo toho se podrobně vyptával kupce na stav bezpečnosti v městě a na krádeže.

– U nás je bezpečněji a klidněji než v Babylónu, ujišťoval ho kupec. – Samozřejmě, když se obchoduje, je třeba mít otevřené oči, aby tě nějaký zlodějíček neobral. Ale o takových lupičských přepadeních, a dokonce o zabíjení, jaká se stávají v hlavním městě, nikdo, chvála Nabuovi, v Borsippě neslyšel.

– A přece se našli svatokrádežníci, kteří vztáhli ruku na majetek boha, řekl Ribat, který přišel se synem spolu s cizincem.

Kupec mávl rukou.

– Nabu stříbro nepotřebuje, protože je celý sám ze stříbra. A pokud jde o krádeže, přísahal bych, že by jejich pachatele našli nejspíš mezi těmi, kteří nosí krátké pelerínky.

Udunai rozuměl narážce. Kněží se od jiných lidí rozlišovali tím, že přes dlouhý bílý oděv nosili krátké pelerínky sahající jen k lokti.

Příchozí z dalekého severu se také zastavil u stánků, kde prodávali zbraně. Znaleckým okem obhlížel krátké meče a větší zakřivené šavle, vynikající práci zbrojířů z Damašku. Se zájmem se probíral terči různých druhů a pohrdlivě se usmál, když mu nabízeli luk.

– Je velmi dobrý, když se na jedné straně uvolní tětíva: Může se s ním potom popohánět osel. Ale ne dlouho, protože brzy praskne.

Kupci obrátili oči k nebi nad takovou urážkou pěkné zbraně, ale Udunai pokračoval:

– Na těchhle střelách se mohou opékat jeřábci, ale jen menší. Pod většími by se střela nádherně ohnula.

Ribat vybuchl v smích.

– V Elamu... tam mají luky a šípy! vytahoval se cizinec.

– Počkej chvíli, navrhl prodáváč, – ukáži ti zbraň, jakou jsi ještě neviděl...

Zmizel v krámě. Když se vrátil, třímal v rukou krásný luk, celý z černého dřeva, vykládaný slonovinou. V bohatě ozdobeném toulci byly šípy snad dvakrát delší než ty, které si před chvílí prohlíželi. Luk byl tak tvrdý, že ho Ribat napnul jen s velkou námahou.

– Střela vypuštěná z tohoto luku prošíje dokonce i lva a probije i nejtlustší terč, chválil kupec zbraň a ukazoval také šíp s kovovým hrotem. – To je výborná zbraň, přiznal Ribat.

Udunai mu odporoval: – Ale není z Elamu.

– Není, pane. Je však lepší než luky z Elamu. Je to perský luk. Peršané jsou skvělí lučištníci a jezdci, vysvětloval kupec. – Žijí ještě dál, za zeměmi Elamu, u pobřeží zátoky zvané Perská.

– Ale já hledám luky z Elamu. Slyšel jsem, že jsou nejlepší.

– Byly docela dobré, vmísil se do rozhovoru sousední kupec, – pamatuji se na ně, když jsem byl mladý. Tehdy jich bylo v Borsippě mnoho, dokonce i na tomto tržišti. Ale teď už je nekoupíš.

– A proč?

– Byly z válečné kořisti Asyřanů, kteří zbořili Suzy a zničili celý Elam. Mnoho z kořisti obětoval král Aššurbanipal bohu Nabuovi, který je synem Marduka a bohyně Ištar a v Asýrii ho velmi uctívají. Naši kněží se o války nezajímají, nepotřebují zbraně, a tak je buď rozdávali, nebo prodávali. Dodnes se takové luky zachovaly v některých šlechtických rodinách našeho města a okolí. Loni uspořádal král nedaleko Borsippy lov a pozval na něj místní důstojníky. Sám jsem viděl, že několik z nich mělo elamské luky a šípy, které jsou o něco kratší než perské, ale také mají železné hroty.

– A v chrámu není možné koupit takový luk? ptal se Udunai.

– Asi ne, pokrčil kupec rameny, – Nabu je bohem vědy a patronem písařů, nač by tedy potřeboval zbraň.

Udunai perský luk nekoupil. Poděkoval kupci za vysvětlení a popošel k dalším stánkům, zavaleným velkými balíky plátna.

Kupci ho pobízeli:

– Využij příležitosti, takové plátno, jaké máme v Borsippě, nekoupíš nikde na světě. A nikde za takovou cenu. Je to zadarmo! Prodáváme pod cenou, jen aby byl obchod.

– Skutečně, všichni kupci na světě žijí ze ztrát, zasmál se Ribat. – Úplně jako náš přítel Iddina-abi.

– Co myslíš, otče, řekl Šardur, který s úctou postupoval za staršími a nezúčastnil se rozhovorů, – kdybych tak koupil štůček plátna a zavezl ho na prodej do Babylónu, kolik bych vydělal?

– Určitě nic, a ještě bys ztratil.

– Proč?

– Protože nejsi kupec, nemáš právo obchodovat v Babylónu a tamější kupci by konkurenci nedovolili. Hned by to hlásili radě starších, která spravuje město. Městská stráž by ti zboží sebrala, a ještě by tě potrestala.

– A kdybych se stal kupcem?

– To není tak jednoduché, odpověděl Ribat. Nejdříve by ses musel učit obchodovat u zkušeného kupce. Potom bys musel zaplatit patřičné daně a poplatky radě starších. Potom koupit místo na tržišti. A to všechno stojí mnoho stříbra, určitě víc, než ho máš.

Šardura zarazila otcova slova, ale snažil se ho přesvědčit:

– Přece bych mohl převézt štůček plátna na kufě, která denně jezdí se zbožím... Tam, v Babylónu, ho rychle na nábreží prodat a ještě rychleji se vrátit s penězi do Borsippy.

– Možná že by se ti to jednou dvakrát povedlo, přikývl Ribat. – Ale městská stráž nespí. Kdyby tě při takovém obchodu chytila, měl bys potom mnoho času na přemýšlení, až bys žal rákos.

– Vzal jsi mi, otče, poslední naději, řekl mladík se smutkem v hlase. Myslel jsem, že se mi podaří takovým způsobem vydělat čtyři miny stříbra.

Setník se k němu s údivem obrátil:

– Čtyři miny stříbra? A nač potřebuješ takový poklad?

– Chtěl bych... chtěl bych..., zajíkal se Šardur, – chtěl bych vykoupit otrokyni.

– To je hrůza! vykřikl Ribat rozzlobeně. Můj syn si chce koupit otrokyni! A můžeš mi povědět proč?

– Abych se s ní oženil..., tiše odpověděl mladík.

– Oženit se s otrokyní?! Ty ses zbláznil, Šardure! Copak nejsou v Babylónii dcery svobodných lidí? Hezké a chytré, a přitom i majetné?

– Pro mne je jenom jedna žena, a jenom ona bude mou ženou.

Ribat se nemohl ovládnout:

– Můj syn se chce oženit s otrokyní! Jenom s otrokyní...! A to nehovořím už o tom, že pěknou otrokyni je možné koupit za čtyřicet šekelů, a on chce dát čtyři miny.

– Ale ona je krásná. Nejkrásnější ze všech žen! Šardur pojednou přestal být nesmělý a už se nezakoktával. Naopak, mluvil se zápalem a oči se mu blýskaly. – Umí tančit i zpívat. Umí vařit různá jídla, hodila by se i královi...

– Sám jsem viděl, jak Nabukadnesar při obléhání Jeruzaléma jedl chléb s cibulí a jak mu to chutnalo.

– Ona umí všechno. Má cenu tolika stříbra, kolik sama váží. A kromě toho ji mám rád a musí být moje. Abych ji mohl vykoupit, potřebuji čtyři miny.

– Pak jsem klidný, řekl Ribat. – Nikdy ji nevykoupíš, protože nikdy nebudeš mít tolik stříbra. Kolik jsi dosud ušetřil?

– Už mám dvanáct šekelů.

– A jak dlouho šetříš?

– Přesně rok.

– To je dobré, rozesmál se Ribat. – Za dvacet let, když to půjde dobře, ušetříš své čtyři miny a budeš moci vykoupit tu stařenku. Už vidím, jak ti krásně potom bude tančit.

– I kdybych se měl uskrovnovat dvacet let, od svého neustoupím. Ještě nebude stařenka a ani já nebudu stařec. Oběma nám bude čtyřicet let. Můžeš se smát, otče, ale stane se tak, jak jsme si přísahali.

– Myslíš, že bude tak hloupá, aby na tebe čekala?

– Má mě ráda. Přísahala, že bude moje.

– A její pán ti také přísahal?

– Slíbil mi, že ji nikomu neprodá.

– Tomu tak můžeš věřit! Jeho slova jsou jako plevy ve větru.

– Otče, poprosil pojednou Šardur, – prodej mě do otroctví.

– Do otroctví? Ty ses zbláznil!

– Prodej mě jejímu pánovi. Jsem silný a zdravý a nebojím se práce. Prodej mě za cenu, jakou ti nabídne, třeba za jediný šekel. Pak budeme spolu.

– Ty hloupý blázne... Myslíš, si, že když budeš v jednom domě s tou otrokyní, dovolí váš pán, abyste se vzali?

– Dovolí. Jsem si tím jist. Smál se sice naší lásce, ale pohostil mě velmi přátelsky. Narám-Sin je velký pán a šlechtný člověk.

Když Ribat zaslechl toto jméno, zčervenál až po uši.

– Kdo? otázal se.

– Narám-Sin, odpověděl Šardur, – kněz boha Marduka v Babylónu. Ahatani byla otrokyní v Ezidově chrámu. Tančila a zpívala před sochou boha, ale nejvyšší kněz ji daroval svému příbuznému, tedy Narám-Sinovi. A on vzal dívku do Babylónu. Už tři měsíce jsem ji neviděl.

– Narám-Sin, Ahatani..., opakoval Ribat jako ve snách.

Udunai, který naslouchal rozhovoru otce se synem, se rozesmál, když viděl nepřilíš chytrý výraz setníkův. Ale ten se rychle ovládl a přísně se na Šardura obořil:

– Nemluv hlouposti! Uděláš, co ti rozkážu. A dnes už o tom dost, synu!

– Otče, udělám všechno, co budeš chtít, odpověděl vážně Šardur. – Ale jedno musíš vědět, že mám tu dívku rád a že jenom ona může být mou ženou. Žádná jiná, i kdyby byla sebebohatší a byla i dcerou krále nebo nejvyššího kněze!

– To mi dříve vyrostne na dlani palma, než svolím, aby si můj syn vzal otrokyni! se zápalen zvolal Ribat. Po dlouhý čas potom šli otec a syn vedle sebe mlčky.

– Řekni mi, Šardure, snažil se Udunai zahnat tíseň, – proč kupec se zbraněmi říkal, že bůh Nabu nepotřebuje stříbro, protože je sám z něj ulitý?

Mladík mu vysvětloval:

– Socha Nabuova je skutečně ze stříbra. Když mám v noci stráž, nejednou vidím, jak kněží svlékají soše oděv a celou ji čistí. Ale jeden kněz mi řekl, že socha je dřevěná a jenom pokrytá stříbrným plechem. Možná že to je pravda, protože by ji asi takový kus cesty neunesli...

– A kam ji nosí?

– Každý rok navštěvuje Nabu svého otce v Babylónu. Cestuje na krásných nosítkách, které nesou stovky lidí. Děti jdou před bohem a házejí na cestu květy. Vzadu jdou kněží, kteří zpívají nábožné písně, a za nimi potom všichni obyvatelé Borsippy. Po návštěvě u boha Marduka se Nabu vrací do svého chrámu. Je to skutečně pěkná slavnost. Shromažďují se k ní poutníci z celé Babylónie. Za účast na procesí jsou odpuštěny všechny hříchy. Dříve však je třeba hříchy přiznat a přinést oběma bohům oběti. Já jsem už dvakrát nesl Nabua do Babylónu, pyšnil se Šardur. – Při první poutní cestě jsem vlastně poznal Ahatani, která tančila spolu s jinými děvčaty před sochou.

– Můžeš tedy říci, usmál se světlovlasý muž, – že tu dívku ti dal sám bůh.

– Ty si to myslíš? obrátil se k němu Ribat.

– Jsem o tom přesvědčen, zdůraznil Udunai vážným hlasem.

– Tak proč bůh nedal Šardurovi také čtyři miny stříbra?

– Nevíme ještě, nedá-li mu je. Nevyzpytatelné jsou cesty nebes. Někdy někomu dají stříbro, jiným staré poháry...

– Poháry? řekl Šardur s údivem. – Tomu nerozumím.

– Nevadí. Možná že tě někdy bozi osvítlí tak jako, mne v této chvíli.

Udunai to řekl tak, že Ribat nevěděl, zda se kněz posmívá, anebo ve své velké a všezahrnující moudrosti vyhláší božskou předpověď. Ale buď jak buď, slova člověka, jehož si setník hluboce vážil, na něj udělala velký dojem.

Za této rozmluvy došli až k branám chrámu. Cizince udivilo, že vysoká věž vedle chrámu je tak zničená a popraskaná. Jedna strana širokého schodiště, které vedlo až do druhého poschodí, byla na několika místech zavalená. Bylo vidět, že dříve bylo každé poschodí pomalováno jinou barvou. Ale časem barvy pod slunečními paprsky a v písečných bouřích zcela vybledly.

Chrám sám se nemohl rovnat přepychu Esagilu v Babylónu, a byl také mnohem menší. Nádvoří bylo sice vydlážděno, ale jen obyčejným kamenem. Ihned uhodilo do očí, že Ezida je značně starší. Stěny chrámu byly tlustší, sály menší a podepřeny silnými sloupy. V dávných dobách architekti neznali ještě klenutí, a protože nedůvěřovali v pevnost stropů, podpírali je sloupy.

Jenom jedna strana nádvoří byla zasvěcena bohu Nabuovi, zatímco jiné byly zastavěny světskými příbytky. Především tu byla největší škola pro písaře v celém státě. Dále pak tu byl rozlehlý sál, zcela naplněný tisíci tabulkami. Důkladně seřazeny představovaly jednu z největších knihoven v Babylónii. Nevyrovnala se však té, kterou v Ninive nashromáždil asyrský král Aššurbanipal. Byl to tehdejší jediný vládce, který se mohl pyšnit tím, že umění číst a psát mu není cizí. Zatímco knihovna v Borsippě se zachovala, sbírka krále Aššurbanipala, čítající více než osmdesát tisíc hliněných vypálených tabulek, ležela pod troskami Ninive.

– Jeden kněz mi říkal, ozval se Šardur, – že na těchto tabulkách jsou nejstarší písně a pověsti z dějin Babylónu od začátku světa. Jsou tu také předpisy, jak léčit nemocné a jak se dožít sta let.

– Pak tedy i písařům, kteří ochraňují sbírku, je přinejmenším sto let, usmál se Udunai. – Pro ně je přece nejlehčí přečíst si návod, který jim zaručuje dlouhý život.

Šardur se přiznal:

– Já jsem nad tím doopravdy nepřemýšlel. Ale v minulém roce zemřel kněz, který z nich byl nejstarší. Bylo mu teprve třiasmdesát let. Sta let se nedožil.

– A co je v tamté budově na druhé straně brány? zeptal se světlavý muž.

– Tam bydlí Šamaš-bani, správce chrámového majetku. Stejně se asi odstěhuje.

– A proč?

– Teď je sám. Žena s dvěma syny a s dcerkou odjela k rodičům. Poslali tabulku, že jsou těžce nemocní a že by před smrtí chtěli ještě spatřit děti a vnuky.

– Odjeli daleko?

– Snad až do Lýdie, kde také v Sardech bydlí Šamaš-bani na dvoře tamějšího krále. Je to jeho důvěrný poradce.

– A kdy rodina správce chrámového majetku odjela?

– Na jaře. Tehdy jsou cesty v pořádku a také horko není tak palčivé. Určitě už jsou na místě. Šamaš-bani říkal, že teď už nepotřebuje tak velký dům, a chce ho prodat. Chce si najít menší za hradbami města, na některém ze statků, které patří chrámu. Bude se mu lépe dozírat na hospodaření.

V chrámu Ezida byl volnější pořádek než v Esagilu. Všichni věřící mohli vejít dovnitř, kde byla socha boha, a dokonce tam sami kladli obětní dary na dlouhý mramorový stůl. Udunai sklonil hlavu před sochou a položil na podnos dva stříbrné šekely. Při této příležitosti si důkladně prohlédl boha. Nabuova socha byla skutečně pokryta stříbrným plechem. Také baldachýn byl ušit z látky tak hustě protkávané stříbrnými nitkami, že se zdálo, jako by byl celý ze stříbra. Planoucí lampy byly vykovány z bílého kovu. Cizinec se zvědavě rozhlížel po místnosti, ale neviděl ani jeden předmět, který by byl pozlacený.

Když znovu vyšli na nádvoří, zeptal se Udunai Šardura:

– Kde stál ten duch, když jsi ho spatřil?

– Napravo od vchodu do příbytku.

– To vystoupil z kaple?

– To jsem neviděl. Zdi jsou bílé a on byl také bílý. Zdaleka jsem zpozoroval, že se cosi pohybuje podél stěny. Běžel jsem tím směrem. Postava se vzdalovala od vchodu do příbytku Nabua, ale po celou dobu se táhla podél stěny. Tehdy právě vysvitl měsíc a ducha bylo lépe vidět.

Udunai si podrobně prohlížel stěnu chrámu. Byla zcela hladká. Bíle emailované stěny byly spojeny rovněž bílou vápennou hmotou, takže zdálky vypadaly jako jednolitě. Aby zabránil jednotvárnosti, umístil stavitel na bílou stěnu vedle vchodu do kaple dvě velké desky z červeného kamene. Řezby na nich představovaly boha a davy přinášející oběti. Stěny byly orámovány vyrytými nápisy; písmo však bylo poněkud jiné než to, jehož se užívalo v Babylónu.

Šardur popošel k nejbližší desce.

– Tady je stopa po mém oštěpu. Kdyby tu stál člověk, byl bych ho doslova přibil.

Skutečně, rýha byla ve výšce prsou člověka a vedle lýtka boha, právě v největším davu obětujících lidí.

Udunai neprohlížel stopu po kopí na kameni. Jen na ni pohlédl, odstoupil a začal si prohlížet ostatní řezby. Různily se v podrobnostech těla, ale ústřední postava byla vždy táž.

Ribat navrhl:

– Vraťme se. Švagr mě prosil, abychom přišli, než bohyně večera Gula začne svou vládu nad světem.

Doma je uvítal Utnapištim, kterého na vsi všechno udivovalo a uchvacovalo.

– Víš, Udunai, řekl, – že jsem potkal honce? Dovolil mi, abych s ním šel na lov!

– Cože? podivil se Udunai. – A jaký luk a šípy měl ten lovec?

– Luk měl obyčejný, lehký, ale střely byly úplně jiné. Neměly ostrou špičku, ale na konci byly seříznuty na plocho. Takovou střelu můžeš postavit na zem, a bude stát a nemusíš ji zapichovat. Nikdy jsem to ještě neviděl.

– To jsou střely, kterými se omračuje zvěř, aby ji bylo možno chytit živou. A může se s nimi lovit také ptactvo, vysvětlil Ribat.

Utnapištim přikývl:

– To je pravda, lovec lovil jeřábky v palmovém háji. Měl dva otroky, kteří mu sbírali šípy, ale já jsem jich našel nejvíce a nejrychleji. Našel jsem i ten, který jsme všichni dlouho hledali. Jenom já jsem viděl, že uvázl v koruně palmy. Vylezl jsem na strom a shodil jsem ho.

– To byl určitě Šamaš-bani, řekl Šardur. – Správce chrámového majetku velice rád loví a má takové šípy.

– Kdybyste viděli, jak střílí! Trefil jeřábka v letu. Málokdy se minul.

– A ti ptáci žili? zeptal se Udunai.

– Snad žili, odpověděl Utnapištim, – protože jeden otrok měl klec a tam dával ulovenou kořist. Říkal také, že zítra pošlou jeřábky do Babylónu k nějakému příteli toho lovce. Otrok je tam má dovést kufou, která pojede s prvním nákladem zboží pro Iddina-abiho. Ale ti ptáci nebyli pro něho...

– To bude pravda. Jeřábci jsou vyhledávané jídlo. Podávají je u královského stolu a jsou velmi drazí, protože v zajetí žijí jen krátkou dobu. Náš přítel Iddina-abi, který se třese na každý šekel, by si takový přepych nedovolil, řekl Ribat.

Šardur rychle snědl večeri a vzal svůj oštěp.

– Musím se vrátit do města. Dnes na mne přišla řada na stráž v chrámu.

– Dej pozor, abys znovu neviděl ducha a nepoškodil druhou řezbu, žertoval se synem Ribat.

Místo Šardura se ozval Udunai:

– Nemusíš mít strach. Od jisté doby se duch přestal procházet po nádvoří chrámu. Objeví se teprve..., a tu se cizinec pojednou zarazil, jako by už tak řekl příliš mnoho.

– Ty něco víš, Udunai, obrátil se k němu Ribat, když syn odešel.

– Něco vím, a něco si domýšlím, kývl hlavou světlolasý muž.

– Zpozoroval jsem, že čím jsem smutnější, tím máš lepší náladu.

– A proč, se trápiš, setníku?

– Mám malý důvod, abych se trápil? Nevím, jestli bys byl spokojený, kdyby se ti tvůj syn svěřil, že chce vykoupit otrokyni, a potom řekl, že když ji nevykoupí za čtyři miny stříbra, sám půjde do otroctví.

– Kdož ví, Ribate, jestli bych se z toho netěšil.

– A umíš si představit, co to znamená, být otrokem?

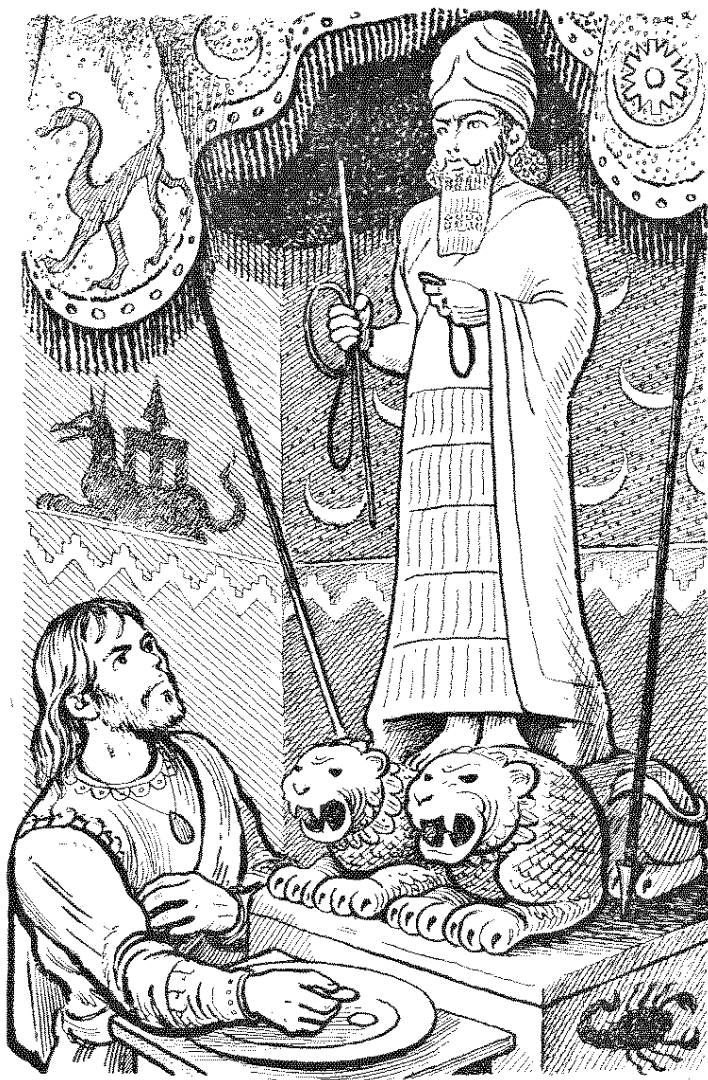
– Ahatani je stejná jako jiné dívky. Měla jen smůlu, že se narodila rodičům, kteří ztratili svobodu. Mně se zdá, že není nejdůležitější, je-li dívka otrokyní, nebo ne. Rozhodující je především to, že ti mladí se mají rádi.

– Jsem přece setník. Svou prací a svou krví jsem se dokázal protlouci životem. Můj syn má naději dojít ještě dál. Manželství s otrokyní mu všechno překazí.

– Jako setník bys měl vědět, že skutečnost, že Ahatani je otrokyní, kdežto Šardur se narodil jako svobodný člověk, je jednoduše dílem náhody.

– Jak to, prosím tě?

– Mohlo to být i obráceně. Elam mohl zvítězit nad Aššurbanipalem a porazit Babylón. A pak, kdoví, nebyl-li by tvůj syn otrokem chrámu v Suzách a ta dívka například dcerou setníka královské gardy v Elamu. A také potom by ses protivil jejich manželství?

- Nikdy nebudu souhlasit s tím, co říkáš. A nikdy také nedovolím, abys stál na straně toho mlíčňáka. Cením si tvou velkou moudrost a těším se z tvé přízně, ale v této chvíli jsem na tobě nezávislý.
- Uvažuj, příteli. Zbytečně nevyslovuj slovo „nikdy“, abys později nelitoval. Časem taková lítost přichází, ale potom bývá pozdě napravovat to, co jsem vlastníma rukama pokazil.
- Co tím chceš říci?
- Jednoduše ti radím, aby ses pozastavil, než vzneseš konečné rozhodnutí.
- Nemám se nad čím pozastavovat, odporoval Ribat. – Ale dovol, abych se tě zeptal, co tě tak potěšilo, Udunai?
- Především, že socha boha Nabua je pokryta stříbrným plechem. Za druhé skutečnost, že na zdech chrámu jsou staré řezby. Za třetí, že v Borsippě nelze koupit luky a šípy z Elamu.
- A za čtvrté?
- Že se naše věc blíží k šťastnému rozuzlení. Mám naději, že moje zítřejší rozmluva s nejvyšším knězem chrámu Ezida přispěje k rozluštění. A ty, Ribate, se tak netrap se Šardurem a Ahatani. Bude nejlíp, když půjdeme spát. Zítřka nás čeká těžký den a možná že se budeme muset rychle vrátit do Babylónu. Pamatuj na staré přísloví...
- Na jaké?
- Sen přináší dobré rady. Aby je nám přinesl oběma.

ZÁHADNÁ SMRT

Udunai si oblékl pěkné šaty, které si prozíravě přinesl z Babylónu, a vydal se do chrámu Ezida. Ribat zůstal doma. Cizinec s tím souhlasil, protože si s kněžími boha Nabua chtěl promluvit beze svědků. Ribat měl toho dne špatnou náladu; hněval se na Šardura a mrzelo ho, že jeho přítel Udunai stojí při jeho synovi.

Světlovlasý muž vešel do příbytku boha Nabua a obrátil se na kněze, jehož potkal, s prosbou:

- Chtěl bych hovořit s některým veleknězem, a jestli to je možné, pak s nejvyšším knězem.
- S nejvyšším knězem? podivil se mladý muž. – Kdo jsi, že se osměluješ zdržovat nejdůstojnějšího?
- Jsem cizinec. Nazývají mě Příchozí od Severní hvězdy.

Kněz se hluboko uklonil a řekl s úctou:

– Měl jsi mi hned říci, že jsi Udunai. Pojď za mnou. Vyšli na nádvoří a odtud se branou dostali na dlouhý, úzký dvůr. Za ohbím zdi byla brána, jíž prošli do sousedního nádvoří. Minuli několik sálů a chodeb a konečně se octli na malém dvoře, plném zeleně a květů. Tam, ve stínu napjatého plátna, seděl ve vysokém křesle stařec s šedivým plnovousem. Kněz se mu hluboce uklonil a vzdálil se. Také Udunai, který si domyslel, že stojí před nejvyšším knězem, nízko sklonil hlavu.

– Vítám tě, milý hosti, promluvil velekněz. Stáří a choré nohy způsobily, že jen těžko vstávám z křesla, ale stejně se těším z tvé návštěvy. Zpozorovali jsme tě už včera, ale ty sis raději prohlížel perské luky než sochu boha Nabua...

– Byl jsem také v chrámu, řekl Udunai.

– Jsme ti vděční za bohatou oběť dvou šekelů, pronesl s úsměvem velekněz.

– Když jsem v Esagilu hovořil s tamějším veleknězem; slíbil mi, že z Etemenanky nepadne ani jedno znamení o mém odchodu do Borsippy. A stejně...

– Mýlíš se, můj synu, řekl vládce chrámu. Etemenanka mlčela a mlčí dodnes, ale bylo by špatné, kdybych nevěděl, co se děje v domě. My jsme také potěšeni, že jsi přestal podezřívat kněze Narám-Sina z podlé loupeže u našeho přítele Iddina-abiho.

Udunai se nepatrně usmál. Kněží si zřejmě vzájemně nevěřili a jejich rozvědka pracovala pilně i ve stínu chrámů.

– Jak se ti líbí Borsippa a naše Ezida? zeptal se po chvíli mlčení velekněz.

– Borsippa je menší než Babylón a má úplně jiný ráz; odpověděl cizinec. – Není tu dost kupců, zato průmysl se rozvíjí...

Stařec přisvědčil:

– To je pravda. A lidé tu jsou pobožnější a lepší. Nerozbíjejí bližním hlavu, aby získali několik kousků zlata. Náš Nabu také není tak přísný a lačný jako jeho otec Marduk.

– Chrám boha Nabua je značně starší než Esagil, že?

– Ano. Náš chrám je více než sedm set let starý. A jeho nejstarší část bývala svatyně Sumerů, lidu, který tu žil ještě dříve, než vzniklo babylónské panství. V těch dobách to byl největší chrám mezi Eufratem a Tigridem.

– Kdo ho postavil? Egyptané?

– Nikoli. Před patnácti stoletími ho vybudovali stavitelé ze Sumeru. Později, před sedmi sty lety, ho přestavěl a rozšířil známý babylónský architekt, člověk tak zběhlý ve svém umění, že ho dokonce i kněží z Egypta pozvali, aby dal nový tvar chrámu jejich boha Amóna – Rea. Teprve když se vrátil z Egypta, pustil se do práce na stavbě Ezidy. Tehdy, při kopání základů, se našly dvě řezby představující staré sumerské bohy. Na památku tohoto objevu je umístili na zdech našeho chrámu, i když už dávno minula doba, kdy se tito bozi uctívali.

– Podobně jako uctívání Amóna – boha Rea v Egyptě, podotkl Udunai.

– Bohové žijí déle než lidé, ale i oni jsou v určitém smyslu smrtelní, odpověděl kněz. – Umírají, když v ně lidé přestanou věřit. Kolik jen bohů tak pominulo v této zemi! V troskách měst nejdnou vykopeme sochy bohů, jejichž jména už dnes neznáme. Všechno je pomíjející. Kdo ví, zda po tisíci letech z Babylónu a Borsippy nezůstanou jenom pahorky písku na poušti...

Udunai mlčel a sklonil hlavu.

– Ale, synu můj, pousmál se velekněz, – nemyslím si, že bys k nám přišel jenom proto, aby ses podívoval krásnému svatému chrámu a prohlížel si znamenité perské luky. Jistě se nemýlím.

– Skutečně, i kdybych to zapřel, stejně bys mi neuvěřil, velký knězi. Víš dobře, že z pověření nejvyššího soudce hledám zlato a pachatele, který je vzal Iddina-abimu.

– A co? Přišel jsi už na to, kde je zlato?

– Domýšlím se to, ale nejsem si jist.

– A kdo spáchal zločin?

– Mám naději, že i to se dozvím.

– Necht' ti Nabu přeje při pátrání. A co se chceš dovědět od nás? Směle septej. Nejsme knězi Marduka a nechceme tě svést z tvé cesty.

– Toužím, velký knězi, zeptat se tě, nač jste potřebovali zlato.

– Zlato? My je nepotřebujeme.

– Nechtěli jste mít zlato na obnovu chrámu?

– Ne, bůh Nabu je přece jenom synem Marduka a jeho oblíbeným kovem je stříbro. Socha Nabuova je pokryta stříbrným plechem a stěnám kaple byl dán stříbrný nádech. Chrám, samozřejmě, by potřeboval obnovit, zvláště na vnější straně, a bylo by třeba také důkladně opravit věž. Odedávna na to sbíráme potřebné prostředky, ale není to tak jednoduchá věc.

– Proč?

– Chybějí ruce k práci. Naši otroci jsou zaměstnáni na statcích a v dílnách. A jiné seženeme jen těžko. Zvláště potřební jsou především odborníci: zedníci, fasádníci...

– Ale v Babylónu žije tolik svobodných lidí, kteří nemají co jíst a co na sebe. Ty si nemůžete najmout?

– To také není tak snadné. Ti svobodní chudáci nejsou odborníci. Ne každý z nich by se dal najmout pro těžkou práci na stavbě. Kromě toho by málokdo z nich chtěl opustit Babylón a odstěhovat se do Borsippy. Mají početné rodiny. V Babylónu nějak bydlí a živoří z náhodné práce nebo z vykládání lodí. Tady bychom jim a jejich rodinám nemohli dát ani nejskromnější obydlí. A po skončení oprav by se octli na suchu, bez nejmenší naděje na práci v Borsippě. Vědí o tom, a tak k nám nepospíchají. Kromě toho by nás najímání svobodných lidí přišlo velice drahé. To překračuje naše možnosti.

– Jak si tedy poradíte?

– Čas od času najímáme odborníky. Zaplatíme jim dobře. Pomáhají jim naši otroci, když nemají právě nic naléhavého na práci. Ale takovýhle způsob oprav se táhne léta a je velice drahý. Nemáme však jiného východiska.

– A jak to bylo s prodejem zboží kupci Iddina-abimu?

– Každý rok prodáváme přebytky zrna, které přesahují naši spotřebu. Tady v Borsippě nemáme možnost ho prodat, protože rolníci přivázejí na trh zboží a zásobují jím obyvatele. Něco jiného je Babylón. Tam jsou velké

obchodní podniky, které mohou dělat značné obraty. S Iddina-abim udržujeme styky už léta. Není horší než jiní, není však možné věřit jeho nářkům a dovolit mu, aby nás šidil na ceně nebo na váze. Uzavřené smlouvy Iddina-abi dodržuje přesně a platí správně. Letos s ním máme smlouvu na větší množství než obvykle.

– To všechno vím, řekl Udunai. Chtěl bych však vědět, proč jste chtěli, aby vám zaplatil ve zlatě?

– My jsme tuto podmínku nestanovili. Ve spojení s opravou máme s Babylónem různé obchody. Dovážíme odtamtud barvy, asfaltovou i vápennou maltu, kterou se spojují cihly, kromě toho i různé jiné stavební materiály. Bylo by bývalo pro nás výhodnější, kdyby tam, na místě, vyrovnal Iddina-abi naše závazky stříbrem. Kupec si však vymínil, že nám celou náležitost poukáže v zlatých prutech. Smlouva neurčovala, jakým způsobem má zaplatit. Písař jednoduše užil obvyklé rčení: „Zaplatí při obdržení zboží.“ Protože tedy chtěl Iddina-abi platit zlatem, museli jsme mu jít na ruku. Domluvili jsme se, že v určený den k němu pošleme pokladníka se stráží a vezmeme si zlato. Bohužel, Iddina-abi byl den předtím oloupen.

– Jak vás Iddina-abi uvědomil, že chce platit zlatem?

– Poslali jsme k němu důvěryhodného člověka, který s ním měl dohovoreť podrobnosti, určit lhůty pro naložení zboží, počet lodí, které budou denně přistaveny, i počet lidí, kteří tím budou zaměstnáni...

– Určitě jste do Babylónu poslali svého pokladníka. Jednoho z kněží? zeptal se Udunai.

– Nikoli, byl to jeden z otroků.

– Otrok vystupuje jménem chrámu? podivil se cizinec.

– Na tom není nic divného. Jsou různé druhy otroků: Tenhle byl důvěryhodný písař. Zastupoval vlastně našeho pokladníka.

– Říkáš „zastupoval“, cožpak se něco změnilo?

– Bohužel, ten otrok zemřel.

– A už je to dávno?

– Několik dní potom, co se ozval Iddina-abi.

– Byl to starší člověk?

– Bylo mu něco přes padesát let, ale byl úplně zdrav. Nebyl nemocný. Stalo se mu, bohužel, neštěstí. Utopil se, když lovil v průplavu ryby.

– Ó, to je strašné, řekl Udunai se soustrastí v hlase. – Zřejmě neuměl plavat.

– Ale uměl. Pravděpodobně lovil ryby z vysokého břehu nad průplavem. Pojednou se břeh sesul a Kaptia, tak se ten otrok jmenoval, spadl do vody. Po několika hodinách kdosi našel na břehu udici, rybářské potřeby a rákosový klobouk. Teprve tehdy vznikl poplach. Ale až po dlouhém hledání vytáhli jeho tělo sítí. Pravděpodobně se Kaptia vylekal náhlým pádem a zemřel snad puknutím srdce.

– Mohl se udeřit do hlavy o dno, když spadl do vody, nadhodil Udunai. – Neměl na sobě stopy po nějakém úderu?

– Neprohlížel jsem ho..., ale vzpomínám si, že někdo hovořil o ráně na hlavě mrtvého. Mohlo se to stát tak, jak říkáš. Vidím, že tě smrt toho člověka zajímá.

– Skutečně, přisvědčil Udunai. – Myslím si, že by nám mohl objasnit důvody, proč Iddina-abi trval na tom, aby zaplatil zlatem.

– Mrtvý mlčí.

– Často však právě proto zemře.

– Cožpak podezříváš Kaptiu? Mýlíš se. Zemřel, než lupič okradl kupce v Babylónu.

– Ano, přisvědčil cizinec. – To je nejlepší důkaz, že na přepadení neměl účast. Odkud pocházel ten otrok?

– Až z Lýdie. Byl zajat už v dětství a prodán v Asýrii. Po jejím úpadku nezískal Kaptia, tehdy to byl mladý chlapec, svobodu, ale zůstal zaprodán v Babylónu. A tak se dostal do našeho chrámu. Pozorovali jsme, že má značné schopnosti. Vychodil naši školu pro písaře, a protože se také vyznal v matematice, začal pracovat v pokladně. Po čase se stal zástupcem hlavního pokladníka.

– Nebyl tak zámožný, aby se mohl vykoupit?

– Vedlo se mu dobře. Ani své otroctví nepociťoval. Jako svobodný člověk by se neměl lépe, takže si nikdy donedávna ani nevzpomněl, že se mohl vykoupit. Teprve v poslední době říkal, že by se na stará léta chtěl vrátit do Lýdie, kde žijí jeho příbuzní.

– Dohodli jste se na tom?

– Určili jsme, že Kaptia získá svobodu na podzim letošního roku, kdy odpracuje v našem chrámu čtyřicet let. Výkupní cenu jsme stanovili symbolickou, patnáct šekelů. Je to nejnižší cena, za jakou lze koupit otroka. Kaptia se svým vzděláním měl ovšem mnohonásobně větší cenu. Dohodli jsme se také, že si s sebou vezme všechny své věci a všechno stříbro, které si u nás vydělal. Jak vidíš, cizince, zacházeli jsme s ním velkodušně. Konečně, vždycky to tak děláme. Nikdy se nebráníme, chce-li se vykoupit člověk, který u nás pracoval nejméně třicet let. Často takovému otrokovi přidělíme kousek půdy, aby si ji mohl upravit a něco z ní získat.

– Do vlastnictví?

– To ne, jenom do doživotního držení. Po jeho smrti se půda vrací chrámu.

– A když má takový člověk rodinu, také jí dáte svobodu?

– To je různé. Většinou to tak je, ale potom žádáme obvyklé výkupné. Takové, abychom si mohli místo nich koupit jiné otroky. Jinak bychom rychle zůstali bez rukou pro práci.

– A Kaptia měl rodinu?

– Ženu a syna.

– Co se s nimi stalo?

– Když jsme se s Kaptiou dohodli o tom, kdy bude moci opustit Borsippu, přistoupili jsme také na to, že vykoupí i svou rodinu. Byli jsme dost udiveni, protože výkupní cena byla dost velká, deset min. Kaptia je hned na druhý den zaplatil ve stříbře. Žena a syn získali tedy svobodu dříve než on. Hned se vypravili do Lýdie. Záleželo jim na tom, aby celou věc rychle vyřídili, protože žena našeho správce také odjížděla do Lýdie, aby navštívila nemocné rodiče, a svolila, že ty lidi vezme se svou družinou. Proto je cesta nepřišla tak draho. Šamaš-bani byl také rád, že jeho žena měla na dlouhou cestu společnost...

– Byl Kaptia v chrámu oblíbený?

– Velmi. Konečně nejen u nás. Ve volných chvílích rád pomáhal kupcům nebo bohatým majitelům půdy. Uměl poradit, kdy je nejlip začít oset a má-li se zboží prodat ihned po žních, nebo je uložit ve skladu. Měl velké obchodní schopnosti. Bude nám chybět. Všichni si na to stěžují. Ačkoli byl otrok, bylo jeho tělo pomazáno vonnými mastmi a pochováno v hrobce z vypálené hlíny opatřené chrámovou pečetí, což je jinak pouze výsada kněží. Pohřební slavnosti se zúčastnili kněží, kupci, a dokonce i představitelé místní šlechty. To je nejlepší důkaz, jakému uznání se ten člověk těšil.

– A tak špatně vedl své poslední kroky, pronesl Udunai spíše pro sebe než pro kněze. Ten však se stejně ozval:

– Nikdo neví, jaký osud má vepsán do tabulek osudu. Nikomu se ho nepodaří změnit. Jediná Kaptiova vášeň byl rybolov. Zdálo by se, že není nevinnější zábavy, a přece se stal rybolov příčinou jeho smrti. Nikdy nevíme, co nás čeká a kdy nás k sobě pozve bůh smrti Nergal.

– To je pravda, nejdůstojnější... Udunai se nízko uklonil.

Kněz začal z jiného konce:

– Proč jsi nekoupil perský luk? Je to pěkná zbraň.

– Ne všechno, co se nám líbí, můžeme koupit. Konečně, chtěl jsem koupit luk a šípy z Elamu. Slyšel jsem, že jsou nejlepší.

– Nevěř tomu, nejlepší luky jsou perské. Kéž by se naše vojsko nikdy proti nim neoctló!

– Máte možná v chrámu mnoho luků z Elamu. Rád bych od vás jeden koupil.

– Už je nemáme. Nejsme válečníci, ale učenci. Nás brání naše věda, a ne hradby a střely. Kdysi sice, před léty, po pádu Elamu, nás asyrský král podaroval nevolníky a části kořisti, mezi jinými také zbraněmi, ale to už je velice dávno. Dnes bychom pro tebe nenašli ani jeden takový luk, i kdybychom toužili darovat ti ho.

– Nikdy bych nemohl přijmout tak nádherný dar, ohradil se Udunai. – Je možné, že se nějaký elamský luk v Borsippě najde. Snad je ještě někteří mají.

– Jenom ti nezámožnější. Vášniví lovci, kteří se zaobírají tím, že sbírají rozmanité druhy zbraní, a na lov se vydávají s hromadou otroků, aby se jim neztratila ani jedna střela. Ale takový luk neprodají. Protože ti, bohužel, drahý hoste, nemůžeme posloužit lukem z Elamu, prosím, abys na památku svého pobytu v Borsippě přijal tuto skromnou upomínku.

Velekněz tleskl. Vešel mladičský kněz a na stolek před vládce položil týž perský luk se šípy, který předešlého dne obdivoval Udunai na tržišti.

Cizinec byl tak udiven, že se v první chvíli nezmohl ani na slovo. Konečně ze sebe vypravil:

– Skutečně nemohu přijmout tak nádherný dar... Nemohl bych se ti odvděčit. Celé bohatství je jen to, co mám na sobě.

. – Přáli bychom si, aby všichni naši kněží byli tak bohatí, jak bohatá je tvá hlava. Jenom moudrost má na tomto světě cenu. Zbytek, to všechno jsou jen věci pomíjející. Dnes je máš, zítra je ztratíš. Jen klidně přijmi tento luk. Po létech, až se vrátíš do své země, bude ti připomínat starý, krásný chrám boha Nabua v Borsippě. Udunai se hluboce poklonil.

– Víím, řekl, – že podle vašich zvyků nelze odmítnout dar. Urazil bych toho, kdo dává. Přijímám tedy váš dar se srdcem plným radosti. Tato chvíle pro mne zůstane jednou z nejkrásnějších v životě.

– Rychle ses seznámil s našimi zvyky, cizince, usmál se vládce chrámu.

– Jsem však velice udiven... to je přece, velice drahý luk. Museli jste za něj dát mnoho stříbra.

– Mýlíš se, Udunai, odpověděl kněz. – Kupec, který měl luk, je moudrý člověk. Když se dověděl, že ho chceme darovat důstojnému hostu, dal nám luk zadarmo. Je to velice rozmyslný člověk. Ví, že když někdo žije s chrámem Nabuovým v dobré pohodě, vždycky se mu to nějakým způsobem vynahradí.

– Také já toužím získat vaši přízeň, nejdůstojnější otče, a ještě jednou děkuji za krásný dar.

– Chtěl bys ještě něco vědět, Udunai?

– Mám dvě otázky. Za prvé, divil jsem se, že chrám Nabuův je tak starý. Viděl jsem chrámy boha země Enlila v Nippuru, i chrám Eanma v Deru, zasvěcený bohu nebe Anuovi. Nemluvíím už o Esagilu v Babylóně. Všechny tyto chrámy se mi zdály mnohem mladší.

– Máš pravdu, cizince. Některý z těch bohů, třeba Anu, byli uctíváni tisíc let předtím, než vznikl kult boha Nabua. Ale ony chrámy byly nejdnou zbořeny a zničeny v dobách krutých válek. Například chrám v Babylónu srovnal se zemí asyrský král Sinacherib před necelými sto padesáti lety. Takový osud často potkal různá posvátná místa v Babylónii. Nás vždycky Nabu před pohromou ochránil.

– Jak to je možné?

– Borsippa leží blízko hlavního města, které je nejvíce chráněnou pevností ve státě. Slabý nepřítel se nedostane tak daleko a může spíše napadnout a dobýt města blízko hranic. Naproti tomu silný nepřítel touží především po dobytí Babylónu a nechce ztrácet čas a oběti při útoku na málo významná města. Naše slabost, a nedostatek těžkých obranných hradeb je zároveň naší silou. A kromě toho je Nabu bohem moudrosti, která se vlila do obyvatel města. Místo aby beznadějně válčili proti přesile, kupci a výrobci z Borsippy dobrovolně skládají výkupné. Ztrácejí sice část svého bohatství, ale nikoli celé. Proto náš chrám nikdy neznesevětil nepřítel.

– A byl v posledních stoletích přestavěn?

– Nebyl, to je nejlépe vidět na zikkuratu, který tak naléhavě potřebuje opravu. Chrám byl několikrát uvnitř obnoven a vymalován, vždy však podle starých vzorů. Ale proč se na to ptáš, Udunai?

– Tyto zprávy jsou pro mne nesmírně závažné. Kdybych ti dnes řekl, velký knězi, o svých domněnkách, asi bys mě považoval za lháře nebo fantastu.

Kdož ví, nepovím-li ti o tom ale v blízké budoucnosti.

– A druhá otázka?

– Náš pracovitý Šardur pořádal nedávno lov na ducha. Co o tom soudíš, nejdůstojnější?

– To je podivná věc. Pověsti, že po chrámu bloudí nějaký duch nebo démon, se objevily už před několika lety. Kněží, kteří mají noční službu u sochy boha, nejdennkrát vyprávěli, že viděli ducha. My, vyšší kněží, jsme to považovali za výplod snů. Připouštěli jsme, že pod vlivem kadidel a jiných vonných dýmů je mořil sen. Ale ducha ostatně viděli nejen kněží, ale také čtyři strážci. Nejbliže byl bílé postavě Šardur, který po ní hodil oštěpem. Stopa po tom zůstala na kameni a víím, že sis ji prohlížel s velkým zájmem a pozorností, i když ses to snažil nedávat najevo... Hovořil jsem později se všemi strážci a kněžími. Jejich svědectví se v ničem neliší. Každý tvrdí, že viděl, jak se podél stěny sune bílá postava. Kněží říkali, že ducha spatřili už uvnitř kaple, strážce ho viděli až na nádvoří. Těžko uvěřit, že by šest osob najednou podlehló mámení.

– V chrámech se nejdnou dějí věci, kterým nezasvěcení těžko rozumějí, uvažoval Udunai.

– Šarlatáni se vyskytují i mezi kněžími, shodl se s ním stařec. – Ti organizují různé zázraky. Na střeších některých chrámů se zjevují postavy bohů. Svaté obrazy začínají plakat. Slepí pojednou nabývají zraku a mrzáci zahazují berle. Občas také pastýři nebo malé děti zpozorují na stromech nebo v křoví bohyně, které k nim promlouvají. Cílem takových zázraků je získat oblibu pro svaté místo, oživit návštěvy poutníků a zvětšit příjem chrámů. Ale my, kněží boha Nabua, se nikdy k takovým věcem neuchylujeme. Ostatně všechny takové zázraky

se stávají v den, kdy je mohou pozorovat davy, a nikoli v noci, kdy je chrám zamčen na čtyři zámky. Jako nejvyšší kněz bych o tom musel vědět. Nyní se v tom nevyznám lépe než ty. Vidím, že se nějak záhadně usmíváš.

– Ztratilo se té noci něco z chrámu?

– Nevěřím, že by se to stalo v noci, připouštím, že to bylo spíše ve dne. Kněží ochraňující oltář chytali lelky a nějaký hbitý zlodějíček, aby ho bůh Nabu potrestal, ukryl pod šatem stříbrnou číši, kterou toho dne daroval chrámu jeden fénický kupec. Takové krádeže se v chrámech stávají a je třeba dávat pozor na dav lidí. Proto kněží Mardukovi v Babylónu nikoho nepouštějí ani přes práh kaple, v níž stojí socha boha.

– Ale u vás se krádeže opakovaly, nebo snad ne?

– Kradlo se už v dobách, kdy jsem byl prostým knězem. A také už dříve, v dobách, kdy se můj předchůdce velekněz ještě nenarodil. Koli-krát jsme už chytli zloděje při činu a předali jsme je soudu. Ale přes přísné tresty se lidská chamtivost nezmenšila.

– Rád bych, nejdůstojnější, vyslovil určitý názor. Buď mi řekneš, že se mýlím, anebo mi ho potvrdíš...

– Poslouchám tě.

– Kradlo se vždycky, to je zcela zřejmé, ale v posledních letech krádeže stoupají. Nebo to tak není?

Velekněz se zamyslí.

– Snad máš pravdu, Udunai.

– Především mizela cenná náčiní a obětní dary od věřících. Dovoluji si tvrdit, že zloděj zná dobře cenu různých předmětů a vybírá si ty nejdražší.

– Musím přiznat, že máš pravdu.

– A kromě toho se to stalo vždycky tak, že krádeže byly zpozorovány teprve druhý den ráno. Kněží, kteří měli večer službu, přísahali, že ukradené předměty byly na místě ještě tehdy, když poslední věřící opustili kapli. Ale ráno už tam předměty nebyly.

– Odkud to víš? podivil se kněz. – Skutečně to tak je. Ze začátku jsme si mysleli, že kněží, kteří hlídali večer oltář, jednoduše lžou, aby se zbavili odpovědnosti. Ale dva z velekněží jejich tvrzení potvrdili. A tehdy jsme začali mít podezření, že zloději jsou mezi kněžími. Proto jsme zařídili, aby službu měli jiní kněží a místo jednoho hlídali vždy dva. Najali jsme kromě toho strážce, kteří v noci obcházejí budovu chrámu. Ale nic to nepomohlo. Krádeže se opakovaly.

– A před třemi měsíci zloděj se svou činností přestal, podotkl Udunai.

– Cizinče z daleké severní země, není nic divného, že kněží Mardukovi i my víme skutečně všechno o tobě a o tvých krocích v Babylónu a stejně tak i v Borsippě Všude, dokonce i na nejvyšších místech, máme své důvěrníky. Ale odkud ty znáš záhady našeho chrámu? To je jednoduše nemožné, abys mohl za tak krátkou dobu, co jsi v našem městě, zorganizovat tak skvělou rozvědku.

– Vlastně jsem s žádným knězem ani pracovníkem chrámu nehovořil, s výjimkou mladého Šardura. A on sám, jak víš, nejdůstojnější otče, mi toho mnoho nemohl říci. Mám však radost, že se mé dohady ukázaly správné. To znamená, že jsem na dobré stopě a blízko pravdy.

– Myslíš si, že v chrámu je skupina zlodějů, do níž patří také vyšší kněží? To by bylo zarážející!

– Nikoli, nejdůstojnější, to nepředpokládám. Jsem si jist, že zloděj je sám a že to není kněz.

– Sňal jsi mi břemeno ze srdce, Udunai. Máš ještě nějakou otázku?

– Nemám, velký knězi. Mám ti jen vyřídit prosbu nejvyššího soudce Nabú-apla-usura.

– Co si přeje důstojný soudce?

– Nabú-apla-usur slyšel, že v okolí Borsippy se objevili lvi. Chtěl by se zúčastnit lovu na ně spolu se zdejšími lovci, jejichž sláva je známá široko daleko.

Velekněz se neznatelně usmál.

– Pověz mu, odpověděl, – že rádi uvítáme v Borsippě tak milého a důstojného hosta. Bude to pro nás tím větší potěšení, že nejvyšší soudce ještě nikdy neprojevil svou loveckou vášně. Naši pastýři si také oddychnou, když se zbaví škůdce. Necht' nám jenom Nabú-apla-usur po svém poslu oznámí, kdy přijede, a všechno bude včas připraveno k lovu. Domnívám se, Udunai, že budeš mít příležitost zkusit perský luk... A nyní se s tebou, cizince, rozloučím. Rozmluva s tebou byla pro starého člověka velmi příjemná. Byl bych rád, kdybychom se brzy zase spatřili.

Udunai se hluboce sklonil pln úcty. Mladý kněz vyšel za závěsem a doprovázel ho bludištěm chodeb až k chrámové bráně. Tam čekal jiný kněz, který cizinci podal luk a šípy, které host zanechal na stolečku. Chtěl tak vyjádřit, aniž urazí dárce, že nemůže přijmout cenný dar, nemá-li nic, čím by se mohl odvděčit. Nyní však luk musel přijmout. Kdyby to neudělal, rozněval by velekněze.

LOV NA LVY

– Jsem soudce, a ne lovec, řekl Nabú-apla-usur Udunaiovi, když vyslechl jeho slova. – Nikdy jsem nelovil a nezabíjel žádná stvoření. To je barbarství. Není ani pomyšlení, že bych k něčemu takovému přiložil ruku.

– Velký soudce, vysvětloval Příchozí od půlnoční hvězdy, – to není důležité. Je to však jediný způsob, jak najdeme vraha. Nemusíš dokonce ani vyjmout luk z pouzdra. Jiní to udělají s radostí. Musel jsem tak postupovat. Přece jsi mi, nejdůstojnější, sám dovolil, abych vystupoval tvým jménem.

– Může to být nebezpečné. Nikdy se neví, co takovému zvířeti vlezle do hlavy. Jsi cizinec a nevíš, jak je lev silný, zvláště když bojuje o svůj život. Jedním úderem tlapy může srazit koně i s jezdcem.

Udunai ho ujistil:

– Setník Ribat bude neustále blízko, aby tě chránil před nebezpečím. A právě tak i jeho syn, znamenitý vrah oštěpů Šardur. Já také budu čekat na každý pokyn. Kromě toho se lovu zúčastní nejlepší lovci z Borsippy...

– Co mám dělat, povzdechl si Nabú-apla-usur, – vidím, že se budu muset vypravit do té nudné, bídné pustiny.

– Borsippa je klidnější než Babylón. Mohu tě ujistit, že kněží chrámu boha Nabua udělají všechno, aby tvůj pobyt, velký soudce, byl nejpříjemnější a nejpohodlnější.

– Děkuji. Přes tři tisíce garů se mám tlouci na mule. Potom si ani nebudu moci sednout do křesla. Skutečně, na nosítka to je příliš daleko.

– Uděláme ti na mulu takové sedlo, že nic neucítíš, nejdůstojnější.

– Ty jsi ale umíněný! Tak dobrá, uspořádej tedy ten svůj lov... Pozvi na něj také generála Ištar-šum-ereše. Ten má takové zábavy rád.

– Kdybych měl jiný způsob, jak chytit pachatele, neunavoval bych tě, důstojnosti...

– Pošli do Borsippy otroka, obrátil se soudce k svému tajemníkovi. – Ať tam oznámí, že za tři dny – přijedu na lov.

Ribat se podívil, když Udunai nyní velice trval na tom, aby chovanec kněze Ilubaniho, dvanáctiletý Utnapištim, s nimi jel do Borsippy. Setník proti tomu namítal:

– Na lovu nám takový chlapec bude jenom překážet. Není na tom dost, když ho budeme muset mít stále na očích? Ten je schopen běhat po nejnebezpečnějších místech. Lvi, to nejsou jeřábci. Často se při takových lovech lev změní v lovece.

Ilubani také nebyl cizincovým návrhem nadšen.

– Několik dní se už chlapec zas na tabulky ani nepodíval. Tak ho to všechno zaujalo, že se mu nechce do učení.

Nakonec však Ribat i Ilubani museli ustoupit. Udunai se rozhodně domáhal, aby Utnapištim jel do Borsippy s nimi. Slíbil jen starému knězi, že se chlapec lovu nezúčastní.

V určené hodině se před chrámem Ezida v Borsippě shromáždil nastrojený oddíl lovců. Všichni seděli na koních a všichni byli ozbrojeni luky a malými oštěpy, jaké se užívají na krátké vzdálenosti. Mocným pánům sloužili pěší otroci a početná skupina náhončích, kteří byli najmutí mezi chudými města. Náhončí nesli bubny, trubky, a dokonce i obyčejné dřevěné desky. Tím vším měli dělat co největší hluk, aby vyplašili lva z jeho doupěte.

Již dříve bylo dohodnuto, že lov bude řídit správce chrámového majetku Šamaš-bani, který byl proslulý jako vynikající lučištník a lovec. Nejlépe se vyznal v krajině a věděl, kde se ukrývají lví rodiny.

Setník Ribat nezahálel. Potuloval se mezi lovci a potom potají řekl Udunaiovi:

– Osm jich má luky a střely z Elamu, ostatní mají domácí zbraň nebo zbraň asyrského původu.

– Děkuji ti, kývl hlavou Udunai, – můžeme vyrazit. Když se skupina octla za hradbami města, cizinec zadržel jezdce.

– Jestli jsem dobře rozuměl důstojnému Šamaš-banimu, jsou v okolí dvě lví rodiny. Jedna žije na východ od města a ukrývá se v křoví na pahorcích, druhá loví dál na sever a je asi značně početnější. Proto navrhuji, abychom se rozdělili na dvě skupiny. Jedna s velkým soudcem Nabú-apla-usurem se vydá na východ. Druhá pod vedením generála Ištar-šum-ereše bude lovit větší smečku dravců. Myslím, že tak zkušený lovec, jako je generál, si dokonale poradí bez Šamaš-baniho, jehož pomoc může být prospěšnější velkému soudci než zkušenému lovcovi.

Všichni se těm slovům usmáli. Už tak se bavili na účet velkého soudce. Těžce se držel na koni, ačkoli mu vybrali nejkldnější zvíře, jaké se podařilo nalézt ve stájích v Borsippě.

Lovci měli luky a kopí, ale soudce byl kromě toho ještě vyzbrojen dvěma meči, krátkým a delším, a navíc velkou, ostrou dýkou damascenské výroby. Jeho kůň byl ověšen štíty, což samo o sobě už budilo mezi lovci veselost.

– Máš pravdu, souhlasil generál, – rád budu doprovázet svou samostatnou skupinu. Musíme se rozdělit.

Udunai a náčelník quradu utvořili z lovců dvě nesejně velké skupiny. Podivnou náhodou se ti, kteří měli elamské luky, octli ve skupině s nejvyšším soudcem. Oba oddíly se, vydaly na opačné strany.

Šamaš-bani vysvětloval soudci, který jel po jeho boku:

– Zjistili jsme, nejdůstojnější, že lví rodina má dvě lvice, několik mladých a starého, krásného lva s velkou hřívou. Doupě má na pahorku zarostlém trnitým křovím. Obklíčíme pahorek a dostaneme se na jeho vrcholek ze strany od pouště. Zatím dole, od pšeničného pole, budou postupovat náhončí ve velkém polokruhu, aby nám zvířata neutekla. Z pahorku budeme dobře vidět, kde stojí náhončí. Ostatně mají také několik psů vycvičených k lovu silných zvířat. Dravcům vyplašeným z doupěte zůstane jenom jedna cesta k útěku, a to přes vrcholek pahorku.

– A nemůžeme se postavit trochu z boku? zeptal se soudce. – Musíme jim cestu zahradit?

Šamaš-bani s námahou potlačil smích.

– To je nutné, vaše důstojnosti. Budeme střílet do lvů, až budou utíkat kolem nás. A když raněná zvířata zpomalí běh, napadneme je s koní kopími.

– Hm... Nabú-apla-usur nebyl tou vyhlídkou nadšen. – To je náš plán, ale budou lvi vědět, že mají nejdříve utíkat a potom se dát zabít? Vždyť na nás mohou zaútočit. A co uděláme potom?

– Máme meče a luky.

– A oni zuby a drápy. Děkuji!

Velkým obloukem se jezdci dostali na vrchol pahorku. Bylo z něj vidět dlouhý svah, zarostlý suchým, trnitým křovím. Dále se táhly lány pšenice proťaté příkopy s vodou. Pahorek byl nejvyšším místem v okolí. Další

pak, nižší, byly zarostlé jenom místy a táhly se jeden za druhým až k obzoru. Nebylo na nich nejmenší stopy života. Uprostřed písku trčela tu a tam skaliska.

– Poušť se táhne desítky tisíc garů, vysvětloval jeden z lovců. – Sem tam jsou studně a malé oázy, vzdálené od sebe několik dní cesty. Tam je možné potkat jenom lvy, šakaly a supy.

– Pozor, zvolal Ribat, – vidím náhončí. Už vycházejí.

Skutečně, daleko dole bylo vidět lidi, kteří šli půlkruhem přes pšeničné pole a blížili se k úpatí pahorku. Měli s sebou velké žluté psy. Byla to silná zvířata s těžkou hlavou, převislými pysky a širokými tlapami, vycvičená k boji s divočáky, šakaly nebo hyenami. Běhali po celém poli a neustále věřili.

Šamaš-bani přiložil k ústům malou trubku a dal signál. Zdola mu odpověděla vřava. Bili v bubny a desky, troubili na trubky. Náhončí se značně přiblížili. V několika minutách se dostali až na konec pole, obklíčili ze tří stran pahorek a začali se prodírat křovím. Psi se teď drželi u lidí a jen s nechutí postupovali vpřed.

– Jsou tu lvi, řekl Ribat, – psi je ucítili a nechtějí jít kupředu. Musíme dávat pozor. Připravte se.

Lovci sejmuli luky, pro všechny případy se přesvědčili, mají-li po ruce oštěpy, a upřeně se zadívali na křoví, odkud zaznívala stále silnější vřava. Ribat a Šardur zaujali místa po stranách soudce. Uplynulo několik minut. Čas od času se mezi křovím objevila postava náhončího Vsi v polovině svahu byla nevelká paseka prostá křoví, pokrytá suchou travou. Řada náhončích už dosáhla tohoto místa a dva psi se několikrát ukázali na prázdném prostranství. Náhončí halasili čím dál tím víc a postupovali pomalu nahoru.

Náhle na paseku vyrazila lvice. S temným řevem skočila k nejbližšímu člověku. Ten zahodil buben a vrhl se stranou. Věrní psi, ačkoli byli plni strachu ze lva, mu přiskočili na pomoc. Jediným úderem těžké tlapy se lvice vypořádala s nejbližším zvířetem, které obloukem proletělo vzduchem a se zavytím dopadlo do křoví. Druhý pes se opatrně stáhl dozadu a s vrčením pozoroval protivníka. Náhončí využil chvíle, kdy se pozornost lvice soustředila na psy, uskočil a ponořil se do houštiny. Také ostatní náhončí se rozběhli.

Lvice neměla v úmyslu bojovat. Zřejmě jí šlo o to, aby měla volnou cestu k útěku. Viděla před sebou prázdné prostranství a rychle se hnala dolů. Za ní vyskočila z křoví druhá lvice a čtyři lvíčata, dvě zcela malá a dvě již odrostlá. Lvice je pustila napřed a popohnala je tlapou, aby běžela rychleji. Po chvíli zmizeli lvi v pšeničném lánu.

– Proklaté bestie! zvolal Ribat. – Nešly k nám nahoru, ale prodraly se kruhem náhončích.

– Dobře udělaly, řekl s úlevou soudce.

– Ještě tam musí být lev, řekl Šamaš-bani. – Samec je hloupý a příliš zbabělý na takový úskok.

Správce znovu přiložil k ústům trubku. Na její signál spustili náhončí nový, ještě větší povyk než dříve a znovu se dali vzhůru na pahorek.

Vtom se rozhrnuly haluze křoví a před soudcova koně vpadl lev. Vztekla bil ohonem do boků, krátce zařval a skočil do mezery mezi Ribatem a soudcem. Bylo to ohromné zvíře. Vyrovnalo se lvům africkým, ačkoli jeho příbuzní žijící v poříčí Eufratu a Tigridu byli obvykle značně menší.

Ribat neztratil duchapřítomnost. Protože soudce byl příliš blízko, takže kvůli němu nemohl vystřelit z luku, mrštil oštěpem. Trefil však pouze levou zadní tlapu zvířete. Setníkův kůň se plašil a začal jankovatět. Ribat mu přeletěl přes hlavu a spadl na zem. Lev se dostal na mýtinu, a přestože měl ránu v noze, rychle ubíhal.

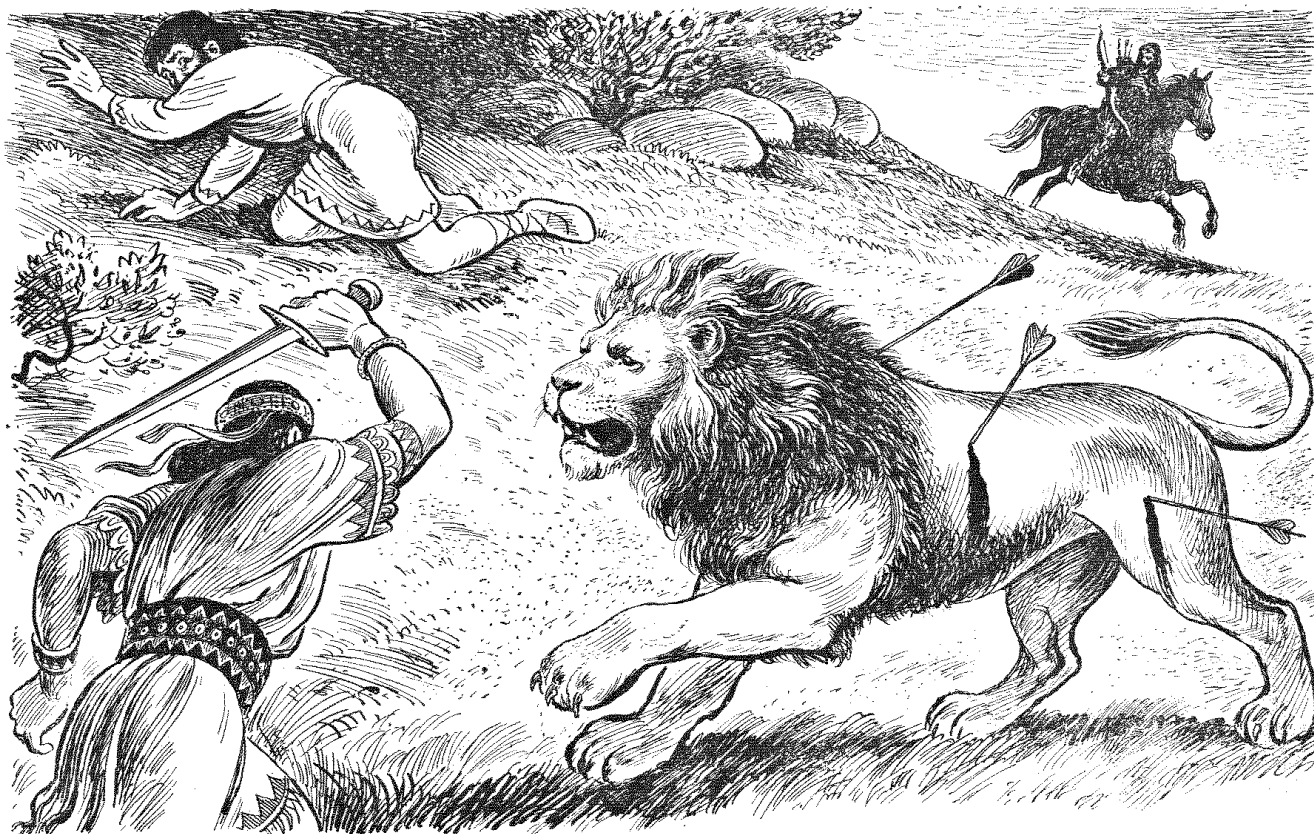
Lovci se dali za ním. Koně přešli do trysku. Jezdci napínali luky a vypouštěli šípy. Ale v tom zmatku a chvatu šly střely vedle. Vzdálenost mezi králem pouště a lovci se sice nezvětšovala, ale bylo jasné, že dole, na sypkém písku, se lvu podaří uniknout.

Když to Šamaš-bani postřehl, seskočil z koně a napjal svůj elamský luk. Pečlivě zamířil. Střela utkvěla v boku zvířete. Další lučištník trefil lva do nohy. Zvíře zařvalo bolestí a znatelně zvolnilo běh.

– Pozor! Bude útočit! křikl Ribat, který vstal, a aniž se pokoušel vsednout na koně, utíkal za lovci.

Zkušený setník se nemýlil. Lovci, kteří nejednou loví lva, věděli, že raněné zvíře se často odhodlá k útoku a vrhá se na pronásledovatele. Rychle přitahovali koňům otěže, protože bylo nebezpečné příliš se přiblížit raněnému lvu.

Ale Nabú-apla-usur se takového lovu zúčastnil poprvé. Byl špatný jezdec, a tak nemohl svého koně ovládnout. Za soudcem pádil jenom Šardur s krátkým oštěpem v pěsti.

Lev udělal ještě několik skoků a potom pojednou zavrčel. Zařval tak pronikavě, že se soudcův kůň splášil. Aby z něj Nabú-apla-usur nespádl, pustil luk a chytil se jeho hřívy. V tom okamžiku se lev přiblížil k oběma mužům ani ne na dva gary, přikrčil se a připravoval se ke skoku. Šardur po něm vši silou mrštil oštěp. Byl však rozechvěn a minul se. Těžké kopí přeletělo lvu kolem hlavy a hluboko se zarylo do písku. Ribatův syn zůstal bezbranný, protože těžko lze za zbraň považovat krátkou dýku, kterou proti lvu vytáhl zpod pasu. Skočil před soudce, aby ho zaštilil svým tělem.

Ale Nabú-apla-usur v té rozhodující chvíli prokázal, že v něm koluje krev válečníků z Akkadu. Sesul se z koně a s mečem v ruce se vrhl vpřed.

Kdoví jak by byl skončil nerovný boj se zuřivým králem zvířat, kdyby tu nebyl Udunai. Cizinec nepozbyl chladnokrevnosti. Napjal svůj perský luk a střela s kovovým hrotem se hluboko vbila do šíje lva. Lev se zarazil ve skoku a upadl na písek pouště. V tu chvíli k němu přiskočil nejvyšší soudce a silnou ranou meče zvířeti roztránil lebku.

Ribat, bledý jako papír, přiběhl k svému synovi. Musel se dotknout jeho ruky, aby se přesvědčil, že už nebezpečí minulo a nikomu už nic nehrozí.

– Říkal jsem, pravil soudce, jemuž se vrátila dobrá nálada, – že si nejsem jist, zda lev ví, jak se má chovat. A skutečně nevěděl. Počínal si zcela jinak, než to předvídal náš přítel Šamaš-bani. Stejně tak jako tento mladý člověk, který před chvílí podal důkaz o tom, že je, pravým mužem, vděčí za život tobě, Udunai. Bez tvé střely by to bídné lvisko nezastavil než můj meč.

Všichni si s obdivem prohlíželi zabitě zvíře. Bylo skutečně ohromné. Šamaš-bani se zaklínal, že tak velkého lva ještě neviděl.

– Moji drazí, řekl soudce, – o ulovení lva se přičinil také setník Ribat, který ho první zranil, i šlechtyn Šamaš-bani, jehož dvě střely zadržely lva, a také můj meč vykonal své. Hlavní zásluhu však má Udunai. On smrtelně ranil krále pouště. Proto patří tato kořist Udunaiovi.

– Ale ne, nejdůstojnější, bránil se Udunai, – kůže náleží tomu, kdo dal poslední ránu. Po mé střele lev ještě žil. Teprve ty, velký soudce, jsi ho dobil. Podle práva je tedy tvou kořistí.

– Mluvíš správně, Udunai, přikývli jednomyslně Ribat a správce chrámového jmění.

– Nu, když tak naléháte, ozvala se v soudcově hlase radost, – vidím, že se budu muset o to koťátko postarat. Ale mám doma tři krásné umělecké poháry. Na každém z nich je vyryt lev při skoku. Takový lev, jako je tuhle-ten. Dovolte mi tedy, přátelé, abych vám je věnoval v uznání vašich zásluh a na památku.

– Děkuje ti, velký soudce, zvolali zároveň všichni tři obdarovaní.

– Kůži z tohoto lva, pokračoval Nabú-apla-usur, – si pověším ve velkém sále svého paláce za trůn, na němž sedávám, když vynáším rozsudky. Rozkážu písaři, aby zapsal, jak jsem zabil tohoto obra. Budou tam zvěčněna i vaše jména. Nápis bude na měděné tabulce a dám ho připevnit pod kůži, aby se všichni mohli podívat na naši statečnost. Přece, dodal s pýchou v hlase, – je to můj první lev. První, ale ne poslední, protože vidím, že mám schopnosti i v tomto směru.

Zatím Šamaš-bani vyrval ze zabitého lva své dvě střely a schoval je do toulce. Příkladu správce následoval Udunai. Ribat a jeho syn si vzali své oštěpy. Kolem lva se shromáždili náhončí. Podle zvyku kopali mrtvé zvíře a vyhrožovali mu pěstmi; těšili se, že už nikdy víc nebude dravec sužovat jejich obydlí a krást ovce.

– Na památku dnešního dne a za to, že jste mne nahnali tak velkého lva, řekl soudce, který měl stále lepší náladu, – dostanete ode mne dvacet šekelů na pivo, víno a jídlo, abyste se i vy mohli potěšit mým vítězstvím.

– Ať žije nejdůstojnější soudce Nabú-apla-usur! rozlehlo se kolem.

– A nyní, rozkázal Šamaš-bani, – posbírejte všechny šípy.

Účastníci lovu se rychle rozešli. Kráčeli tak jako při nahánce v široké řadě a bedlivě hledali, zda někde nezahlednou barevná pera, jimiž byly zakončeny šípy. Nalezené střely nosili lovcům. Každý z nich rozeznával své.

Za nějaký čas dal Nabú-apla-usur znamení k návratu. Jezdci vsedli na koně, náhončí svázali přední a zadní tlapy lva, vsunuli mezi ně dlouhou tyč a tak nesli kořist. Po několika garech se vždy vyměnili, protože zvíře bylo skutečně těžké. Muselo vážit více než pět min. Ale byli spokojeni a vesele zpívali.

Také lovci měli dobrou náladu. Lvicím s malými se sice podařilo uniknout, ale jejich druh byl uloven. Bylo zřejmé, že moudrá samice v obavě o své potomstvo odtud zmizí a vyhledá nejvzdálenější a nejbezpečnější místo. Každý z lovců měl velká stáda dobytka a ovcí, a nebylo mu jedno, potloukají-li se mu lvi kolem ohrad.

ČÍ JE TO STŘELA?

Oddíl jezdců pomalu sestupoval po hřebenu svažujícího se pahorku. Tady bylo křoví poměrně řidší a nebylo třeba prodírat se pichlavou houštinou. Za jezdci šli náhončí, kteří nesli těžkého lva.

Napřed jel setník Ribat. V nevelké vzdálenosti za ním, triumfující v dnešním lovu, nejvyšší soudce Nabú-apla-usur. Po jeho levici spravte chrámového majetku Šamaš-bani. Po pravé straně pak jeden z velkých majitelů půdy v Borsippě. Vyprávěl o zvycích lvů.

– Samec, vaše důstojnosti, ačkoli má tak krásnou hřívu, není hrozný. Musí být velice hladový, aby se vrhl na stádo a ukradl nějaký kus. Jednoduše – bojí se. Je snadné zastrašit ho křikem nebo také planoucí pochodní. Největší Ztráty působí lvice. Ta loví naše ovce, když obstarává obživu celé své rodině. Obvykle se na lov vydávají dvě lvice najednou. Jedna se skryje někde v obilí nebo v hustém křoví a čeká. Druhá obíhá stádo a řve. Snaží se v něm vyvolat zmatek a rozehnat stádo v různé strany. Když se jí to nepodaří, odváží se vyjít na otevřené prostranství a zkusí zaútočit. Málokdy se však vrhá na lidi. Jejím cílem jsou především psi. Útočí vždy z jiné strany, než na které číhá druhá lvice. Když jsou všichni zaujati odháněním jednoho zvířete, ukrytá lvice rychle zabije vyhlédnutou ovci, uchopí ji do tlamy a uteče. Zatím ji její družka chrání. Ta zvířata jsou tak důmyslná a zkušená, že ani několik pastýřů a strážců nedokáže škůdce pobít.

– A lev? zeptal se soudce.

– Lev čeká na kořist. Když lvice dovleče svůj úlovek do doupěte, první sytí svůj hlad její manžel. Lvice i malé musejí čekat na to, co zůstane po hostině jejich vládce a... –

Nedopověděl větu, protože do cesty jim vběhla jakási postava. Byl to chlapec, který už zdaleka mával rukama, aby jezdci zastavili.

– Co chceš? zeptal se Ribat.

Jezdci za ním se rovněž zastavili.

– Co je to za chlapce? podivil se soudce.

– Neznám ho, pane, odpověděl Šamaš-bani. – Viděl jsem ho jenom jednou. Pomáhal mi kdysi při lovu na jeřábky.

Chlapec, a byl to Utnapištim, vytáhl zpod šatů šíp. Měl barevná pera a železný hrot.

– Některý z vážených lovců, vysvětloval, – ztratil tuto střelu na pahorku. Našel jsem ji a běžel křovím, abych vás předhonil a odevzdal střelu majiteli. Už jsem myslel, že se mi nepodaří dohonit vás.

– To je určitě má, tvrdil Udunai a vztáhl po šípu ruku. – Musela mi vypadnout z toulce, když jsme vyjížděli na vrcholek.

– Nikoli, cizince, protestoval jeden z lovců, – ty máš perský luk. Tvé střely jsou značně delší. Toto je šíp z Elamu, určitě je můj, protože já mám takovou zbraň.

– Já mám také luk z Elamu, vmísil se mezi ně jiný lovec. – To může být má střela.

– Pera na šípech máte přece pomalována různými barvami, řekl Ribat. – Každý svou střelu jistě pozná.

Utnapištim celou tu dobu držel šíp nad hlavou, aby si ho mohl každý prohlédnout.

– Stejně je asi můj, opakoval Udunai.

– Nevidím žádné rozdíly. Moje mají také železné hroty.

– Ne! Ne! Ne! překřikovali se lovci. – Určitě není tvůj, patří někomu z nás.

Každý teď sáhl po toulci, a aby dokázal, že mluví pravdu, vytáhl z něj jeden ze svých šípů. Teprve teď bylo možné pozorovat rozdíly v barvě per nebo dřeva.

– A nemůže to být můj? řekl Nabú-apla-usur. – Mohl mi vypadnout z toulce, když jsem se vrhl za utíkajícím dravcem...

– Nemáte se o co přít, ozval se Šamaš-bani, – ta střela je moje.

– Jak to? Proč? rozlehly se hlasy.

– Vezmi si tedy, pane, svůj šíp, popošel Utnapištim ke správci a podal mu střelu z Elamu.

– Je to skutečně tvoje? zeptal se Nabú-apla-usur.

– O tom nemůže být pochyb, nejdůstojnější. Mohu přísahat k bohu Nabuovi. Konečně to mohu dokázat. Poznal jsem ji na první pohled.

– Podle čeho? zeptal se Udunai.

– Žádná z mých střel není obarvená, jako to dělají jiní lovci. Barva dřevo ničí a to potom rychle křehne. Já jsem si vypálil na každou střelu tady u zářezu pro tětívu černé kolečko. Vidíte, to je ono.

Šamaš-bani vítězoslavně pozvedl střelu, aby všichni mohli spatřit tmavé znamení. Považoval spor za ukončený a rychle zasunul šíp do svého toulce.

– Přijď ráno ke mně, chlapče, řekl Utnapištimovi. – Dostaneš koš pěkných broskví.

V tu chvíli setník Ribat, který se zdržoval poněkud dál, popojel k nejvyššímu soudci a vztáhl ruku:

– Přísahám na Marduka a na všechny bohy Babylónu, že tuto střelu jsem vyrval z vlastní nohy v noci, kdy lupič přepadl babylónského kupce Iddina-abiho a ukradl mu osm talentů zlata. Tady je stopa po ráně, kterou jsem utrpěl, když jsem honil pachatele.

Setník odhrnul oděv a ukázal čerstvou, ještě růžovou jizvu na stehně.

Všechny oči se stočily k Šamaš-banimu.

Správce zbledl jako plátno. Poznal, že se sám prozradil. Vrhel pohled napravo a nalevo. Blízko něj stáli dva lovci. Šamaš-bani jako blesk vytrhl kožený bič, připevněný k sedlu a vši silou jím udeřil nejbližšího koně. Zvíře bolestí a strachem vyskočilo a shodilo jezdce. Ještě jeden úder, a druhý kůň se dal i se svým pánem do zběsilého trysku.

Teď Šamaš-bani uhodil svého koně. A ten, držení pevně na uzdě, se na místě obrátil a dal se do běhu. Jezdec ho řídil do kotliny mezi dvěma pahorky o něco níže, než stál oddíl. Tak mohl nejrychleji uniknout z dohledu soudce a jeho druhů.

Nikdo se za ním nepustil. Všichni stanuli jako zkamenělí. Jenom nešťastný lovec shozený z koně se zvedl ze země a jednou rukou si držel potlučené a prasklé obočí. Bylo zřejmé, že by nemělo význam honit uprchlíka. Šamaš-bani měl nejlepšího a nejrychlejšího koně z chrámových stájí, a dokonce i nejlepšího z celé Borsippy. Kromě toho byl lov skončen, luky putovaly do pouzder a kopí byla připevněna k sedlům.

Pouze setník Ribat měl svůj luk v pohotovosti. Strhl ho z ramene, Založil do něj šíp a dlouho a pečlivě mířil. Jezdec urazil již nejméně deset garů. Jeho postava se rýsovala na pozadí blankytně jasné oblohy. Ribat mocně napjal luk.

Rozlehl se tichý svist vypuštěné střely. Mihla se tak rychle, že ji lidské oko nemohlo ani zpozorovat. Tělo jezdcce se bezvládně svalilo na zem. Kůň ještě chvíli běžel, pak ale zpomalil běh a zastavil se.

– Můj luk, to je obyčejná vojenská zbraň, řekl Ribat, – vyrobená v Sipparu. Můj šíp také neviděl Elam a Persii. A přece Marduk mou rukou potrestal zločince.

Jezdci se přiblížili k Šamaš-banimu. Nežil již. Ribatova střela mu proklála srdce. Šardur chytil jeho koně a svého půjčil Utnapištimovi. Chlapec poprvé seděl na koni. Zatím jel několikrát jen na oslíku.

– Lov skončil, řekl Nabú-apla-usur. – Jistě jste si nepomysleli, že skončí takto.

Náhončí teď museli nést dva zabité dravce, z nichž ten druhý byl nebezpečnější než lev. Lovil zlato. Lvi dávají ovce nebo telata pouze z hladu, ale tento loupežník měl touhy, které nebylo možné nasytit. Zaujímal vysoké postavení, měl značný příjem, krásný dům, a přesto mu to všechno bylo málo. Přestupoval boží i lidské zákony. – Člověk tomu nechce ani uvěřit! ozval se jeden z lovců. – A takového člověka jsme přijímali ve svých domovech a nazývali ho přítelem...

– Teprve cizinec z daleké země v něm poznal zločince; doložil soudce. – Měl jsi pravdu, Udunai, když jsi mě přemluvil, abych se zúčastnil lovu. Získal jsem pěknou trofej a spravedlivá ruka zasáhla pachatele. Jiným způsobem by ho nebylo bývalo možné odhalit.

– Jak to? Bylo to snad zvlášť připraveno? zeptal se kdosi ze shromážděných.

– Ano, Udunai promyslel vše do nejmenších podrobností. Ani to, že jste se octli ve skupině se mnou, nebyla náhoda. Pouze vy máte luku elamského původu. A Příchozí od Severní hvězdy doložil, že z takového luku vyšla střela, která zranila setníka Ribata. Každý z vás byl podezřelý, že spáchal přepadení. Ale nikomu včetně Šamaš-baniho nebylo možné dokázat účast na zločinu. Proto jsme připravili malou léčku. A tento chlapec sehrál dokonale svou úlohu. Počítali jsme s tím, že zločinec nás nebude podezřívát a přizná se, že střela, kterou údajně našel Utnapištim, je jeho. A nejen přizná, ale bude to chtít dokázat. Proto Udunai tak rozhodně tvrdil, že mu musela vypadnout z toulce. Léčka se znamenitě podařila. Nemysleli jsme si však, že pachatel bude tak troufalý a pokusí se – o útěk.

– Neutekl by však daleko, člověk nemůže žít na poušti dlouho, řekl Šardur. – Žízeň ho brzy donutí, aby přišel k lidským obydlím. Stačilo by postavit strážu na okrajích pahorků a Šamaš-bani by jim musel padnout do rukou.

– Necht' někdo jede napřed do chrámu a uvědomí nejvyššího kněze o tom, co se událo.

– Mohu jet já, nejvyšší soudce? nabídl se Šardur, -, mám teď nejrychlejšího koně.

– Dobrá, jed'. Sděl, že tam brzy budu a že bych chtěl hovořit s nejvyšším knězem.

Šardur popohnal koníka a zmizel v houštině. Zbytek jezdců se zvolna vydal v tu stranu, kde ze zeleně palem čněla k obloze sedmiposchodová věž.

Byl to podivný návrat z lovu. Lovci jeli stepí. Za nimi šli náhončí. Nikdo už nezpíval lovecké písně. Za jezdci nesli na tyčí uloveného lva. Jiní nosiči nesli tělo člověka, zabalené do pokrývky. Byl to člověk, který byl ještě před několika hodinami jednou z nejznámějších postav v Borsippě. Mnoho lidí chránilo správce chrámového majetku a ještě více lidí se ho bálo. A zatím se ukázalo, že to je obyčejný zloděj a lupič.

Před branou chrámu soudce zastavil koně.

– Nehněvejte se na mne, že jste se proti své vůli museli účastnit hry, kterou jsem musel podstoupit. Odpusťte také, že když jsme hledali zločince, jsem podezříval určitý čas každého z vás právě tak jako Šamaš-baniho. Jsem nejvyšší soudce a konal jsem to ve jménu našeho pána a krále Nabukadnesara. Mou povinností bylo vypátrat pachatele. Nemohl jsem se přitom řídit ohledy na jeho rod, význam a postavení. Tak káží zákony Babylónu.

Soudce se s těmito slovy obrátil ke všem přítomným. Jeden z nich mu odpověděl:

– Velký soudce, obdivujeme tvou moudrost a nemáme ti nic za zlé, naopak, jsme ti vděční, že jsi nás zbavil toho člověka. Neváhal-li vztáhnout ruku na kupce a setníka královské gardy, kdoví, nebyl-li by někdo z nás jeho další obětí. Zítřka složíme při této příležitosti dary bohu Nabuovi a pomodlíme se také za tvůj důvtip, nejdůstojnější.

Soudce se rozloučil s lovci. S pomocí jednoho otroka seskočil z koně. Pokynul Udunaiovi, Ribatovi a Utnapištimovi, aby s ním vešli do chrámu.

KDE JE ZLATO?

Mladý kněz je dovedl bludištěm chodeb do té části chrámu, která byla vyhrazena nejvyššímu knězi. Privítal je obklopen velekněžími v zahradě, v níž bylo přeměněno jedno z nádvoří.

– Vítej, velký soudce, vítej i ty Udunai, i ty setníku Ribate, řekl nejvyšší kněz. – Vidím, že se lovci vrátili z lovu s cenným úlovkem. Ale zpráva, kterou mi přijel říci náš strážce Šardur, je tak ohromující, že jí nemohu ani uvěřit. Chtěl bych slyšet z tvých úst, velký soudce, jak se to všechno událo.

– Bude nejlíp, když to řekne Udunai. Já sám mnoha věcem nerozumím a prosím ho tedy, aby mi je vyjasnil.

Hospodář se pokoušel přemoci rozčilení a vyzval je:

– Posad'te se, hned přinesou mísy s vodou, abyste si mohli umýt ruce. Jistě máte hlad a žízeň.

Kněz zatleskal a na toto znamení mladí kněží přinesli do zahrady nízké stolky s jídlem. Byly tam sladké chleby, různým způsobem upravené ryby a masa v ostrých omáčkách. Ve velkých džbánech jim bylo podáno pivo, víno a voda. K hostům přistoupili otroci. Každý z nich držel mísu s vodou a přes rameno měl bílý ručník.

– Dovol, velký soudce, abych naplnil tvou číši vínem. Pochází z našich sklepů, ale takový nápoj nepije ani král v Lýdii. Stejně výborné bys nenašel ani v celé Sýrii, i když slyne nejlepším vínem.

Nabú-apla-usur neodmítl, ale vypil jenom jednu číši. Také Udunai dal přednost studené ovocné šťávě před červeným silným nápojem. Naproti tomu Ribat se vína nezříkal. Vyprazdňoval číši za číši, kterou mu okamžitě otrok opět naplnil. Utnapištim měl chuť okusit vína, ale Ribat mu číši vzal a sám ji vyprázdnil, a místo ní mu podal pohár studené šťávy z granátových jablek.

Když hosté uhasili žízeň a zasytili největší hlad, usadil se Udunai do křesla a začal vyprávět:

– Jak víš, nejdůstojnější, velký soudce mě pověřil úkolem odhalit pachatele a najít zlato. Jediným výchozím bodem pro mne byla střela z luku, kterou útočník zranil Ribata. Ukaž ji, setníku. Prosím, všichni si ji prohlédněte.

Ribat podal střelu nejvyššímu knězi, který si ji bedlivě prohlédl a podal velekněžím.

– Obyčejná střela, řekl jeden z nich.

– Ne tak obyčejná, otče. Takové zbraně v Babylónu nejsou. Hned jsem zpozoroval, že střela je zcela jiná než ty, jakými jsou vyzbrojeni členové quradu, královské gardy, nebo vojáci. Proto jsem začal hledat člověka, který by měl výjimečnou zbraň, jakou jiní nepoužívají.

– V Babylónu však žije přes půl miliónu lidí, řekl kněz.

– Nezaměřil jsem se na to, abych hledal viníka v tomto množství. Stačilo najít toho, kdo znal tajemství a věděl, že kupec Iddina-abi si vybral zlato z banky bratří Egibiů. Obchodník byl velmi opatrný a nesvěřil se se svým úmyslem ani písaři, ani žádnému ze svých spolupracovníků. O tom, že odebral z banky zlato, věděli jenom bratři Egibiové, jejich spolehlivý pokladník a kněz boha Marduka Narám-Sin. Ten se nám zpočátku zdál nejpodezřelejší.

– Kněz? ozval se jeden z přítomných.

– Nezapomínej, otče, řekl Nabú-apla-usur, – že šlo o ohromnou částku osmi talentů. Mohla pokoušet stejně tak kněze jako nejvyšší důstojné muže ve státě.

– Narám-Sin je ze staré šlechtické rodiny. Od dětství byl zvyklý nadbytku a rychle utratil celý svůj majetek. Jako kněz se nevyznačuje přílišnou zbožností. To vše z něho činilo nejpodezřelejšího člověka. Byl v bance zároveň s Iddina-abim a náhodou viděl, jak mu připravují pruty zlata. A krátce po přepadení splatil své dluhy, ačkoli už byl na pokraji úpadku. Každý večer vydává značné částky na pohoštění svých přátel. To byly nápadné věci. Když jsem v Mardukově chrámě hovořil s tamějším nejvyšším knězem, nebyl ani on zcela přesvědčen o nevinosti svého podřízeného. Jenom mě prosil, abych zanechal pátrání, že kněžský sbor sám vyšetří věci kolem Narám-Sina.

Soudce mu skočil do řeči:

– To je samozřejmé, obával se, aby loupež Narám-Sina nevrhla na Mardukův chrám špatné světlo.

– S takovým návrhem jsem však nesouhlasil. Pátral jsem dál, zda neměl kněz prsty v loupeži. Zachránila ho vlastně ta střela.

– Jak to? podivil se jeden z velekněží.

– Jednoduše jsem zjistil, že v Narám-Sinově paláci není ani jeden luk, z něhož by bylo možné střílet, a ani jedna střela. Není lovcem a nejedí na lov. Nejvíce miluje krásná umělecká díla, především poháry. A přesto jsem ho nemohl ještě škrtnout ze seznamu podezřelých. To jsem mohl učinit až po Utnapištimově objevu.

– To je ten chlapec? podivil se Nabú-apla-usur.

Utnapištim se začervenal.

– Chlapec našel na tržišti velice divného cizince. V toulci měl tytéž střely, jako je ta, které použil lupič. Tak jsem zjistil, že šíp je elamského původu, a dověděl jsem se, že mladý kníže z Elamu Gobrika přibyl právě s poselstvím ke králi Nabukadnesarovi. Mluvil jsem s knížetem. Náčelník jeho stráže, zkušený voják, mi vysvětlil, že má střela je velmi stará a že ani v Elamu se už takové nepoužívají. Pochází ještě z dob, kdy král Aššurbanipal dobyl Elamu a zbořil jeho hlavní město Suzy. Kníže Gobrika přiznal, že Narám-Sin byl zprostředkovatelem při jeho rozhovorech s králem Nabukadnesarem a že za to dostal tučnou náhradu. Když jsem objevil příčinu náhlého zbohatnutí kněze, musel jsem ho uznat za nevinného. A. tehdy jsem si řekl, že pachatele musím hledat v Borsippě.

– A proč v Borsippě?

– V Babylónu byli lidé, kteří věděli, že Iddina-abi připravoval zásilku zlata. V Borsippě byli pak ti, kteří mu nakázali, aby neplatil stříbrem, ale zlatými tyčemi.

– Já jsem takový rozkaz nevydal, ohradil se nejvyšší kněz.

– To je pravda, nejdůstojnější, ale našli se lidé, kteří to udělali o své újmě. Dlouho jsem se kupce ptal na podrobnosti o nákupu zboží. Iddina-abi rozhodně tvrdil, že k němu přišel chrámový posel a poručil mu, aby připravil zlato na určitý den a vysvětlil, že zlato potřebují na nové šaty pro sochu boha Nabua. Iddina-abi nikdy nebyl v chrámu Ezida, znal jenom pozlacenou sochu boha Marduka v babylonském Esagilu, a proto lehko uvěřil slovům představitele chrámu, a to tím spíše, že ho dobře znal a věděl, že to je člověk, který se těší důvěře kněžského sboru v Borsippě.

– Kdo byl ten lotr?

– Byl to mrtvý otrok Kaptia.

– Kaptia? To není možné!

– A přece, důstojný knězi, Kaptia žádal na Iddina-abim, aby zaplatil zlatem. Když se vrátil z Babylónu, týž Kaptia sdělil knězi, který má na starosti chrámovou pokladnu, že kupec trvá na tom, aby mohl zaplatit zlatem, a prosí, aby si od něj zlato vyzvedli v určitý den.

– Bylo to tak, Udunai mluví pravdu, přisvědčil vysoký, hubený kněz. – Kaptia ke mně přišel a oznámil mi, že zlato bude připraveno v domě Iddina-abiho. Měl jsem se pro ně vydat v doprovodu dvou ozbrojených strážců.

– Zpočátku, pokračoval Udunai, – jsem Kaptiu nepodezíral. Myslel jsem, že chrám skutečně potřeboval zlato na nové šaty pro sochu boha. Ale už tehdy jsem byl přesvědčen, že pachatele musím hledat v Borsippě. Když jsem přišel do vašeho města, zašel jsem si na tržiště a začal jsem se bavit s obchodníky se zbraněmi o lúčích z Elamu. Doufal jsem, že se mi podaří rozvázat jim jazyky a dovědět se, kdo takovou zbraň kupoval. Ukázalo se však, že se elamské luky neprodávají. Ale jeden starý kupec mi pověděl, že někteří majitelé statků mají podobnou zbraň. Buď ji dostali darem, nebo ji koupili od chrámu.

– Ted' chápu, Udunai, proč ses tak zajímal o luky, kývl hlavou nejvyšší kněz.

– Když jsem vešel do chrámu a viděl jsem, že socha boha Nabua je pokryta stříbrným plechem, poznal jsem, že Kaptia musí být buď pachatelem, anebo pachatelovým společníkem. V tomto přesvědčení mě utvrdila také rozmluva s tebou, ctihodný otče. Řekl jsi mi, že údajně Iddina-abi trval na zaplacení zlatem a že tu zprávu přivezl z Babylónu Kaptia. Nedivil jsem se proto jeho pozdější smrti.

– Soudíš, že byl zabit?

– O tom nemůže být pochyb! Kaptia byl potřebný jenom proto, aby přesvědčil Iddina-abiho, že má připravit pruty zlata. Když to vykonal, byl nebezpečný, protože znal lupiče a mohl ho vydírat. Mohl mu říci, že všechno poví soudci nebo vám, důstojní kněží.

– Kaptia nám však tolik let věrně sloužil. Za několik měsíců měl získat svobodu...

– Nevím, jakým způsobem Šamaš-bani získal Kaptiu. Možná že mu dal deset min stříbra, aby vykoupil ženu a syna. Možná že mu věnoval nějakou velkou částku, která by umožnila bývalému otroku pohodlný život v Lýdii. To se však už nikdy nedozvíme. Tím, že Kaptia splnil žádost pachatele, oklamal vás i kupce. Proto také později musel zemřít. Pravděpodobně ho zabil Šamaš-bani úderem do hlavy, když lovil ryby. Tak také chtěl zavraždit Iddina-abiho, ale dokázal ho jedině omráčit.

– Mohlo to tak být, řekl jeden z kněží. – Když jsme mrtvolu vylovili z průplavu, měla na hlavě ránu.

– Tak jsem nakonec už věděl, důstojní kněží, že pachatel pochází z Borsippy a má luk z Elamu. Ale žádnému z majitelů takového luku bych nemohl dokázat zločin. Neměl jsem přece další důkazy a Kaptia už nežil. Mohl jsem si nanejvýš domyslet, že to celé zorganizoval Šamaš-bani, ale to byl jenom dohad. Rozhodl jsem se získat pádné důkazy a donutit vraha, aby se sám třeba nevědomky přiznal, že střela patří jemu.

– Rozumím, zvolal nejvyšší kněz. – Proto jsi uspořádal lov.

– Samozřejmě. Pomyslel jsem si, že když nenápadně podstrčím lovcům šíp, jeho majitel nebude meškat a přizná se k němu. Učinil jsem odvážný krok, když jsem tvrdil, že Nabú-apla-usur by se chtěl zúčastnit lovu, ačkoli o tom nejvyšší soudce nevěděl.

– Byl jsem překvapen, rozesmál se Nabú-apla-usur, – když jsem se dověděl, že mám lovit lvy. Udunai mě k tomu jednoduše přinutil. Jsem mu však stejně vděčný, neboť, jak je vidět, podařilo se mi skolit ohromného lva.

Aby nevypukl v smích, vypil Ribat jedním douškem celou číši vína.

To už však Udunai končil své vyprávění:

– Ukázalo se, že jsem postupoval správně. Šamaš-bani se dal nachytat. Nejenže se přiznal, že střela je jeho vlastnictvím, ale poskytl nám další přesvědčivý důkaz. Když viděl, že je prozrazen, pokoušel se v poslední chvíli utéci. Zahynul rukou setníka Ribata.

– Bůh Nabu ho tak potrestal! řekl nejvyšší kněz. Ribat tiše zabručel:

– O to se přičinilo moje oko a silná ruka.

– Správce, dodal Udunai, – byl chytrý člověk a dělal všechno promyšleně. Proto zavčas poslal ženu a děti do Lýdie. Využil nemoci jejích rodičů. A po několika měsících by se poděkoval z práce v chrámu, anebo by požádal o to, aby byl na nějaký čas uvolněn, aby mohl přivést rodinu.

– Ty jsi snad jasnovidec! zvolal tlumeným hlasem chrámový pokladník: – Ani ne před třemi týdny mi Šamaš-bani sdělil, že na podzim musí jet do Lýdie pro ženu.

– Sebral by zlato, odjel by a mohli byste ho vidět! řekl soudce.

Nejvyšší kněz jenom vzdychl:

– To je hrozné! Dnes není možné nikomu věřit. Kaptia i Šamaš-bani tu vyrostli od dětství a za všechno vděčili chrámu. Nic jim nechybělo. Správce dostával ročně dvoje šaty nejlepší jakosti a kromě toho veškeré oděvy pro sebe a rodinu. Chleba, masa, vína a ovoce si mohl vzít, kolik chtěl. Za svůj pěkný byt neplatil ani šekel. Všechny práce pro něj vykonávali chrámoví otroci. Ani nejbohatší kupci a majitelé půdy se s ním nemohli rovnat.

– Čím má kdo víc, tím víc roste jeho chuť, dodal soudce. – Nejednou jsem to tvrdil, když jsem vynášel rozsudek.

– Musím ještě zdůraznit, že se mi můj záměr zdařil zásluhou péče a pomoci nejvyššího soudce. Také setník Ribat na tom má svůj podíl, i tenhle malý chlapec, Utnapištim. To byl on, který tak zručně podstrčil lovcí šíp z Elamu.

Oči všech se stočily k Utnapištimovi.

– Kdo je otcem tohoto dítěte?

– Nemá otce, nejdůstojnější. Opatruje ho vzdálený příbuzný, kněz ve staré kapli boha ohně. Naučil ho trochu číst, psát a počítat.

– Ode dneška bude otcem tohoto chlapce bůh Nabu, doložil s vážností v hlase šedovlasý kněz. – Najdeme pro něj v naší písařské škole místo i kout na spaní a misku s jídlem. Znam dobře kněze boha Nuskua. Je to moudrý člověk, léčí chudé zázračnými mastmi. Nazývají ho Ilubani. Jestli chceš, přijmeme ho zároveň s chlapcem. Ani setníka Ribata nemine odměna. Za tu přesnou střelu mu patří především luk a toulec pachatele.

– Přesto však jsi, Udunai, splnil jen polovinu úkolu, řekl nejvyšší soudce.

– Proč? podivil se cizinec.

– Díky své velké chytrosti jsi odhalil pachatele. Ale nenašel jsi dosud zlato.

Chrámový pokladník se ozval:

– Šamaš-bani je určitě ukryl někde ve svém domě. Bude-li třeba, rozebereme celou budovu do poslední cihly a zlato najdeme.

– Šamaš-bani nebyl tak hloupý, řekl Udunai, – aby lup ukrýval doma. To by ho mohlo prozradit. A proč by konečně schovával zlato ve svém obydlí, když měl k dispozici celý ohromný chrám? Tam se může ukrýt nejen osm, ale dokonce i osm tisíc talentů.

– Říkáš to, cizince, s takovým přesvědčením, jako bys věděl, kde to zlato je.

– Samozřejmě že vím, odpověděl klidně Udunai. – Nebyl jsem sice ve skrýši, v níž Šamaš-bani skryl své poklady, ale to místo mi ukázal váš strážce Šardur, syn setníka Ribata. A nejen ukázal, ale poznačil ostřím svého oštěpu.

– Ta deska? udiveně zvolal velekněz. – Ted' rozumím, proč jsi ji s takovou pozorností prohlížel, ačkoli jsi dělal, že ti na ní nezáleží. Ale je tam možné něco schovat? Deska je úplně plochá a nemá žádné vyhloubeniny.

– Sám jsi říkal, nejdůstojnější, že chrám je velice starý.

– A co z toho?

– Váš chrám přestavěl architekt, který předtím pracoval v Thébách, v Egyptě. Před několika lety jsem byl v Thébách. Prohlédl jsem si krásné stavby zasvěcené Amónovi-Reovi. Dříve to byl nejvyšší egyptský bůh. Ale jeho uctívání časem ustalo. Chrám je zpola zpusť. Město zpusťlo. Starému bohovi slouží jenom hrstka kněží. Žijí z obdělávání polí a z toho, co chrámu darují návštěvníci. Šedovlasý kněz mě provázel po těch sálech,

kteřé se uchovaly v dobrém stavu. Když jsem mu daroval jeden kit stříbra, a kit je o něco víc než váš šekel, kněz mi ukázal, jak se v dávných dobách dělaly zázraky. V chrámu je mnoho tajných dveří a skrytých průchodů. Když obětní dar ležel na oltáři, tu se pomocí zvláštního zařízení rozlehla ozvěna připomínající dunění hromu. Zároveň neviditelné ruce podpálily dřevo nebo kadidlo na oltáři. Dnes málokdo uvěří, že sochám mohou narůst vousy, že se obrazy mohou smát nebo plakat a že se na vrcholku zikkuratu mohou zjevovat bohyně v blankytné říze ozdobené hvězdami. Ale v dávných dobách se v Egyptě takovým zázrakům všeobecně věřilo.

– Nepamatuji se a neslyšel jsem, že by se také u nás stávaly takové kousky, řekl přísně nejvyšší kněz.

– V poslední době určitě ne, ctihodný otče. Ale nedělo se to tak před půldruhým tisíciletím, když vznikl váš chrám? V každém případě architekt, který ho přestavěl, nemeškal a i tady prokázal své umění. Kdybys dobře hledal, našel bys nejeden tajný průchod a nejedny skryté dveře. Stejně tak v chrámu jako v jeho vnějších hradbách.

– Kam míříš, Udunai?

– Když jsem slyšel, že Šardur i jiní strážci viděli ducha, začal jsem mít podezření, že někdo využívá tajných průchodů. A když mi řekli o krádežích v chrámu, všechno jsem si domyslel. Šamaš-bani nejen uloupil osm talentů kupci Iddina-abimu, ale k tomu zločinu přidal také svatokrádež. Vlastně obráceně: nejprve byl svatokrádežníkem, a teprve později se stal zlodějem a lupičem. Nevím, zda našel staré plány nebo skryše objevil náhodou, dost na tom, že jich dokázal využít k tomu, aby se obohatil. V noci okrádal oltář boha Nabua a sbíral nejcenější dary. Nebylo pravděpodobné, že by ho někdo chytil. Bydlel na území chrámu a jeho přítomnost na nádvoří, třeba i v noci, mohla být pochopitelná. Do zavřené kaple se dostával snadno tajným průchodem. Pro všechny případy se odíval dlouhým bílým rouchem a zakrýval si tvář. Ta opatrnost byla namístě, protože ho v noci mohli v kapli upozorovat. Tak vznikla pověst o duchovi nebo démonovi, který putuje po dvorech a sálech Ezidy.

Chrámový pokladník podotkl:

– Tvá výpověď, Udunai, je nezvykle zajímavá. Ale jak dokážeš, že je pravdivá? Můžeme rozebrat dům Šamaš-baniho, ale nemůžeme to učinit s chrámem.

– Jednoduše vás zavedu na nádvoří a zmizím vám z očí, tak jako Šamaš-bani unikl Šardurovi. Jsou v této době už chrámové brány zavřeny a opustili věřící její zdi? Nechtěl bych nepovolaným ukazovat cestu.

Nejvyšší kněz zatleskal a okamžitě přiběhli dva mladí kněží. Poručil jim:

– Podívejte se, zda už lidé vyšli z chrámu. Jestli nikoli, poproste je, aby opustili svaté místo, a zamkněte brány.

Za několik minut se mladý kněz vrátil a oznámil, že v kapli boha Nuskua a na nádvoří není nikdo cizí.

– Pojďme, navrhl Udunai.

Odebrali se na rozlehlé nádvoří. Tam je cizinec postavil ve vzdálenosti asi deseti garů od desky představující staré božstvo Sumeru, sám došel ke zdi a stanul tak, aby se zády opřel přesně v tom místě, kde byla stopa po Šardurově oštěpu.

A najednou jim Udunai zmizel z očí. Deska s řezbou byla na svém místě, ale cizinec už tu nebyl. Po chvíli vyšel z kaple boha Nabua hlavními dveřmi a řekl s úsměvem:

– Spatřili jste zázrak... Trochu jsem si při tom zamazal šaty, protože tam uvnitř už dávno nikdo neuklízěl.

– Jak se to stalo? Ukaž nám to, Udunai! kněží byli viditelně vzrušeni.

– Rád to učiním. Pojďte bliž k desce. Když se na ni pozorně zadíváte, upozorujete nepatrnou svislou spáru, ukázal Udunai na rýhu v kameni.

– Ano, skutečně, je tam spára, potvrdil pokladník. Vedle spáry je starý nápis. Důkladně si ho prohlédněte, uvidíte, že dva znaky jsou o něco vypouklější než ostatní.

– Ano, teď to vidím, nachýlil se k desce nejvyšší soudce.

– Pozor! řekl Udunai. – Stisknu lehce to místo...

Světlovlasý muž přiložil ke stěně pravou dlaň. V té chvíli se deska odchýlila a za ní se objevil otvor velikosti člověka. Cizinec odtáhl ruku a deska se bezhlučně vrátila na své místo.

– A to je celý zázrak, oznámil. – Druhá taková deska je v oltáři před sochou boha. Zařízeno je to podobně jako v Thébách. Tam se otvírá a zavírá úplně stejně. Nedalo mi to práci pochopit celý ten mechanismus. A teď, důstojní kněží, směle vejďte. Není tu žádné nebezpečí.

Udunai ještě jednou stiskl vypouklé znaky. Deska se opět odchýlila. Kněží po jednom vešli dovnitř. Panovalo tam přítmí rozjasňované světlem, které pronikalo úzkými otvory důmyslně ukrytými ve stěnách chrámu.

Byla to malinká místnost. Prodlužovala se v chodbičku. Na podstavci z kamenných desek se povalovaly jakési staré, poničené střepy. Poněkud dál u stěny stála masivní dřevěná truhla pobitá bronzem, která mohla být stará dobře několik set let.

Udunai k ní přikročil a zvedl skřípějící víko. Na samém vrchu leželo cosi bílého. Cizinec to vytáhl a rozvinul. Byly to bílé šaty s kapuci, v níž byly vystřiženy dva malé otvory pro oči.

– To je ono, rozesmál se, – oděv ducha, který vzbuzoval takovou hrůzu u strážců. Uvidíme, co ještě truhla ukrývá.

Kněží šli blíž a se zvědavostí nahlíželi dovnitř. Velká truhla byla až do poloviny naplněna nejrůznějšími předměty ze stříbra, zlata a mědi. Byly to především poháry a řecké, fénické, asyrské vázy, pocházející snad ze všech států světa. Nechyběly ani dýky s rukojetmi posázenými drahokamy, náramky a spony i jiné ženské ozdoby.

– Hle, kde mizely obětní dary pokládané na oltář boha Nabua, kývl hlavou Udunai.

– Sebral toho dost, dodal nejvyšší soudce. – Tenhle poklad má cenu jistě několika talentů.

Světlovlasý muž se nahnul nad truhlou a vytáhl balíček z šedého plátna. Byl velmi těžký. Udunai ho opatrně rozbalil. Držel v ruce zlaté pruty!

– To je přece majetek našeho přítele Iddina-abiho! Věděl jsem, že ho tu najdeme.

Nejvyšší soudce a kněží si prohlíželi nalezené zlato a hleděli na cizince obdivným pohledem.

– Kam vede tato chodbička? zeptal se po chvíli velekněz.

– Rovnou k soše boha Nabua, vysvětlil Udunai. – Jak jsem již řekl, jedna z desek na obětním stole se vychyluje tímž způsobem jako ta na nádvoří. Šamaš-bani nepotřeboval dokonce ani vcházet do kaple, stačilo, když natáhl ruku po předmětu na oltáři. Podle mého názoru si dokázal přivlastnit mnoho, věcí dříve, než kněží zpozorovali, že někdo cenný dar obětoval. Pojďte se mnou, uvidíte, jak to bylo zařízeno.

Dal se úzkou chodbičkou. Po několika krocích jim cestu zahradila kamenná deska se sotva znatelnými nápisy. Udunai na ni bez váhání přitiskl dlaň. Deska se nehlučně odchýlila a očím kněží se objevily stříbrné nohy velké sochy boha Nabua. Po chvíli se všichni octli uvnitř kaple.

Dva mladí kněží, kteří tam měli službu, oněměli údivem, když pojednou za obětním stolem vedle sochy boha uviděli nejvyššího kněze se čtyřmi velekněžími a čtyřmi neznámými osobami, uprostřed nichž byl také chlapec s černými kučeravými vlasy.

DÍVKA JMÉNEM AHATANI

Ribat seděl u nízkého stolku a kouskem měkkého sukna leštil pohár. Měď svítila jako červený plamen. Udunai se usmál, když viděl, jak setník pilně pracuje, a řekl:

– Ty ho tak čistíš, jako bys ho chtěl prodat.

– Máš pravdu, Udunai, odpověděl Ribat, – že se nemá užívat slovo „nikdy“. Když jsem viděl na lovu Šardura, jak čeká bezbranný na skok lva, byl bych dal všechno, třeba i život, abych od syna odvrátil nebezpečí. Jak jsem byl hloupý, když jsem trval na svých dojmech! Nejdůležitější je přece to, aby byl chlapec šťastný. Vysoké místo? Bohatství? Já jsem také toužil po slávě a přitom jsem dvacet let setníkem. Necht' se Šardur těší životem a štěstím.

– Pohár tedy změní majitele?

– Syna mám jen jednoho, a pohárů mohu mít ještě mnoho. Nedávno mi přece nejdůstojnější Nabú-apla-usur slíbil stříbrný pohár s vyrytým lvem. Obávám se jen, aby na Svůj slib nezapomněl... Mocní tohoto světa mají podivuhodně krátkou paměť, snad proto jsou tak bohatí a vážení.

– Neměj strach. Sám dohlédnu, aby Nabú-apla-usur dodržel slovo.

– A jak tě přivítal Iddina-abi?

– Div se nad svým zlatem nezbláznil radostí. Nevěřil vlastním očím. Uhodil kovem o kov, vážil tyče v rukou, smál se a plakal. Byl tak šťastný, že mi daroval dýku s rukojetí s postavou krávy vyřezanou z bílého zlata.

– Líp by udělal, kdyby ti vyplatil slíbenou odměnu.

– Musím přiznat, že tentokrát se Iddina-abi nesnažil vykroutit. Oznámil mi, že v bance Egibiů mám padesát min stříbra.

– Měl ti dát celý talent, podotkl Ribat.

– Stále mě přerušuješ. Nech mě domluvit. Deset min tam čeká i na setníka Ribata.

Setník pojednou zčervenal. Odskočil od stolku a běžel k Udunaiovi se slzami v očích.

– Nevím, jak bych ti poděkoval, zvolal. – Kdyby nebylo tvé moudrosti, nikdy bych neměl tolik stříbra. Deset min, celých deset min! A to všechno pro mne? Do konce života ti budu vděčný!

– Dobrá, dobrá, Udunai se drsností snažil zakrýt vzrušení, které zachvátilo i jeho. – Přestaň už se potit nad tím měděným hrncem a udělej, co zamýšlíš.

Když se pohár už blýskal tak, že lépe ho nebylo možné vyleštit, Ribat zavinul cenný předmět do plátna a šel rovnou do Narám-Sinova paláce. Měl štěstí, protože kněz byl doma a ihned ho přijal.

Setník postavil pohár na stůl a pravil:

– Je tvůj, pane, jak jsme se domluvili.

Narám-Sin vzal do ruky:– měděné náčiní a láskyplně si ho prohlížel.

– Teď vidím, že je dokonce krásnější, než jsem si myslel. Dobře že ses rozhodl ho přinést. V našem věku je konečně třeba se obklopovat pěknými věcmi. Pěknými poháry nebo pěknými dívkami. Ahatani je toho poháru hodna. Také já dodržím slovo, a budu ještě štedřejší. Dívka si s sebou může odnést všechny své věci, dokonce i ty nové, krásné šaty, které ode mne dostala před několika týdny. Je tvá a pohár je můj.

– Řekl jsi, důstojný pane, uklonil se Ribat.

– Ta dívka, řekl dále kněz, – nemá vypálené znamení. V chrámu to neděláme, protože to považuji za barbarství. Jak je možné kazit hladkou pokožku rozpáleným železem? Ale chceš-li, můžeš jí na rameni vypálit znamení.

– To neudělám, pane.

– Máš pravdu. A teď ji zavolám.

Narám-Sin zatahl za šňůru. Kdesi v hloubi domu se rozlehl tichý hlas zvonku. Za chvíli vešla jedna z otrokyň. Byla také hezká a vyzdobená jako Ahatani, když ji setník uzřel poprvé.

– Zavolej kněžku, řekl Narám-Sin a dodal k Ribatovi: – Tak v mém domě nazýváme Ahatani, protože byla vychována v chrámu a umí mnoho nábožných písní.

Když Ahatani stanula na prahu, objevil se jí na tváři údiv. Nepředpokládala, že tu spatří Ribata.

– Pojď blíž, rozkázal Narám-Sin. – To je tvůj nový pán. Dovoluji ti, aby sis vzala s sebou všechny své věci. Dívka zbledla.

– Ó, pane, přece jsi mi slíbil, že mě neprodáš! vykřikla. – Dal jsi slovo...
– Nudíš mě! Neprodávám tě. Jednoduše jsem tě vyměnil za krásný pohár. Nu, jdi si pro své věci. Rychle si je sbal.

Dívka se nehýbala z místa.

– Tak jdi! opakoval Narám-Sin ostřejším hlasem.

– Takovou váhu má slovo kněze boha Marduka! odpověděla dívka ironicky. – Dobře, půjdu, ale nechť se ten starý dědek dozví, že ze mne nebude mít žádný užitek. Nejednou toho bude litovat!

A zadržujíc slzy, které se jí hrnuly do očí, odběhla.

– Patřilo by se napráskat jí, co myslíš? řekl Narám-Sin. – Je strašně neposlušná. Poručím dozorcí, aby jí dal padesát ran, ale nesmí jí přitom nadělat šrámy. To je nejlepší lék na hrdost a proti neposlušnosti. Uvidíš, jak potom bude vděčná a klidná.

Kněz vztáhl ruku, aby zazvonil na službu.

– Nech to, pane, požádal Ribat. – Rychle si s ní poradím.

– Myslím si, že jako starý důstojník v tom máš zkušenosti. Ale než se ten usmrkanec připraví, okusíme chuť syrského vína z mého nového poháru.

Víno bylo výtečné, i když si setník pomyslel, že nedávno pil v Borsippě lepší. Čas ubíhal, ale Ahatani se nevracela. Posléze Narám-Sin znovu nakázal, aby otrokyni přivedli. Objevila se oblečena do starých, potrhaných šatů, vlasy měla rozčuchané. Nevzala si dokonce ani tu nejmenší drobnost.

– Kde máš své věci? podivil se Narám-Sin.

– Řekl jsi mi, pane, že mi patří, a tak jsem je rozdala děvčatům na památku.

– Já tě..., rozčílil se kněz.

– Uklidni se, důstojný pane, Ribat se opět postavil za otrokyni. – Děkuji za víno, bylo výborné. A teď dovol, abych se s tebou rozloučil. Nechť ti ten pohár slouží ještě sto let!

– A tobě dívka, i když se obávám, že s ní budeš mít trampoty.

– Neobávej se, pane. Než padne soumrak, bude Ahatani vesele zpívat a tančit. Pojď se mnou, krásná otrokyně.

Ribat se uklonil knězi a spolu s dívkou opustil palác.

– Nikdy nebudu zpívat a tančit! Ahatani nemluvila, ale vykřikovala slova. – Nikdy ze mne nebudeš mít užitek. Zabij se, zabij se!

– Nemluv hlouposti, zabručel Ribat a dal se směrem k staré kapli boha Nuskua.

– Zabij se! opakovala Ahatani, – anebo se tak zmrzačím, že na mne budou lidé hledět s odporem.

– Dobře, dobře, přestal se s ní Ribat hádat, – můžeš se zabít. Proč ne? Když se ti zachce...

Došli k domu Ilubaniho. Setník ukázal dívce na dveře po levé straně dvora a řekl:

– Vejdi tam.

Ahatani udělala několik kroků směrem, který jí ukázal. Stanula na prahu malé místnosti. Uvnitř seděl v rákosovém křesle Šardur a hrál v kostky s Utnapištimem. Zvedl hlavu, aby se podíval, kdo to přišel. Když spatřil dívku, vyskočil tak rychle, že kostky spadly na zem a rozsypaly se po podlaze.

– Ahatani!

– Šardure!

Mladí si padli do náruče.

– Neříkal jsem, rozesmál se Ribat, – že než nadejde večer, budeš zpívat a tančit? Nebo se snad ještě chceš zabít nebo zmrzačit?

Dívka se smála a hned zase plakala štěstím.

– Jak já jenom vypadám..., zarazila se pojednou. – Neučesaná, špinavá, ve starých hadrech.

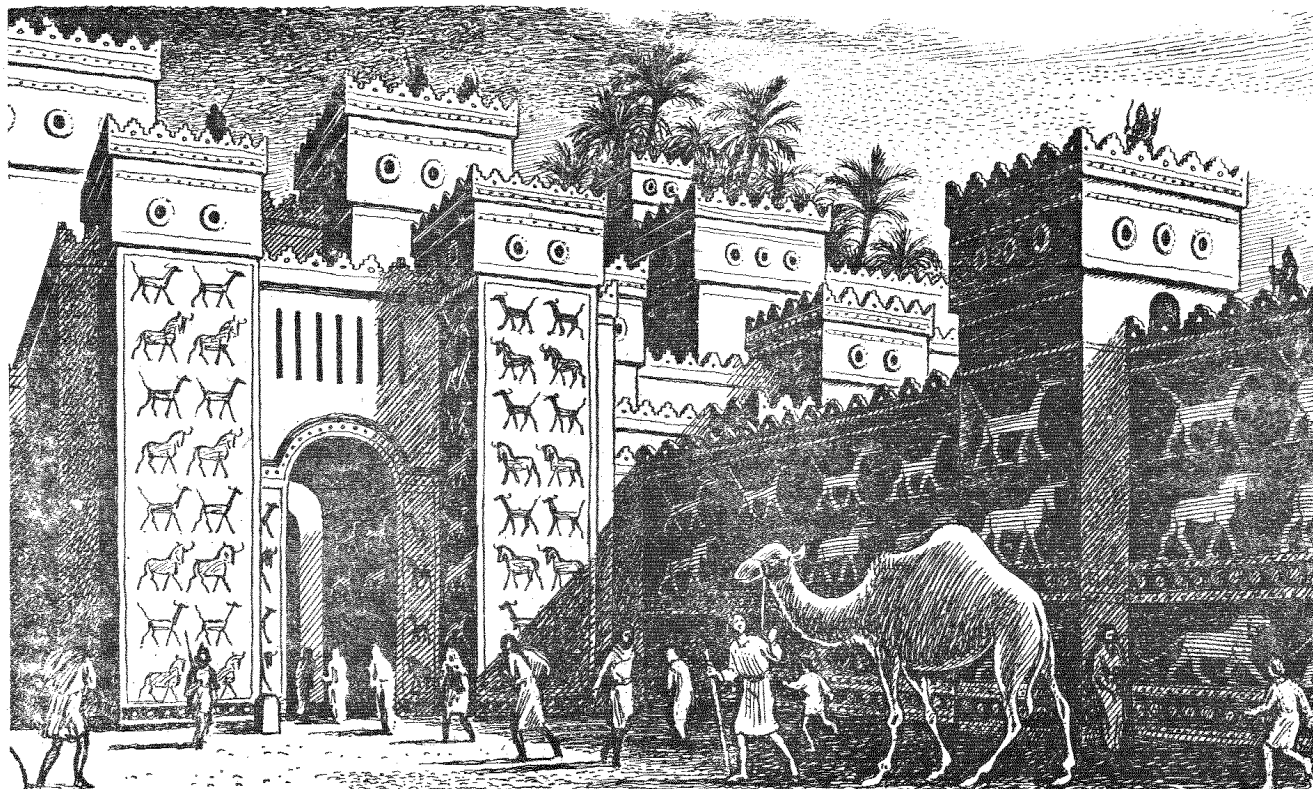
– Neznepokojuj se, drahá, těšil ji Šardur, – zítra půjdeme na tržiště a koupíme ti pěkné šaty Mám na ně, protože při odchodu z Borsippy mi pokladník vyplatil pětadvacet šekelů!

– Já ti také koupím nové šaty, i když jsi mě nazvala starým dědkem.

– Mého otce? Starým dědkem...? Šardur tomu nemohl porozumět. – Je to pravda, Ahatani?

– Promiň, důstojný pane, zapýřila se dívka až po uši. – Promiň mi všechna zlá slova, která jsem ti řekla. Jsi dobrý a moudrý, a proto věřím, že se nebudeš dlouho hněvat.

Ahatani z vděčnosti zlíbala setníkovi ruce. Šardur ji následoval.

– Jak se to všechno stalo? zeptal se otce.

– To je naše tajemství, usmál se Ribat, – a tobě, Šardure, do něho nic není.

– Ale já se mám do čeho převléci, zvolala pojednou dívka. – Neřekla jsem pravdu, že jsem rozdala šaty děvčatům. Umínala jsem si, že při první příležitosti uteču do Borsippy k Šardurovi. A proto jsem nechala všechny věci v domě Narám-Sina u důvěrné přítelkyně. Měla mi pomoci v útěku. Hned ráno k ní doběhnu a vezmu si svůj raneček.

Toho večera bylo v domě starého kněze veselo. Přišel také setník Adapa, a jak už bylo jeho zvykem, přinesl velký džbán vína. Rozveselen, Ilubani se nechtěl ukázat horším než jeho hosté a vytáhl džbán vína z rozmanitých bylin, silného a vonícího po květech.

– A jak ses zařikal! žertoval s Ribatem Adapa, – že nikdy nedovolíš, aby si tvůj syn vzal otrokyni!

– Moudrý člověk nesetrvává ve své umíněnosti, když nemá pravdu. A kromě toho Šardur nemiluje otrokyni, ale amelu. Zítra doprovodím Ahatani k soudci, aby ji očistil.*

Nazítří stanul Ribat s dívkou před soudcem Nabú-apla-usurem. Na tu slavnost si Ahatani vzala své nejkrásnější šaty. Na jejích prsou visel na řetízku malý stříbrný medailónek. Setník soudci vyložil, s čím přichází. Nabú-apla-usur poručil písaři, aby zhotovil patřičnou tabulku. Jako každá otrokyně stála před nimi dívka s nepokrytou hlavou.

– To je má otrokyně, dosvědčil Ribat. – Podle práva jsem ji koupil od nejdůstojnějšího kněze Narám-Sina. Ode dneška se zříkám své vlády nad ní. Nechť jde, kam chce. Je svobodná. Beru vás za svědky, že jsem jí dal svobodu.

– Pojď blíž, rozkázal Nabú-apla-usur.

* Očištění – zvláštní obřad, kterým se dávala otrokům svoboda. Odbývala se za přítomnosti královského úředníka, nejčastěji soudce, který přikryl očišťovanému hlavu, když dosavadní majitel otroka vyslovil odpovídající právní formuli. Otrok se tím? stal amelu, člověkem svobodným. V Babylóně museli otroci chodit s nepokrytou hlavou a nesměli nosit plnovous. Otrokyně měly zakázáno nosit ve vlasech stuhy jako svobodné neprovdané ženy, nebo závoj jako vdané ženy.

Dívka přikročila k soudci a poklekla. Udunai podal Nabú-apla-usurovi krásnou čelenku a soudce ji upravil Ahatani do vlasů. Písař mu dal hotovou tabulku, kterou soudce i svědkové opatřili svými znaky. Obřad byl skončen.

– To je kůže ze lva z Borsippy? – zeptal se po chvíli Udunai a ukázal na stěnu, kde uprostřed visela trofej z lovu.

– Samozřejmě. Je veliká, že. Všichni mi ji závidí. Je třeba ještě pod ni zavěsit tabulku.

– Dovol mi ještě připomenout, důstojný pane, řekl Udunai, – že setník Ribat koupil dívku od kněze za fénický pohár. Udělal dobrý obchod. Ten pohár už nebude potřebovat, protože má dostat jiný, stříbrný, se lvem, na památku, že se zúčastnil lovu spolu s nejvyšším soudcem...

Když Nabú-apla-usur slyšel tato slova, neměl právě příjemný dojem, ale nevěděl, jak by to zaonačil, aby nemusel splnit slib. Nakonec však přece jen rozkázal otrokovi, aby přinesl dva poháry. Jeden daroval světlovlasému muži, druhý setníkovi.

– Jaký máš krásný medailón, pochválil Ahatani.

– To je, důstojný pane, jediná památka, kterou se podařilo ukrýt mé babičce, když ji po dobytí Suz nahnali do otroctví, vysvětlovala dívka. – Jsou na něm nějaké nápisy, ale ani písař chrámu boha Nabua je nedovedl přečíst.

– Kde jsem jen podobný klenot už viděl? přemítal nejvyšší soudce: – Nepamatuji si, kdo ho nosil.

V tu chvíli si také Udunai vzpomněl, že i on viděl podobný medailón. Pamatoval si však, na čím prsou byl zavěšen...

Přípravy k svatbě Šardura s Ahatani trvaly několik dní. V den slavnosti byla stará kaple boha Nuskua vyzdobena květy. Přišli přátelé a známí Ribata. Dostavil se i kněz Narám-Sin, i generál quradu Ištar-šum-ereš, i nejvyšší soudce Nabú-apla-usur. Přátelé z Borsippy s sebou přivezli tolik jídla, že by stačilo pro sto osob. Objevil se také Iddina-abi, který novomanželům přinesl krásné dárky. Se začátkem obřadu se čekalo jenom na Udunai. Utnapištim už přes hodinu vyhlížel na nábreží.

Konečně chlapec přiběhl:

– Udunai už jde! Už jsem ho viděl!

– Konečně, oddychl si Ribat.

Udunai vešel do kaple ve společnosti elamského knížete Gobriky. Shromáždění s úctou přivítali vznešeného hosta. Ribat zářil hrdostí. Na Šardurovu svatbu přišlo, tolik vzácných osob! Byla to velká pocta pro setníka quradu, že na svatbě jeho syna může hostit kníže Elamu, příbuzné babylónského krále a stejně tak další vznešené osoby. Nejeden bohatý kupec nebo šlechtic by mu mohl závidět.

Slavnost netrvala dlouho. Oba mladí položili obětní dary bohovi na oltář. Potom vzal Šardur závoj utkaný z nejtenčího plátna, připjal ho Ahatani do vlasů a řekl předepsanou větu.

– Toto je moje žena.

Potom všichni podepsali tabulku, kterou obstaral písař nejvyššího soudce.

Po skončeném obřadu poprosil kníže Gobrika, aby mu mladá manželka ukázala medailón. Prohlížel si ho a porovnával s podobným, ale větším, který měl zavěšen na prsou.

– Odkud máš ten klenot? zeptal se.

Ahatani odpověděla, že medailón zdědila po babičce, která byla Elamitka. Babičku daroval král Aššurbani-pal chrámu boha Nabua v Borsippě.

– Je to pečeť vyrytá do stříbra, vysvětlil kníže. – Potvrzuje, že Ahatani pochází z urozeného rodu. Určitá podobnost znaků mi vnuká myšlenku, že je mou příbuznou. Mám radost, že opět jedna Elamitka získala svobodu. Podle mého názoru máš, Ahatani, v Elamu právo na majetek po svých předcích, a především na půdu, kterou měli před asyrským nájezdem. Možná že tam žijí ještě tví příbuzní...

– Jaký je z Ribata šťastlivec! řekl polohlasně setník Adapa. – Oženil syna s otrokyní, a teď se ukazuje, že to je kněžna!

– Zvu vás do Elamu, pokračoval Gobrika. – Nenajdeme-li příbuzné Ahatani, budete mými milými hosty.

– Děkujeme ti, důstojný kníže, odpověděl Ribat. – Ale máme jiné plány. Sloužil jsem na vojně nikoli dvacet let, jak se předpokládalo, ale mnohem déle. A teď bych byl rád ze služby propuštěn. Osud se na mne usmál, nepotřebuji k stáří sedět na prahu chrámu a čekat na almužnu. Pomyslím na to, že si koupím kousek půdy a budu na ní hospodařit s dětmi.

– Půdy je v Elamu mnoho, podotkl kníže, – a stejně dobré jako u Babylónu. A nemusíš ji kupovat. Ahatani jako Elamitka, která se vrací do vlasti, dostane tolik půdy, kolik bude chtít. A pro tebe, setníku, se najde odpovědné místo v našem vojsku. Elamská armáda není velká, nezaměřujeme se na boj se sousedy, naopak, toužíme s nimi žít v míru a budovat svou zem. Ale zkušené vojevůdce potřebujeme. Pro začátek, jménem svého otce, bych ti mohl nabídnout hodnost tartanua a velení nad jedním plukem pěchoty, který právě vzniká.

– Máš pravdu, kníže, řekl velitel královské gardy, – nikdo víc nezasluhuje hodnost generála než tento setník. Už dávno měl být nejen plukovníkem, ale velitelem větší jednotky.

– Jaký je z Ribata šťastlivec, znovu zašeptal Agapa. – Kdo by si pomyslel, že budu přítelem generála Ribata?

– Vráťím se do Elamu asi za měsíc, řekl kníže. – Budete-li souhlasit, pojedeme společně.

Ilubani poprosil všechny, aby se odebrali na nádvoří, které bylo pro tuto příležitost slavnostně upraveno a vyzdobeno.

– A co vy děláte se zbožím? vyptával se knížete Gobriky kupec Iddina-abi. – Mohli bychom uzavřít smlouvu? Platím vysoké ceny.

– Zboží prodávám Peršanům nebo Médům, vysvětloval kníže. – Do Babylónu se ho nevyplácí vozit. Je to příliš daleko. Alespoň do té doby, než vybudujeme všechny průplavy, nemáme mnoho zboží.

– Mohlo by se dopravovat koňmi. Na koních se také dá vydělat. Odebral bych se rád, s tvým dovolením, důstojný kníže, do Elamu, abych se porozhlédl na místě. Mám bratrance, který by tam mohl vést mé obchody...

Kníže Gobrika poslouchal vývody kupce jedním uchem. Spolu s ostatními se bavil do pozdní noci a stále přemlouval Ribata k cestě do Elamu.

Ilubani přinášel nové džbány nápojů a nové podnosy s jídlem. Mezi starými budovami chrámu boha Nuskua se rozléhal veselý hlahol.

Od toho dne uplynuly dva měsíce. Opět se v domě kněze Ilubaniho sešli přátelé.

– Zanedlouho se rozloučíme, řekl Udunai, – a možná že se naše cesty už nikdy nesetkají. Utnapištim odchází do Borsippy, do školy pro písaře... A co ty, Ilubani, půjdeš za vnukem?

– Já tu zůstanu, odpověděl starý kněz. – Je mi líto kaple. Celý život jsem strávil ve službách boha Nuskua. Nemohu najednou opustit své nemocné. Kdo by jim přikládal zázračné masti, když tu nebudu? Jenom jednou v měsíci budu navštěvovat Utnapištima v chrámu Ezida. Tam také jsou trpící. Těch není nikde nedostatek.

– Generál Ribat, usmál se lehce Udunai vyslovuje hodnost, která tak mile zněla v uších setníka, – také vyrazí na dalekou cestu do Elamu se synem a s kněžnou Ahatani... Také já se vydám na cestu do vlasti. Iddina-abi mi poslal pytle vybraného zrní a klec plnou ptáků, kteří denně snášejí vejce. Nevracím se ani s prázdnýma rukama, ani s prázdnou hlavou... Viděl jsem mnoho věcí, jichž můžeme v naší zemi využít. Dobře mi bylo s vámi, drazí přátelé. Beru si s sebou také vzpomínky na chvíle, které jsme spolu prožili.

– A já, řekl Utnapištim, – až se naučím dobře psát, zachytím na tabulkách všechny tvé příhody, Udunai Tabulky vypálím tak, aby dokonce i po staletích každý, kdo je vezme do ruky, věděl, že v Babylónu byl člověk, jemuž říkali Příchozí od Severní hvězdy, který proslul díky své podivuhodné moudrosti a měl věrné přátele: kněze Ilubaniho, tartanua Ribata jeho syna Šardura s krásnou ženou Ahatani a mne, Utnapištima, skončil zamýšleně.

CO VÍME O TÉ ZEMI?

Děj románu se odehrává v devětatřicátém roce panování babylónského krále Nabukadnesara (Nabuchodonozora) II., tedy v r. 576 před naším letopočtem. V těch dobách dosáhl nový babylónský stát vrcholu své ostatně krátkodobé moci.

Ovšem civilizace a kultura se v povodí velkých řek Eufratu a Tigridu rozvíjely značně dříve. Před sedmi tisíci lety vypadala mapa oněch míst jinak než dnes. Eufrat a Tigris se na svém dolním toku nespojovaly, ale ústily do Perské zátoky odděleně, na celém prostranství mezi nimi se táhly velké bažiny. V té míře, jak se snižovala hladina vod, vystupovaly z bažin výspy úrodné půdy, na níž se již v dávných předhistorických dobách usídloval člověk.

Tyto prvotní osadníky, vyznačující se, jak o tom, svědčí vykopávky, dosti vysokým stupněm kultury, porobili „lidé z hor“, Sumerové. Na dobytém území vytvořili první státy, založili síť zavodňovacích průplavů a rozšiřovali obdělávanou půdu, zdokonalili úpravu rolí díky tomu, že si ochočili dobytek (osly). Vyráběli stále větší množství náradí z bronzu a rozvíjeli dopravu a obchod. Sumerové pravděpodobně vynalezli první kolo a vůz.

V třetím tisíciletí před naším letopočtem vznikla na dolním toku Eufratu a Tigridu města-státy, jako byl Ur, Uruk, Larsa, Lagaš, Nippur, Eridu, Isin, Suruppak, Umma. Mezi sebou vedla krvavé války o nadvládu.

V té době se na sever od sídel Sumerů usídlili Akkadové, lidé semitského původu, kteří přišli z pouští Arábie. Zpočátku podléhali vlivům Sumeru. Ale po dlouhých bojích, porazil první akkadský vládce Sargon celý Sumer.

Je dobře uvést, že se Sargonovým jménem je spojena legenda, podle níž jeho matka, kněžka, položila nemluvně do košíku a svěřila ho vlnám Eufratu. O děcko pečovala bohyně Ištar, která Sargona učinila králem. Tato legenda se o něco změněná objevila později v bibli, kde je jejím hrdinou Mojžíš.

Sargon, který panoval v druhé polovině III. tisíciletí před naším letopočtem, vytvořil velký stát sahající od Perské zátoky až po Středoziemní moře. Porazil nejen Sumer, ale také sousední Elam.

Moc akkadského státu však netrvala dlouho. Konec mu učinil nájezd divokého horského plemene Guteů, kteří kolem r. 2200 před naším letopočtem zpusťovali celou zem. Po více než stoletých bojích se Sumerům podařilo vyhnat Guteje ze své země. V místním soupeření se na první místo dostalo město Ur, které ovládlo celou Mezopotámii.

Již v oné době se rozmáhal u Eufratu Babylón, město ležící na křižovatce obchodních cest. Babylón, po akkadsku Babilu, znamená „brána boha“.

Když se na území Mezopotámie objevili noví útočníci, Amorité, a učinili konec moci Uru, stal se Babylón hlavním městem státu. A tak, jak plynula léta, stávalo se toto město stále význačnějším střediskem obchodu celé země.

Jak už to v historii často bývá, Amorité se rychle sžili s obyvateli dobytých krajů, přijali jejich civilizaci, jazyk, obyčej a právě tak i sumersko-akadské náboženství. Tak povstal babylónský stát.

Jeho šestý vládce Chammurapi (1728-1686 před naším letopočtem) sjednotil pod svým vedením všechny země Mezopotámie a sváděl vítězné boje s Elamem. Stal se nesmrtelným zásluhou zákoníku, který poručil vyryt na kamenné sloupy (stély) a postavit v babylónských městech. Ve skutečnosti už jistě i dříve existovaly zákoníky, které vydali vládcové Sumeru a Akkadu, ale zákoník Chammurapiho byl nejúplnější a řídily se jím i jiné pozdější státy starobylého Východu. Obsahoval nejen předpisy o trestním právu, v němž panovala zásada „oko za oko, zub za zub“, ale upravoval také vztahy hospodářské, společenské a rodinné. Podrobně upravil předpisy o užívání a udržování zavodňovacích kanálů a také těžbu dřeva v lesích. Chammurapiho zákoník jednoznačně chránil neplatící dlužníky a zabraňoval, aby je věřitelé brali do otroctví na delší dobu než na tři léta. Tresty pro otroky, ačkoli – podle našich měřítek – velmi tvrdé, v tehdejší době značně omezovaly libovůli pána nad životem otroků. V oblasti práva rodinného uznával zákoník plnou vládu otce nad dětmi a muže nad ženou. Přesto postavení ženy a skutečnost,

že muž byl povinen zabezpečovat rodinu, znamenalo značný pokrok v porovnání se zákony, které vydali dřívější vládcové.

Moc Chammurapiho státu nebyla trvalá. Stát podlehl nájezdu Kassitů, kteří přišli z východu. Pomohli jim v tom Chetitě, kteří do Mezopotámie přišli z Malé Asie a v roce 1530 před n. 1. dobyli Babylónu. Byl to indoevropský národ. Kassité vládli Babylónu až do XII. století př. n. l., kdy vládu ve státě převzala jihobabylónská dynastie. Jejím význačným představitelem byl Nabukadnesar I., který panoval v letech 1140-1128 před n. 1.

V téže době vznikl na sever od Babylónu silný jednotný stát Asýrie, který se časem stal vojenskou silou toužící po podrobení sousedních oblastí. Nebylo tedy nic divného, že záhy se Babylónie a Asýrie střetly. V těchto bojích si vítězství odnesla Asýrie. V r. 850 před n. 1. asyrský král Salmanassar dosadil na babylónský trůn svého bratra. Asýrie, kterou jiné národy zvaly „lví doupě“, si podrobila postupně celý starověký svět včetně Egypta. V druhé polovině VII. století před n. 1. podléhá asyrskému nájezdu starý stát Elam.

V čase asyrských výbojů Babylónie mnohokrát povstala proti útočníkům. Po jednom takovém povstání v r. 689 př. n. 1. asyrský král Sinancherib pobil nebo nahnal do otroctví přes 200 000 Babylóňanů a město zcela zničil. V dalších letech však byl Babylón znovu rychle vybudován.

V r. 614 před n. 1. vypuklo všeobecné povstání proti Asýrii. Vedlo je Médsko a Babylón. Po třech letech krvavých válek bylo hlavní město Asýrie Ninive, „město krve“, dobyté. Asyrští králové vedou ještě válku s vládcem Babylónu Nabopolasarem, ale v r. 605 před n. 1. jim poslední ránu dal jeho nástupce na trůnu Nabukadnesar u města Karkemiš na horním toku Eufratu. Po tomto úderu se už Asýrie nevzchopila.

Kolem r. 605 před n. 1. nastoupil na trůn Nabukadnesar. Novobabylónský stát prožívá období největšího rozmachu. Babylón se stal hlavním městem tehdejšího světa. Počet jeho obyvatel činil tehdy více než půl miliónu osob.

Ale novobabylónský stát je zmítán vnitřními rozpory. Mezi králem a vojskem na jedné straně a mezi kněžími na straně druhé trvá boj o nadvládu v zemi. Zároveň se v Babylónii rozvíjí hospodářství založené na práci otroků. Zaniká drobné vlastnictví půdy. Rolník je vyháněn z „půdy luku“ a armáda ztrácí vojáky povinné vojenskou službou. Chrámy, velcí majitelé půdy, bankéři a obchodníci stále více zvětšují své bohatství, stát však naproti tomu chudne a jeho obranná moc slábne. Od povinnosti platit daně a obstarávat vojáky jsou totiž uvolněny chrámy i velcí majitelé půdy, a těchto výhod nabývají postupně i velcí obchodníci.

Po smrti Nabukadnesara II. (r. 562 př. n. 1.) se rozpory mezi veleknězi boha Marduka a nástupci velkého krále stupňují a zostřují.

V r. 555 před n. 1. zasedl na babylónský trůn Nabonid. Snaží se zlomit moc kněží boha Marduka tím, že podporuje jiné bohy. Dováží do Babylónu jejich sochy a kněze těchto bohů staví proti kněžím Mardukovým. Sám si však není v Babylónu jist bezpečím. Přesídluje do oázy Tejma, odkud řídí stát, a v městě zanechává svého syna a následníka trůnu Baltasara.

V téže době sjednocuje na východě mladý vůdce Kyros všechny perské národy a organizuje silnou armádu, která spočívá na jezdcích vyzbrojených luky a na těžkooděné pěchotě. Zaslouhou nové taktiky, při níž perské vojsko obkličuje nepřítel a zasypává ho deštěm šípů, stává se perské vojsko neporazitelným nepřítelem. V čele této armády Kyros dobyl Médska a učinil konec státu krále Kroisa, Lýdie. A potom stanul u hranic Babylónie.

Když Baltasar prohrál několik pohraničních potyček s vojsky krále Kyra, uvědomil si král Nabonid, že babylónská armáda, složená především z najatých vojáků, tedy žoldnéřů, nemá naději na vítězství v otevřeném boji. Babylón měl jednak těžká opevnění, jednak i větší zásoby živobytí. Z toho důvodu Nabonid rozumně uvážil, že se musí bránit za hradbami města.

Stalo se však něco zcela jiného. Když Kyrova armáda přitáhla k Babylónu, otevřeli kněží boha Marduka brány: Baltasar se snažil ještě o obranu v královském paláci, ale zahynul při tom. Bylo to v r. 539 př. n. 1.

Kněží boha Marduka otevřeli brány města perským útočníkům, protože se domnívali, že za panování nového krále potrvá jejich vláda. Potkalo je však zklamání. Kyros sice složil bohovi obětní dary a potvr-

dil svobodu náboženství v porobených krajích, ale uložil jim daně, které museli platit i kněží. Od té doby byl Babylón už jenom jedním z četných měst perského impéria.

Za panování Kyrových nástupců Kambyasa, Dareia a Xerxa se snažil Babylón znovu získat nezávislost, ale bezvysledně. Za časů Xerxa byl krvavě pokořen. Vítěz zbořil obranné hradby města, vyvezl bronzové brány a zlatou sochu boha Marduka a jeho chrám Esagil proměnil v trosky. Mardukovi kněží sbírali plody své zrady.

Ještě jednou se však osud usmál na Babylón. Alexandr Makedonský porazil perského krále Dareia III. a utvořil ohromný stát, rozkládající se od Dunaje po Egypt a hranice Indie. Mladý vládce měl v úmyslu učinit Babylón hlavním městem tohoto státu. Ale Alexandr umírá v r. 323 před n. 1. ve věku třiatřiceti let.

Po Alexandrově smrti vedli více než dvacet let makedonští vůdci, diadochové, mezi sebou krvavé boje o dědictví po velkém dobyvateli. V té době byl Babylón několikrát obléhán a ničen různými vojsky. Nakonec, spolu s celou Mezopotámií, připadl k helénskému panství Seleuků. Jejich vládce Seleukos I. nechtěl však bydlet ve zničeném vzbouřeneckém městě. Ve vzdálenosti šedesáti kilometrů od Babylónu založil u řeky Tigris nové hlavní město a nazval je Seleukeia.

Karavany nyní mířily do Seleukeie a míjely Babylón. Také kupci chtěli hledat štěstí a zisk v novém hlavním městě. Babylón se postupně vyliďňoval. Na začátku našeho letopočtu to byla už jen nevelká osada o několika stech obyvatelích. Zavodňovací zařízení zavalí písek. Řeka Eufrat změnila koryto a tekla o několik kilometrů na západ od dávného hlavního města světa. V XIX. století n. 1. archeologové dlouho hledali, než nedaleko arabské vsi odkryli písčité pahorky ukrývající zříceniny města.

Zřízení novobabylónského státu bylo teokratické. Král ho řídil ve jménu boha jako vykonavatel jeho vůle. Z toho pramenila také ohromná a stále vzrůstající úloha kněží, kteří si osobovali právo zprostředkovat nejen mezi bohem a poddanými, ale i dokonce mezi bohem a králem.

Původní základ babylónské společnosti byl rolník hospodařící na „půdě luku“, který byl v dobách, kdy státu hrozilo nebezpečí, povinen sloužit v armádě. Časem však vznikaly velké hospodářské usedlosti, což mělo za následek, že drobná hospodářství zanikala. Také řemeslníci byli vypuzováni velkými dílnami. Drobný kupec nevydržel konkurenci velkých obchodních domů a bankéřů. Rozvoj velkých polních hospodářství a průmyslu vyžadoval stále větší počet otroků. Obstarávaly je války, které se vedly často proto, aby byly získány ruce k práci. Na válkách bohatly privilegované vrstvy, ale rolníci na ně těžce dopláceli. Důsledek válek byl totiž ten, že rolník buď ztratil půdu, anebo upadl do otroctví pro dluhy, nebo putoval do města, kde jen zvýšil početnou armádu městské chudiny. Takové poměry se ovšem odrážely i ve stavu armády.

Zpočátku mělo každé město své božstvo a obětovalo zároveň jiným bohům, kteří zosobňovali přírodní síly. Tak jak vznikaly velké státy, vítězové nahrazovali bohy porazených měst svými bohy. Tak se mělo předejít náboženským vášním. Stoupající počet bohů vyžadoval, aby byli nějak uspořádáni! To učinili kněží již v babylónském státě a později také v Asýrii.

První trojicí bohů byli Anu – bůh nebe, Enlil – bůh země a Ea – vládce podzemí a vod, které z něj vytékají. Druhou trojici bohů tvořili Sin – bůh měsíce a jeho děti: Šamaš – bůh slunce a Ištar – bohyně planety Venuše, lásky a plodnosti, ztotožňovaná někdy s egyptskou Isidou a v Babylónii s bohyní Sarpanit, ženou Mardukovou.

Mezi váženější bohy patřili také Adad – vládce bouří, Ninurta – bůh války, Nusku – bůh ohně, Zababa – bůh úrody. Bohyni večera Gulu doprovázel pes.

Světlem podzemí, kde přebývaly duše mrtvých, vládla bohyně Ereškigal a její manžel Nergal. Nabu, syn Mardukův, byl bohem písařů a veškeré vědy. Zpodobňovali ho s tabulkou a rydlem v ruce.

Bohem, který ochraňoval Babylón a byl národním bohem celé Babylónie, byl Marduk. Když se toto město stalo hlavním městem velkého státu, Mardukovi kněží vytvořili mytologii, která měla dokázat, že je nejváženější a nejvyšší ze všech bohů. Podle jejich nauky byl na začátku světa chaos, v němž existovala božstva-netvorové: Tiamat, Apsu a Mummu, z nichž se narodili jiní bohové. Ale zlý Apsu se jich snažil zbavit. Tehdy bůh Ea zničil Apsua a Mummua.

Tiamat přísahala novým bohům pomstu. Zplodila netvory, kteří by je bezpochyby zničili, nebýt boha Marduka. Velký bůh se vypravil do boje. Zabil Tiamatu a vzal netvorovi Kingovi „tabulku předurčení“ a

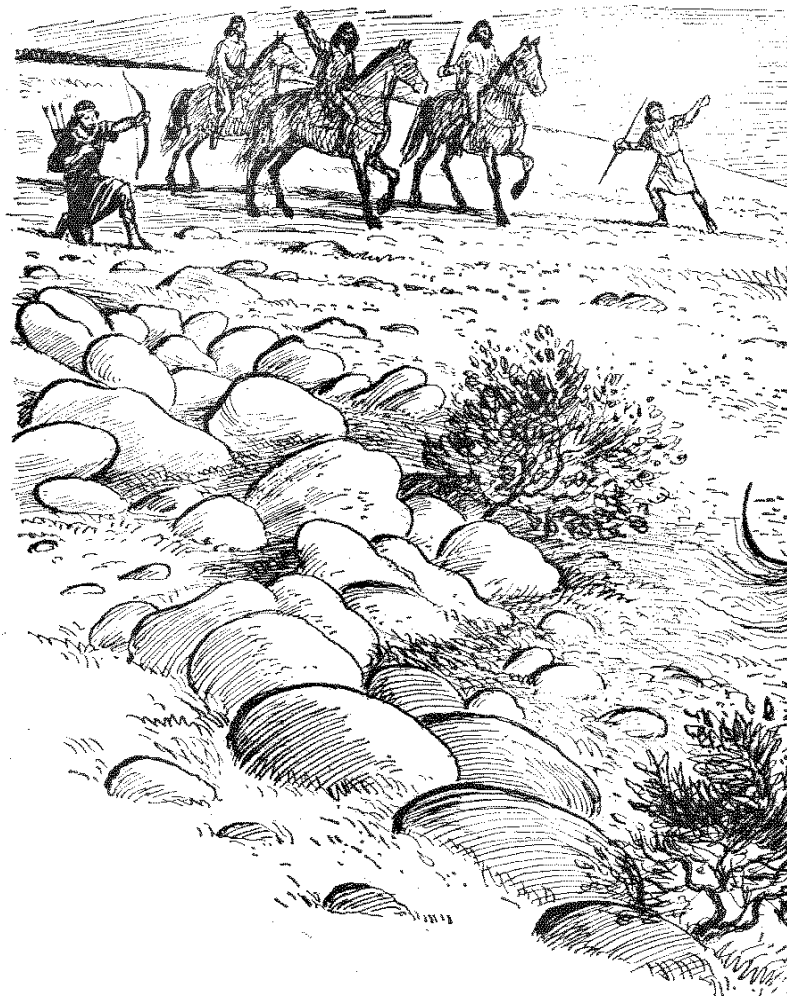
potom z jeho krve smíšené s hlínou stvořil člověka. Po vítězství uznali zbylí bozi Marduka za vládce celého světa.

Kněží Mardukovi v novobabylónském státě dokonce hlásali, že jejich bůh je jediný na světě a že v rozmanitých městech pouze nabývá různých podob. Tato nauka se velmi protivila kněžím jiných božstev, kteří přicházeli o svůj vliv.

Vysokého stupně dosáhly v Babylónu umění a literatura. Do dnešní doby se dochovaly překrásné řezby. Architektura, a zejména umění výstavby opevnění a městských budov, si zaslouží dodnes obdiv. Starobabylónské epické poémy o napůl legendárním vládcí města Uruku Gilgamešovi a jeho činech položily základ k pozdějšímu řeckému mýtu o Herkulovi. Kromě toho je znám mýtus o stvoření světa a také mnoho eposů a legend.

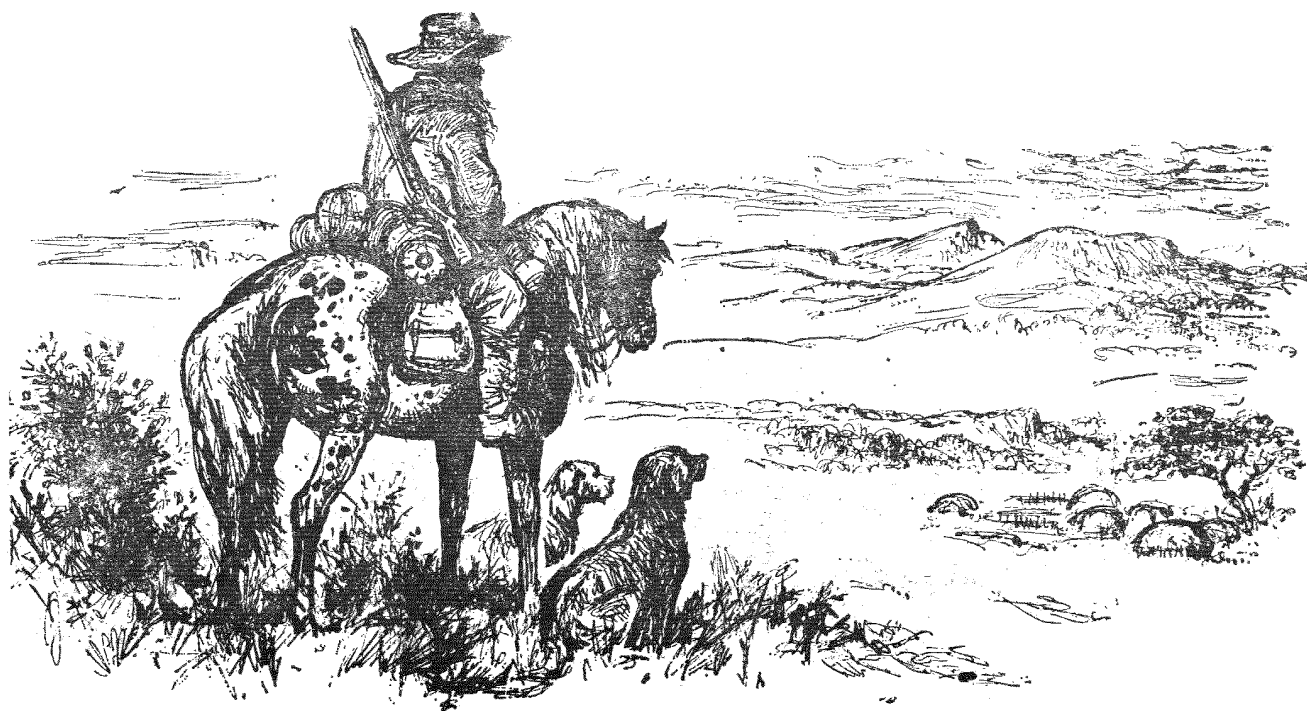
Na vysokém stupni stanula také astronomie. Výpočet hmoty Měsíce a vzdálenost Země od Slunce jsou o tom dostatečné doklady. Babylóňané rozdělili kruh na 360 stupňů a vytvořili desetinnou soustavu. Matematické úlohy nalezené na hliněných tabulkách, které patřily školákům, by bylo možné ukládat dnes při maturitě.

OBSAH

Noční hlídka	1
Kněz boha ohně	9
Nejvyšší soudce přikazuje	14
Příchozí od Severní hvězdy	19
První stopy	25
Pohár, nebo dívka?	30
V chrámu boha Marduka	35
Šíp z Elamu	41
Šardur viděl ducha	47
Stříbrná socha	53
Záhadná smrt	59
Lov na lvy	65
Čí je to střela?	69
Kde je zlato?	72
Dívka jménem Ahatani	78
Co víme o té zemi?	84

KOMPLETUJETE KARAVANU?

PRO INFORMACI VÁM PŘEDKLÁDÁME SEZNAM KARAVAN, KTERÉ VYJDOU V NEJBLIŽŠÍ DOBĚ:

Svazek č.	85 – Za vinu se pyká
	86 – Szczepańska: Karibu
	87 – Šusta: Město v ohni
	88 – Bartosová-Höppnerová: Zátoka černých člunů
	89 – Bechyně: Saskatchewan divoký a tichý
	90 – Altsheler: Poslední náčelník
	91 – Vlak do pekla
	92 – Flos: Na Modrém Nilu (2. vydání)
	93 – Verne: Závěť výstředníka
	94 – Omelka: Velký admirál

KARAVANA

JERZY EDIGEY • STŘELA Z ELAMU

Svazek č. 84

Ilustroval Vladimír Kopecký Graficky upravil Jan Hejda. Obálku navrhl James Janíček. Z polského originálu Strzala z Elamu, vydaného nakladatelstvím Czytelnik ve Varšavě roku 1968, přeložili René a Jiří Frühaufovi. Vydal jako svou 4721 publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež v Praze roku 1975. Odpovědná redaktorka Tamara Sýkorová Výtvarný redaktor Jaromír Zápal Technická redaktorka Jitka Pavlíková. Ze sazby písma Primus vsadila a vytiskla Severografla, n. p. závod 1, Liberec 11,06 AA (text 9,35, ilustrace 1,71), 11,97 VA. Náklad 59 000 výtisků 1. vydání. 13-739-75 14/54 Brožovaný výtisk 7,- Kč

© Jerzy Edigey, 1975 Translation © René a Jiří Frühaufovi, 1975 Illustrations © Vladimír Kopecký, 1975